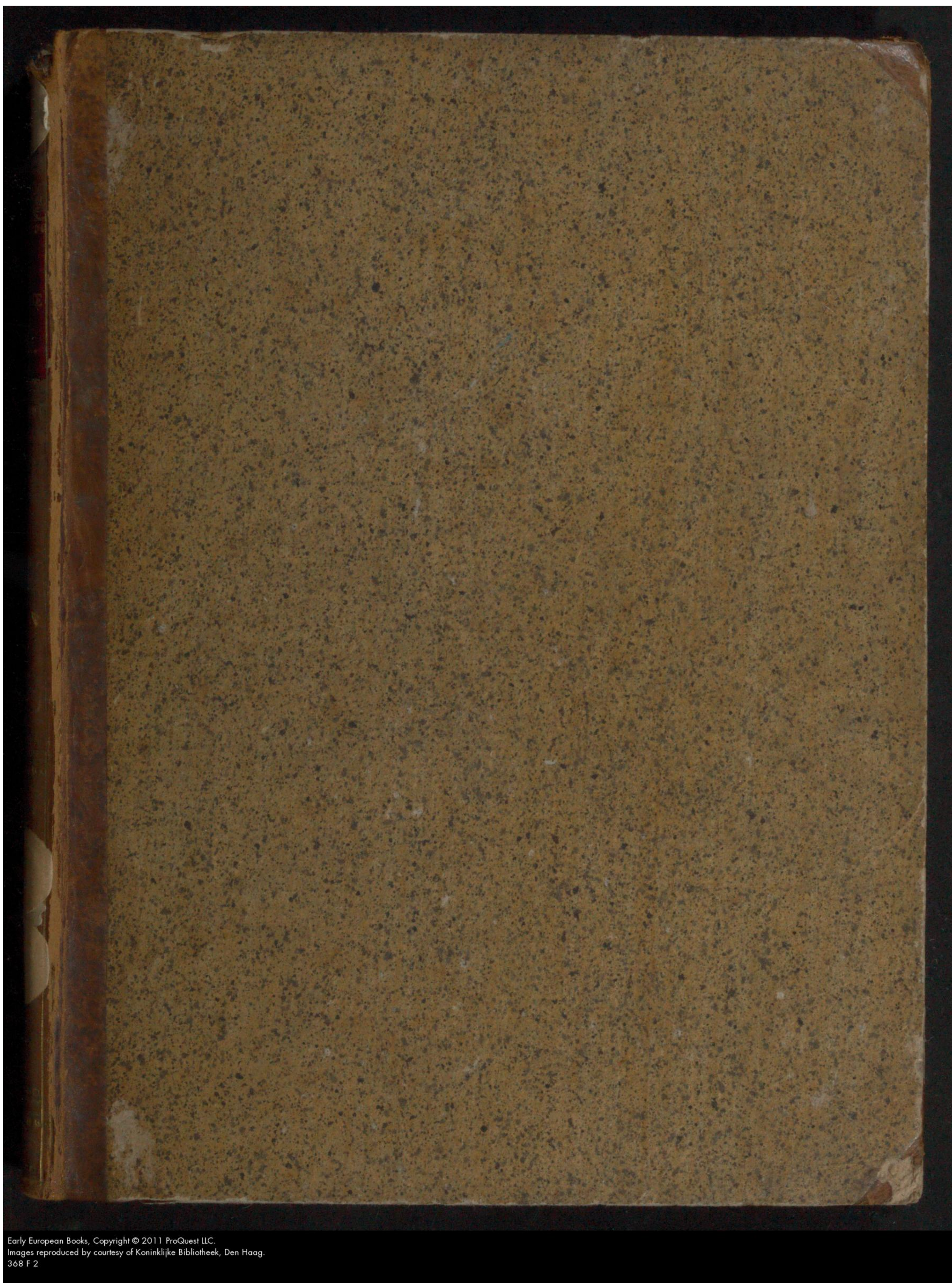
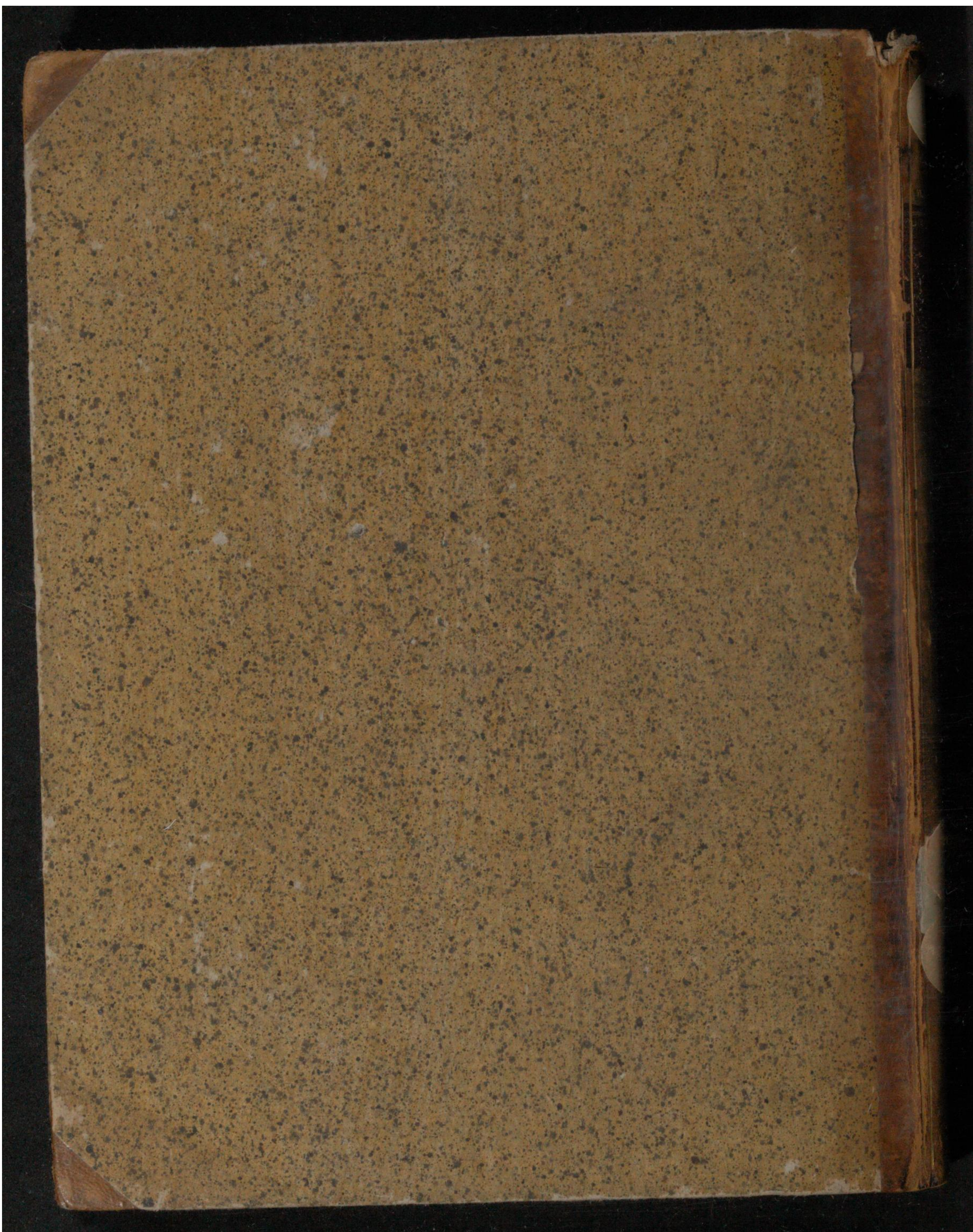
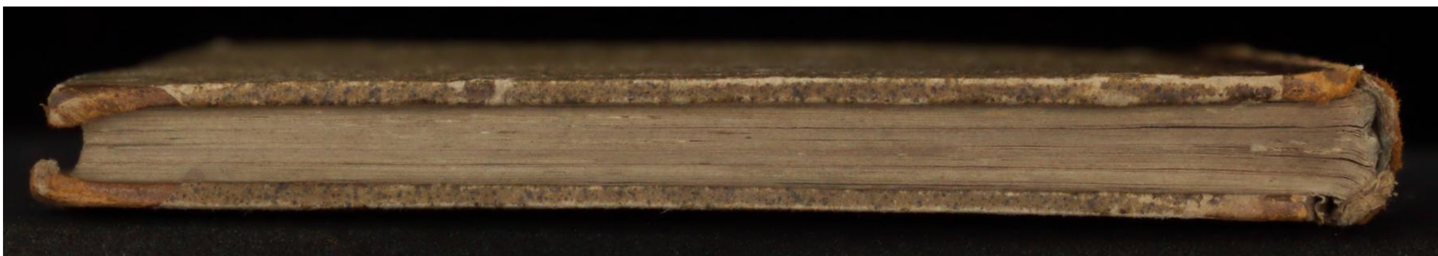

368
DE
ARABISCHE
ALCORAN.
F
2

De Arabische
ALKORAN,

Door de

Zarazijnsche en de Turcksche Prophete

MAHOMETH,

In drie onderscheyden deelen begrepen : van der Turcken Religie, Ghelove, Aelmoessen, Vasten, Ghebeden, Bedevaert na Mecha, met t'samen sijn Gods-diensten, ende Ceremonien, Wetten ende Rechten.

Vt de Arabische **spraecke / nu nieuwelijcks in Hooghduytsch ghetranslateert/met t'samen een aenhanghende Voorreden / door** Salomon Swigger , **Prediker der Kercken tot** Noorenbergh.

Ende wederom uyt het Hooghduytsch in Nederlantsche spraecke ghestelt.

Gedruckt voor Barent Adriaensz. Berentsma , Boeck-verkooper tot Hamburgh, 1641.

De Arabiſche Tranſlateur

TOT DEN LESER.

HIer uyt kont ghy verſtaen ende vernemen, wanneer ende van waer haer valſche Prophete Mahometh ſynen oorſpronck ende begin genomen heeft, ende met wat gelegentheyt die ſelve dit ſijn fabelwerck, lacherlicke ende dwaeſachtighe leere gedicht ende gevonden heeſt: want hier in vindt ghy van alle ſijn Droomen liſten ende practijcken, ende alle ſijn verleydiſche menſchenvonden.

Voor-reden van de Arabische Translateur, over der TVRCKEN ALKORAN, AEN DEN LESER.

E H. Prophete Zacharias doet meldinghe van een langhe vliegende brief die hy in een ghesichte ghesien heeft, ende die selve hadde in syn volkomenheyt 30. ellen in de langhde ende 10. ellen in de breedte.

Nu door desen brief wert int ghemeyn alle valsche leere aengheseyt, ende te kennen ghegeven, die hem inde langhde ende breedte wijt uytbreydet, ende ghenoeghsaem veel landen ende volckeren bedeckt die oock niet stille en staet, maer van de een plaetse inde ander vlieght.

Maer ick houde het daer voor dat den Tytel deses vliegenden Briefs voor die Godslasterlicke, Turcksche Mahometische, Sarasynsche, ofte Agarenische Ismalitische Religie met recht sal verstaen ende toegemeten werden, namelick desen vervloeckten Alkoran. Maer het woort Alkoran heet een lesen, ofte legende, Maer de Arabiers noemen hem Alfurkan, dat is een onderscheyt, ofte die onderscheydelicke leere, die vande Wet ende Euangelio te samen vergadert, ghestickt ende ghestommelt is.

Dese leere is een langhe vlieghende Brief, een leughen zedel, ende een lasterbrief die hem in vele Landen, Provintien ende Koninckrijcken uytgebreyt heeft: als in Hongaryen, Krabaten, Griecken-lant, Asiam, Minorem, Syriam, Persiam, Palestinam, Arabiam, Egypten, Barbarien, &c. Ende oock in vele Eylanden, bysonder aende Middellantsche Zee Cyprim Rhodium, Chium, &c. Dit is nu effen den brief, die ick hier mede de Duytsche Natie overlevere om te lesen, die tot hier toe van de Duytschen in haer sprake noyt en is gesien gheworden, die is my nu nieuwelincks oock inde Italiaensche sprake behandicht gheworden: Desgelijcks ick oock over eenige Iaren een gelijckformich exemplaer tot Konstantinopel in handen ghekreghen hebbe, ende my in die zelve na nootdruft geoeffent, ende oock met groote verwonderinghe den laster ende grouwel daer in waerghenomen. Ende vander selve tijt aen, soo en hebbe ick desen lasterbrief nimmermeer konnen te siene komen, hoe wel ick met vlijt daer na ghevraeght hebbe, ende dickmael gewenscht dat het gantsche Duytsch-Landt den grouwel van desen laster-brief sien ende lesen meucht,

Maer soo yemant in sijn ghedachten hem liet voorstaen dat dit een vergeefsche onnodighe arbeyt ende onkost is, om dat ick desen Mahometischen laster-brief in onse Duytsche Sprake hebbe ghesocht te brenghen: Want men weet te vooren uyt de ervarentheyt wel dat de Mahometisten onse Christelijcke Religie niet toegedaen zijn, maer die selve vervolgen, ende dat dit alles te voor in ander schriften ende boecken vervat is, 't gene daer van noode sy vander Turcken Religie te weten: namelick van haer afkomste ende begin, van haer rijcke, regiment ende Hof-houdinge, van haer krijgen ende Victorien te water ende te lande, ooc van haer Religie, Superstitie ende misgheloof, daer van de Griecksche Historyschryvers in haer Historien meldinge doen: als Nicetas Laonicus, Chalcondylas, Theodorus Gaza, Kallimachus Experiens, &c. Item de Historie Schanderbergii, Antony Memaninus, een Italiaen, die veel Iaren in Turckyen ghevangen is gheweest. Item Antonie Genfrens, een Frans-man, Bartolomewes Georwitz een Bohemer, Philippus Lonicerus, ende andere, die vande Mahometische Rijcken ende Religie veel uytterlijcke dingen hebben geschreven, als oock de Kronijckschryvers ende Kosmographi: Maer by alle dese so en wert nochtans dese Alkoran ende Mahometische laster-brief, 'twelck is de Turcksche Bybel, niet ghevonden. Hoe wel Albertus Widmanstadius int Iaer 1543. een Iode tot Lantshoet een kort uyttreck des Alkorans inde Latijnsche Sprake heeft in Druck uyt gegeven, die hem van Konstantinopel door de Prediker Monicken ter handen bestelt is, daer in hy uyt alle Cappittelen des Alkorans, de somma daer van aenseyt, int 10. Cappittel ofte Azoara, dat sulcks het ware gheloove zy datmen ghelooft datter een eenich God is, die gheen hulpe of bystandt en heeft. Item Cappittel 11. 12. 13. seyt hy datter 3. dinghen noodich ter saligheydt zyn, eerstelick het geloove. Ten 2. Credulitas. wederom die bekent datmen trouwe eñ geloove houden sal: moghelick verstaet hy het eene op God, ende het ander op de menschen. Ten 3. goede wercken. De drievuldicheyt is, ende heet eerstelick Godt. Ten 2. zijn almachticheyt. Ten 3. dat hy schoon is, als oock vande wet. Item dat God met sijn eygen handen 4. dingen geschapen heeft. Eerstelick het aertsche Paradijs. Ten 2. den Boom der Droomen of ghesichten, Arborem Tuba, dat is den Boom des levens. Ten 3. de Mensche Adam. Ten 4. die twee namelick Moses ende Aron. Ende alsoo is maer een weynich van yder Cappittel in eenighe woorden aengeseydt, waer van dat elck Capittel handelt, maer het gantsche Capittel en is niet beschreven.

Desgelijcks so heeft die voorseyde Widmanstadt doen ter tijt laten in Druck komen der Mahometisten Theologiam, haer heylighe ofte geestelicke leere van wonderlicke vragen ende raetsels, die een voornaemste Iode den Mahomet heeft voorghehouden, ende wat Mahomet daer op voor Antwoort heeft gegheven.

Tot een exempel. De Iode vraeght wat is het eerste, antwoort Godt: wat is het

het tweede , Adam ende Eva , wat is het derde : Mahomet antwoort Gabriel Raphael ende Michiel, de over Engelen. Wat is het 4. Antwoort de wet Mose, Psalmen Davids : Ten 3. het Euangelium Christi: ten 4. den Alkoran ofte Alfurkan,ende alsoo voortaen tot op 100. vragen ende Antwoorden.

Dese Theologiam heeft Robertus Ketenensis een Engelsman uyt het Arabisch int Latijn ghebracht, twelck met het voorseyde uyttreck des Alkorans in Druck is uytghekomen : Doch alleen int Latijn twelck den Duytsch niet genieten en kan. In ghelijcker maten soo heeft een Moninck Broeder Richard van de Prediker oorden,dat by na 300. Iaren gheleden is , ende in Babylonia de Arabische sprake geleert heeft : den Alkoran wederleyt,'t welck noch te lesen is,alsoomen sien mach inden 8. Tomo Ienensy Luthery Fol. 11. ende daerin werden alleen sommige vande voornaemste grouwelen wederleyt , daer aen een yder hem kan laten ghenoeghen.

Desgelijcks soo heeft Dionysius van Rickel een Karthuyser Moninck An o 1540. een wederlegginghe des Alkorans ghechreven.

Maer hier hebben wy den rechten Text des Alkorans, Dien Laster-brieff aller Mahometischer grouwelen selve , die ick tot Konstantinopel inde behuysinghe der Heeren ende Legaten vanden Roomschen Keyser verkregen hebbe van twee over setters , dat Geboren Griecken ende inde Arabische Sprake ervaren waren, ende van haer gheloofweerdich ben bericht geworden , dat uyt alle versen ende Schriften des Alkorans , dese tegenwoordighe versen ende Text die rechte ende geheele Turcksche Alkoran zy , alsoo dat niemant daer aen en behoeft te twijffelen , dan dat in desen Boeck der Turcken Religie begrepen is , ende dat in dit laster-boeck den hooft grouwel staet , dat Mahomet niet en gheloofT datter int Goddelick wesen drie onderscheyden Persoonen zijn, maer het sy alleen een eenich Godt na den wesen ende Persoon.

Item dat Christus geen God,ofte geen Sone Gods en zy,ende dat hy oock niet van gelijcke almachtigheyt ende heerlickheyt met Godt synen Vader zy : ende men sal hem oock niet aenbidden,noch eenige Goddelicke eere bewijsen. Ia die daer seggen dat Christus Godt,ende Godes Sone sy, die zijn altsamen leugenaers , ende dat sulcks een grouwel zy : Daer van den Hemel vergaen , den aertbodem van sijn plaetse wijcken,ende de bergen wel invallen souden,want Godt en heeft sijns ghelijcke niet benevens hem , ende soo hy eenen Soone hebben wilde , soo konde hy wel een van sijn aensienlickste Creaturen inde plaetse sijns Soons aennemen,ofte lichtelick een Engel,ende niet eenen slechten Mensche. Maer nochtans op dat dese laster-mont den Christum niet gantsch uyt de wieghe soude om werpen,maer hem na sluypen,ende met sijn grouwsame verblindinghe in nemen eñ grypen mocht, so gebruyct hy een sulcke listigheyt , dat hy den Heere Christum niet gantsch ende gaer wech en werpt : maer gedenckt hem somtijts met

eeren, als namelic: dat Christus van God verordineert sy tot een wonder der Werelt, ende dat hy van een Ionckvrou of Maecht sonder toedoen of versamelinghe eens mans geboren sy, ende dat hy is den Geest ende het woort, ende dat sijn Euangelium van God sijnen oorspronck heeft, ende dat het salich maeckt. Item dat God sijn siele den Heere Christo heeft ingheblasen, ende daerom sal men de leere Christi gheloven, ende wie sulcks niet en doet, die sal ten jonghsten daghe grouwsaem ghestraft worden, &c.

Maer wanneer nu sommighe menschen ende eenvuldighe lieden, ende die inde Christelicke Religie qualick ghegront zijn dese dinghen hooren, soo vallen sy haest in dese gedachten: seggende: het is een kleyn onderscheyt tusschen der Turcken ende Christenen Religie: men kan der Turcken Religie niet gantsch ende gaer verwerpen, ende also werden vele van haer gevangen ende verstrickt, dat sy met hoopen afvallen, niet anders dan gelijck het wormstekent fruyt vande boomen af valt. Om welcker wille die H. Prophete Daniel dese Mahometh den tijtel geeft, dat hy hem naempt een laster-mont, om dat hy de H. Drievuldicheyt lastert ende verloochent, ende de gene die den waren God bekennen, hy met den sweerde vervolght, ende grousaem tegen haer tyranniseert ende woedet, gelijck de ervarentheyt eylacy betuycht. Ia dat noch meer is, so seyt dese laster-mont dat hy dese leere niet en heeft bedacht, maer dat sy van God selve beschrevē is, eñ dat hy die van, ende deur den Engel Gabriel ontfangen heeft, ende nochtans sullen de menschen voorgeven, hy hebbe hem gemaeckt. Maer in betrachtinghe deser grouwelen ende lasteren, soo sullen alle Christenen met recht opgeweckt ende wacker ghemaeckt werden tot een aendachtich yverende ghebedt na Godt, dat hy dit lieve Vaderlandt de Duytsche Natie voor dese grouwelen ende voor die afgrijselijcke Mahometische tyrannie wil bewaren, die niet ten onrechte den toorn Gods is, ende een roede Gods ghenaemt wert. Ende dat die eeuwighe God hem sijn 7000. wil voorbehouden, die haer knyen voor den Mahometischen laster-hoorn, niet ghebogen hebben, dat hy die selve int gheloove ende kennisse Christi bestandich tot aen 't eynde behouden wil, die wel te rechte den toorn Godes heet, gelijck oock die woetrijcke Tamberlanus ende Attila.

Maer des niet te minder soo dient de bedenckinge ende aenmerckinge deser lasteringhe daer toe, dat wy niet alleen daer uyt erkennen den verschrickelicken toorn Gods, ghelijck hy plach des werelts ondanckbaerheydt te straffen, als de Menschen verdrietich werden, inde waerheyt des Euangeliums, ende dat haer de ooren jeucken na een nieuwe leere, 2. Timoth. 4. soo moet Godt alsdan sulcke grouwsame Duyvelsche ende vervloeckte dwalingen laten in kruypen; dat sy de leugenen gelooven, op dat geoordeelt werden alle de gene die de waerheyt niet ghelooven: maer hebben lust tot de ongerechticheyt, gelijck voor oogen te sien is, dat de Mahometische grouwelen ende lasteren sulcke Provintien ende Landen

met haere Steden ingenomen ende besmet hebben,in welcke te voor de aensienliickste Christelijckste Kercken waeren die van de H. Apostelen selve zijn ghe-plant gheworden. Want aen die Steden daer onse Heere Christus, ghelijck oock voor hem die H. Propheten selve ghepredickt ende ghewandelt hebben, Dese Mahometische laster-mondt aldaer teghenwoordich predickt ende leert, 't welck alles daer door gekomen is,om dat die lieden inde selve landen,ende bysonder de Keyser, de Arriaensche grouwelen by vielen ende toegedaen werden: daer door den Mahometischen leughen-mont den wegh ghemaeckt, ende de deure is gheopent gheworden tot ander Standen ende lasteren : van hooveerdigheyt ende wellust en wil ick noch niet segghen.

In ghelijcker maten soo dient oock dese aenmerckinghe der Mahometischer grouwelen daer toe,dat wy de groote ghenade Gods leeren kennen, dat het een onuytsprekelijcke gave Gods is, dat ons lieve Duytsch-Landt ende die Kercken daerin, van de Mahometische lasteren ende grouwelen tot noch toe onbevleckt ghebleven zijn, de wijle het hem dickmael heeft laten aensien,als wilde die vliegende Mahometische laster-brieff, hem over Duytsch Landt uyt breyden, ende tot onser Kercken in nestelen ende in kruypen. Want aen den goeden wille en heeft het de Turcken en de Mahometisten niet ontbroken, dewyle haer eenstemmich dichten ende pooghen alleen daer na staet,hoe sy Kercken ende Scholen, Christum ende het Euangelium,met t' samen die gantsche Christelijcke Religie ende regiment willen uytroeyen.

Ia sy laten haer duncken dat zy door sulcken Barbarischen uytzinnicheyt, als door verstooren ende verwoesten,haer eenen name bekomen,ende een ghedachtenisse maken moghen, ghelijck Horostratus hem een eeuwighe name dachte te maken wanneer hy den Tempel Diana tot Epheso verbrande, ende hem tot stoff ende asschen maeckte. Ende ghelijck de woetrijcke Koninck der Wenden Karokus uyt in gevinghe syner Moeder hem inbeelde als dat hy hem op geen ander wijse en konde een ghedachtenis nalaten of ten ware sake dat hy aensienlicke steden als Mentz, Worms, Spiers ende Trier omkeerde ende verdorve, ende daer in geen menschen verschoonde,ghelijck hy dit dan oock int werck gestelt, ende hem een sulcke Duyvelsche vervloeckte gedachtenis in dier manieren gemaeckt heeft Anno Christi 410. ende ghelijck als Pylatus in Credo, alsoo oock de Turcken en de Mahometisten en konnen haer op gheen ander wijse eenighen name of ghedachtenis maecken, dan door verderven ende verwoesten: Daer van betuyght Hongeryen, Krabaten, Griecken-landt, Asia, &c. Ende soo verre brachten sy oock geerne het Duytsche landt, met alle ander Landen, ja die gantsche Christenheyt, 't welck doch de barmhertighe God tot hier toe soo ghenadelijck bewaert heeft, die selve wil het oock voortaen ghenadelijck behoeden. Hy wil desen laster-brief die hem in de langhte en de breedte soo wijt uyt-ghebreydt heeft,

heeft, eenmael verſcheuren, ende der langh-durigher laſteringhen, een eynde maecken: Hy wil den Mahometh eens op ſijnen laſter-mondt gheven, op dat hy verſtomme, nadien hy alrede tot by de 100. jaren ſijn grouſame laſteringhen ghedreven heeft, hy wil ſijn lieve Chriſtenheydt teghen deſen laſter-mondt byſtaen: Hy wil die ſelve beſchutten ende beſchermen, ende wil ſijn lieve Chriſtelijcke Kercke by den Heylſamen ongevalſchten Euangelio, louter, ende onaenſtootigh tot den daghe Ieſu Chriſti behouden, ende wil haer tot ſijn kennis ende ghelove volkomelijck bereyden, bekrachtighen, ſtercken ende fondeeren. Dien ſelven eenigen waren Godt der H. Drie-vuldigheyt, ſy eere ende macht in der eeuwigheyt, Amen.

Salomon Swigger, Prediker der Kercken tot Nooren-bergh.

Het

Het Eerste Boeck DES ALKORANS.

VVat Godt aenvanckelick inden beginne ghe-schapen heeft.

I. CAPITTEL.

N't beginsel vande scheppinghe der werelt / soo heeft Godt met sijn eygen handen ghebouwt / ofte gemaeckt vier dingē / onder welcke het eerste geweest is een penne / met welcke alle saecken die van den beginne der werelt geweest zijn / ende tot aen 't eynde toe blijven sullen / opgheteeckent / ghemerckt ende ghenoteert souden werden.

Daer na heeft hy gemaeckt een mensche / namelick Adam / tot welcke scheppinge hy een vuyst vol stof van verscheyden verwen te samen genomen heeft / ende daer deur komt nu de verscheydentheyt ende ongelijckheyt inde Creatueren / dat den eenen mensche wit / de andere swart / ende sommige beyde verwen deelachtich / ende daer mede geteeckent zijn / waer deur te ghelijcken een bewijs gegeven wert welcke vroom ofte boos zy.

Na desen soo heeft hy ghemaeckt den Troon / 't welck is sijn Majesteytische stoel. Ten laetsten heeft hy gemaeckt het Paradijs / 't welck is perpetuum locus beatorum, die plaetse daer de salighe altoos ende eeuwigh blijven sullen.

Ende boven dit alles heeft Godt ghemaeckt dat uyt alle volckeren die van Adam af komen / dese vier Natien de witste ende schoonste souden zijn / namelick de Arabiers / de Persianen / de Romeynen / ende de Indianen / 't welck alle volckeren zijn van Sem / een uyt de drie soonen Noachs / ende dat zijn sijne nakomers geweest / ende daer by oock nuttelicke ende vrome lieden. Ende alsoo zijn oock van Cham Godtvreesende ende aendachtighe lieden voortghekomen / namelic de Mooren ende Egiptenaers.

Ende van Japhet zijn ontspronghen volgens den Gogh ende Magogh / met t'samen alle goddeloose afgodische / ende ongeloovige volckeren.

Daer na soo heeft Godt uytverkoren tot een getrouwe vrient vande sijne den Abraham / ende na hem sijnen soone Ismael / een vader sulcker volckeren diemen naemt de Ismalijten / ende onder de soonen Ismaels den Chimen / ende onder des Chimen nakomers den Chorase / ende onder die van Chorase afkomen den Hesepm / ende onder deses Hesepms nakomers den Mahometh. Dese nae dien hy uyt ordentlicker linie ende rechtmatige wijse van Adam herkomt / soo is hy hoochlick van God bemint geworden / tot op de tijdt dat hy van sijn moeder gebooren was: ende hem is een

licht voorbehouden geworden/ dat 2000 Jaer voor de scheppinge Adams alrede gheweest was / welck licht doen ter tijdt is aengebeden ghewoorden als de andere Engelen hem ghe-eert ende aengebeden hebben / ende dat selve licht heeft goddelicker wijs sijn successie ofte voortganck gehadt/ door de uytverkoren Godts/ende is tot op Mahometh gekomen als een bewijs dat hy sijnen oorspronck vande sulcke heeft / der welcker namen wy in sijn geslacht-register verhalen willen.

De Stamme ende 't gheslachte van Mahometh.

II. CAPITTEL.

HEt Boeck vande Stammen ende 't geslachte Mahomets des Gesanten Godts/ wiens Gebedt ende Heyl altoos over hem zy/ begint van Adam ende Eva aen / ende alsoo gaet de successie sijner voor-vaders soo wel vrouwelick als mannelick geslachte/ ordentlic voort tot op die tijdt dat hy van Godt volkomen aengenomen/ ende tot sijn wercken nuttelijck gemaeckt heeft.

Kabalkabar was doen ter tijdt by de Ismaliten voor een Rabbi ghehouden/ want hy niet alleen deur 't lesen van vele Prophecyen/ maer oock uyt lange ervarentheyt der Astrologia ende ander konsten soo veel gheleert ende geweten heeft datter een Prophete komen soude / soo verwachte hy daerom met groot verlanghen / wanneer / ende op wat plaetse dit gheschieden soude. Ende onder desen soo hoorde hy dat tot Serezab / 't welck is een stadt in Arabia/ een kint was gebooren ghewoorden/ aen 't welcke alle die merckteeckenen te vinden waren / van welcke hy inde boecken te vooren ghelesen / ende sijn konsten hem aenghesept hadde. Ende dit sijn geloof werdt noch meer bekrachtiget deur het gemeyne geroep dat over al gheklonchen heeft / namelick/ wat voor groote miraculen ende wonderen by sijne geboorte hen begeven eñ toegedragen hebben: 't welck in desen Wijsen Man een sulcke begheerte heeft aenghesteken / dat hy hem gantschelick bereyde aen die voorseyde plaetse te trecken. Ende doen hy nu daer henen quam soo heeft hy dat kindt sijn ende manierlick aengegrepen / ende die teeckenen die 't aen hem hadde vergheleecken met die merckteekenen/ daer van hy in verscheyden schriften hadde ghelesen / namelick/ dat hy sommige characteren ofte kentekenen op het voor-hooft/als oock op den rugge hebben soude / eñ dewijle men nu sulcks aen dit kindt bevant/ soo heeft die man sonder eenich twijffel ghelooft/ dat het der Mahometh zy/ die langhe tijdt te voor eu gelijc sy seggē/haer als een boodschapper of gesante Godts / ende als de laetste Prophete is belooft geworden.

Ende op dat nu de gantsche werelt dit bekent ende openbaer soude werden/soo willen wy van Adam ende Eva aen beginnen/ende de voor-ouders van Mahometh ordentlick na malcander beginnen te beschrijven/gelijck sulcks sijn Meester Kabelmedy leert ende beschrijft / beginnende als volght:

Als Godt de Almachtige Schepper Adam uyt der aerden gemaeckt hadde/ ende dat die selve levendich op sijn voeten stont/met vreese ende beven : so heeft hem ghedacht dat het suyselde ende wederschal lede in sijn hooft / niet anders dan wanneer de wint de bladeren vande boomen neder waeyt : So heeft hy hem over dese resonnantie eñ geruysch hooge verwondert : Doen sprack de Heere tot hem / waer over verwondert ghy u/ want dit is een teecken van dien eenigen Pro-

Prophete ende boodschapper die ic inde werelt senden sal: Daerom so schencke ic u dit zaet des lichtes mijner macht/ met welcke ick wil dat gheen sone ontfangen en werde/ of ten sy saecke dat de schaemte des wijfs gepurgeert ende reyn zy/ ende dat u mannelick lidt reyn / ende oock sijn ghesuyvert zy/ want daer door sullen de Propheten/ ende oock Mahometh geboren werden / die daer in alle eeuwigheyt lichten ende schijnen sal/ ghelijck de Sonne midden in haer stralen / ende de Mane in haer hoochste glants plach te schijnen. Maer Adam en wist eygentlick niet wanneer hem de Heere dit licht ingieten soude. Ende soo dickwils hy nu by sijn wijf wilde slapen so moeste hy hem altoos te voren baden ende wasschen/ ende dit wert ghedaen ende onderhouden so lange tot dat sy met den Seth swanger ginck / dewelcke een vader der Propheten ende het Hooft vande boodschappers Godts is. Ende op dese tijt is dese klaerschijnende glants van 't gesichte Adams geweken / ende is in sijns wijfs aengesicht gevarē: ende daer door is sy de gantsche tijdt haers levens soo schoon geweest/ dat de lucht/ de aerde/ de dieren daer over haer seer verwondert hebben / ende Adam haer Man heeft hem hier over ontset / ende haer in alles ghe-eert/ ende hy en heeft haer niet meer aengheroert noch beslapen. Maer onder desen soo quamen alle dagen de Engelen/ om haer te begroeten/ ende brachten met haer de beste ende welsmakenste lieflickheden uyt het Paradijs / tot ende so lange dat Seth is geboren geworden: ende nae desen soo heeft Eva altijt twee kinders op eenmael ontfangen ende geboren / namelick een Knechtken ende Meysken.

Doen nu Seth op de wereldt quam soo hadde hy in sijn aengesicht dit klaer schijnende licht ofte glants / 't welck te voren Eva hadde: ende doen stelde God tusschen Seth ende de duyvel een tijde ende termyn/ dat niemant in seven Jaer soude overschreden: Dit licht quam tusschen hemel ende aerde/ waer door de Enghelen tot Seth op ende af quamen/ eñ men hoorde alle dage vandē Throon een heraut/ dat is eene die opentlick uyt roept / ende sprack: verblijt u ghy aertrijck/ ende hebt een herte ende moet / dewijle ghy zijt weerdich gheworden dit licht van Mahometh, over welcke is het ghebedt ende 't heyl Godes.

Ende dit licht heeftmen in 't aenghesichte van Seth soo lange sien voorlichten ende schijnen tot dat Adams tijdt ende ure om te stervē na by quam/ want als Adam sach dat de doodt hem nakende was/ soo heeft hy sijn sone Seth ghenomen/ ende gevoert ter plaetsen/ daer hy plagh te bidden / die hy met dese navolghende woorden heeft aenghesproken: Lieve soone ick hebbe bevel van Godt dat ick u voor mijn doodt sijnen wille moet te kennen geven/ ende genoegsaem als in een Testament bevelen / dat ghy dat eenighe licht 't welck ghy in u aenghesicht hebt ende draeght/ een heylighe ende weerdige Creatuere overlatet/ ghelijck ick sulcx gedaen hebbe. Daer nae soo wende hy sijn redenen tot den Heere/ ende sprack: mijn God ende mijn Heere ghy hebt my een sonderlinghe vryheydt met dit goddelick licht ghegheven: ende gelijc ick sulcx nu van u ontfangen hebbe / soo wil ick het nu laten op eene van mijn soonen: daerom so sent eenen Engel die getuygenis geeft tusschen my ende hem / eer dat wy sterven / ende dese woorden en waren qualick uytghesproken / siet soo verschijnt daer den Enghel Gabriel met 7000 andere Engelen/ ende een yeder onder haer hadde een wit pampier eñ penne / uyt het Paradijs in haer handen / die groeteden Adam ende seyden: u stemme is verhoort gheworden/ ende de Heere heeft bevolen / dat wy de

ordeninghe der gheboorte Mahomets beschrijven souden : Ende alsoo heeft Adam sijnen wille aen sijn Erfgenaem gelaten / met t'samen het getuygenisse der Enghelen ende den seghel/of rinck Gabriels. Ende de Heere bekleede Seth/ met een dobbel gewaet of kleet/ 't welck blinckte als de Sonne/van violet-bruyne verwe. Ende op dese ure wierde daer een groot getal Engelen met Seth vermaeghschapt/ de suster van Machiveliet dewelcke wit/ ende van statuere so groot was als haer moeder/ schoon van aengesichte/vriendelick ende tuchtich in gebaer. Ende als nu dit gepasseert was soo sterf Adam in korte tijt hier na : Eñ Seth bekende sijn wijf/ ende sy ontfinck van hem den Enoch / ende als sy alsoo van hem swangher ginck soo hoorde sy aen alle plaetsen Engelsche groetenissen/ ter eeren van dit licht des Propheten Mahomets.

Doen nu Enoch op de werelt gebooren wert/ ende opwies/ so maeckte hem sijn vader dit Testament indachtich/ ende des willes Godes / namelick : dat hy dit licht met groote reverentie soude voortplanten. Nu soo liet Enoch dit licht nae / op sijnen soone Canaan/ ende Canaan op sijn soone Machieyl / ende Machieyl sijn soone Barade / ende Barade den Henoch/ die hem sijn wijf Barra gebooren heeft : ende Henoch sijn soone Mathusalem / ende Mathusalem sijnen soone Lechet / die groot ende sterck was / ende Lechet sijn soone Noa / ende Noa sijn soone Sem / met t'samen die landẽ daer in het Testament des H. lichtes Adams lagh/'t welck van een schoone blinckende materie was/ met edel gesteenten beset/ ende ringhswijse met gulde ketenen ende smaragden verciert ende ombanghen / ende daer in waren insonderheydt de ordeningen der Propheten met haer sit-plaetsen verordineert. Maer Sem blinctte ende glintsterde van het licht deses Prophetẽ Mahomets, ende nam ten Wijve een wit Koninckliken Stamme / ende liet dit preti[illegible] glum des lichtes sijnen soone Arfasato nae / ende Arfasato sijnen soone Heber / ende Heber den Felech/ ende Felech sijnen soone Salech/ende Salech den Argaun/ ende Argaun den Sorach / ende Sorach den Tahod / ende Tahod den Tarocco/ende Tarocco den Abraham / die hem sijn wijf Ebekline baerde. Ende als nu dese op de werelt quam / soo zijn daer twee lichten opgegaen/eene uyt het oosten/ende het ander in 't westen / ende zijn in 't midden van den Hemel ghekomen/ die haer te samen gevoeght hebben / dat alsoo uyt die twee een licht ghewordden is/dat de gantsche groote werelt verlicht heeft. Ende doen hoordemen de Engelen aen alle eyndẽ een heerlicke lieflicke ende hemelsche melodye singen / ende daer wert een stemme gehoort die sprac; dat is het licht des Propheten Mahomets, over welcke is het heyl ende 't gebedt Godts/ ende verhoogde Abraham/ even als Adam : ende hier over ontsette hem Abraham/ ende seyde totten Heere dat hy sulcke dingen noyt gesien en hadde / doen sprack de Heere tot hem dese woorden : De oorsaeck waerom ghy u verwondert is dese : om dat uyt u zaet sal voortkomen ende ghebooren werden/ mijn vriendt ende boodschapper diens ziele inden beginne der scheppinghe der wereldt / met sulcke dinghen te ghelijck is vermenght geweest : Sijn woordt is mijn macht / ende inden hemel wert hy genaemt Asmet, ende op aerden Mahomet, ende in 't Paradijs Abualtrasim. Eñ dit licht was in 't aengesichte Abrahams / maer doen hy was out ghewordden / ende oock sijn wijf onvruchtbaer was / ende dat sy ghenoeghsaem aen de Goddelicke beloften twijffelde/soo is hy door den Engel gewaerschout ghewordden / ende daer toe vermaent gheweest/ dat

dat hy by Hagar sijn dienst-maegt liggē soude/ ende terstont so is den glants van dit licht in 't aenschijn van die swangher vrouwe gekomen/ ende van haer is Ismael gheboren gheworden die heeft dat vaderlick licht met hem op de werelt gebracht. Maer hier over werdt Sara ongherust ende ontroert/ ende hadde een groot mishagen daer aen / ende sprack wat sal dat zijn/ want ick moet ledich uyt gaen/ eñ een ander heeft de vrucht uwes zaets/ ende nu hebbe ick soo langen tijdt daer op ghewacht dewijle hy my is belooft geweest. Maer op dat sy getroost werde/ siet soo komen daer drie Enghelen die zijn tot haer ingegaen / ende hebben by haer gelogeert/ ende onder ander woorden tot haer ghesepdt : dat sy soude swanger worden. Maer als Abraham bemerckte dat hy haest sterven soude / so riep hy sijn soone tot hem / ende liet hem nae sijn Testament het licht / ende die Arcke ofte Kiste vanden ghenen die het licht in 't aengesicht hadde. Doen nam Ismael een wijf/ ghenaemt Bychelam/ die daer was een dochter Alhar / ende heeft ghebaert den Chepdar die met het licht des Koninckliken Propheten geglintstert heeft / ende die selve zijn seven verschepden gaven mede gedeelt geworden/ desgelijcx gheen menschen kinderen noyt en hadden/ want hy was ghesont/ manhertich schoon/subtijl/snel/oprecht/ een Jager eñ een goet Bogen-schutter. Ende als hy nu een Koninck was gheworden/soo heeft hy ten wijve genomen Milian uyt den lande Isaac/ maer het geschiede dat hy eens daegs op de Jacht reet / ende doen hoorde hy een stemme die tot hem sepde O Chepdar! op dat ghy door een oraculum of voorsegginghe meugt onderricht werden wat ghy doen sult/ende op dat ghy het licht dat u is gegeven geworden/ niet aen een onweerdige plaetse te wercke stelt/ soo doet een offerhande,

Ende nae dat hy dit gehoort hadde so liet hy alle ander dinghen blijven / ende trock in 't landt Ismaels / daer bouwde hy eenen Altaer / eñ liet hem 700 Lammeren brengen/ende als hy die in 't vyer offerde/soo hoorde hy een stemme dat hy onder eenen boom soude gaen/ende daer soude hy een antwoort op sijn begheerte bekomen : ende doen hy nu daer henen quam soo wert hem ghesept dat hy soude een wijf nemen die uyt den Arabischen bloede waer / ende hare name soude zijn Algadira / ende dese Enghelsche stemme was Chepdar ghehoorsaem / ende tooch in Arabien / ende door-reysden veele landen / ende ten laetsten quam hy tot eenen Koninc/genaemt Halier Kamny/ die was een soone van Aomar/ ende dese hadde een eenige dochter/ ghenaemt Algadira/ die nam hy ten wijve. Ende doen hy nu weder in sijn Vaderlandt quam / soo wert sy van hem swanger / doen blinckte terstont het Prophetische licht in haer aengesicht / ende hier over vertoornden haer de sonen Isaacx ende maeckten een verbondt / ende wierpen haer op tegen Chepdar/ende sepden / dewijle sy Propheten kinderen waren soo behoorde haer oock dit Testament des Prophetischen lichtes ende glants uyt den Hemel.

Doen ginck Chepdar tot de Arcke of Kiste/maer als hy die selve op doen wilde so hoorde hy een stemme die hem sulcx verboot / segghende dat sy inde toekomstighe werelt alder eerst soude gheopent werden / maer hy soude die voorsepde Kiste tot Jacob draghen. Ende Chepdar dede dat / ende ontsloech hem hier van / ende verhaelde Jacob daer by alle verloopen saken. Ende Jacob met sijn soonen ontmoeteden desen Chepdar / en Jacob sepde tot hem / verblijt u seer O Schepdar ! want in dese nacht is u een soone ghebooren gheworden die verkondicht is geweest van een goddelicke ende

hemelsche stemme: want desen nacht hebbe ick gesien de hemelen open staen/ ende de werelt heeft geglintstert ende geblincket van een hemelsch licht: want de Engelen quamen van den hemel nederwaert/ ende klommen weder op/ ende onder anderen hebben sy geseyt: Algadira heeft gebaert/ ende dat is de oorsaec haers verblijdens. Doen liet Cheydar die Arcke ofte Kiste des Testaments by Jacob/ ende tooch in sijn vaderlant/ ende bevant dat hem syn wijf den Hamel gebooren hadde/ die was met vaderlicke deughden ende glants verciert. Ende doen nu Hamel ten deele was opgewassen/ soo voerde hem sijn vader eenmael na Mecha ende Arabia tot het Heyligdom Abrahams/ maer op den wech bejegende hem den Enghel des doots in de gestalte eens menschen: den Engel ginc mede/ ende sprack met hem / ende ten laetsten so naerderde hy hem so vast aen Cheydars oore/ dat hy hem sijn ziele door de oore uyt tooch/ende daer af sturf Cheydar van stonden aen/ende viel alsoo doodt inde armen sijns soons/ maer de soone bekommerde hem seer hier over/ doch sommige quamen onversiens aen die plaetse en hielpen hem begraven/ op den bergh Kastber. Hamel heeft twee deughden van sijn vader ghehadt/eerstelic was hy gesont van lijve/ten tweeden/ soo is hy een statelick Jagher gheweest/ ende hy heeft Hareyda tot een wijf genomen/die heeft hem gebooren den Thebit/ die de vader van aert ghelijck was/ ende Thebith wan Hamesua/ ende Hamesua wan Adher/die de eerste geweest zijn uyt den Stamme Ismaels/ende die hebben haer verlusticht inde vrye konsten/ ende haer daer in geoeffent; ende Adher wan Adune/ ende Adune den Adnen/die om sijn schoonheyts wille dickmael achtervolght is gheworden om hem te dooden / ende Adnen wan Mahat / die een strijtbaer Koninck ende Israel seer beswaerlick was / ende Mahat wan Nisar / ende als nu de vader in deses sijns soons gesichte het licht sach van welcke de Propheten voorseyt hadden/ soo heeft hy sijn soone een Lam gheoffert. Ende Nisar wan Mausar/ende de vader heeft hem over het licht van desen seer verwondert / ende begeerde dat dit zaet des lichtes den weerdichsten een wijf soude gegeven werden. Nu dit verbont ende besluyt wert ghemaeckt / ende in schrift ghebracht / ende in 't Heylichdom tot Mecha bestelt / om aldaer te bewaren. Ende Mausar nam ten wijve Cheriman eene uyt sijn volcke/dese als sy was out geworden / soo baerde sy den Allez/ die bleef langhe sonder wijf : Maer het geschiede op een tijdt datter hem yet beweegde in sijnen buyck / ende hoorde een wonderlicke stemme / daer over hy verschrickte ende tot het Oraculum ginck/ dat vermaende hem dat hy soude een wijf nemen/ 't welck hy dede/ ende nam Machara / van welcke hy wan Madrach/ende Madrach wan hier na Pharadz die door een visioen is bevolen gheworden dat hy ten wijve soude nemen Adamara een dochter Ydem / die heeft voort ghebracht Kepana / vande welcke afgekomen is Annofora.

Doen nu Annofora opgewassen was soo heeft sijn vader verhaelt den droom die hy gehadt hadde al eer Annofora op de werelt gebooren wert : namelick / het dochte hem dat uyt sijn lendenen eenen boom op wies/wiens blinckende tacken ende spruyten den hemel aenroerden/ tot welcke op ende afklommen sommighe witte menschen. Hy vraeghde 't Oraculum wat desen droom mochte beduyden/ doen wert hem ghesept / dien boom/ die tacken ende dat licht beduyden sulcke Erfghenamen die van sijn lijf sullen afkomen/die de gantsche werelt verlichten ende door den hemel dringhen souden. Nu soo was dese Annofora soo vroom/ ende

ende van ſoo goeden name/ dat God ſelve ſijn Engelen heeft gevraeght / of daer oock een menſche op aerden was/ die ſijnes naems gedachte / doen antwoorden hem de Engelen : geen menſche en ghedenckt uwes naems / dan alleen Annofora een ſoone Chinena / upt den ghe-ſlachte Iſmaels. Na deſen heeft Annoſora ten wijve ghenomen Rachel/ die baerde hem den Melech / met het Prophetiſche licht begaeft / eñ Melech wan Fachzen/ende Fachzen wan Live/ ende Live wan Kaliber / ende Kaliber wan Deab / ende Deab wan Murra / ende Murra wan Kudal / die werdt een Koninck in Arabien / deſe was ſterck/verſtandich ende rechtveerdich/ende Kudal wan Abdeminef / die een machtich Koninck was aen de vier deelen der werelt: deſen heeft de Bogen Iſmaels/ de Vendelen in Sars / ende de Sleutelen van alle de Goden die tot Mecha waren. Hy wan acht ſoonen / de eerſte was Heſim/ een Heere des vaderlicken lichtes des Propheten Mahomets die noch ſoude gebooren werden. Hy beſat het Koninckrijck / ende was een ſoo oprechten redelicken man/dat de Heere ſeyde:ghy mijn lieve Engelen/ ick neme u tot getuyge/ dat ick deſen menſche ſonder eenich ghebreck of onreynicheyt geſchapen hebbe/ op dat in ſijn lendenen met ſijn vleeſch ende bloedt hem vermenghe het zaet des lichtes mijns Boodſchappers Mahomets. Want ſijn aengeſicht en blinckte niet anders dan de Mane/ende Venus ſterre/ 't welck een oorſaec was dat hem alle Koninghen ende Vorſten onderdanich waren/ ende hem haer dochters ten wijve preſenteerden/maer dit werdt van hem alle te gelijck afgheſlagen : Onder anderen oock des Roomſchen Keyſers Conſtantini Dochter / want hy was indachtich die Goddelicke ſtemme die hy ghehoort hadde / door 't welcke hem verboden was te geloouen datter eenige vrouwen weerdich waren dit zaedt des Prophetiſchen lichtes t'ontfangen / uptgenomen alleen Zeline een dochter van Zeyt / die een ſoone was van Aomar/ ende Aomar een ſoone Levidt/ ende Levidt een ſoone Haraz / ende Haraz een ſoone Aady / ende Aady een ſoone Bahar/die wan Heſim/de welcke vol deugden was / ende het licht eens toekomſtighen Prophete hadde.

Doen hy nu op een dach alleen was ende dat hy in ſlape viel / ſoo droomde hy een ſake/ende ginck tot 't Oraculum/ ende als hy daer van de antwoordt verkreegh ſoo wert hy verblijt/ want in den droom was hy ſeer verſchrict / ende ontwaeckte alſoo ſchrickende upt den ſlaep/ ende daer op ginck hy terſtont totten Oraculo / ende daer wert hem bevolen een wijf tē nemen / ende hy nam ten wijve Hende / een dochter van Akomet/ ende wan van haer den Abdalmutalif : deſe doen hy achthien Jaer out was / ende dat ſijn Vader Heſim bemerckte dat hy haeſt ſtervē ſoude/ ſo heeft hy alle machtighe ende voornaemſte in ſijn Koninckrijck beroepen / ende hem tot ſijn Erfgenaem ingheſet / ende heeft hem oock de Vendelen van Hezar / de Booghen Iſmaels ende alle voornaemſte dingen/ kiſten ende andere ghedenckweerdighe ſtatelicke dingen tot Macha na-gelaten/ met bevel dat hem het volck den Tribuyt ſoude betalē/ daer door hy een aenſienlicke ſomme gelt verkreegh/ want alle menſchen waren hem onderdanich/ uptgenomē Ceſar/ een ſoone Hermetis/ des Koninckx in Meden / wiens vyantſchap hy noyt en heeft konnen overwinnen.

In tijden van noode by den leven Abdalmutalif doen het landt gantſch dorre was / ende dattet niet en wilde regenen/ ſoo liep het volck totten Koninck / ende leyden hem buyten/ ende doen opereerde eñ wrochte het licht 't welck hy in 't aengeſicht

gesicht hadde / dattet terstont reghende/ ende op dese tijdt gheschiede het / dat de Koninck Abrahat een Heere in Orienten ende een soone van Assabath / met Abdalmutalif in twist ende oneenigheyt quam / ende dat hy niet alleen Mecha/ maer alle sijn ander landen verwoesten ende verderven wilde : hy belegerde die stadt met een groote Krijghsmacht/ende vernielde het alles aen de landt-palen/ ende nam hem oock by de 400 Kemelen af/ alsoo dat de Inwoonders op de bergen vloden / ende haer met den Koninck beraetslaegden/die gaf haer desen troost/ ende seyde : Dit is de stadt van den Heere des Hemels / die en sal haer nimmermeer hulpeloos laten : ende als hy dese woorden hadde uytgesprooken/soo heeft hy sommige (weynich) tot hem genomen/ende is op den bergh Kasiber gegaen/van welcke den glants nederwaert scheen vanden boodschapper Godts/gelijck de Mane als sy alderschoonst lichtet ende schijnt : ende voor haer lichtede een brandende fackel tot dat sy by Mecha quamen : ende doen beval hy sijn medereysers dat sy weder souden te rugghe gaen/ ende alsoo tooch hy na Mecha.

Doen nu de vyant sach/datmen maer met hem en spotte / soo sand hy teghens hem een dapper Krijghs-helt / ghenamt Hejatet Adhanierp / om de oorsaeck te verkondighen waerom de Koninck van Mecha alhier ghekomen was. Ende als nu Abdalmutalif voor de Koninck quam ende dat de Koninck dat wonderbaerlicke licht aensach / soo is hy op sijn knijen nedergevallen/ende heeft hem sijn toevertrouwde saken ontdeckt. Na desen soo stondt hy weder op/ ende vraeghde den Abdalmutalif of hy de eerste was die dit licht hadde / ende of hy dat van sijn ouders bekomen hadde / daer op hy antwoorde : het is ordentlickerwijs nae malkanderen van sijn voor-ouders tot op hem gekomen. Doen beval de Koninck Abrahat datmen een Elephant soude voortbrenghen / ende als men die voortbracht soo knielde hy terstont neder voor Abdalmutalif / ende genoeghsaem met menschelicker stemme dese woorden sprack / het heyl sy over u O Abdalmutalif! ende over het licht dat uyt uwe lendenen opgaet : by ende met u sy de weerdicheyt / eere/ klaerheydt ende overwinninge. Ende over dit mirakel ende overwinninghe wert Abrahat gantsch verslagen/ende ter neder gestort/ende hy liet daer op alle Magos ofte wijsen ontbieden/ ende alle de gene die uyt het vliegen der vogelē toekomstige dingen verkondichden/ alle Astrologos ende alle swarte Konstenaers liet hy te samen komen om van haer de beduydenis te vernemē/ dewelcke eenstemmich seyden / dat dit niet op sijn persoon te duydē was/ maer datment van 't zaet sijner lendenen verstaen soude / want van hem sal voortkomen een Koninck die grooter werdt dan alle andere geweest zijn die den Aertbodem opt gedragen heeft. Na dese braegde Abrahat van Abdalmutalif waerom hy herwaerts gekomen zy/ daer op antwoorde hy ende seyde / ick ben van wegen mijn Kemelen hier gekomen. Doen seyde Abrahat tot hem : soo haest ick u inden beginne aensach / soo hadde ick u terstont lief/ende wil u daerom uwe Kemels ter handen bestellen / ende alle het ghene doen wat ghy begeert / alleene dit hebbe ick my voor behouden/ namelick/ dat ick de stadt Mecha verderven wil. Doen keerde Abdalmutalif wederom/ ende beval alle de Burghers dat sy op de berghen vlieden souden/ende hy sloot het Sanctuarium toe / ende badt op de navolghende wijse tot Godt : O Heere! ghy zijt wie ghy wilt / ende na dien de menschen kinderen / haer goederen ende wooningen beschermen ende voorstaen/ soo sult ghy veel meer u huys beschutten ende bewaren.

Over-

Overſulcks ſoo tooch de Koninck Abrahat met ſijn krijghſmacht voort: maer als hy totter Stadt quam / eñ ſijn Bagagie ofte packen voor henen ſenden wilde / ſoo heeft hem den Elephant vertoornt/ende gheen menſche en heeft hem konnen voort drijven / maer hy is op de aerde neder gevallen/ ende heeft alle ſijn voeten van hem gheſtreckt. Ende hoewel de Soldaten hem nu wederom op de beene wilden helpen ſo was het doch alles te vergeefs/in ſomma daer en was gheen middel voor handen om hem van daer te brengen/ ende ſiet ghenoeghſaem in een ooghenblick ſoo verſchijnt daer uyt Goddelicken toorn ende wrake inde lucht/ een groote menichte by een / die louter ſteenen nederwaert regenden/alſo dat het gantſche Legher ommequam. Maer Abrahat ſterf vande peſtelentie/ ende alſoo is ſijn vleeſch ende ghebeente een ſpijſe voor de Raven geworden/ende Abdalmutalif bequam den gantſchen roof ende buydt / ende hy en dachte in 't minſte niet meer op Abrahat : ende hy nam ten wijve Behelam / een dochter Harez/die baerde hem Ahalheb den booſen ende ongheloobigen. Doen nu Behelam gheſtorven was / ſoo trouwde hy Zadam / een dochter van Krept / die baerde hem Mabez. Ende doen Zaadam oock geſtorven was / ſoo troude hy Hunicida / met welcke hy wan Hamza. Maer na deſen ſtorf ſy ooc/ ende ſiet als hy op een dagh ſliep op eenen ſteen die Abraham gelept hadde in't Heylichdom tot Mecha/ ſo droomde hy/daer deur hy oock uyt vreſe van den ſlaep ontwaeckte / ende ginck tot den Oraculo om dat geſichte te doen verkondigen/'twelck geſchiede op de navolgende wijſe : Namelick / als hy op den ſteen ſliep die Abraham gelept hadde / ſoo dochte hem dat uyt ſijn lendenen een keten voortquam/ die haer in vier deelen uytdeelde : van de rechte zijde reyckte zy totten opganck der Sonnen / ende vande ſlincke zijde totten nederganck der ſelver : van boven reyckte ſy tot aenden Hemel / ende van beneden tot aenden afgront toe: ende als hy die voorſeyde keten te ſamen bracht/ ſoo heeft hem ghedacht dat ſy verandert was gheworden in een ſchoone groene boom/ deſghelijcks den aertbodem neyt ghedraghen heeft : ende voor hem ſtonden twee oude mans/ ende als hy vraeghde wie ſy waren/ſoo antwoorden ſy hem dat de eene was Abraham/ ende die ander Noa / beyde Propheten des alderhooghſten Godts: Maer het Oraculum gaf hem tot antwoort / ende leyde den droom uyt op deſe wijſe : Dat daer uyt ſijn lendenen ſoude voortkomen eenſulcken man aen welcke den Hemel ſoude glooven/ ende deſe man ſal de waerheyt over de aerde brenghen/ende haer bekeeren / ende alle natien tot de rechte kenniſſe brengen / ende hy ſal oock alle boeverye ende ſchelm ſtucken uytroeyen ende verdelgen. Doen ſtont Abdalmutalif in twijffel / wat hy doch voor een wijf nemen ſoude / doen wert hem deur het Oraculum gheſeyt/ dat hy Falima Aomars dochter nemen ſoude / 't welck hy dede/ die brachte hem tot hondert kemelen / ende verkreech oock met haer thien Talenten gout (Talent is by den ouden ſoo veel geweeſt als 600 goude kroonen) ende met deſe Vrouwe wan hy Ebetalib/Emina ende Berra/ maer dẽ glants ſijns aengheſichts en heeft hem daerom noch niet verlaten/tot dat hy eenmael op een avont vander Jacht te huys quam/ ende als hy ſijn ghebedt dede ende ſeer moede was/doen heeft hy een Sap ghedroncken/ende daer van hebben hem ſijn lendenen ſeer wee ghedaen / ende als hy daer over ſijn wijf beſliep / ende dat ſy van hem ſwanger wert ſo heeft dit licht aen haer begonnen te blincken/ maer hy wert daer van ontogen ende gheledicht/ eyndelick ſoo baerde ſy Abdalla die eerſt

ghenaemt wert Abdellet/ de jongste onder de Soonen Abdalmutalifs. Dese Abdalla wert groot ende wies op / ende met hem oock te gelijck den glantz ende klaerheydt des vaderlicken lichtes.

Alathor den Syrier wiste de ure wanneer hy soude geboren werden/ want hy hadde eenen witten lijnen doeck in het bloet Johannes des Doopers/ Zacharias sone ingedoopt/ dewelcke in die ure begonste wit te werden / als Abdalla soude gheboren werden/ eñ sulcks moest gheschieden/ gelijck hy het dan in 't ghetuygenisse der schriften bevant/ als oock uyt de rekeninge der Jaren ende maenden. Als nu Abdalla hier benevens op wies/ende de Astrologi/de wijse/de teecken bedieders ende Waer-segghers bemerckten/ dat de gheene die uyt sijn saet soude gheboren werden/ hen hare religie ende ander Godsdiensten die sy oeffenden / verstooren soude / soo hebben sy te samen ghesworen hem te dooden / maer om dit te verhoeden soo hebben sy hem een meester gegeven/ die daer scheen als of hy een man gheweest waer / daer hy nochtans geene en was: in somma men konde by geen merck-teeckenen bekennen wie hy geweest zy. Ende op dese tijt soo voerden de Arabiers oorloge teghen de Syriers / ende soo dickmael als yemant uyt Arabien in Syrien quam/soo wert hem gevraecht hoe het al was met den Abdalla / sy antwoorden datse hem in goeden state gesien ende gelaten hadden / hy is wel ghefondeert in allerley deughden ende dapperheydt / ende het licht dat hy heeft/is gantsch klaer/ ende wonderbaerlick/ 't welck seeckerlick beduyt dat Mahomet die Boodschapper Godts van hem sal ghebooren worden. Na desen soo vergaderden haer 70 wijse te samen/ om Abdalla te dooden / ende rusteden haer met vergiftige wapenen/ ende togen na Mecha in Arabien/ ende hadden haer wel versteken om niet ghesien te werden/ want des daeghs laghen sy verborghen/ ende des nachts wandelden sy/ tot dat sy aende Landt-palen van Mecha quamen/aen welcke plaetse Abdalla oock sonder eenig twijfel gekomen is/die sy heymelick met list na den leven stonden: ende als sy hem kenden/so hebben sy voor haer dese goede gelegentheyt willen waernemen / en hebben hem vyandelick aenghegrepen / ende hem rontomme met gewapende mans beset: hier over wert Abdalle seer verbaest / eñ siet daer quamen hem te hulpe sommighe die daer schenen als of het menschẽ hadden geweest/'t welck sy nochtans niet en waren: ende dese verjaeghden een deel vyanden/ ende een deel sloegen sy doodt/ ende verlosten also den Abdalla uyt haer handen/maer hem en is in't minste geen leet gheschiedt. Doen nu Abdimenef Azuchri van verre aensach / ende hem uyt vreese der Krijghs-wapenen daer niet by genaken en dorste/soo bemerckte hy uyt dit mirakel dat Abdalla een Goddelick mensche moeste zijn/ende besloot daerna by hem selven / hy wilde hem sijn Dochter Hemina ten wijve geven / 't welck een reyne kuyssche / ende schoone maeght was / ende ginck daerover na huys/ende sprack daer van met sijn wijf/ hoe doch die sake aen te grijpen waer/ dat Abdalla sijn Dochter Hemina mocht lief krijghen/aleer men ergens met een ander voort quame. Berra Abdimenefs wijf vercierde haer selven / eñ haer dochter op het schoonste/ende leyde haer dochter mede na Abdalla toe/ ghelijc of sy hem hadde willen gaen besoecken: eñ als Abdalla sagh dat sy schoone was / soo wert hy van stonden aen op haer verlieft/ ende maeckte haer bekent het visioen / ende wat daer uyt mochte voort komen/ende trouwde sonder eenig vertreck met dese Hemina. Ende doen dit de ander vrouwen in Arabia vernamen die hem al t'samen brandende lief hadden/

hadden soo zÿn sy genoegsaem vertwÿfselt ende van sinnen gekomen / ende zÿn uyt yver ende jalousye in een sulcken ongestuymicheydt gherocht / datter by de twee-hondert daer over sÿn ghestorven: sommighe hebben haer selven verhangen / ende sommighe zÿn in 't yver ghesprongen / om dat sy den wensch harer liefde niet en mochten verkrÿgen.

Vande geboorte Mahomets, door sijn Vader Abdalla, ende Hemina sijn Moeder.

III. CAPITTEL.

NA verloop van een lange tÿt/ soo is de tÿt ten laetsten hier by gekomen die God verordent ende voorsien heeft/ in welcke het licht des Propheten Mahomets inde werelt soude gheboren worden: Daerom heeft Godt inde maent Dulhepa ofte December inder nacht Veneris aenden dach Araffa / tot Aridubam alsoo ghesproken: Doet open de poorten des Paradÿs / want dese nacht heeft my wel behaeght/ in sulcks dat ick begeere / dat het licht mÿns boodschappers uyt de lendenen van Abdalla in het lichaem sÿns wÿfs Hemina / ende van daer alsdan inde werelt voortkome. Doen ginck Abdalla een sone van Abdalmutaliff / die een richter ende Heere vande Arabiers was/ in het bede-huys/ ende sach een groot licht uyt sÿnen huyse gaen / dat voer haestelick op na den Hemel/ ende dit vertoonde hy oock de gene die by hem waren/ ende die hebben ghesept dat sy dit oock alsoo ghesien hebben. Maer Abdalla die sterf in weynich dagen hier na/ende liet sÿn Vrouwe swanger na sÿn doodt / die baerde hem den Mahomet, aenden 12. Rabe primo/ ofte 12 Marty/ in de ander Feria/ die quam gants vroom ende vriendelick besneden op dese werelt in der waerheydt. In dese ure soo hebben haer alle de Goden gheneycht / ende Lucifer is vande Engelen inde diepte der Zee versoncken gheworden/ ende van daer is hy na veertigh dagen met groote moeyte ontloopen / ende is op den bergh Rabez ghekomen/ ende daer heeft hy met grouwsamer verschrickelicker stemmen/ sÿn Engelen/ eñ de ghene die hy anders verleyt tot hem gheroepen/die vraeghden hem wat doch die oorsaeck was/dat hy so wech weeck/ hy seyde daerom/ dewÿle Mahomet Abdalla sone geboren is/ die God voortgebracht/ende sÿn sweert een sulcke kracht ghegeven heeft dattet alles deur snÿdet/ het sy soo hart als het wil/ende dat alles tot ons verderf/ eñ datter niet een plaetse op den aertbodem / jae in die gantsche groote werelt sal gebonden werden/daer niet de leere van de eenicheyt Godts komen sal die alle dingen gheschapen/ende my van weghen deses Propheten verdoemt heeft. Dit is die Prophete/ Alumi/ Arabide/ Althoras thien Azezen/ een Heere der roeden/ eñ der Kemelen/ Gods liebe eñ getrouwe vrient / die sÿn eenigheyt sal verkondighen / ende alle ander gewelt daer deur te gronde stooten : alle ander gelooven verdoemen/ ende tot niet maken/ my gantsch verderven/ende ick Lucifer segge dat dit alles deur hem geoorsaeckt wert/want ick en hebbe gheen seecker plaetse daer ick voor hem henen vlieden kan : ende hierop seyden de overste ende ander voornaemste duyvelen uyt sÿn nabolgers alsoo : Grootmachtichste Koninck ende heere/ ghy en hebt geen ghenoechsame oorsaeck u in sulcke ghedachten te voeren / want en zÿt ghy niet indachtig dat Godt Adam in sÿn schep-

pinghe met seven deughden bekleet ende verciert heeft/maer vande sevenen is hedensdaegs niet meer dan alleen een eenighe deught inde menschen / ende souden wy ons der selver niet konnen tegen setten/ doen antwoorde Lucifer hier op aldus : Ick en betrouwe voortaen gheen menschen/ want ic bemercke dat sy haer boosheden ende goddeloos leven nalaten/en de gherechticheyt ende 'tleven navolghen. Doen seyden de Duyvelen tot Lucifer / dewijle het nu niet anders sijn en kan / soo willen wy ons in haer conscientien begheven/ende daerin logeeren ende willen haer tot leugenaers / bedriegers ende huychelaers maken : Op dese wijse / ende met sulcken hope sochten sy hem te troosten.

In dit Jaer wert de aerde gheheel onvruchtbaer/maer soo haest als Mahometh Gods boodschapper in dese werelt is geboren geworden/ soo heeft Godt de aerde met allen overvloet gesegent/ ende rijckelick uytghedeelt : maer in die selve nacht soo heeft Godt een termijn ofte merckteecken van tijt in gants Arabia gestelt/ tusschen mannen ende vrouwen/ 't welck niemant en heeft konnen overtreden. Ende Godt heeft oock gemaeckt dat op dien selven dagh geen Astrologus noch geen swarte konstenaer/ sijn konste heeft konnen ghebruycken. Jae in die ure als Mahometh is geboren geworden soo zijn alle Koninckrijcken en Troonē/ ende alle richter-stoelen ter neder gevallen / ende God heeft in Hemel ende op aerde een Heraut verordineert die alle menschen souden bekent maken dat hy sijnen lieven ghetrouwen ende salighen Boodschapper in de werelt ghesonden heeft. Sijn moeder aenmerckte seer neerstich / dat sy noch voor de tijdt ofte daer over doen sy met hem swangher ginck/noch inde geboorte noch na de geboorte/geen pijne noch smerte bevonden heeft / ende seyde oock doen sy alleen in huys was/ende daer niemant by en sach die haer doch eens te drincken gave : soo heeft sy gesien een vrouwe/die hadde een doorschijnich vat inde handt/dat bood sy haer aen/ende verquickte haer met desen dranck. Daer nae soo hebben sy sommighe vrouwen ghesien / die saghen als Vroey-vrouwen/ die waren gheheel int wit gekleet/ ende geleken wel de dochteren van Abdimeneff.

Ende als sy nu dese sagh rontomme haer staen/ soo is sy verschrickt gheworden/ ende heeft haer verwondert hoe die soo snel tot haer ghekomen waren/ ende wie haer doch hier gebracht hadde / terstont soo heeft sy een stemme gehoort/die seyde/wie voedet u dijn kint op/ende siet daer was eenen grooten hoop vogelen/ diens becken waren van Smaraghden ende Hyacinten/ende blinckten also/datmen haer van 't Oosten in 't Westen heeft konnen sien : ende in desen schijn soo heeft sy haren sone oock gesien op de aerde knielen/ sijn handen in malkander voeghen/ ende tot Godt bidden. Ende na desen soo is daer een man ghekomen gants in 't witte gekleet/ die droegh drie sleutelen/die schenen als of sy van louter goede peerlen hadden geweest / dese vereerde hy dat nieuw geboren kindt/die de selve alle drie tot hem nam : Daer op seyde die man met luyder stemme : Mahometh heeft ontfanghen den sleutel der Victorien / den sleutel des Wets/ ende den sleutel der Propheteyen.

Desen volghden drie mannen / diens aengesichten waren gelijck der Sonnen stralen : De eerste setten hem voor een Giet-becken van Smaragden/dat hadde vier hant-haven van Peerlen / ende sprack : Dat is de werelt/hier is den opganck der sonnen / ende daer is den nederganck/daer is het zuyden / ende daer is het noorden/laet ons nu sien na welck deel dat kindt grijpen sal. Dat kind nam het becken in 't midden / doen sprack die man/

man/

man / dewijle Mahometh den Alkaba voor een Heere des Hemels en der aerden ontfanghen heeft / soo sal hy door Abalchibla een Heere der gantsche werelt zijn : daer op nam hy een kruycke uyt der handt van een sijner mede-gesellen / ende wiesch het kindt seven mael/ vanden derden nam hy een waschdoercxken/daer eenen rinck in gewonden was/ ende daer mede druckte hy hem op den rugge een kenteecken. Ten laetsten soo heeft hy hem inden arm ghenomen ende veel dinghen heymelijck inde oore ghesept/'t welck noyt geen mensche gehoort en heeft / ende als hy hem aen 't voorhooft ghekust hadde / soo seyde hy verblijdt ende verheught u O Mahometh, want voor u is dit behouden/ wat andere altijt is afgeslaghen ghewo rden / ghy overtreft alle ander Propheten/ende onder ander so is u gegeven geworden den sleutel der overwinninghe en victorie/ daer deur ghy inder eeuwichept sult sonder vreese zijn/ende men sal in die groote wijde werelt gheen mensche vinden of sy sullen uwen grooten name roemen ende prijsen.

Alabem schrijft dat dese man geweest sy Aridubam/ende sijn Grootvader Abdalmutalif getuyche/dat als hy eenmael in Fibept tot Alcharam voor den Godt Abel sijn Gebedt dede/ so is hy deur een louter geklanck verschrickt ghewo rden/ ende heeft in een groot licht een man met vleugelen gesien / die heeft hem werom getroostet: ende onder desen heeft hy gehoort driemael na malkander verhalen dese navolghende woorden : naest Godt so is Mahometh die grootste Heere/ ende dese stemme klanck int gantsche huys / doen seyde Abdalmutalif : Godt de Heere heeft my vande Goden ende haren grouwel verlost / ende ginck tot sijn Schoon-dochter en klopte ten huyse aen/men dede hem open / ende doen hy haer sach / seyde hy wat dunckt u lieve dochter/slape ick ofte wake ic :de vrouwe seyde gewis ghy enslaept niet/ daerop vraechde hy / ende waer is dan den glants mijns aengesichts? sy antwoorde int aenghesichte uwes kosijns die ick nu gebaert hebbe. De oude man seyde/ick vreese dat ghy my bedrieght / want het ghene dat ghy my segt/en is niet wel geloofllick/ dewijle men aen u niet een teecken en siet dat ghy sout geboren hebben/ buyten welcke het licht niet meer voor handen en sy / ende ick en kan my oock niet inbeelden wie u inde geboorte soude geholpen hebben. Maer en twijffelt niet seyde die vrouwe / ick sweere u by de goden deses huys/ dat ick gebaert hebbe.

Daer op vraegde hy/ waer is dan het kindt/op dat ick het oock sien mach / de vrouwe seyde hy en konde het nu niet sien / want het is verboden dat het voor de neghen daghen eenighe menschelicke ooghen sien souden / doen trock hy sijn sweert uyt ende seyde : ghy moet my dat kindt laten sien of ick wil u dooden/ ofte wil het sweert selve in my stooten : de vrouwe verschriete hier over ende strecte haer handt uyt / ende wees met den vinger na die plaetse daer dat kindt lag : De swager was voorsichtich/ ende ginc daer henen/maer hem quam een grouwsaem man teghen / die hadde een bloodt sweert inde handt ende verhinderde hem inden wegh / ende als hy die sagh/soo is hy seer verbaest geworden/hy stelde hem op de vlucht / ende heeft in seven gantsche daghen niet konnen spreken. Ende Alabem schrijft dat haer doen ter tijt alle vogelen/alle wolcken/ alle winden/ ende ten laetstē alle choren der Engelen vergadert hebben/ende haer beraedt slaeghden hoemen dit kindt soude opbrenghen ende voesteren : Sy twisteden hier over onder malkander/ want een yder partye wilde het gheerne hebben : De vogelen seyden sy konden dit kindt alderbest opbrenghen ; want sy seer licht van alle

plaetsen allerley vrucht te wege konden brenghen. De winden seyden wy konnen uyt alle deelen der werelt dit kindt met heerlijcke reucken begaven/ maer de wolcken seyden/ wy konnen dat noch beter doen/ want wy konnē hem seer haest ende snel vele lieffelicke wateren geven/ doen waren de Enghelen hier over vertoornt ende seyden: wat sal ons dan feylen konnen / en konnen wy dan dit niet alles doen. Ende over sulcks soo wert daer een stemme uyt den Hemel gehoort/ die desen twist ter nederleyde/ende seyde: Men sal dat kint niet wegh nemen vande menschen / maer salich sullen die borsten zijn daer aen hy suyghen sal/ ende de handen die hem dragen sullen. Salich sal sijn bedde eñ huys wesen : ende door die voorseyde stemme soo wert Halima/ Duzib Azadi Dochter bevolen dat sy den jongen sone van Abdalla suygen ende opvoeden soude / die selve beschrijft sulcken Historie inder ghestalte als volght :

Van Mahomets opvoedinge, opkompste ende voortganck.

IV. CAPITTEL.

In den Jare doen meest alle het volck in Arabia van hongher storf/ soo was ick swanger/ende konde my qualick onderhouden / dewijle ick van weghen het groote lichaem niet over het velt en konde om mijn voetsel te soecken / doch soo vant ick noch somtijts eenige kruyderen met welcke ick mijnen honger ten deele stilde / ende daer over seyde ick Godt grooten danck/ ende ten laetsten so baerde ick/ ende na desen so droomde my hoe ick mijnen man sagh/ die boodt my sijn handt/ ende leyde my aen een vlietende water/dat scheen soo wit als melck/ende was so soet als honinck/ ende lieffelicker als safferaen. Ende van dit water beval hy my te drincken op dat ick vol melck soude werden / ende doen ick sulcks versocht hadde/so vermaende hy my tē laetsten dat ick driemael daer van drincken soude/ende doen dit geschiede/ soo keerde hy hem tot my ende seyde: hebt ghy my oock gekent ? ick antwoorde/ neen/ doen seyde hy tot my ick ben die gratia ofte den danck/die ghy t'allen tijde/ in alle saken Godt vertrouwt/ ende gegevē hebt/ en nu bevele ic u dat ghy na Mecha sult trecken/ daer ghy ontfangen sult allerley weldaden / ende u sal aen dese plaetse groote ghenade wedervaren: want ghy sult van daer weder komen klaerschijnende als de Mane / maer ghy sult dese saken geheel verborghen houden. Ende als hy met sijn eene hant mijn borst aenroerde/soo seyde hy: treckt nu voort met de genade Godts / die geve u den overvloet/ niet alleen van melck / maer alle sijn weldaden. Ende als ick nu van desen droom ontwaeckte / soo was ick soo vol melck/dat mijn borsten een fonteyne ende waterstroom gelijck saghen / ende dit werdt des te grooter een wonder werck / dewijle doen ter tijt meest alle menschen in Arabia van honger storven daerom sy oock seer bleyck uyt haer aengesigt sagen/ ende seer swart van honger waren. Want in alle huysen en hoordemen niet anders dan huylen ende weenen / men sagh niet dan krancke lieden/ ende de aerde was geheel dorre / want sy en hadde noch kracht/noch sap : de boomen en bloeyden niet/ noch sy en hadden gantsch gheen bladeren / ende men sach niet een eenich grasken. De woestijnen ende gebergten waren berooft van haer schoone lieffelicke groenicheydt : ende in dese ellende ende armoede soo ghschiede aen my een haestige veranderinge/ alsoo dat

dat ick goet van koleur/ het gesont ende sterck werk / soo dat alle menschen haer over my verwonderden/want over twee daghen was ick treurich / ende niet wel te passe/ende nu sagen sy my lustich ende vrolick / als of ick des Konincks Dochter ware. Op desen dagh ginck ick benevens ander vrouwen op het velt om rupderen te soecké/ ende siet doen hooren wy een stemme vanden Hemel die eyde : Die alderhoochste Godt heeft van 't Oosten tot het Westen verboden/ at niet alleen de menschen / maer oock e Engelen eñ Duyvelen van dit Jaer iet baren en souden/ ende dit en geschiee uyt geen ander oorsaeck / dan om dat Mahometh is geboren geworden / die is e Sonne des daeghs/ende de mane des achts / gaet nu ghy wijven / ghy sult oetsel genoegh vinden voor u ende uwe inderen.

Doen wy nu dit gehoort hadden / soo ijn wy omgekeert/ ende mijn medeghepelen verhaelden haer mans wat sy gehoort hadden/ ende besloten de reyse nae Mecha te nemen. Ick en mijn man waren de laetste die uyt toghen/ ende ick eedt op een Ezelinne/ ende int voortrijen hoorde ick snellick dat het inden uyck mijnder Ezelinne rammelde/ niet nders/ dan als het yemant geschiet/ die eel gedroncken ende niet gegeten heeft. Ende hierover seyde mijn man tot my/ at ick mijn Ezelinne aendrijven soude/ nde beter voorthaesten / want de ander waren alreede tamelick wijt van ons vegh / ende na desen soo hoorde ick een temme/die riep Hamen/Hamen: O Haima: Ick riep mijnen man/ende vraege hem of hy oock dese stemme hoorde of hehoort hadde ? Hy sprack/wat soude ck ghehoort hebben/ ghy zijt sot ofte zijt ebreest/drijft uwe Ezelinne voort/maer conde seer swaerlick over den wegh omen ende over 't geberghte. Nu wy uamen in een dal / ende siet daer verschijnt ons een man / die hadde inder handt een klaer blinckende swaert / met welcke hy op den Ezel sloegh ende seyde: O Halima reyst voort in vrede / ende int heyl Godts/ om u gesichte in 't werck te vervullen / want ick wil u vande boose lieden ende onreyne gheesten bewaren. Ick riep weder mijn man ende vraeghde hem of hy desen man ooc gesien/ ende sijn stemme ghehoort hadde ? hy sprack/ wat soude ick sien ende hooren aen sulcke plaetsen daer gheen lichamen noch stemmen en zijn / O ghy bevreesde/ende sloegh de Ezellinne wederom/ die ginck daerna veerdich voort / alsoo dat wy het ander volck achterhaelden / die alrede eenen goeden wegh voor ons waren.

Des morghens quamen wy aen een plaetse maer twee mijlen van Mecha gelegen/ ick was eensdeels moede/ende sette my neder / ende sandt mijnen man in het huys van Abdalmutalif / maer het kindt/ namelic de sone van Abdalla/ genaemt Mahometh, en wilde aen geen van die vrouwen haer borsten suyghen/ hoe veel harer daer by waren/daerom sy oock weder wegh trocken. Ick ginck alleene binnen / eñ doen riep sijn Groot-Vader of daer niet noch een vrouwe van Benisat komẽ soude/ doen verscheen ick voor hem : ende Abdalmutalif sagh my aen/ ende vraeghde/ van waer ick was ? ick antwoorde van Benisat : hy vraegde my voorder hoe ick hiet ? ick seyde Halima : hy sprack ick hebbe eens Soons Sone / die aldereerst na sijns Vaders doodt is geboren geworden/ met namen Mahometh die en heeft aen geen van die vrouwen haer borsten willen suygen/soo veele als daer tot noch toe van Benisat hier gecomen zijn/gaet mede binnen/ick wil u hem laten sien / doen begeerde ick aen hem/ dat ick my hier over met mijn ghetrouwde man mochte beraden / dat liet hy my geerne toe. Ende doen ick dit nu mijnen man aenseyde/ so was hy

in=

indachtich des gesichtes / ende consenteerde het my. Doen nam my Abdalmutalif by der handt / ende voerde my op de verborgenste plaetsen des gantschen huys: ende Hemina / Mahomets moeder lichtede eñ blinckte als een sterre / sy stont op haer voeten ende sprack met luyder stemme / O Halima mijn Sone is grootelicks aen u verbonden / over welcke is het Ghebedt ende 't Heyl Godes. Dat kint was ghewonden in windeldoecken die witter waren dan melck ende welrieckender als Balsem ende Bisem: het hadde een kostelick genaept hemde aen ende sliep. Ick roerde het aen ende weckte het op / eñ als het de oogen op dede soo begonste het te lachen / eñ uyt sijnen mont quam een licht voort / dat tot aen den Hemel klam / maer ick verwonderde my daer over / deckte hem het aenghesicht toe ende reyckte hem de borst / doen verkoor hy de rechte borst. Want Ibenabez schrijft dat Mahometh de slincke borst voor Daram / Halima Sone gelaten heeft. Doen nam ick dat kint inden arm / ende als ick my weder tot mijn Man wilde keeren / soo riep hy O Halima / ende als ick my om wende / so buychde hy hem voor my / hy dede my groote eere aen ende sprack: verblijdt u O Halima / want gheen onder alle die vrouwen die weder na huys togen / en is soo begaeft ghewordden als ghy. Doen beval my des kindts moeder dat ick niet uyt Mecha soude trecken / eer ick haren wille ende meyninge hadde verstaen: eñ alsoo beyde ick drie gantsche dagen / ende inden vierden nacht waeckte ick op sonder vreese / ende sagh by des kindts hooft eenen man sitten / die hadde een kleet aen soo groen als een Smaragde / die kuste dat kindt sonder ophouden: ende doen weckte ick mijnen man op / dat hy dit mirakel oock sien soude / ende als hy het gesien hadde / so beval hy my dat ic niets daer van soude seggen. Nu na verloop van sommighe daghen soo begaben wy ons al t'samen weder op de reyse om na huys te trecken: ende als ick op mijn Ezelinne sat / so reyckte mijnen man my dat kindt: Doen viel de Ezelinne op haer knien / ende badt genoeghsaem het kint Mahometh aen / ende als ick nu dat kindt inde armen hadde / soo richte de Ezelinne haer wederom op / ende ginck soo sterck voort / dat wy de ander in korten tijt achterhaelden / hoewel sy een goede tijdt voor ons op den wech gheweest hadden. Als dese nu dit sagen / soo verwonderden sy haer seer daer over / ende vraeghden my of dat de Ezelinne was / die voor desen soo treurich ende qualick gestelt was. Ick antwoorde / het is die selfde / ende doen began de Ezelinne met menschelicker stemmen te spreken / ende seyde / also heeft my Godt wederom van der doodt totten leven beroepen. O soo ghy wistet / wie die is / die ic drage / want hy is den zegel der Propheten / hy is een Heere der richteren / eñ een boodtschapper des almachtighen Gods: ende wat sal ick meer seggen / alle die ander vrouwen zijn verre achter my geblevē / want het geluck is my alsoo voorderlick gheweest / ende is in voorspoet by my gebleven / dat niet alleen mijn gantsche huys is begaeft geworden / maer sulcx hebben oock alle mijn nabueren inder daedt genooten. Ende alsoo wert dat kindt op gevoet / ende wies op / so dat ick int minste geen verdriet daermede en hadde.

Doen nu dit kint op een tijt met ander kinders by der strate speelde / ende weder na huys quam / soo seyde het / lieve moeder / waer zijn doch mijn ander broeders / ende wat beduyt het dat ick haer niet en sie. Ick antwoorde sy zijn met de beesten uyt / om die te weyden / ende en komen voor den avondt niet weder te huys: ende als het kint dit hoorde soo began het te schreyen / als der kinderen maniere is / om dattet oac niet met haer uyt-

uytgegaen was. Ick stilde dat kint soo vele my moghelick was / ende beloofde hem / ick sonde hem des anderen daeghs mede laten gaen / 't welck alsoo oock geschiede / ende ick ghebruyckte doen sommige ceremonien met hem / op dat hy seker ware voor de toverye. Maer over sommige dagen soo quam my mijn sone Damira tegen geloopen / die riep met luyder stemme / dattet door 't gantsche huys een gelupt gaf: loopt / loopt / of anders sult ghy mijn broeder Mahometh doodt vinden. De Vader verschrickte over dese tijdinghe / ende vraeghde wat daer geschiet was / doen vertelde hy datter drie mannen Mahometh van haer wech genomen hadden / ende hem op een hoogen bergh gevoert / het lijf gheopent / ende het ingewand van hem uytghenomen hadden. Wy liepen inder haest voort / ende vonden Mahometh op den Bergh / maer hy was noch wel ghesont / wy waren alle verschrickt / ende vraeghden wat hem al was wedervaren / ende hy was oock seer verbaest / ende seyde: drie mannen hebben my vande kudde wechghenomen / ende de eerste sneet my den buyck open totten navel toe / maer ten dede my in alles niet wee: Sy wiesschen my het ingewandt / dat het soo wit wert als de sneeuw / ende de ander sneet my het herte in twee deelen / ende trock uyt het midden een swart koorn graen / dat werp hy wegh / ende sprack / dat is des Duyvels deel ende portie. De derde dede my het inghewandt weder in 't lijf / ende ben weder ghewonden soo ghy hier siet.

Daer na hebben sy my op een waegh geworpen ende ghewoghen: op het een deel vande waegh leyden sy thien mans / ende op het ander deel my alleene / ende als ick haer overwoegh / so setten sy noch thien ander mans daer toe / maer des niet te min so was mijn deel noch swaerder. Doen sprack eene uyt hen / datmen met weghen soude aflaten: want of schoon alle menschen der gantsche werelt te gelijcke by malcander stonden / so en souden sy dat niet gheven noch doen konnen / dat ick doe / ende nae datse my den kop ghekust hadden / soo ginghen sy wegh.

Ende als wy dit gehoort hebben / soo voerden wy Mahometh tot een Sterrenkondiger / die niet verre van desen bergh en woonde: ende als wy hem dien handel vertelden / soo seyde hy dat hy sulcks van Mahometh selve geerne hooren wilde / ende die verhaeldet hem alles ordentlick na malkandren / ende hy en hielt noch qualick op van spreken / siet daer wert die Sterren-kondiger gantsch ontsteken inden geest / hy streckte sijn handt uyt / ende wiesch het kindt / ende wees op hem ende sprack: so hy het byder handt hielt / gelooft desen als ghy wilt sien den ondergangk onses gheloofs ende religie. O ghy scharen der Goden / O ghy volckeren kompt te hulpe / ende en laet niet toe datter een grouwsaem verderven geschiede / slaet my doodt / met t'samen dit kindt / doen trock ick dat kindt met ghewelt uyt sijn handen / ende leyde het nae huys / ende my wert van mijn nabueren gheraeden dat ick het weder tot sijn ouders beschicken soude / ende ick volghde desen raet: ick maeckte my op met dit kindt / ende tooch na Mecha / ende als ick door de groote poorte in ginck / soo saten daer de Heeren inden raet / ende ick sette my daer oock neder / ende wilde hooren watmen daer al voort bracht / ende siet dat kindt verdween my onder de handen / daer over ick verschrickte / ende seyde al weenende: wie heeft my dat kindt wech ghenomen / ofte wie heeft dat ghesien / maer sy seyden eendrachtich dat sy het niet ghesien en hadden: Doen wert ick noch meer verbaest / ende began te huylen ende te schreyen / maer de lieden vertroosteden my / ende als sy aldus met

my spraken / soo was daer onder ander een out man / die beefde van outheydt/ want hy hielt hem staende op een staf die hy inde hant hadde: Die selve sprack tot my dat ick tot den Godt Hahel gaen soude/die soude my alle gheleghentheydt aenseggen/maer ick antwoorde hem het ware te vergeefs dat ick de goden hier in vraghen soude/ want hy is voor haer suspect ende verdacht / maer hy seyde dat ick sijnen raet soude volghen/ ende wilde selve in mijn plaetse daerna vernemen/ ende ick dede dat.

Doen nu die oude man voor den Godt Hahel quam / die een overste was / als oock tot die andere Hahels mede goden/ soo heeft hy hem ghebuycht / ende haer met t'samen de knyen ende handen ghekust/geeert ende aen ghebeden / datmen doch Mahometh, den sone Abdalla wederom soude laten volgen: Doen beefde den God Hahel met t'samen de ander Goden/ ende sprack: O ghy oude dwase sot/ wilt ghy ons noch meer verdriet aen doen/ dewijle ghy den genen meynt ende naemt / die tot ons verderf inde werelt ghebooren is/ maeckt u wegh ghy oude loer: zijt ghy soo swack inde herssenen/ dat ghy sulcke dwase saecken derst voor ons brenghen ? ende alsoo scheyde ick gantsch bedroeft van daer / ende dachte die sake aen Abdalmutalif te ontdecke/ den Groot-vader van Mahometh, al eer dit gheroep deur ander lieden voor hem gebracht werde.

Doen nu Abdalmutalif den handel vernam soo wilde hy die gantsche Stadt verwoesten/ want hy nam sijn wapenen inde handt / ende seyde: Ick wil heden ten daghe een sulcken raedt uytvoeren desgelijcks noyt gehoort en is geworde. Doen vergaderden haer de voornaemste met t'samen het ander volck/sy vertroosteden hem/ende seyden . Heere waerom wilt ghy dat doen / wy willen hem soecken deur alle Provincien/ende allen mogelicken vlijt aenwenden om hem te vinden/'t welck sy oock deden/ maer het was al te vergeefs.

De Koninck was ongheduldich ende ginck inden Tempel om de goden te begroeten / ende meynde deur desen middel/dat kindt wederom te vinden / ende oversulcks so hoorde hy een stemme uyt den Hemel dat hy Mahometh vinden soude by den waterstroom Tahene / onder een boom genaemt Heremi: Doen liep het volck daer na toe / ende vonden hem / en sy voerden hem met blijtschap weder na huys/ ende my werden groote vereeringen gedaen/ ende ick reysde mede wel genoeght na huys / ende danckte Godt dat hy my sulcken ghenade verleent hadde.

Van het leven, seden, manieren ende meyninge Mahomets.

V. CAPITTEL.

OP dese tijt soo wilde de moeder van Mahometh eens uyt der stadt Mecha reysen/ maer op den wech so wert sy swack ende kranck /ende sy storf / ende haer kindt Mahometh was doen vier Jaer oudt / ende was vande Sooch-moeder ende Groot-Vader Abdalmutalif wederom te huys bestelt/ maer dese sijn Groot-Vader en heeft hier na niet langer dan acht Jaer geleeft. Ende na deser doodt sa wert Mahometh een Engel Seraphin tot een bewaerder ende wachte ghegheven drie Jaren lanck/die hy 't is waer wel ghehoordt/ maer noyt gesien en heeft. Ende daer na wert hy den Engel Gabriel gegeven ende bevolen / onder wiens bescherminghe hy 29 Jaer gheweest is. Maer als hy de 40

Jaren verkreech / soo heeft hy de wet ontfanghen / doch soo heeft hy hem die drie eerste Jaren gantsch stille ende verborghen ghehouden / ende sijn wet niemant ghemeen ghemaeckt / noch vertrouwt / dan alleen sommighe/die hem sonderlinge getrouwe waren : ende deur deser gonste/soo is hy met dese religie tot het Priesterdom ende heerschappye der Arabiers verheven geworden. Maer onghevaerlick achthien maenden hier na / soo is hy van een Engel op een dier geset dat een half Paert ende een halver Ezel was/ genaemt een Muyl-Ezel/ eñ hier mede is hy wegh ghevaren/ ende na den Hemel gevoert geworden. Ende als hy nu weder op de aerde quam/soo heeft hy Eubocara / Ali ende Zaydt tot hem genomen/ op dat hy sijn voornemen des te bequamer mochte in 't werck stellen. Hy tooch na Zayf / ende daer began hy dese wet opentlick te leeren/ende liet hem van alle menschen een Prophete noemẽ/ eñ van daer tooch hy weder na Mecha/ ende reysde alsoo thien gantsche Jaren/ vande eene plaetse tot de ander / eñ bleef aen een yder plaetse soo lange/daerna hy hope hadde dat het volck sijn gheloove soude aennemen. Hy beloofde haer het Paradijs / ende hielt hem seer stille ende ingetoghen/ ende men hoorde van hem geen onnutte woorden/ alsoo dat oock de voornaemste lieden desselven landts beweeght werden / sijn wet aen te nemen. Eñ onder de lieden die hy bekeerde/heeft hy na sijn beste gelegentheydt sommighe uytghelesen/ ende in een yeder huys eene uyt die selve verordent : ende dese verlieten hen op haer sterckheydt / ende oock om dat sy saghen dat Mahometh ten deele slaperich predickte/ende dat seer vreesachtich. Doen vermaenden sy hem ende seyden dat hy maer gherust ende suyver de wet soude leeren / want sy waren wel soo sterck/dat sy de ongheloovighe tot de ghehoorsaemheydt der wet ghenoegh dwingen konden/ ende tot haer meyninghe beweghen.

Doen opende haer Mahometh sijn meyninghe/ende seyde : O ghy mijn ghetrouwe vrienden/ick hebbe tot allen tijde groot verlangen ghehadt/de wet/ die my vanden Engel Gabriel is gegeven ghe-worden/te openbaren: Ick hebbe sonder ophouden die selve geleert/ende also daer mede voortgevaren datmen geen smeeckelrye / noch wijsmakinghe/noch gheen gewelt hier toe behoeft en heeft. Ende op dat ick u begeerte voldoe/ende het gebodt dat my van Godt deur den Engel Gabriel bevolen is/in 't werck stelle/ soo wil ic so verre het u believt op den thienden dagh Dulchera/ ontrent de Paeschtijt in uwe teghenwoordigheydt/ de wet den volcke voor draghen/ende op dat het met uwen toegheneychden wille des te eer werde aen genomen/ so beloove ick u tot belooninghe van sulcken heerlicken werck het Paradijs.

Op dese woorden des Propheten Mahomets, soo antwoorde Zayd de Soone Zuzara / ende swoer dat hy 't gheloove dat hy leerde/soude aennemen/ende hem alle mogelicke hulpe verleenẽ/ ende daer het van noode waer/ sijn leven daer voor setten wilde. Ende Aomar trock sijn sweert uyt/ende swoer oock alsoo/dat hy gheen ander wet soude aennemen / ende alsoo seyden oock die andere.

Hier op tooch Mahometh na Mecha/ eñ nam met hem Eubocara/Ali/Zayd/ Thalba/ Bihel/ Koemen/ Azubar ende andere die hy bekeert hadde/ die waeren onghevaerlick by de veertich sterck/ende op deser gunste verliet hem Mahometh, ende leerde met grooter koenheydt seer onversaecht / ende deden in korten tijdt groot profijt / ende wat hy met woorden niet en konde te weghe brenghen/dat dede hy met den swaerde / na dat het de noot voorderde.

Daerna reysde Mahometh met sijn mede-

medeghesellen op het ontfanghen bevel Godts na Gietrib / ende liet Ali alleen tot Mecha blijven / op dat hy die saken die in 't ghemeen tot haer voeten ghelept werden / vlijtich bedienen soude / ende dat met dit bevel: dat wanneer hy een tamelicke somme gelt bekomen hadde/ dat hy dan op den bergh Tauro tot haer soude komen / alwaer hy in een kuyl of hol twee daghen ende drie nachten hem onthouden heeft. Ende als Mahometh t'samen met de voornaemste van sijn gesellen op twee Kemelen/ die haer Aomar ende Abdalla toegheboert hadden : aen den bergh Tauro quamen / soo sijn sy van daer na Minabat ghetogen/ alwaer sy een nacht ende dach stille waren: maer by Aomar zijn sy vier dagen ghebleven/ ende ten laetsten soo zijn sy op den anderen vierdach des Rabe Primo : dat is/ den 12 Marty op Gietrib aengekomen/ alwaer sy een grooten rijckdom bequamen vande gene die haer eerste gheloove verlaten / ende haer tot Mahomets Religie begeven hadden. Seventhien dagen is Mahomet daer gebleven / eñ hy heeft meer dan hondert mael gebeden/ dat hy sijn aenghesicht na Jerusalem keerde/ maer dewijle hy daerom van Godt is ghestraft ghewozden / soo heeft hy hem hier na als hy bidden wilde / na Alkaba ghewendt.

Twee Jaer hier na als Mahometh na Mecha reysen wilde/ op den 14 dach Ramadan / dat is den 14 October aenden sesten vierdagh soo heeft hy den eersten slagh ghelevert / op dat hy mocht inde Stadt komen. Ende vier Jaer hierna op den dach Albandara ende Zeab in Augusto soo dede hy sijn tweede slach. Ende twee Jaer hier na inde maent Dulchera/ dat is in December/ soo dede hy den derden slach. Ende seven Jaer hier na/ inde maent Ramadan/ soo heeft hy de Stadt Mecha overweldicht/ ende hem die onderdanich gemaeckt/ ende 15 gantsche nachten en heeft hy niet anders gedaen dan bidden.

Daerna trock hy na Hunaym / ende dese natie heeft hy oock onder hem ghebraght/ ende heeft aldaer groot goet/ gelt ende statelicken roof met machtiger victorien bekomen/ maer hy heeft dit alles gelijck onder haer uytgedeelt. Nae desen soo heeft hy Tarff belegert / maer als hy een gantsche maent lanck te vergheefs daer voor ghelegen hadde/ soo heeft hy vande belegeringe opghehouden/ ende is weder te rugghe op Gietrib getogen/ eñ heeft Azeyb tot een Heere inde Stadt Mecha verordineert/ daer hy sijn gravitept ende hof terstont aldaer ghehouden heeft/ ende van vele Arabiers ende Sarasijnen is geleydet ende verghefelschapt geworden. Ende noch in desen : namelick in 't achtste Jaer na dat Mahometh uyt Mecha tooch / soo heeft hy Moaad een Sone Gadel tot Stadt-houder gestelt/ ende dat met deser conditien : Dat wanneer de Prophete Mahometh sterven soude / soo moeste hy verbonden zijn die ghegeven wet te handthaben ende te ghehoorsamen / ende die selve alle menschen voor te dragen/ ende hy soude oock schuldich zijn die van Mecha onder desen sijns gheloofs halven reeckenschap te gheven/ ende als hy nu alle dese verordineert hadde/ so is hy met alle sijn krijgsvolck op Tambick ghetogen/ ende daer heeft hy eenen Tempel gheboudwt / die noch op dese ure staet / eñ van daer heeft hy afghesonden Zalid/ ende Mhemelid tot Alozayda / de Sone Almathalif des Koninckx van Aliendel / dese wert van haer overwonnen / ende aen Mahometh sijnsbaer ghemaeckt/ maer evenwel weder in sijn Koninckrijck gestelt.

Doen Mahometh nu weder na Gietrib quam/ soo heeft hy bevolen dat Eubocara met sijn volck na Mecha een bevaert soude doen/ ende van die selve stadt niemant uyt noch in te laten/ die sijn wet niet

niet aengenomen hadden / en de alsoo en is daer in 't 10 Jaer binnen de Stadt Mecha geen ander volck gevonden ghe-worden/dan de gene die aen den Prophete Mahometh geloofden/ende Mahometh heeft sonder moeyte gantsch Arabia bekeert / want daer henen was een groote vergaderinge van ander volckeren.

Doen nu Mahometh dat sag / so heeft hy hem verklaert/ende voor hem ghenomen sommige Gesanten aen ander Koninckrijcken/ Koninghen ende aengrensende Landt-palen af te senden/ eñ haer te vermanen dat sy ooc dese Religie souden aennemen.

Hy sandt een Legaet tot Kezere den Koninck in Persia / ende met hem een brief ende silver Medalie/op welcke stonden dese woorden: Mahometh die Boodschapper Godts. Ende Dechera die een Sone Aifa was/ sandt hy totten Keyser van Roomen. Ende Aomar een Sone Alassy sandt hy tot een Heere over twee Zeen of Meyren. Ende Animarata die een Sone Mumala was / sandt hy totten Koninck in Egipten. Ende Aehalib een Sone Rabea sant hy tot Jubalo/ den Koninck in Hestem. Ende Estana/ sandt hy tot Alunkariz / Koninck in Alexandria.

Even in dit Jaer / aen 't eynde der Maent Dulchada/dat is November/ so is Mahometh na Mecha ghereyst / ende heeft het volck op een sekeren dagh sijn wet die hem voor desen ghegheven was opentlick ende met groote solemniteyt getoont ende voorgedragen. Ende hier na is hy weder na Gietrib getogen/ende heeft twee gantsche maenden Almuhara ende Saphar / dat is Januarij ende Februarij des 11 Jaers aldaer ghebleven / ende eyndelick soo is hy op den 12 dagh van Rabe Primo / dat is in de Meerte op den tweeden Vier-dagh ghestorven.

Hy heeft thien gantsche Jaren geregeert / eñ de plaetse sijner begraeffenisse heeft Godt selve verkoren / in den huyse Aysa sijns wijfs/die Eubocaras dochter was / ende dat 't is waer wel in sijn Slaep-kamer: Maer hy heeft sijn wijf/ die van alle sijn doen ende laten goede wetenschap hadde/ selve bekent ende beleden / dat hy seer dickmael de vallende siecke heeft ghehadt / vande welcke hy oock is doodt ghebleven. Ende daer siet-men nu noch eenen schoonen ghebouwden Tempel van gebackene steenen/daer in hy begraven leyt. Men heeft hem geen Koninclick kleet aengedaen/ noch oock geen hemde / maer alleene bloot in drie witte linne doecken gewonden.

Daer wert aen sommige ghevraeght in wat ouderdom dat Mahometh mach geweest zijn/die hebben ghesept / dat hy noch seer weynigh grauwe hayren inden baerdt hadde/ maer seyden evenwel daer by dat hy sommige salven ende verwen daer toe ghebruyckt heeft. Sommighe hebben den voorseyden Alij oock ghevraeght/ hoe Mahomets gestalte geweest is ? die seyde dat hy hadde een groot hooft/een bruyn aenghesichte/een tamelicke sachte huyt/ eenẽ seer langen baert/ fraeye beenen seer wel gestaltet/ eñ heeft aen hem een graviteytische ganck ghehadt. Hy seyde oock dat hy de gantsche tijt sijns levens geen persoon gesiẽ heeft die van wegen de gedaente sijns aengesichtes meerder eere weerdich was als Mahometh, want sijn aengesichte overlichtede alle aenghesichten / die oyt inde werelt waren/ Hy is oock te gelijc grootmoedich ende sachtmoedich geweest.

Hy liet eenmael tot Gietrib een Paert uyt aller machten loopen/doen badt hem het volck dat hy sulcks niet doen en soude/ het mochte hem anders ergens eenig ongeluck ontmoeten/ doen heeft hy haer t'samen in schertz wijs geantwoort / sijn paert waer de Zee gelijck. Hy predickte sonder ophouden / ende vermaende sijn

toehoorders dat sy sijnen wille vlijtich souden nakomen/ ende oock sijn wetten ende geboden ghehoorsamen. Hy verdroech met haer goet ende quaet/ insonderheyt soo wachte hy hem voor vremde vrouwen. Hy verboodt sijn toehoorders te ghelooven dat Godt den mensche eenen name ghegheven hadde eer hy hem hadde gheschapen. Hy leerde dat een kindt in 's moeders lijf de eerste veertich daghen alleen in 't zaet daer uyt hy ghewonnen wert/ bestaet: maer die ander veertich daghen hier na/ soo verkeert hem dat selve zaet in bloet-verwe: ende inde volgende veertigh daghen/ soo wert dat tot vleesch/ ende begint te krijghen een forme ende lidtmaten des lijfs/ eñ ten laetsten soo wert het in sulcken veertichdagigen tijde een volkomen werck/ende dan beschickt Godt een Engel die de ziele in 't selve lichaem blaest/ ende die selve Engel schrijft hem voor vier nootwendige dinghen/ hoe hy leven sal/ende hoe lange hy sal leven/ ende wat hy voor een gheluck sal hebben/ ende ten laetsten wat wercken hy nootsaeckelick doen sal. Soo hy goede wercken doen sal soo komt hy in 't Paradijs/ maer sal hy boose wercken doen/so komt hy in 'teeuwige vyer/ na dat hem de Engelen sulcx aenseggen sullen. Eñ of hy hem schoon op het hoochste wilde bemoepen om het Paradijs te verkrijgen/ so moet hy doch nootwendich die wercken doen/ die hem door den wille des eenigen Gods (boven welcke gheen ander God en is) bevolen ende voorgeschreven zijn geworden.

Daer is Mahometh eenmael een man inden droom verscheenen/die selve dachte als stonde Mahometh op een hoochte/ ende die in ses graden ofte trappen: doen heeft hem Mahometh op den sesten trap gheset/ ende dese goede man berichte dat den Prophete / ende maeckte hem daer over dese uytlegginghe. De plaetse van dewelcke ghy ghedroomt hebt/ is de werelt/ ende ghelijck de werelt in verscheyden deelen ghedeelt is / alsoo bedupt een yder graet of trap 1000 Jaren: Soo segge ick nu dat ick inden 6000 Jare comen sal/in 't welcke wy nu zijn / ende na my en sal gheen Prophete meer komen: want hy sal haest met der werelt een eynde nemen/ende dat sal geschieden als de sonne int Westen opgaen / ende int Oosten ondergaen sal.

Daer wert Mahometh op een tijt gevraeght tot wat tijt dat hem is bevolen ghewordden/ dat hy een Prophete soude zijn. Doen heeft hy geantwoort: Tusschen de tijt doen Adam geschapen/ ende hem de ziele ingeblasen is geworden.

Ende gelijck Nabeth schrijft / so wert hem eenmael gevraeght/ hoe veel Jaren datter tusschen hem / ende Adam zijn ? soo heeft hy op dese wijse gheantwoort: Adam is voor Noa ghewcest 1242 Jaren/ ende van Noa tot op Abraham zijn verloopen 1080. Jaeren. Ende tusschen Abraham ende Moses zijn geweest 565 Jaren. Ende tusschen Mose eñ David 568 Jaer. Ende tusschen David ende Christo 1550 Jaren. Ende eyndelick tusschen Iesu Christo ende Mahometh zijn 520 Jaren geweest. Ende tusschen Mose ende Christo zijn uyt de kinderen Israels 1000 Propheten gheweest/ sonder noch die Propheten die uyt ander Natien waren. Ende tusschen Christo ende Mahometh, en zijn maer vier Propheten uyt de Israeliten geweest. Ende also zijnder tusschen Adam ende Mahometh 3193 Jaren.

Daer na seyde hy dat Maria de Moeder Christi 62 Jaer out is geworden/ende heeft vijf Jaer na haers Soons doot geleeft. Ende Seth heeft over de doodt Adams met hulpe vanden Engel Gabriel 95 Gebeden ghedaen: hoewel men heden ten dage maer het vijfde deel daer van en doet. Want voor den Adam als voor eenen mensche / en heeft men maer vijf

vijf geboden ghedaen/maer als voor een Vader aller volckeren heeftmen 90 ghebeden gedaen. Ende het begin des ghebedts luydt alsoo:

Alla, Una, Ackbar: dat is / O God/ ghy die in alle saecken de grootste ende beste zijt. Daer na seyde hy / daer zijn 12000 Propheten gheweest / ende 325 zijnder van Godt uytgesonden gheworden om te prediken / onder welcke zijn vijf Hebreen geweest: te weten/ Adam/ Seth/Esdritz/Noa ende Abraham. Eñ vijf Arabiers/ als Luch/ Schale / Ismael/ Schayb ende Mahometh. De eerste onder de Hebreen was Mose/maer de laetste Christus. Ende met desen soo zijn de Propheten 104 Boecken vanden Hemel gesonden geworden/ vande welcke de 50 aen Seth : het Testament aen Mose. Den Psalter aen David / het Euangelium aen Christo/ ende den Alkoran aen Mahometh is overghelevert gheworden. Ende het hoochste ghewelt ende macht naest Mahometh, heeft ghehadt Chaydem/de Sone Katz/die heeft het hoochste recht gehouden.

Zijn Canceliers ende Secretarij zijn geweest: Zayt een Sone Thebith/ ende Jnoappha / een Sone Effelettu. Hy heeft negen Crijghs-tochten uytgevoert ende heeft in de maent Dulchada/dat is in November/Mecha vier mael besocht. Ende het volgende Jaer/even in die selve maent / soo heeft hy drie Bevaerden daer henen aenghelept / ende een groote schat van daer mede met hem genomē/ ende die selve uytghedeelt. Jnde derde Bevaert/soo is hy tot Mecha gestorven/ doen hy 63 Jaer out was. Hy heeft twaelf menschen uyt den geslachte Charase verkoren/ die na sijn doodt regieren souden / 't welck hy haer alles te vooren ghesept heeft / ende wat sy voor gheluck souden hebben. Hy seyde dat Eubokara niet langhe leven soude / ende van een ander die een Arabier was/ seyde hy dat hy alderbest regieren soude.

Hy voorseyde Aomar Alhatabs Sone / dat hy langhe leven soude/ maer ten laetsten so soude hy inde handen der overheyt komen ende sterven.

De Prophete Mahometh seyde op een tijt tot Aomar: Wanneer God al schoon u dede sijn eygen hemde aentrecken/ soo en sal hy daerom niet uwen wille doen: ende soo en sult ghy hem oock niet dwingen: of anders sal God / in welcke dese mijn ziele staet: veel eer een Kemel in 't Paradijs voeren dan u.

Hy voorseyde oock datmen na sijn doodt sijn wetten ende gebodē met grooten vlijt soude houden. Hy heeft twaelf mannen uyt sijn geselschap die hem navolghden seer hooch verheven. Ende als hy gevraecht wert/ wie na de twaelf daer van boven ghesept is / het regiment soude voeren/soo en heeft hy niet anders geantwoort: dan het sal gantsch wederstrevich ende tegenspoedich toe gaen.

Abdalla een Sone Monor betuycht/ dat hy van Mahometh selve ghehoordt heeft / dat hy dese twaelf Regenten ernstelick heeft bevolen / haer onderdanen even op die wijse ende maniere te regeeren/ ghelijck het Mose met sijnen volcke gehouden heeft.

Mahometh ginck eens op een tijt in eenen Hoff van een sijner goede vrienden/met namen Negda / ende doen beval hy dat de ghene ingelaten soude werden/ die aldereerst soude kloppen / ende seyde/ghelijck als die persoonen na malkander kloppen / alsoo ende even gelijck inder ordeninghe sullen sy oock na my/ mijn volck beschermen ende regieren/ ende het Paradijs tot belooninghe hebben. Eubokara quam eerst aen de poorte / ende die wert uyt bevel des Propheten van sijn Dienaers inden Hoff gelept. Daer na soo voerde hy Aomar daerin/ tot welcke hy seyde : ghy sult na Eubocara regeeren/ende het Paradijs besittē.

De

De derde die aen klopte was Odmen/ tot welcke des Propheten knecht upt ingevinge sijns Heeren seyde: Na de regeeringhe Aomars sult ghy u leven verliesen/ ende als Odmen dat hoorde so wert hy seer bedroeft / ende doen hy voor den Prophete quam / so seyde hy/van die tijt aen dat ick uwe wet houde/ soo en hebbe ick noyt geen leugens gesproken : ick en hebbe ander liedẽ goet niet begeert/ noch ick en hebbe noyt mijn mannelick lidt met de rechte hant aengegrepen : Maer de Prophete antwoorde hem hierop / eñ bevestichde dat 't ghene hem sijn knecht ghesept hadde/ende sprack : als een overheydt het volck dat haer vertrouwt is niet en regeert gelijck het behoort/ soo en sal hy niet in 't Paradijs komen. Een yder mensche die over thien persoonen te gebiedẽ heeft die sal voor 't gerichte verschijnen met te samen gebouwen handẽ onder de knijen/ende soo hy het recht boven gehouden heeft / soo sal hy hem wel derven roeren / maer heeft hy het tegendeel gedaen/ soo sullen sy onbeweeghlick blijven / soo langhe tot dat die ander alle gericht zijn ghewoorden. Daerom een yder die my hoort/die sal oock van Godt verhoort werden.

De Prophete predicte eens in den Tempel ende seyde : Als een Moor ofte ander Slave een lijf eygẽ u tot een overheyt soude voorgeset werden/ soo bewijst hem alle gehoorsaemheyt gelijck ghy my tegenwoordich doet / ende onder alle lieden die van Chorase zijn / sullen de vrome den vromen/ maer de boose den boosen naevolgen.

De weerdicheydt ende ghehoorsaemheydt mijns Wets sal soo lange staen eñ dueren tot daer twintich van Chorase overblijven. Mijn nakomers sullen een seer slecht habijt aendragen dertich Jaren lanck/ende daer na sullen sy statelick ende prachtich optrecken : ende een yder Prophete sullen 4 raet-gevers verordineert werden: namelic/twee Hemelsche/ als den Mahometh, den Engel Gabriel ende Michael verordent is. Ende twee aertsche gelijck den Eubokara ende Aomar gegeven zijn geworden.

Moauyp de Sone Oespno schrijft/ dat Mahometh geprophetеert heeft dat ter twee-en-dertich na hem komen souden / die Godt ende hem wederspannich zijn / ende grouwsame leugens uytbreyden sullen : ende onder dese sal Alazubed de Koninck in Kanaa eene zijn/ende die tweede sal Mustaylem zijn / die het Koninckrijck Almania besitten sal.

Van Eubokara die Mahomets Successeur ofte nakomer gheweest is.

VI. CAPITTEL.

Op dat nu Mahomets wille volbracht ende oock sijn Prophetyen verbult soudet werden / so heeftmen na sijn doot met een stemmigher bewilliginghe dese Eubokara tot een Overste aengenomen/ met sijnen toename heet hy Abdalla. Hy hielt hem vast aende gemaeckte ende gesette wet van Mahometh. Ende Odmen/ wiens Vader was Amiz / ende Amiz wert ghewonnen van Amara de Sone Kaab / die was een Sone Kayb / ende Zayd is een Sone Chayb gheweest/ die wan Murra/ ende sijn moeder hiet Celine met den toename Oamalasayr / die wan Katriham de Sone Amace/ende de Vader van desen Amace wert genaemt Kaab/die wan Kaab/die was een Sone Zayd/die wan Kayb.

Dese Eubokara is terstont op den selven dagh inde regeeringhe ghekomen doen

doen de groote Prophete Mahometh gestorven was/ende wert van Aomar/van Wobayde / ende van Zaydt/de Soone Abobade/seer bemint/ende oock vanden gantschen volcke seer lief ende waert gehouden.

Als hy nu tot dese weerdigheydt verheven was/soo strafte hy de ongheloovige/ ende dwonck haer met gewelt dat sy aende wet glooven mosten/ aende welcke hy hem vast hielt uyt bevel van Mahometh, ende ooc ander lieden tot de gehoorsaemheyt desselven vermaende.

Dese Eubokara heeft in sijn dienstbaerheyt gebracht eenen Almuschachtilem/Alas/Duzebed ende Allentyna/ende heeft oock den Thalba gevangen genomen / die na desen haer alle uyterlick aenstelden / als geloofden sy sijn wetten/ op dat sy maer weder vry gelaten mochten werden. Hy heeft een seer bleyck coleur ghehadt / hy was middelmatich lanck/eenen langhen dunnen baert/ende hy was seer mager ende bleyck/ ende bestreeck sijn handen met een water dat hy deur de konste Alchimia gebonden hadde. Ten laetsten soo wert hem een langhe tijt sijn lever oploopende ende quellende/ maer hy en lagh niet meer dan 25 dagen te bedde/ende doen storf hy van de swijmel-sieckte. Ende Aomar wand sijn lichaem in twee doecken / ende dede sommighe ghebeden over hem/ ende liet hem nevens den Prophete begraven. Hy was 63 Jaer drie maenden ende 13 daghen oudt : ende als de Prophete Godt aenriep/ op dat sijn voorneme soude volbracht werden/ soo heeft hy alsoo ghebeden : O God ick bidde u/ onderhout en̄ ontfermt u over dijn volck / door de bestandicheydt van uwen Eubocara ende Aomar/inde wet.

Van Aomar die Eubokaras Successeur ofte naekomer gheweest is.

VII. CAPITTEL.

NA de doodt van Eubokara/so nam hem Aomar de wet ende regeeringhe aen/ende was seer neerstich inde bedieninghe desselven. Sijn Vader hiet Alhata de Sone Alfayl/ die wan Abdalor/ ende Abdalor was een Sone Reya/ ende Reya was een Sone Ady/ die wan Raab/ende sijn Moeder hiet Kalkumsa een Dochter Obscib/die wan Almugira/ de Sone Abdalla / die wan Aomar/ de Sone Machtum.

Dese Aomar wert na de voorsegginghe des Propheten tot de regieringe gelijck Eubokara verkoren / hy hielt hem vast aende wet / ende regeerde het volck met een groote wijsheydt ende verstant/ hy hadde een aensienlick Krijghs-volck/ ende bracht veel vremde natien onder sijn gewelt : ende na sijn bevel so werden alle boecken ende schriften der wet te samen in een boeck gedragen/en̄ de Schrijventen die dit deden / zijn daerom van hem seer statelick vereert ende begaeft ghewordden. Hy was de eerste die ordineerde/ datmen inde Maent Rama dan in alle Moscheen of Kercken het gebedt soude doen. Hy heeft oock verordent dat op het laetste van deser maent den gantschen Alkoran soude deurlesen werden. Hy droech aen sijn vinger den rinck die eerstelick Mahometh ende daer nae Eubokara gehadt hadde.

Sijn Scribenten waren : Abdalla en̄ Zayd een Sone Thebid. Hy was lanck van persoone/ bruynlichtich in 't gesichte ende hadde een kale kop /; ende een dunnen wit lichten baert : ende hoewel hy een dapper ende oversaegt persoon was/ soo

soo is hy nochtans van Almugira sijn lijf eygen omgebracht ghewozden. Hy heeft 62 Jaer geleeft/ ende sijn begraefenisse is neffens des Propheten ende Eubocara ghemaeckt ghewozden. Hy heeft alle Jaren een Bevaert na Mecha gedaen: Maer als hy seer swack wert/ ende de kranckheyt hoe langs hoe meer toenam/ ende dat hy oock bemerckte sijns levens eynde/ soo heeft hy bevolen datter sevē van haer vooz hem verschijnen souden/ namelick Odmen/ Aly/ Thalba/ Azura/ Wayr/ Raad ende Abdarachem/ ende dat sy souden beraetslaghen wie na sijn doodt inde regeeringhe komen soude. Ten laetstē seyde hy: Ic trede nu af van mijn regeeringe/ so is daerom seer hooch van noode/ dat ghy met vlijt raetslaeght om een ander deughtsaem Regent in mijn plaetse te verkiesen. Doen wert daer met eendrachtiger stemme verkozen: Odmen/ die verkreeg een matelicke somme ghelt van Auff/ de Sone Abdarachem/ maer dat gelt was van sijn Voorouders/ doch soo schanck ende deelde hy dat gelt uyt/ soo wel deses als ander gelt/ dat hy van sijnen Vader hadde/ alles met malkander.

Dese Aomar heeft thien Jaer gheregeert/ ende eenen dach minder als ses maenden/ ende hy is tot dese digniteyt verheven gewozdē in 't derthiende Jaer na dat Mecha van Mahometh ghewonnen wert. De Prophete Mahometh heeft noch by sijns levens tijde bevolen datmen desen Aomar neffens hem begraven soude/ hy stozve waer hy wilde/ 't welck oock geschiet is.

Mahometh plagh te seggen/ dat de gene die sonder sijn gegeven ozdinantien/ ende sonder bywesen vander selver Adherenten stozve/ die vaert daer henen als de beesten/ daerom sal oock een sulcke sonder eenige pomperye ende gravitept begraven werden.

Van Odmen, die Aomars Successeur ofte naekomer gheweest is.

VIII. CAPITTEL.

De vierde Regent was Odmen/ een Sone Alfen/ ende Alfen was een Sone Alaci/ ende Alaci was een Sone Vtrapen/ ende Vtrapen een Sone Abdastamiz/ ende Abdastamiz een Sone Abdaminef/ van welcke in gelijcker wijse de Prophete hercomen is.

Sijn moeder hiet Aruna een Dochter Rabea/ die was een Sone Abid/ Maer de Vader van Abid was een Sone Abdastamiz een Sone Abdaminef/ van welcke de generatie des eenen vanden anderen herkomt. Dese Odmen is het volck seer gunstich gheweest/ ende is drie dagen vooz Aomars doodt inde regeeringhe volkomen bevesticht ghewozden/ ende hy heeft oock aen sijn hant den rinck ghedzaghen die de Prophete ende sijn twee Vooz-vaders ghehadt hebben/ maer uyt versuymenisse/ soo is hy hem eens vander handt in een Fonteyne ghevallen: Doen heeft hy een ander rinck van silver laten maken/ op welcke dese woozden stonden: O ghy halstarrighe ende verloozene/ zijt verstockt ofte bekeert u.

Mareunen een sone Alhaken is sijn Cantzelier geweest: hy was heerlick eñ wit van aenghesicht/ ende daer by oock blendelic/ hy hadde een tamelicke langte/ ende hadde eenen langhen baert/ ende hy was van alle menschen hoochlick bemint/ niet alleen nader tijt als hy de wet hadde aengenomen/ maer oock te voozen

is hy

is hy uyttermaten rijcke gheweest/ ende heeft sulcken rijckdom niet alleen met Koopmanschap bekomen / die hy sterck gedreven heeft / maer oock anders deur sijn spitsvindige kop. Hy was niet gierich noch vreck/ maer is seer milde gheweest: ende hy heeft den Alkoran weder in een rechte ordeninge ghebracht. Ten laetsten als hy hem weder na Gietrib wilde begeven/ ende vele Steden inghenomen hadde/ soo heeft hy hem selven int bywesen van veel persoonen met eygener hant in sijn huys om het leven gebracht/ ende is drie daghen daer na van vijf mans heymelick begraben geworden. Hy was 87 Jaer out/ende heeft 12 Jaer min een dach geregeert.

Doen hem de Prophete op een seker plaetse in sijn eenicheyt begaf/ende voorsept hadde datter na sijn doodt veel tweedrachten ontstaen souden/soo is daer een met bedeckten aenghesichte voorby ghegaen / doen seyde de Prophete: Dese heeft mijn waerheyt / ende als dese man vraeghde van wien de Prophete gesproken hadde/ soo wert hem gheantwoort: Godt heeft uyt de menschen de alderbeste verkoren/ ende my die selve tot medegesellen gegeven/maer onder alle dese/ soo zijn dese vier de voornaemste / ende vroomste: namelic/Eubokara/Aomar/ Odmen ende Alij/ daer na heeft hy ghesept: wie my siet/ende in my gelooft/ die sal eenen loon hebben gelijck hy dat verdient/ maer wie my niet gesien en heeft/ ende des niet te min aen my gelooft/ die sal seven dobbel vergolden werdē. Daer en is tot op dese tijt geen Prophete omghebracht gheworden/ende 't en sal oock niet geschieden tot ende soo langhe daer 70 menschen sterven. Als het volck het huys Odmen verstooren ende hem ombrenghen wilden / soo quam daer een vroom man die sijn bloet-vrient was/ ghenaempt Abdalla/ een Sone Aomar/ midden in 't huys gheloopen/ ende daer op is het volck gestilt geworden. Daer nae heeft hy haer alsoo aenghesproken: De Prophete / ende sijn drie navolghers die hy selve verkoos / die zijn ghestorven als oock Odmen/ ende wilt ghy nu oock desen dooden / soo meught ghy wel toesien hoe ghy een beter vrient vinden sult/ maer nadien ghy gheen deughtsamer en kondt vinden / soo laet nu desen overblijven.

Van Alij, die des Odmen Successeur ende naekomer gheweest is.

IX. CAPITTEL.

ALij is Odmen inde regeeringe ghevolght/ die was een Sone Abitalif/ die was een Sone Heser/die wan Abdimenef/ van welcke hy ende de Prophete afghekomen zijn. De Moeder hiet Fatima een Dochter Azad/die wan Hezeen. Ende nadien nu Odmen hem selven om 't leven hadde ghebracht / soo is dese Alij tot de regeeringe aenghenomen gheworden/ maer veel menschen en hebben dat niet geerne gesien/ende sijn daerom na Mecha gherepst / aldaer sy van Ayska/ die een Dochter van Eubokara was/ ende des Propheten wijf gheweest is/aengenomen zijn geworden: ende dese heeft haer gheraden dat sy haer teghen Alij souden opwerpen/ ende sy volghden haren raedt / ende leverden hem op een seker dach/die sy Kamels noemden / eenen Velt-slach / alwaer op beyde zijden by de 50 persoonen doodt bleven.

Alij is weder na Alchepsa getoghen/ maer Aiska trock nae Gietrib : Ten laetsten so is Moauby de Sone Kefino

ende de Sone van Odmen/met haer gewapent Krijghs-volck/ den Alij teghen getoghen/ op hope dat sy haers Vaders bloet souden wreecken/ende hebben haer by den vloet Aafozat/die niet verre vande Stadt Arepta leyt/ dapper aen ghetroffen : ende aen dese plaetsen hebben sy 55 daghen met malkander gestreden eñ hebben vande Burgers tot Arate / als oock vande ghene die haer te hulpe quamen/by de 25 omgebracht/maer sy hebben noch grooter schade gheleden : want op haer zijde zijnder wel 65 omghekomen: daer deur sy op beyde zijden vreden begeerden/ende raetslaeghden hier over/ ende bevonden dattet niet onbequaem soude vallen / so men twee mannen daer toe verkore / die sulcken twist souden nederleggen. Alij ende de Burghers van Arate hebben op haer zijde Alaskatij verkoren : maer Moaubij ende sijn medestanders verkoren Allian / een Sone Alasep : dese twee souden over dien handel oordeelen / ende met ander deuchtsame eerlicke lieden de regeeringhe onderhouden. Ende als sy nu op de bestemde plaetse die Algendel ende Alaster ghenaemt wert/te samen quamen/ soo heeft Abie besloten/dat Alij van sijn dignitept ende waerdigheyt soude afgeset werden.

Maer de ander seyde dat Alij gantsch deughdich tot een Overste was / ende daerom soude hy weder ingeset ende bevesticht werden. Dewijle sy nu desen twist niet stillen / ende gheenen vrede besluyten en konden/soo heeft Alij hem na Alensa / ende Moaubij na Heskem begeven : ende ondertusschen soo heeftmen op beyde zijden met malcander gevochten/gestolen/gebrandt/gherooft ende alle ongheluck dat moghelick was aenghericht. Na desen soo heeft Kefino beyde de partijen te samen beroepen / ende op Alij zijde waren 25 mede-standers: ende Moaubp hadder 75 die 't met hem hielden. Als nu Alij van daer getogen was/ soo nam hy Albaskera in / ende heeft by de dertich persoonen met hem mede gevoert/ ende daer was een gemeen gevoelen ende meyninghe onder het volck/ dat alle de ghene die in desen krijgh omquamen/so sy anders eerlicke lieden waren : terstont ende in een oogenblick in 't Paradijs komen moesten. Men ruste hem op een nieuw tot den Krijgh/ende brachten op beyde zijden een groot Krijghsvolck te samen/ maer Alij storf hier tusschen/inde maendt Ramadan / dat is in October/int Jaer Aligero 40/ ende Alhaken dede het Ghebedt over hem/ ende begroef hem buyten de Stadt.

Hy heeft 75 Jaer geleeft/ maer hy en heeft maer vier Jaer ende negen maenden gheregheert. Hy heeft oock eenen rinck aen sijn handt gedraghen/ op welcke dese woorden stonden : Godt is mijn Heere uyt yverigher herten. Hy was kleyn van persoon / ende hadde een langen baert : sijn armen ende beenen zijn gantsch hayrich gheweest / ende hy heeft sijn ooghen veel meer nederwaert na de aerde gheslaghen/ dan dat hy die nae het voorhooft verheven hadde : ende so veele als Aaron by Mose ghegolden heeft/soo veel heeft dese Alij voor Mahometh ghegolden/ alleen datter gheen Prophete by Mahometh te gelijcken is.

Onse Mahometh seyde dat gheen oprecht mensche niemant anders lief hebben soude / als dese vier persoonen : namelick/Eubokara/ Aomar/Odmen ende Alij. Deses Alij sone : namelick Alhaken ende Alhuakira verdienen voor alle ander menschen ende jonge ghesellen het Paradijs : want sy hebben de vromigheydt ghenoeghsaem van haeren Vader gheerft. Dese Alij is in 't Jaer Aligero 36 inde regeeringhe ghenomen geworden.

Van Alhaken, die Alij Successeur ofte naekomer gheweest is.

X. CAPITTEL.

ALs nu Alÿ gestorven was/ so is sÿn sone Alhaken vande Burgers tot Arata voor eenen Koninck verkoozen geworden. Dese was een Sone Fatima die des Propheten Dochter is geweest/ hy sach haer seer ghelÿck / ende droegh eenen rinck / op welcke dese woorden stonden: Godt is alleen de heerlickheyt. Ende Quandalla is sÿn Canceller gheweest. Dese Quandalla is met Alathen/ ende de Burgers van Arata/tegen Moauby ghetoghen / ende tot Clempar by Heskem hebben sy malkander aengegrepen. Maer als Alathen de Soldaten tot beyde zÿden aensach / soo heeft hy hem daer over ontfermt/ datter soo veel volcx soude sterven/daerom heeft hy hem voor Moauby verootmoedicht/ ende seyde hy waer gheringher als hy. Ende door dit middel zÿn sy wederom met malkander vereenicht gheworden / ende hebben haren wegh na Alkupha ghenomen / alwaer sy vande Burgers een groote somme ghelt verkreghen : ende haren Koninck is oock van Moauby tot Gietrib van hem selve gekroont geworden.

Na desen soo is Moauby wederom na Hechera ghetoghen / ende Alhaken heeft van den beginne der regeeringe tot voldoeninghe deser digniteyt/ vÿf maenden ende 20 dagen geregeert. Mahometh seyde eenmael van Alhaken: van wegen dit kindt sal Godt tusschen twee Heyrlegers/die haer onderstaen sullen malkander te verdelgen : een vrede maken. Sÿn Vader Alÿ en heeft noyt gheen Bevaert gedaen/ ende hy is tot Gietrib gestorven op den thienden dach Almuharan / int Jaer Aligero 40. Ende is geboren geboren geworden int derde Jaer Aligero. Hy heeft op een tÿt inden slaep ghesien dat de Prophete Mahometh sÿn handen over den Troon Gods hielt/ende Eubokara hadde sÿn handen over den Prophete / ende Aomar op Eubokara/ ende Odmen op Aomars schouderen : Daer tusschen so sach hy veel bloet/ende als hy hier van de oorsaeck vraeghde/ soo heeft hy een stemme ghehoort/ die antwoorde hem: Dat is het bloet van Odmen/over 't welcke Godt de wrake eyscht.

Van Moauvy, die Alhakens Successeur ofte naekomer gheweest is.

XI. CAPITTEL.

NA Alhaken so is Moauby inde regeeringhe ghekomen / die was een Sone Kesino/ende Kesino was een Sone Sakar / ende Sakar was een Sone Vuarb/ende Vuarb een Sone Umbase/ ende Umbase een Sone Abdaasdeviz/ ende Abdaasdeviz / een Sone Abdimenef/van welcke de Prophete sÿn afkomste gehadt heeft. Sÿn moeder hiet Hupa een Dochter Ocete/ ende Ocete was een Sone Kabea / eñ Kabea een Sone Abdaasdeviz / ende Abdaasdeviz een Sone Abdimenef. Doen nu den Vrede ghetracteert ende besloten was / soo is dese Moauby door eenstemmighe verkiesinge tot een Overste vanden volcke aengenomen

nomen ghewozden/ende hy heeft de verwarde saecken weder in een fijne rechte ozdeninghe gebzacht: Want niet alleen de Ozientalische/ maer oock de Westersche volckeren haer tot hem ghevoeght hebben/ ende zijn hem ghehoozsaem geweest. Het Jaer in 't welcke dese volckeren tot hem quamen / heeftmen ghenaemt Aliena / dat is het Jaer der vergaderinge. Hy was een man die de gerechtigheydt seer beminde/ ende hy was oock eerbaer/verstandig fijn ende milde. Ende hy heeft ooc op de Zee vande Romeynen grooten roof bekomen/ eñ heeft oock te lande den Chzistenen groote schade gedaen. Ende in sijnen Rinck waren dese woozden geschzeven : O God vergevet my. Eenen Vuanardalla is sijn Cantcelier gheweest / ende hy heeft de Stadt Albaskera overweldicht / ende aen Alchirege gegeven/ende Alkufa gaf hy Hazed / ende in dese twee steden heeft hy schoone Tempels ghebouwt. Hy is wit ende schoon geweest/ ende hadde een seer vziendelick aengesicht / van middelmatiger groote : Sijn oogen waren van verschepden koleuren / ende hy placht oock sijnen Baert te verwen. Ende ten laetsten soo wert hy swack ende kranck/ ende de kranckhept nam sterck de overhandt / soo dat hy in weynich dagen zijn leven moeste aflegghen : ende sijn Sone Jesid heeft het gebed over hem gedaen/ ende is tot Damasco begraven ghewozden inde maent Jmed : dat is Julio/int Jaer Aligero 40. Hy heeft 77 Jaer geleeft / ende regeerde 17 Jaer min eenen dagh.

Hy heeft Hiskera overweldicht twintich Jaer vooz Roma ende Odmen/ gelijck hem de Pzophete hier van ghetuygenis geeft. Ende hy heeft oock Algoda overweldicht / die niet alleen in Damasco/ maer oock in alle ander Landen dit ghedaen heeft/ welcke de Sarasijnen bewoonen/ ende vzuchtbaer landen zijn.

Als Moauvy met Odmen ende sijn Soldaten op een tijt een Bevaert deden/ soo heeft een Hooftman ghesept / dat na het afsterven van Odmen Alij regeeren soude : Maer daerop sepde een ander/ O neen/ maer die sal regheeren die op de witte Ezelinne rijt / ende meynde Moauvy.

De Pzophete hielt op een tijt een Bancket / ende doen hoozdemen dat hy dese navolgende woozden spzack : Godt leert den Moauvy schzijven ende reeckenen/ende behoet hem vooz ongheluck/eñ daer na sepde hy tot sijn Jongeren : Dewijle ghy alle Herders ende Schapen zijt/soo sal Godt vlijtich by u daerna om me sien/hoe ghy u aenghesicht verfozght hebt / want ghelijck hy van het wijf sal rekenschap eyssche̅/ of sy het huys haers mans recht bewaert/also sal hy een yder vzagen wat hy vooz goede wercke̅ heeft gedaen. Op een tijt wert Alij gevzaecht waerom hy niet by sijn leven een deugtsaem Overste en ozdineerde ? Daer op hy antwoozde / ist dat Godt u lief heeft soo sal hy u soo eenich onder malkander maecken/ dat ghy een sulck man verkiesen sult die den Tijtel eens Koninckx wel waert is. Doen stondt daer een op onder den volcke / ende sepde dat hy/uptgenomen dese Pzophete/de daghen sijns levens noyt gheen vzomer man ghesien en hadde dan Moauvy. Ende als hem ghevzaecht wert/ of hy met sijn vzomighepdt den Eubocara te boven ginck/ soo heeft hy ghesept : waerlick Eubokara is wel vzoom / maer Moauvy is oock vzoom. Dese man gheleeck Moauvy by Odmen / ende Romar met malkander. Moauvy is de eerste geweest / die met Odmen ende vele mannen ende wijven inder Chzistenen Landen te water ende te lande getogen zijn.

Van Jezid, die een Successeur ofte naekomer Moauvy gheweest is.

XII. CAPITTEL.

IEzid is Moauby Sone gheweest/ die heeft ghewonnen Raab ende Resina/ ende sijn Moeder was een Dochter van Leb/ die was een Sone Kali/ ende Kali was een Sone Johimer. Ende op den dagh als sijn moeder storf/ soo is hy met groot verblijdē ende eendrachtige stemme des volcks tot een Koninck verkooren geworden/ende aenden Rinck die hy aen sijn handt hadde/stonden dese woorden: Godt is mijn Heere. Dese heeft Amere tot een Cancelier ghehadt. Hy was een lanck persoon/ Gicht-sieck/eñ hy schreef op een tijt aen Abdalla de Sone Azahapr dese nabolghende woorden: Ick sende u hier de Voet-boeyen van gout/ ende de ketenen van silver / ende met dese sult ghy u terstont na het inhout deses briefs laten binden ende vastmaken/want ick verwachte u/doen antwoorde Abdalla hier op aldus: O woorden en sullen my op ditmael niet bewegen / dat ick daer toe een lust krijghen soude/maer u bevel sal volbracht werdē/ alsmen de steenen die geschapen zijn met de tanden sal konnen knauwen ende breken. Hy is gestorven tot Arram int 30 Jaer sijns ouderdoms: ende Damascus sijn broeder heeft het Ghebedt over hem ghedaen/ ende hem ter aerden doen bestellen. Hy regeerde drie Jaer / acht maenden ende twaelf daghen. Hy plagh te seggen: niemant en behoorde de Koninghen ofte Overheydt te versmaden/ maer hy sal Godt ootmoedich bidden/ dat hy haer wil bekeeren so sy boos sijn. Hy seyde oock dat de Prophete bevolen heeft/dat alle onderdanen haer overheyt sullē gehoorsaem zijn/ of schoon de overheyt Goddeloos en boos is: want deur dit middel sullen de onderdanē barmhertichheydt / ende de overheydt straffe verkrijghen/ ende daerom sullen de Tyrannen gheduldet werden. Ja wy sullen de ghene die ons voorgheset zijn niet alleen met onse goederen / maer oock daer het den noot voordert met lijf ende leven bystandt bewijsen.

Doen nu Jezid ghestorven was / soo hebben de Burgers van Alkufa aen Alhuaken een Sone Alij geschreven/ende hem het Koninckrijck belooft/ soo hy hem van Mecha wilde na een ander plaetse begeven. Maer Amer een Sone Jezid/als hy dat vernam/soo is hy hem teghen getrocken/ende heeft hem aen de Landt-palen by Alkupha omgebracht/ op den thienden dagh der maent Almuharan.

Van Mahomets Leere.

XIII. CAPITTEL.

DIe Boodtschapper Godts/ wiens Gebedt ende heyl altoos over hem sy/ was op een tijt by sijn gesellen sittende in sijne Stadt Jesrab / ende siet daer verscheen hem den Engel Gabriel/ ende seyde: Godt groet u Mahometh. Hy antwoorde/Godt is een Heere des heyls ende der salicheyt: want van hem komt sulcks/ende het gaet weder tot hem. De Enghel seyde voorder / daer sullen vier

verstandige mannen komen/ende waerlick het sullen zijn de voornaemste onder de Rabbijnen der Joden / om uwe leere ende meyninghe nae te volghen/ ende de hoochste onder dese is Abida Ibensalon die hier nae sal genaemt werden Abdalla Ibenselegh. Daer op vraeghde hem Mahometh: lieve vriendt/sullen dese komen tot mijn welvaert ofte tot mijn verachtinghe? hy seyde tot dijn welvaert eñ salighevdt.

Doen beval de Boodschapper Gods aen Alij/de Sone Abitalib / dat hy met sommige andere haer tegen soude gaen: ende als nu Alij tot haer quam/ so heeft hy haer gegroet/ende gesept: heyl sy met u O Abdia Ibensalon: ende hy noemde oock de andere een yder by sijnen name/ ende sy verwonderden haer hier over alle / ende vraeghden wie hen haren name ghesept hadde / ende waer deur hy wiste dat sy hier souden komen: Daer op hy antwoorde / dat hy hier-van sijn vrient Mahometh gesonden was. Dese hebben nu hem gevolgt/ende hoorden sijn woorden met groote verwonderinge aen. Eñ als sy nu tot den Prophete quamen / soo is Adia Ibensalon voor upt gegaen/ende seyde:het heyl sy over u/ O Mahomet: Hy antwoorde het heyl of salicheydt sy over den gheenen die de salighepdt naevolgt/ ende haer vresen voor de Almachtighepdt Gods: ende doen sprack hem Abdias op de naevolghende wijse aen: Ick Abdia ende dese mijn medegesellen: zijn ('t is waer) in onse wet wel ervaren/ maer het Joodsche volck heeft ons hier ghesonden / om u te bidden/dat ghy ons sommige puncten in onse wet/ die wy in alles niet verstaen / recht verklaren ende uptleggen wildet/ want wy weten dat so ghy dit wilt doen/ dat ghy het licht ende seer wel kont doen. Mahometh vraegde hen of het haer ernst was / ofte of sy hem maer en wilden versoecken: ende als sy hem nu voldeden/ ende seyden dat sy alleen daeromme hier ghekomen waren / soo seyde hy dat sy dan kloeck ende onvertsaegt vragen souden. Ende doen leyde hem Abdias onder hondert vragen de eerste voor/die hy upt haer Wet-boeck te samen geschreven hadde/ ende sprack: soo het u belieft O Mahometh, soo seght my of ghy een Prophete ofte Boodtschapper zijt? Hy antwoorde: Godt heeft my tot een Boodtschapper ende Prophete geset: want alsoo heeft hy gesept inden Alkoran: een deel hebbe ick over u gheschickt / ende het ander deel niet: het woordt Godts is hooch / ende is onmogelick dat een mensche ofte Prophete met Godt kan spreecken. Abdia antwoorde: ghy seght recht hier aen. Maer lieve seght my/leert ghy u eyghen wet ofte Godts wet. Hy antwoorde/ick leere Godts wet. Abdia vraegde voorts: wat is de wet Godts? Hy antwoorde/ het gheloove/ maer niet het geloove aen veel Goden / maer aen eenen Godt/ die gheen ander nevens hem en heeft: ende ick Mahomet ben sijn knecht eñ Boodtschapper: ick verkondige het eynde/ aen 't welcke sonder twijfel de dooden sullen opstaen. Abdias seyde/ het is alsoo gelijck ghy seght. Maer ick wilde geern weten hoe veel wetten datter zijn. Mahometh antwoort / daer en is maer een wet. Hy vraeghde voorder / wat hout ghy vande Propheten die voor gheweest zijn? Mahometh antwoort: de wet en is by haer allen maer eenderley / maer haer wijse is menigherley gheweest: dit proheerde Abdia / ende vraeghde voorder/ sullen wy ooc in 't Paradijs komen/ op die wijse als de Sarasijnen:namelick deur den geloove ende wercken? Hy antwoorde: Dese dingen zijn wel noodich/ maer des niet te minder / soo wanneer daer eene upt de Christenen/ Joden ofte Heydenen haer tot het Sarasijnsche geloove bekeeren/ende dat die selve quamẽ te sterven eer sy die wercken ghedaen hadden/

hadden / so is het geloof alleen genoegh-saem. Dat is alsoo seyde Abdias. Maer lieve onderricht my: hebt ghy oock van Godt eenige leere ofte schriften ontfan-ghen? Hy antwoorde jae / ende dat selve boeck heet Alfurkan / uyt oorsaeck om dat sijn Figueren ende Sententien goet vriendelick ende lustich zijn. Want met ende beneffens desen Boeck / soo is het woordt Godes tot my afgekomen / even op die wijse / ghelijck aen Mose de wet / aen David den Psalter / ende Christo het Euangelium is gegeven geworden.

Hier op vraeghde hem Abdia / hoe den Alfurkan begint? Hy antwoorde: het begin deses boecks is aldus: Inden na-me des barmhertighen ende goedighen Gods. Abdia vraeghde hem / ende wat volcht dan daer na / hy sprack: Abuged. Abdia vraeghde / wat heet Abuged. Ma-hometh antwoorde: A. God / B. de macht Godts / G. de schoonheyt Gods / D. de goetheyt Godts / gaet henen voor sijnen toorn. Abdia vraeght hoe hy dat verstaen moeste? Hy antwoorde: doen Adam aldereerst gemaeckt was / so heeft hy hem opgericht / ende heeft geniest / eñ seyde Godt sy gedanckt / ende als de En-gelen dit hoorden / soo seyden sy O Adam de goetheydt Godts is over u. Maer Abdia bad hem voorder / dat hy hem soude verhalen die vier dingen / die Godt met sijn eygen handen ghemaeckt heeft? Hy antwoorde: Godt heeft met sijn ey-ghen handen het groote Paradijs ghe-bouwt / eñ met eygen handẽ heeft hy ge-plant den boom der Basuynẽ / eñ met ey-gen handẽ heeft hy gemaect den Adam / eñ met eygen handen heeft hy de tafelen gheschreven die hy Mose gegeven heeft. Abdia moeste bekennẽ dat dit also was / eñ vraegde hem / wie hem doch dese sakẽ hadde geopenbaert: hy seyde den Engel Gabriel. Abdia vraegde hem voort / ende bad dat hy hem onbeswaert na der orde-ninge verhalẽ wilde / wat dat zy 1/2/3/4/5/6/7/8/9/10/tot op 100 toe: Daer op heeft hem Mahomet geantwoort: 1. Is Godt / met welcke niemant anders ghe-meynschap heeft / hy en heeft geen mede-geselle / noch oock genen Sone: In sijn handen staet het leven eñ doodt / ende hy heeft macht ende gewelt over alle dingẽ. 2. Dat is Adam ende Eva / de welcke ge-weest zijn eer sy uyt den Paradijse gedre-ven waren. 3. Dat is Gabriel / Michael eñ Seraphiel / dese drie Over-Engelen / zijn 3 Secretarien der Godheyt. 4. Dat is de wet Mose / de Psalmen Davids / het Euangelium ende den Alfurkan of-te Alkoran. 5. Dat zijn de vijf Gebe-den Godts / die hy my ende mijn volck verordent heeft / ende gheen Prophete voor my heeft gegeven / noch toekomstig yemant anders geven sal. 6. Dat zijn de ses daghen in welcke Godt sijn werc-ken uytvoerde. 7. Dat zijn de seven Hemelen / want den Alkoran seydt hy heeft seven Hemelen gemaeckt ende ver-ordineert. 8. Dat zijn de Engelen die op den dagh des oordeels den Throon Godts draghen sullen. 9. Dat zijn de wonder wercken Mose. 10. Dat zijn de Vasten-daghen / onder welcke men drie ghebruyckt tot Bevaert / ende seven om weder te rugge te reysen. 11. Dat zijn de sterren die Joseph sagh / ende die hem aenbaden. 12. Dat zijn de maen-den in 't Jaer. 13. Dat zijn de voor-naemste sterren by de Sonne ende Ma-ne. 14. Dat zijn de lichten die ront-omme den Throon Godts hangen / ende die zijn soo lanck als een wegh die ye-mant in vijftich daghen reysen mocht. 15. Dat zijn de vijfthien dagen in welc-ke den Alkoran vanden Hemel tot inde Helle is ghekomen / ende van daer weder geheel is uyt gekomen / ende is daer ge-bleven totten vijfthienden dach Rama-dan. 16. Dat zijn de Legioenen der Cherubimsche Enghelen die voor den Throon Gods staen / ende haren Heere

stadich lief hebben. 17. Dat zijn de namen Godts die tusschen de aerde ende Helle staen/want so dat niet en waer/ soo souden de vlammen der hellen haer verbranden / eñ de gantsche werelt verteeren. 18. Dat is het ruym ofte de plaetse tusschen den Throon Gods ende de lucht / want anders soude de helsche hitte de gantsche wereldt verbranden. 19. Dat zijn de uytvloeden des helschen waters Sakar / die aen den dagh des oordeels met groot ruysschē roepen sullen / ende de verdoemde sullen daer op antwoorden. 20. Op den twintichsten dagh der maent Ramadan / zijn de Psalmen tot David neder ghekomen. 21. Den eenentwintichsten der maendt Ramadan/ soo is Salomon geboren geworden/ ende de Berghen hebben Godt gelooft. 22. Op den twee-en-twintichsten dagh der maendt Ramadan / so heeft Godt David de sonden vergeven/ die hy teghen Uriam begaen hadde. 23. Op den drieentwintichsten dag der maendt Ramadan so is Christus/ Marias Soon geboren ghewoorden/het Gebedt Godts sy over hem. 24. Op desen dagh heeft Godt met Mose ghesproken. 25. Op desen dagh heeft Godt de roode Zee ghedeelt/ende Mose is met den volcke Israels daer deur ghegaen. 26. Op desen dagh heeft Godt de Tafelen der wet aen Mose gegeven. 27. Op desen dagh wert Jonas van den Walvisch verslonden. 28. Op desen dagh heeft Godt Jacob weder siende ghemaeckt als Judas Josephs hemde of rock aen hadde. 29. Op desen dagh heeft Godt Enoch tot hem ghenomen. 30. Op desen dach is Mose op den berg Sina gheklommen.

De Jode spreeckt in Mahomets redenen/eñ badt hem/ hy soude hem soo veel het mogelick waer die gantsche sake bekortigen ende te kennen geven.

Daer op seyde Mahometh, hy wilde doen al wat hy begeerde. 40. Dat zijn de dagen die Mose gevast heeft. 50. Dat zijn de 1000 Jaeren dat de daghen des Oordeels dueren sullen. 60. Dat zijn de verscheyden verwen der aerden/want soo dese veranderinghe ende onderscheyt niet en ware / soo en souden de menschen geen saken van malkander kennen noch onderscheyden konnen. 70. Dat zijn de mannen die Mose uytghelesen heeft. 80. Soo veel roeden of geesselingen salmen een gulsich ofte droncken mensche geven. 90. Doen den Engel tot David ghesonden wert / heeft hy gheseyt: mijn vrient ofte medegeselle hadde negentich schapen/ende ick maer eene/eñ dat heeft hy my oock genomen. 100. Dat zijn de slaghen ofte roeden/die men de ghene geven sal / welcke men in Overspel bevint.

Doen seyde de Jode / O Mahometh ghy seght de puere loutre waerheydt/ maer ick bidde u / soo het u niet tegen en is/ soo wilt my onderwijsen op wat manier dat het aertrijck ende de bergen zijn gheschapen geworden: Mahometh antwoort/ Godt heeft Adam gemaeckt uyt slijc ofte leem/het slijc is vanden schuym herkomen/ende het schuym vande ongestuymicheyt der Zee/ ende de Zee vande duysternisse/ende de duysternisse van het licht / ende het licht van het woort/ende 't woort vande ghedachten/ende de ghedachten vanden Hyachinto / ende den Hyachintus van het bevel / ghy sult zijn ende het is geworden.

Hier op vraechde de Jode / waer op sal de mensche sitten/ ende aen wat stede of plaetse sal hy staen? Mahometh antwoort: op de schouderen ofte rugge des menschen/ende de tonge sal de penne/het speecksel den inct / ende 't herte sal de schrijf tafel zijn.

De Jode probeerde dit/ende badt hem dat hy breder wilde voortvarē/ende hem segghen wat Godt na desen gheschapen heeft?

heeft? Hy seyde de tafel ende penne. De Jode vraeghde wat dit voor een tafel eñ penne zy? Mahometh antwoorde: de tafel is het gheene waer op gheschreven staet alles wat in Hemel ende op aerde is/ ende noch zijn sal / ende de penne is van het alderklaerste licht gemaeckt. De Jode vraeght hoe lanck dat dese penne zy? hy antwoorde soo lanck als de spacie ofte tijt van 500 Jaren is / maer haer breete is van 80 Jaren: ende dese penne en sal niet op houden te schrijven ende op te tekenen alle 't ghene dat daer inder werelt geschiet/totten dach des oordeels.

De Jode vraeght voort van wat materie die Tafel in den Alkoran gemaect zy: Mahometh antwoort vande alderschoonste Smaragden. De woorden zijn van peerlen/en van den vrese Godts.

De Jode vraechde hoe dickmael hy dese Tafel in dagh ende nacht aensagh? Hy antwoorde hondert en sestigh mael. De Jode vraeght waerom datmen den Hemel/Hemel noemt? Mahometh antwoort/ om dat hy gheschapen is upt den roock/ ende den roock wt den damp der Zee. De Jode vraeght van waer den Hemel de groene verwe heeft? Mahometh antwoort van den Bergh Kaff/eñ desen Bergh heeft dat vande Smaragden die int Paradijs zijn: ende desen Bergh gaet rontom den gantschen aertbodem/ende hout den Hemel op.

De Jode vraeght of den Hemel oock Poorten heeft? Hy antwoordt jae / hy heeft hangende Poorten / ende of daer toe oock sleutelen voor handen zijn / hy antwoort jae / ende die selve ligghen in Godts schat-kisten. De Jode vraegt van wat materie die Poorten gemaeckt zijn? Hy antwoort van gout. De Jode seyde/dat is alles waer / maer hy wilde geerne voorder weten waer upt dese onse Hemel ghemaeckt zy? Mahometh antwoort: den eersten Hemel is upt groen water geschapen ghewo rden: de tweede upt klaer water/ de derde upt Smaragden/de vierde upt louter gout / de vijfde upt Hyacinten/ de seste upt een seer klare schoone wolcke / ende de sevende upt den schijn ofte glants des viers. De Jode vraeght wat boven desen Hemel is? Mahometh antwoort een levendichmakende Zee/ende boven desen is noch een nalichtende Zee/ende boven desen het luchtige/ ende daer bovẽ het brandende/ende boven desen het duystere: ende boven desen de Zee vol allerley wellusten: boven desen de Mane / boven desen de Sonne/ ende boven desen den name Godts/ende boven desen die supplicatie / boven desen Gabriel / ende boven desen het schoone geschoren perkament / ende boven desen die volle Zee/ende boven desen seventich onderschepden plaetsen des lichtes/ ende boven desen 70000 heyrscharen/daer onder in een yder 5000 Engelen zijn / die sonder ophouden Godt loven. Ende boven desen is die stede ofte het ruym der Engelsche weerdigheydt/ende boven desen de Vaendelen der eeren / ende boven desen het ruym der genaden/ ende boven desen het ruym der peerlen / ende boven desen die plaetse van 't gewelt/ende bovẽ desen de sekerheydt der Godtheydt/ende boven desen die uytdeelinge/ ende boven desen de voet-schabelle/ende boven desen den zetel ofte stoel/ende boven dit alles is den Heere der groote gantsche werelt. De Jode seyde ghy verhaelt my wonderlicke dinghen/ ende ick gheloove vast dat dit also zy. Maer lieve doet my noch soo veel te gheballe / ende seght my of de Sonne ende de Mane ghetrouwe of ongetrouwe zijn? Mahometh antwoort/sy zijn alle bevelen Godts ghetrouwe ende gehoorsaem. De Jode vraegde hier op/ waerom sy dan beyde niet te ghelijck en schijnen? Mahometh antwoort: Doen Godt haer schiep / soo hebben sy eenderley glants ende werckinge gehadt/ maer als Gabriel eens op een nacht upt-

vlooch/soo heeft hy met sijn vleugelen de mane beroert / ende van dier uren af is sy donckerder als de Sonne. De Jode vraegt/ waerom datmē den nacht/nacht noemt? Mahometh antwoort/om dat sy genoegsaem is een bedeckinge des wijfs ende maas. De Jode badt dat hy hem doch onderrichten wilde/ wat daer voor een ordeninge onder de sterren zy? Mahometh antwoort / daer zijn drie verschepden ordinantien : De eerste ordeninghe hanght aen den stoel of Throon Gods/aen sommige gulde ketenen/ende dese lichten tot aenden sevende Throon. Ende inde tweede ordeninge zijn sulcke sterren / die den Hemel vercieren : ende als dan de Duyvelen komen / om na de Hemelsche dinghen te staen/ soo setten sy haer teghen de Duyvelen ende verdrijven hen.

De Jode vraeght hoe veel Zeen datter zijn tusschen ons ende den Hemel? Mahometh antwoort/seven. De Jode vraeght hoe veel Winden datter zijn tusschen ons ende den Hemel? Mahometh antwoort drie. De eerste is vruchtbaer/ ende die heeft Godt gheschickt tot den Akath. De tweede is swart / die blaest de Zee op / ende dese sal aen den dagh des oordeels het vier aensteken/ eñ deur sijn blasen noch heeter maken. De derde wint is de gheene die de Zee ende aerde als nootwendige saken toereyckt/ ende dient. De Jode vraeght hoe veel ruymte datter is tusschen den Hemel eñ ons? Mahometh antwoort : maer een ruym of plaetse/ende soo dat niet en ware soo soude de Hemelsche hitte alle aertsche dingen verteeren.

De Jode vraeght wanneer hem de aerde verheffen sal/ende waer dat dan de Sonne sal staen? Mahometh antwoort: in een seer heete fonteyne / ende die fonteyne in een Kolubro/ende die in een Intervallo / ende dat Intervallum inden Bergh Kaff/ ende den Bergh Kaff inde handen der Enghelen/die de werelt houden totten dagh des oordeels.

De Jode vraeght watmen voor een ordeninge hout als men den stoel Godts draeght? Mahometh antwoort : haer hoofden zijn onder den stoel / ende hare voeten onder den Throon / ende haer hoofden zijn soo groot/ dat wanneer een Vogel duysent Jaren vlooge/soo en soude hy qualick vande een ooze tot de ander vliegen/ ende sy hebben op haer hoofden hare hoornen/ende haer spijse ende drancke ja die eere eñ den lof Gods/ende der Engelen beweeghnisse is alsoo gheschapen/ dat geen mensche sulcks weten kan/ dan alleene Godt. De Jode vraeght wat daer voor vogelen zijn/ tusschen ons eñ den Hemel? Mahometh antwoort sommige Vogelen die noch den Hemel/noch de aerde beroeren : De Kolubri hebben een witte verwe/een Peerts-rugge/haer hayren zijn als vrouwen hayr/ ende haer vleugelen zijn als ander vogels vleughelen/ haer eyers leggen sy op haren steert/ ende alsoo broeden sy haer Jonghen uyt. De Jode vraeght waerom dat men de werelt / werelt noemt? Mahometh antwoort : om dat dese werelt uyt een ander werelt is gemaeckt geworden/ maer soo sy ware met die ander werelt gemaeckt geworden/soo bleve sy oock eeuwich/gelijck die selve ander werelt. De Jode vraeght waerom datmen het eynde/eynde heet? Mahometh antwoort/daerom/ om dat het eynde alle gheschapen dinghen opwecken ende weder voortbrengen sal.

De Jode vraegt waerom datmen die ander werelt/de tweede werelt heet? Mahometh antwoort / daerom/dewijle die na de verganckenisse der werelt/die laetste blijven sal/maer haer gestalt of wesen en kan men niet eygentlicken beschrijvē. Haer inwoonders en zijn niet sterffelick/ den dagh en is geen getal onderworpen/ want hy is altoos duerende. De Jode

seyt / ghy hebt my tot hier toe op alle mijn vragen de waerheyt verhaelt: wat moeste ick u voortbrenghen / om eens te doen feylen? Lieve seght my doch wat is het sterckste dinck? is het dat Yser/ ofte dat van 't Yser compt/ofte is het dat water ende dat van 't water compt/ ofte is het dat vier/ofte dat van 't vier komt? Mahometh antwoort / het is de wint. Dat is waer seyde de Jode/maer ick en wil daer mede noch niet ophouden u voorder te vraghen / uyt wat oorsaeck datmen Adam/Adam ghenaemt heeft? Mahometh antwoort: om dat hy uyt slijc van verscheyden aerde is geschapen geworden/ende niet uyt een aerde alleen/ want so hy blootelic uyt een aerde alleen waer geschapen geworden/soo en souden de menschen gheen wetenschap van soo verscheyden dingen konnen hebben.

De Jode vraeght doen Adam gheschapen wert / hoe is dan de gheest ofte Adem in hem gekomen? Mahometh antwoort deur de mont / ende is oock weder deur de mont uytghegaen. De Jode vraeght hoe Godt Adam geschapen heeft / ende wat hy tot hem ghesept heeft? Mahometh antwoort: ghy en u wijf sult eten ende int Paradijs wooné/ maer en naerdert u niet tot dien Boom. De Jode vraeght wat dien Boom voor een forme of gestalte hadde? Mahometh antwoort: hy heeft seven ayren gehadt/ ende van dese heeft Adam een afghebroken / dewelcke vijf granen of koornkens in hadde/de twee heeft hy gegeten / ende twee heeft hy Eva sijn wijf ghegheven/ ende het vijfde heeft hy met hem ghenomen.

De Jode vraeght hoe groot dat een yder koorn is gheweest/ende wat Adam daer mede gemaeckt heeft? Mahometh antwoort het was een weynich grooter dan een Ey / ende dat heeft Adam ghedeelt in 600 deelen/van daer oock de veranderinghen der verscheyden zaden herkomen. De Jode vraeght hoe Adam is uyt het Paradijs gedreven geworden/ ende waer hy doen sijn wooninghe ende ophoudinghe hadde? Mahometh antwoort / Adam heeft in India ende Eva heeft in Nubia ghewoont. De Jode vraeght/ hoe sy haer bekleededen? Mahometh antwoort: Adam bedeckte hem met Paradijs bladeren/ maer Eva met haren hayre. De Jode vraeght op wat plaetse sy dan weder te samen ghekomen zijn? Mahometh antwoort / tot Araff/ dat is tot Mecha. De Jode vraeght/ welcke van haer beyde vanden anderen herkomen is? Adam van Eva ofte Eva van Adam? Mahometh antwoort/Eva is van Adam herkomen / ende dat uyt sijn slincke zijde/ want so sy uyt sijn rechte zijde waer ghekomen/ so ware sy even soo sterck als Adam. De Jode vraegt wie voor Adam de aerde heeft bewoont? Mahometh antwoort eerstelick de Duyvel/ daer na de Enghelen/ ende daer nae Adam / maer de tijt die tusschen de Enghelen ende Duyvelen verloopen is/ bedraeght tot by de 7000 Jaren. Ghy segt de waerheyt hier aen sprack de Jode. Wel aen belieft het u soo willen wy in ons gesprek voortvaren/ende bidde u dat ghy my doch wilt seggen/ wie dat de eerste Bevaert gedaen heeft? Mahometh antwoort Adam. De Jode vraeght wie hem doch het hooft geschoren heeft? Mahometh antwoort Gabriel. De Jode vraeght wie hem besneden heeft? Mahometh antwoort/den selven Gabriel.

De Jode vraeght wie na Adam is besneden ghewozden? Mahometh antwoort Abraham. Dat is inder daet alsoo ende gantsch openbaer. Maer ick hebbe u noch meer saken te vragen: namelick/ ick wilde geerne weten / welck het eenighe aertrijck is / dat de Sonne maer eens gesien en heeft / ende die selve niet meer sien en sal tot den dagh des Oordeels? Mahometh antwoort / het aert-

aertrijck dat inde roode Zee lept/ gelijck Mose die ghedeelt heeft / want doen ter tijt heeftmen de gront ghesien/maer terstont hier na hebben de wallen weder over malcander gheslaghen/ende de waters zijn te samen gheloopen / alsoo datmen sulcks niet meer sien en sal liede Abdia.

Wat dunckt u nu/vindt ghy oock wel dese saken in uwe wet ? De Jode seyde neen/ende bad hem om voorder bericht : welcke het huys zy dat twaelf Poorten heeft / deur welcke twaelf Poorten twaelf generatien uytgaen ? Mahometh antwoort het is de steenrotze daer aen Moses gheslaghen heeft / want hy heeft twaelf poorten opghedaen/ende daer uyt laten vloeyen twaelf Fonteynen door de twaelf geslaghten Israels.

De Jode vraeght welcke het eenighe dinck zy dat eerst een houdt / ende daer na een gheest is ghewozden ? Mahometh antwoort/de roede Mose / die eerst was een hout / maer daer na in een slanghe verandert is geworden.

De Jode vraeght welck wijf alleen vande man/ende welcke man alleen van 't wijf herkomen is ? Mahometh antwoort Eva van Adam / ende Christus vande Maegt Maria. De Jode vraegt welck zijn de drie dingen die sonder vermengenisse des mans/ ende wijfs geboren zijn ghewozden ? Mahometh antwoort Adam/Arlos di Abramo, ende Christus. De Jode vraeght welck graff hem beweeght heeft met den ghenen die daer in begraven lagh ? Mahometh antwoort / den Walvisch met den Jonas. De Jode vraeght wie de twee warẽ/diens graf men niet en weet waer het is ? Mahometh antwoort Abitalib ende Mose/ want als Abitalib merckte/ dat sijn ure om te sterven na by was/ soo heeft hy bevolen datmen hem (als hy gestorven waer) op eenen Kemel soude setten/eñ waer die Kemel soude henen gaẽ/ daer souden sy hem volghen totdat hem die Kemel van selfs nederleyde/ ende dit bevel wert nagevolght: ende als hem die Kemel op een seker plaetse nederleyde/ soo heeft men daer begonnen in de aerde te graven / ende siet terstont soo vontmen daer een ghestichte ende Monumentum, met t'samen een Epitaphium , in welcke geschreven stondt dat dit graff van Noa voor Abitalib was bereyt geworden/ eñ alsoo wert Abitalib terstont aldaer begraven / ende die selve plaetse heeft hem verlooren/ ende en kan ten huydigen dage niet meer gevonden werden.

Moses ginck eenmael door de Woestijne/ ende sagh daer een open graff dat ledich was / ende effen soo groot dat sijn persoon daer in ligghen konde / ghelijck hy dat dan selve ghemeten heeft/ende als Moses hem daer over verwonderde/ siet doen quamen daer de Engelẽ des doots/ ende wilden Mose ombrengen. Doen Mose dat merckte seyde hy / waer om zijt ghy hier gekomen ? Hy antwoorde/ om u ziele van u te nemen : Maer Mose vraeghde hem uyt wat deel des lijfs dat hy de ziele upthalen wilde ? Door den mondt en kan dat niet gheschieden / dewijle ick door den selven met Godt ghesprooken hebbe / ende noch veel minder deur de ooren/ want met die selve hebbe ick Godts stemme gehoort. Oock niet deur de oogen / want met die selve hebbe ick Godts aengesicht gesien : Oock niet deur de handen/want met dese hebbe ick de gaven Godts ontfangen / noch niet deur de voeten / want met die selve ben ick op de Bergh Sinai gegaen. Ende als nu den Engel des doodts dit gehoort hadde/soo is hy van daer gescheyden/ eñ heeft een ander gestalte aen hem ghenomen / ende heeft Mose eenen Appel uyt het Paradijs gegeven/op dat hy die soude aenbidden/ ende als Moses die nam/ ende hem niet en wilde aenbidden / soo heeft hem die Engel by de neuse gegre-

pen

pen/ ende hem de ziele daer deur wtghe-togen / ende als nu dit geschiet was soo is sijn lichaem in dat graf ghebleven/ 't welck noch ten hedighen daghe van gheen menschen is gevonden geworden.

De Jode vraeght welck het vier zy dat daer etet ende drinckt/ ende wanneer dattet uytgaet/ende niet weder aengesteken wert/totten dagh des oordeels? Mahometh antwoort het vyer int menschelick lichaem wert onderhoudẽ deur eten ende drincken/ Maer als de mensche niet meer en leeft / ende dat hem de ziele van 't lijf scheydet/soo gaet dat vyer uyt/ende en wert niet meer aengesteken tot dattet weder in sijn lichaem komt. De Jode vraeght wat dat voor twee dinghen zijn/ daer van het eene altijt groot / ende het andere altoos kleyn is? Mahometh antwoort/de steenkens zijn altijt kleyn/ende de Bergen zijn altijt groot. De Jode vraeght waer dat het midden des aertrijcks is? Mahometh antwoort tot Jerusalem: want daer sullen hen de verstroyde volckeren wederom vergaderen/ ende daer sal oock een Brugge eñ Waeg over de Helle zijn/ ende die sal van seven-duysent Engelen gedragen werden. De Jode vraeght waerom datmen Jerusalem het ghebenedijde huys noemt? Mahometh antwoordt om dat dese stadt snoer recht onder den Hemel staet / ende dat oock Godt ende de Engelen/ aldaer met de Propheten ende Patriarchen gesproken hebben / ende Godt heeft oock aen dese plaetse den Moses 3515 Geboden gegeven.

De Jode vraeght wat dat voor een vochtigheydt zy/die noch vanden Hemel noch vander aerden en komt? Mahometh antwoort / het sweet der dieren die daer arbeyden. De Jode vraeght hoe dat het eerste schip is gemaeckt geworden? Mahometh antwoort / Noa is de eerste gheweest / die een schip heeft ghemaect/ ende Gabriel heeft hem dat hout daer toe ghegeven: Maer als Noa met sijn sonen daer in ginc/ende uyt Arabien wech scheepte/soo is hy seven mael rontom Mecha ende Jerusalem ghevaren/ ende volgens is hy in Judea gekomen/ ende daer heeft de Sundt-vloet opghehouden/ende dat Schip bleef stille staen. De Jode vraeght waer dan die tijt over Mecha altoos ghebleven is / doen de Sundt-vloet op aerden was? Mahometh antwoort / Godt heeftse ondertusschen tot hem inden Hemel ghenomen / ende heeft den Bergh Abikobiz bevolen dat hy hem soude ontsluyten/ende de Stad Jerusalem onder desen midden in hem nemen.

De Jode seyde / dat is alsoo / maer lieve bericht my wat is doch die oorsake / dat de kinders somtijts den Vader ende somtijts de moeder ghelijcker zijn? Mahometh antwoort: wanneer de mans meer appetijt tot het byslapen hebben als de vrouwen / ofte wanneer hy meer lust ende vermakelickheyt daer van ontfanght/soo siet dat kindt den vader ghelijcker / maer bevint hem sulcx by het wijf/ soo gheschiet het teghendeel. De Jode vraeght of Godt oock sonder oorsake straft? Mahometh antwoort neen. De Jode vraegt wat Godt met de kinders der ongheloovighe uytrichten sal? Mahometh antwoort/ aen den dagh des Oordeels sullen de kinders der ongeloovige voor het aengesichte Gods komen/ ende hy sal tot haer segghen: wie is u Heere? daer op sullen sy antwoorden: ghy zijt onse Heere / want ghy hebt ons ghéschapen: dan sal God haer vraghen wie sy hebben aengebeden/ende gedient? Daer op sullen sy antwoorden: wy en hebben noch ooren noch tongen konnen ghebruycken/ noch uwen boodtschapper konnen navolgen/ ende hier op sal Godt haer vragen: so ick u yet bevele wilt ghy dat oock doen? daer op sullen sy antwoorden: O ghy heerlicke rechtveerdighe

ghe Godt/wy willen alle het ghene doen wat ghy ons sult bevelen: Ende dan sal Godt een heilsch water laten komen/ eñ tot haer seggen: gaet in dit water/ ende dan sullen de ghene die gehoorsaem zijn wederom sonder eenich leet daer upt komen/ ende int Paradijs gaen / maer de gene die op haren eygensinnighen wille blijvẽ/ die en komen daer niet van: want inden Alkoran staet geschreven: wie gehoorsaem sal zijn / die komt int Paradijs / maer wie onghehoorsaem is / die kompt in de Helle. De Jode vraeght hoe de aerde vergaen sal? Mahometh antwoort: Het vyer sal de aerde in asschen verkeeren / ende het water sal de asschen verdrijven. De Jode vraeght waer sullen de Berghen henen varen eñ uptgaen? Mahometh antwoort upt den Bergh Kaff/ ende Godt heeft haer geset als de palen der aerden: Dat is waer seyde de Jode / maer wat is daer doch onder de seven Aertbodems? Mahomet antwoort een Stier of Osse. De Jode vraegt wat is daer onder den Osse? Mahomet antwoort een witte steen. De Jode vraeght/ wat heeft den Osse voor een gestalte? Mahometh antwoort sijn hooft is in 't Oosten/ eñ sijnen steert int Westẽ/ hy heeft veertich Hoornen ende veertich Tanden / ende vanden eenen Hoorn totten anderen is het soo wijt alsmen in duysent Jaer reysen kan. De Jode vraeght/ wat is daer onder de steen daer op desen Osse staet? Mahometh antwoort: eenen Bergh die genaemt wert Zohod. De Jode vraeght van waer komt desen Bergh? Mahometh antwoort upt de Helle. De Jode vraeght hoe wijt is hy? Mahometh antwoort so wijt alsmen in duysent Jaer reysen kan/ ende alle ongheloovighe sullen op desen Bergh klimmen moeten / ende als sy te samen op de spitse komen soo sal dien Bergh beven / ende sal den gantschen hoop inden afgront der Hellen storten.

De Jode vraeght wat is daer onder den Bergh? Mahometh antwoort een aerde. De Jode vraeght hoe heet sy? Hy antwoort Venerela. De Jode vraegt wat is onder dese aerde? Mahometh antwoort het Landt Alioulem / ende onder desen Bergh is de Zee Zaydt/ onder desen is het Landt Neama/ onder desen is de Zee Zegir / onder desen het Landt Herib/ ende onder desen is een ander Landt/ genaemt Abiga. De aerde is in dit Landt wit als melck/ welrieckende als Bisem / lieffelick ende suyver als Safferaen/ ende schoonschijnende als de Mane: want op dit Landt sal Godt alle vrome ende oprechte vergaderen. Eñ onder dese aerde is de Zee Alchintayn/ ende daer onder is eenen Visch/ genaemt Albebud/ die heeft sijn hooft int Oosten/ ende de steert int Westen / ende op den rugge van desen Visch staen de Landẽ/ de Zee/ de duysternissen / de Lucht ende de Berghen / ende sullen daer op staen totten eynde der werelt toe. Ende onder dese Visch is een Wint die hem ophout/ ende daer onder is eenen Bergh / ende onder den Bergh is den Donder / ende onder desen den Hagel ende Blixem/ onder desen een bloedighe Zee/ onder desen een opgedane Helle / onder desen een vierige Zee/ onder desen een schaduwe/ onder desen die gheweldige ofte machtighe Zee/ onder desen die nevelachtighe Zee/ onder desen het lof/ onder desen den roem ende eere/ onder desen den stoel/ onder desen die tafel ende penne/ ende onder desen allen is den alderhoochsten name Godes. De Jode vraeght wat is dan vorder onder dese dinghen? Mahometh antwoort: O lieve Abdia als ghy na meer dinghen vragen wilt / soo en sal 't gheen ophouden hebben/ maer laet u genoegen dat de Almachtichept Godts over al is. De Jode vraegt wat zijn daer voor drie dinghen upt het Paradijs op dese werelt gecomen? Mahometh antwoort: Mecha/ Jesrab/

Jesrab ende Jerusalem. De Jode vraegt/ende wat is daer uyt de Helle gekomen? Mahometh antwoort: Bastadt/ een Stede in Egipten / Anttochi een Stadt in Soria / Ehebera een Stadt in Armenien/ende Elmedera een Stadt in Chaldea.

De Jode seyde dat is waer : Maer hoe wilt ghy my de werelt meten? Mahometh antwoort : de werelt en is niet grooter als een dagh reyse. De Jode vraeght hoe dat dit zijn kan? Mahometh antwoort : als de Sonne des morghens vroegh op gaet/ soo komt sy tegen avont rontom de gantsche werelt.

De Jode seyde / O Mahometh, ghy zijt geheel subtijl/ ende dewijle ick sie dat ghy van alle dingē een wetenschap hebt/ lieve soo doet my soo veel te gevalle/ ende beschrijft my het Paradijs/ende hoemen daer in leeft ? Mahometh antwoort nadien het u behaeght / soo wil ick met u spreken/ende sult weten dat het gantsche Paradijs van Smaragden ende Hyacinten gebouwt is/seer lustich eñ vruchtbaer : daerin vloepen sommighe fonteynen van melck/sommige van witten honinck / ende sommige van schoone klare wijnen/ ende daer is eenen dach duysent Jaer lanck. Wat dunckt u lieve Abdia/ en is dat niet een groote salicheydt. De Jode vraegt hoemen int Paradijs hem selven bekleeden sal / eñ watmen anders beginnen sal te doen ? Mahometh antwoort/de inwoonders des Paradijs hebben terstont alles wat sy begeeren: sy bekleeden haer in allerley koleur/uytgenomen swart/ want dese verwe komt allē toe mijnen Heraut te draghen / dat is de gene die mijn Wet heeft uytgeroepen/eñ dese heeft van wegen sijn wonderlick leven dit Previlegie verkreghen / dat het swarte sijn eygen verwe zy. Sy sijn daer alle van volkomer stature gelijc Adam ende van ghestalte als Jesus Christus Sy en groepen niet meer / noch sy en lijden niet / in somma daer en mach haer gheen dinck bekommeren. De Jode vraegt/ maer wat hebben sy voor vreugde ende welleven? Mahometh antwoort: terstont als sy int Paradijs komen / soo setmen haer voor de lever van een Visch/ ghenaemt Albehud / ofte Alimpeput/ 't welck een seer kostelicke spijse is : daer na geeftmen haer van allerley vruchten. In somma wat sy maer gedencken/dat is daer terstont tegenwoordich. De Jode vraeght of de Inwoonders vanden Hemel/het gene oock verdouwen wat sy eten/ende waer dien selven overvloet des lijfs henen gaet ? Mahometh antwoort dat en is geen goedt argument : want de kinderen dewijle sy in 'smoeders lijf zijn/die eten ende leven oock / maer den overvloet en komt niet van haer : want soo de Inwoonders des Paradijs verdouwen moesten/ so soude sulcken overvloet deur eenich sweet van haer gaen/ 'twelck beter riecken soude dan de kostelickste Balsem. De Jode seyde ghy hebt seer wel geantwoort. Maer lieve seght my doch / eten sy oock broot ende vleesch in't Paradijs ? Mahometh antwoort/sy konnen hebben alles wat sy begeeren/uytgenomen sommige spijsen/die haer verboden zijn / ghelijck daer is het vleysch der Swijnen.

De Jode seyde / O lieve Mahometh ghy seght recht daer aen/ende het is ons Joden ooc verboden : ende gewis/Godt en heeft dat niet sonder oorsaeck verboden/dat wy ons van 't Swijnen-vleysch onthouden sullen / eñ bidden u daerom/ nadien wy soo verre in 't ghespreck met malkander ghecomen zijn / soo wilt my doch de oorsaec daer van verhalen ? Mahometh antwoort/ nadien ghy 't begeert soo wil ick 't doen.

Als de Discipulen van Christo begeerden dat hy haer vertellen soude hoe het met de Arcke Noa toegegaen was/ ende hoe de lieden daer in ghegaen ende

bekleedt zijn gheworden. Item wat sy voor een leven hebben gevoert: soo heeft Christus sommige aerde inde handt genomen/ ende een gewisse forme daer uyt ghemaeckt / daer na heeft hy dat op den Aertbodem geworpen/ende gesept: staet op inden name mijns Vaders/ ende terstont was daer een ysgrauw man op de beenen: Christus vraeghde hem wie hy was? Hy seyde ick ben Japhet/de Sone Noa. Christus vraeghde hem/ zijt ghy soo grauw gheweest doen ghy storf? Hy antwoorde neen/ maer in die ure doen ic dacht dat ick weder opstaen / ende voor het oordeel verschijnen moeste/so ben ick uyt vrese soo grauw geworden.

Doen heeft hem Christus bevolen dat hy de gantsche Historie vande Arcke Noa sijn Jongheren verhalen wilde/ dit dede Japhet / ende onder anderen seyde hy/ dat van weghen den leem ende slijck diemē op de een zijde vande Arcke heeft te samen gedaen/ de Arcke haer terstont began te buyghen/ ende stondt daer deur in groote sorge : ende doen hebben sy by haer selven besloten;/ datmen eenen Elephant daer na toe leyden soude/ ende sijn schouderen daer onder stutten/op dat het Schip aen alle zijden steunsel hadde. Eñ doenmen nu den Elephant daer henen bracht / soo heeft hy eenen grooten hoop mist of dreck uyt gheworpen / ende daer van is terstont een groot Vercken of Seuge af voort gecomen : Eñ en meynt ghy nu niet/ dat dit een genoegsame oorsaeck is / om hem voor dit onreyne dier te wachten. Doen heeft dit Vercken met sijnen muyl of snuyte den dreck deur de gantsche Arcke verstroyt / ende een grouwsame stanck gemaeckt : ende uyt desen dreck is eyndelijc een Muys voortghekomen / die sonder ophouden aende plancken ende berders geknaeght heeft. Doen heeft hem Noa met Godt beraeden/ende die beval hem dat hy den Leeu aen het voorhooft een geesselinghe soude geven/dewelcke doen snuysde eñ snorckte/ende wurp een Katte uyt sijn neusgaten/die de Muys verworghde:

De Jode vraeghde wat dan de Inwoonders des Paradijs voor wellust eñ vreughde hebben? Mahometh antwoort soo daer maer een eenige vreugt en feylde/ soo en ware de salicheydt niet volkomen: want de lust waer te vergeefs / soo men hem deses niet gebruyckē en mocht. Maer ghy sult weten / dat alles wat sy hebben willen/ wert haer terstont ghegeven; jae wanneer/ waer/hoe veel/ende so dickmael sy yet begeeren/ so is sulcx sonder eenige beswaernisse/ in eenen oogenblick tegenwoordich. Tot een exempel: wie hier in desen leven getrouwde Wijven ghehadt heeft/ die sal daer veel Concubijnen hebben. Van Maeghden ende Hoeren en wil ick niet seggen : want die sullen daer een ontelbaer menichte zijn.

De Jode vraeght / of in 't Paradijs den Wijn oock verboden/ of toeghelaten is/ende wanneer hy haer gheoorloft is te drincken / ende waerom den selven hier op aerden verboden is? Mahometh antwoort/u vrage is seer subtijl/ so dat ick u die met twee verscheyden antwoorden moet ontbindē/ ende segge dat den Wijn aldaer geoorloft/ ende niet gheoorloft zy. Daer waren twee Engelen/ Harat ende Maroth/van Godt op aerden gesonden/ dat sy het menschelick geslacht regeeren ende leeren souden/ende onder ander drie saken verbieden: Voor 't eerste souden sy niet dooden : Ten tweeden sy en souden niet onrecht oordeelen : Ten derden / sy en souden geenen Wijn drincken. Als daer nu een tamelicke langen tijt verloopen was / ende dese twee voor oprechte Richters bekent werden / soo hevet hem begeven / dat een seer schoone Vrouwe die een gerechte sake teghen haren Man voeren wilde/ eñ die heeft die twee voorseyde Engelen te gaste ghenoodet/ op dat haer dese Richters des te gunstiger souden

den

den zijn. Nu heeft dese Vrouwe arghlistigherwijs onder de spijse wijn ghemenght/ ende de gasten ghebeden/dat sy eten ende drincken/ ende goeder dinghen souden zijn/'t welck alsoo geschiede. Eñ als dese twee Enghelen versadicht werden/ so hebbẽ sy aen die vrouwe begeert/ dat sy wilde haren wille doen / maer de Vrouwe heeft haer dat ontseyt/doch met deser conditien/ dat eene vande Engelen haer de woorden leeren soude/ met welcke eñ waer doormen inden Hemel comt/ ende de ander soude haer de woorden leeren waer door/ende met welcke men weder daer uyt komt op de aerde. Dit heeft die Engelen wel behaeght : ende als die Vrouwe dese woorden leerde/so is sy terstont inden Hemel verheven geworden. Doen nu Godt dat sach ende die oorsaec bemerckte / soo heeft hy haer in de sterre lucifer verandert/maer de Engelen heeft hy voor 't oordeel beroepen / ende haer voorghehouden dat sy haer selven een straffe souden verkiesen/die sy van die tijt aen totten dag des oordeels mosten lijdẽ.

Doen hebben sy haer een straffe verkoren/dat sy met ysere ketenen gebonden ende met haer hooft inde fonteyne Bebil souden gestooten werden.

Wat dunckt u nu lieve Abdia : en is dat niet oorsaeck ghenoegh/om gheenen Wijn te drincken: De Jode seyde: ghy hebt volkomen van desen handel gesproken. Maer lieve segt my oock wat vande helle? Mahometh antwoorde/ ic wil uwe begeerte genoegh doen. De gene die inde Helle zijn/ die hebben eenen rooc van Solpher/ ende de Helle is vol klaerschijnende Donder-vlammen / daer in zijn veele Zeen / ende diepe Fonteynen/ die vol van siedende peck steken / ende rontomme van dese Zeen ende Fonteynen is een vyer dat het peck doet zieden/ ende van dit peck moeten sy eten / ende ick en gheloove niet dat hem de mensche een booser spijse mochte inbeelden.

De Jode vraeght / waer is die mensche die God aldereerst na den dagh des oordeels voor hem sal roepen? Mahomet antwoort : midden inder Hellen is een dal/ende in dat dal eenen Afgrondt/ende in den Afgront een fonteyne / ende in de fonteyne een vat of kiste / inde welcke eene met yser ketenen gheboeyt ende vast gheleyt is : dese is bestandigh in de hope/ende sal 1000. jaren sonder op houden na de barmhertigheydt Gods roepen. De Jode vraeght wat sal God dan met die beginnen? Mahomet antwoort: als die 1000. jaren voor by zijn / soo sal Godt die selve voor hem laten komen/ ende tot haer seggen: wat is u begeeren/ ghy ongelucksalige mensche/ ghy maekt my dagh ende nacht onrust : wat hebt ghy voor een hope / dan sal hy met versuchten antwoorden: O lieve Heere/ ick en wete gheen ander die hem over my mochte erbarmen/ dan ghy alleene/daer zijn wel ander lieden over welcke ghy uwen toorn kond uyt laten. Och weest my doch ghenadigh : ende na desen sal God bevelen dat men hem soude in de Helle voeren/ende daer en sal dese mensche ook niet ophouden Gods barmhertigheydt aen te roepen : ende ten laetsten sal God met medelijden beweeght werden / ende sal beveelen dat men hem van daer weder sal uyt halen / maer na dien hy van die Helsche verwe gheheel swart is / soo sullen de Enghelen willen weten hoe sy hem mochten ingeven ende mengen onder de ghene die in 't Paradijs zijn / ende dan sal God bevelen dat men hem in de fonteyne Aero wasschen sal/daer van hy geheel wit sal werden/ dan alleen op het voorhooft sal noch een swarte plecke over blijven/ende dan sal hy opentlijck int Paradijs gings ende weder gaen. Ende als nu de andere hem sullen sien/ soo sullen sy hem verachten / ende onder malkander murmureren : ende dan sal hy hem schamen ende seggen : hy wil liever

in de Helle zijn / dan alsoo beschaemt ende veracht aen dese plaetse blijven. Ende dan sal God tot sijn Engelen seggen dat sy hem noch 5 mael in die voorseyde fonteyne wasschen moeten / soo sal hem die swarte vlecke upt het voorhooft vergaen ende hy sal de andere inwoonders des Paradijs ghelijck zijn. Wilt ghy nu yet meer vragen het staet u vry.

De Jode seyde nadien ghy alle dinghen soo wel weet/ ey lieve beschrijft my eens den dagh des oordeels: Mahomet antwoort:ick ben te vreden. Op dien selven dagh sal God den Enghel des doots bevelen dat hy alle creaturen die eenen levendigen adem in hebben / verworgen ende ombrenghen moet: De Enghelen/ de Duyvelen/ de Menschen/de Vogelen/ de Visschen/ de wilde en de tamme dieren. Ende dan sal hy den Enghel des Doots tot hem roepen/ ende seggen: O Adriel! en is daer gantsch niet over gebleven van alle mijn creaturen? Dan sal hy antwoorden : Heere daer en is niemant over ghebleven dan ick alleene/ick die dijn onnutte knecht ben:ende dan sal God tot hem segghen: dewijle ghy alle mijn creaturen hebt omghebracht / soo treckt wech van hier/ ende begeeft u aen een plaetse tusschen het Paradijs ende de Helle / ende verworght aldaer u selven. De arm salighe droy sal sulcks doen/ want soo haest als hy op die bestemde plaetse komen sal / soo sal hy hem selven in sijn vleughelen winden/ ende hem selven versticken met een sulck geroep ende verschricken/ dat alle Hemelsche ende Aertsche creaturen daer over wel sterven souden/ soo sy noch in den leven waren/daer van de werelt 40. jaer sal ledich staen.

Na desen sal Godt den Hemel en de Aerde in de eene handt houden/ende seggen: waer zijn nu de Koningen/ de Vorsten en de Potentaten deser werelt die so veel Keyserdommen ende Koninckrijcken ghehadt hebben/ kondt ghy my hier van de waerheyt getuygen? Dese woorden sal hy driemael herhalen / ende dan sal hy den Seraphiel weder op-wecken/ ende tot hem segghen : neemt dese trompetten / gaet na Jerusalem ende blaest.

Dese Trompetten waren soo langh als een wegh / die yemant in 500. jaren reysen mocht. Ende als nu den Enghel tot Jerusalem daer op blasen sal/soo sullen alle zielen (soo wel rechtveerdighe als onrechtveerdighe) gins ende weder vliegen/ende een yder haer lichaem soecken / ende door dit gheschal sullen alle de ghebeenten weder te samen komen. Ende na dat 40. jaren verloopen zijn/soo sal den Enghel ten tweeden mael blasen ende dan sullen de ghebeenten haer aderen ende vleysch weder aen haer nemen:ende als hy weder over 40. jaer ten derden mael blasen sal / soo sullen de zielen weder in haer lichaem komen/ ende als dat geschiet is / soo sal daer terstont een vyer komen dat den nederganck der Sonnen ontsteken sal. Dit vyer sal alle creaturen na Jerusalem drijven/ende als sy aldaer vergadert zijn/ so sal dat vyer weder ophouden : ende als sy dan alsoo 40. jaer lanck in haer sweet gheswommen / veel ellende gheleden / ende den laetsten dagh des oordeels verwacht hebben:soo sullen sy Adam roepen ende segghen : O lieve Vader Adam / waerom hebt ghy ons ghewonnen ende gheteelt / dewijl wy nu in sulcken droeffenisse ende ellende leven moeten:lieve Vader ghy en sult immers dat niet lijden dat uwe kinders tusschen de aerde ende hope staen / ende een onseker eynde verwachten ende hopen souden: Bidt doch de Heere dat hy met ons doe't gene dat hy tusschen de Helle ende het Paradijs doen sal : maer Adam sal dan tot haer seggen/ lieve kinderen: ghy weet hoe onghehoorsaem ick Godt ben gheweest/ doen ick my van den Duyvel liet overreden / ende om deser oorsaeck

wille

wille soo en betrouwe ick my niet God
voor u te bidden. En dan sullen sy haer
tot Noa wenden ende segghen: O ghy
uytverkoren Vader/bidt voor ons:maer
hy sal haer antwoorden: Ick hebbe ghe-
daen al wat ick konde in den tijdt der
Sondtvloet/ ick en kan u nu niet meer
helpen/ maer spreeckt Abraham eens
aen:ende dan sullen sy tot Abraham roe-
pen ende seggen: O ghy Vader aller ge-
lovighen/ siet doch aen onse ellende/ende
ontfermt u onser/ maer dan sal Abra-
ham seggen:en weet ghy niet hoe langhe
ick een ongelovige en onbesneden ben ge-
weest/ wat spreeckt ghy my aen/ ick ben
tot dese saecke veel te gheringhe/ roept
Mose aen.

Dan sullen sy tot Mose roepen ende
seggen: O ghy uytverkooren bootschap-
per ende Prophete Gods/ dan sal Mose
vraghen/ tot wien roept ghy? en hebbe
ick u niet de Wet gegeven/ende en hebbe
ick die niet met wonderen bevestight/en-
de des niet te min/ soo en hebt ghy my
niet ghelooft? hadt ghy my ghelooft soo
konde ick nu uwe begeerte genoeg doen/
maer ick rade u/ dat ghy gaet tot Jesu
Christo.

Dan sullen sy haer tot Christo keeren
ende seggen: O Jesu Christo/ die daer
zijt de Gheest ende het Woort/ ende die
deught Godes/ laet u doch dijn eyghen
goetheyt beweghen voor ons te bidden:
Maer dan sal Jesus segghen: Wat be-
geert ghy van my/want ick ben tot u ge-
sonden ghewoorden in de macht en de
kracht Gods/ ende in de waerheyt sijns
Woorts/ende ghy hebt ghedwaelt. Ick
hebbe u ghepredickt dat ghy my voor u-
wen Heere soud houden/ maer ghy en
hebt dat niet ghedaen/ ende hebt daer
mede bespot alle 't ghene wat ick hier in
voor u doen konde/maer spreeckt de laet-
ste Prophete aen/ met welcke ghy o Ab-
dias teghenwoordigh zijt spreeckende/
(duydet met dese woorden op Mahomet)
Dan sullen sy haer tot hem keeren ende
seggen: O ghy bootschapper ende vrient
Gods/ hoe swaerlijck hebben wy geson-
dight/ in sulcks dat wy u niet en hebben
ghelooft. O ghy goede Prophete Gods/
in u alleen sal men hopen/ want buyten
u en is geen hope/ verhoort ons ghebedt.
Ende dan sal Gabriel komen ende sal
dese saecke voor 't aenghesichte Godts
brenghen/ende dan sal God segghen: ick
weet de oorsaeck wel/ waerom ghy hier
ghekomen zijt/ick moet de begeerte ende
't verlanghen mijns lieven vrients ghe-
noegh doen.

Daer na sal der een brugghe over de
Helle gemaeckt werden/ende terstont int
begin van desen sal men een waegh op
richten/ ende daer op sullen alle daden
der menschen ghewoghen werden/ende
die sullen over die brugge passeren/maer
de verdoemde sullen onder in de Helle
varen. Ende soo het u belieft my noch
voorder te vragen/so meugt ghy 't doen.

Doen seyde Abdias/O wee my ellen-
dige mensche/ hoe ben ick tot hier toe soo
dwaes gheweest? ick en hebbe de waer-
heyt niet ghekent/die nochtans soo klaer
is als de Sonne. Maer lieve seght my
doch kortelick/ hoe veel verscheyden ho-
pen der volckeren/ende hoe veel ghelovi-
ghe ende onghelovige sullen daer uyt die
hopen vergadert werdē? Mahometh ant-
woort: Daer sullen 120. hopen zijn: maer
onder dese en zijn niet meer dan drie ho-
pen gelovige/ende de groote van een yder
hoop is soo wijdt als yemant in 1000.
jaer reysen mocht.

De Jode vraeght/wat sal het dan ten
laetsten met de doot werden? Mahomet
antwoort: De doot sal in een boeck ver-
andert/ ende tusschen den Hemel en de
Helle ghevoert werden/ ende daer sal een
groote oneenigheyt tusschen de inwoon-
ders der Hellen/ ende des Paradijs ont-
staen: want het volck dat in 't Paradijs
woont sal hem vreesen voor de doot/ ende

op het midden van den wegh gedencken hoe sy den doodt mochten vernietighen. Maer het volck dat in de Helle is/dat sal van weghen de hope dat sy eenmael sullen sterven / den doodt des doots niet begeeren / ende nochtans sal het volck in 't Paradijs de overhandt nemen / ende de doot sal tusschen de Helle ende het Paradijs ghelept werden.

Doen begonde de Jode hier over met luyder stemme te roepen: O lieve Mahomet, ghy hebbet gewonnen / neemt my aen / want ick bekenne / ghelove ende sie dat daer niet vele Goden / maer alleen een eenigh God is / wiens bootschapper ende Prophete ghy zijt.

Eynde des eersten Boecks.

Den Translateur besluyt.

Hier is geeyndight het eerste Boeck des Alkorans, 't welck by de Sarasijnen ende Turcken seer hoogh gehouden werdt, hoe wel daer niet dan enckel leugenen, eygen gedichtselen ende narrenbootsen in te vinden zijn, als oock allerley mis-geloof, ydelheden, Gods-lasteringen, fabulen ende dromen daer in begrepen werden.

Het Tweede Boeck
DES
ALKORANS.

In den welcken begrepen wert die Wet, die Mahomet den Sarasijnen gegeven heeft.

Het ghebedt der Mahometisten of Turcken, 't welck sy de Moeder des Alkorans noemen.

IN den name des barmhertigen ende goedigen Gods, des Heeren aller dinghen, rechter des toekomstighen oordeels, die daer altoos hoogh ghepresen is, wy bidden u, ende op u hebben wy ons vertrouwen, voert ons op den rechten wegh, op dien wegh die ghy u uytverkooren hebt, ende niet den geenen, over welcke ghy vertoornt zijt, namelijck der onghelovighen.

I. CAPITTEL.

Dit Boeck is sonder eenigh bedrogh ende valschheydt/ende sonder dwalinghe/ het vertoondt de waerheyt aen de gene die Godt lief hebbē/ vreesen ende eeren. Die geerne bidden/ geerne Aelmoesse geven/ ende de Wet die u ende alle u voor-Vaders van Godt uyt den Hemel hier beneden is ghegeven ghewordden in goeder achtinge ende betrachtinge houden.

De hope der toekomstighe tijdt heeft ghemaeckt dat dese leere voor waerachtigh bekent/ ende recht aenghenomen is geworden. Daerom wie dese leere volgt/ die sal daer door tot het hooghste goet gevoert werden; maer wie de selve niet en ghelooft/ die sal daer door in die eeuwige schande ende pijne gheraecken. Want of men schoon die selve lieden raden ende helpen wilde/ soo en konnen sy niet meer tot den ghelove bekeert werden/ want Godt heeft haer de ooren/ ooghen ende 't hert verstockt. Sy sullen 't is waer God ende sijn Wet met den monde wel bekennen/ maer met de wercken sullen sy hem versaecken/ ende sullen alsoo onwetende in de schade harer zielen gheraecken.

Want sy sullen Solpher ende Peck by haer altoos duyrende martelisatie ende pijne tot eenen loon ontfangen/ dewijle sy knechten der sonden zijn / hoe wel sy haer meynen daer van te vryen ende los te maecken.

Ende als men haer wil vermanen/ dat sy de goede Wet souden aennemen/ so en setten sy hen daer wel niet opentlijck teghen / maer segghen/ sy willen alleen de rechte Wet behouden. Eñ hierentusschen so quelt haer de Duyvel/ die sy ook in alle voor-vallende gelegentheyt na volgen.

Want na dien sy de onrechte ende leughenachtighe Secten voor de oprechte waerheyt hebben ontfangen/ soo werden sy rasende/ doof/ stom/ blint ende narachtigh/ ende en konnen niet meer tot Godt bekeert werden/ ende verghelijcken haer by sulcke lieden voor welcke een vyer werdt aenghesteecken/ dat terstont uytgaet/ eñ dan t'samen alles duyster wert. Sy verghelijcken haer oock by de geene over welcke een groote wolcke met hagel/ blixem ende donder staet. Dese lieden stoppen uyt vreese haer ooren/ ende vergelijcken haer oock by de gene die het onweder aenghenamer is/ als het schoon stille weder/ ende die liever wandelen in de duysternisse dan in 't licht: want het is den almachtighen God wel moghelijck te maken dat sy niet hooren noch sien.

O lieve menschen roept die aen/ ende vreest den genen die de Schepper uwes herten is/ ende der eerste dinghen/ die hy hier beneden op Aerden/ ende daer boven in den Hemel gheset heeft/ ende die ons den reghen beschickt/ ende de bomen ende de vruchten laet opwassen: Daerom ghelooft vry dat hy niemant sijns gelijcke heeft/ ende dat dit boeck de waerheyt is. Want of schoon alle menschē op aerden dit boeck tegen spraecken/ ende oock haer uyterste beste daer toe deden om sulcks te schrijven/ soo en souden sy doch geen sulck boeck beschrijven konnen/ ofte het selve met ghetuygenissen konnen bevestighen.

Daerom leert het volck dat de boose met den vyere sullen ghestraft/ maer dat de vrome in 't Paradijs des Heeren sullen gevoert werden/ aldaer sy in der eeuwigheydt de alder-soetste wateren besitten/ ende daer sy hebben sullen allerley vruchten ende appelen. Item/ die alderschoonste ende reynste vrouwen/ met die volheyt alles goets.

God en sal hem niet schamen de boose ende onghelovige by kleyne vliegen ende mugghen te ghelijcken: ende vele sullen oock gaen den rechten wegh/ maer het meeste ende grootste deel sal op den boosen wegh bevonden worden/ ende dese sullen doen wat sy niet behoorden te doē/ namelijck 't ghene haer van God verboden is/ ende sullen de verdoemde Secten navolghen. Och waerom laet ghy den Heere soo langhe roepen ende en keert u niet tot hem? Hy sal ons leven tot niet maecken/ ende sullen sterven/ maer nochtans door hem weder opstaen.

Doen Godt alle dingen op aerden gemaeckt hadde/ so is hy weder na den Hemel gevaren/ ende heeft die saecken alsoo verordent/ dat de seven Hemelen rontom alle dinghen gaen. Ende tot de Engelen heeft God gheseyt/ dat hy op Aerden eenen ordineren ende setten soude/ die hem soude ghelijck zijn: Doen hebben de Engelen hem geantwoort: wy sijn uwe Majesteyt in alles schuldigh te ghehoorsamen/ ende segghen die selve hier voor onderdanigh en danck: Maer hy sal u contrarie zijn ende bloet vergieten. Doen betoonde Godt dat hy meer wiste als de Engelen/ ende leerde Adam die namen ofte woorden hoe men een yder dinck noemen soude/ 't welck de Enghelen niet en wisten/ ende heeft hem een sonderlinghe spraecke boven de Engelen gegeven/ ende Godt bewees hier mede dat hy der gantscher werelt verborgentheydt wiste/ ende heeft bevolen dat haer de Enghelen voor Adam buyghen ende eeren souden/ ende dit hebben sy alle ghedaen/ uytghenomen Belzebub.

Daer na heeft hy voorder tot Adam alsoo geseyt: ghy ende u wijf sult in 't Paradijs blijven soo langhe het u sal behaghen/ ist dat ghy niet en eet van desen boom/ maer dit en hebben sy niet gehouden/ ende zijn alsoo door bedroch des Duyvels uyt het Paradijs ghedreven geworden/ ende op sulcks heeft Godt tot haer alsoo gheseyt als tot overtreders: Ghy

sult

fult u beneden op der Aerde begheven/ malkander haten ende teghen zijn / ende t'allen uren een bysonder plaetse hebben/ daer na het my behaghen sal: Maer nadien Godt hem over Adam ontfermde/ ende hem sijn begangen dwalinghe vergaf/ so heeft hy op een nieu tot hem ghesept: ghy twee / dat is/ ghy Adam ende Eva sult my mijn Paradijs laten behouden / ende hier en teghens wil ick u den wegh des levens toonen daer ghy in sult wandelen/ want wie my sal na volghen/ die en heeft hem voor gheen schrick noch perijckel te besorghen/ maer wie my wederspannigh is/die sal in 't Helsche vyer komen dat gheen eynde heeft.

Daerom o ghy kinderen Israels/ghy die u indachtigh maeckt alle die weldaden die ick u hebbe ghedaen/ en laet geen twist noch tweedracht onder u in kruppen/ maer vreest my boven alle dinghen/ ende bekent dat dit boek (in welcke mijn Wet begrepen is) u van den Hemel af ghesonden sy/ ende niet anders en is dan een bevestinghe uwer Wet/ende daerom recht ende behoorlijck is dat ghy niet de eerste en zijt die dese Wet verachten soudet ende sich daer teghen setten: blijft vast ende stijf by u voornemen/ende en mengt de leughens met de waerheyt niet onder malkander/noch en verswijght de waerheyt niet: ende als ghy bidt soo doet dat met eerbiedinghe des lijfs ende des ghemoets.

Geeft de thienden/ende alles wat men Godt schuldigh is. Zijt nuchteren ende bidt geerne/ want alle dese dingen zijn de boose en de Goddeloose swaer/ bitter ende suur/ maer de vrome en de Godsalige zijn sy licht/soet/ende aenghenaem.

Hier by is oock te mercken dat de gene die ander prediken dat men sal goedt doen / niet selve het teghendeel bewijsen moeten/want die souden in haer verderfselijck wesen ghestraft werden. O ghy kind'ren Israels / zijt doch beschermers van dese mijne Wet/ ende ghedenckt stadigh op den dagh des oordeels aen den welcken gheen zielen eenighe voorspreekers hebben sullen/ maer maeckt u indachtigh die weldaden die ick mijn beminde hebbe ghedaen. Want en hebbe ick u niet verlost uyt de handē van Pharao/ die u kinderen versloegh/ende u dijne wijven nam / en hebbe ick u niet door de Zee ghevoert/ ende de gene die u verbolghden daer in versopen/ ende des niet te min soo hebt ghy dat Kalf aenghebeden/doen Mose 40. dagen heeft gevast.

Maer van weghen dese uwe sonden hebbe ick medelijden met u gehadt / ende u die selve vergheven.

Ghy hebt my oock van weghen het boeck dat u Mose ghegheven heeft grooten danck ghesept/ want dit boeck heeft ons het boose ende 't goede te kennen ghegheven.

Als Mose u van dat Kalf ontraden heeft/ so seyde hy dattet uwe ziele schadelijck was/ ende dat men God alleen soude aen roepen: Doen heeft Godt als die de barmhertigheyt selve is by u ghenade aenghewent / ende ghy seydt op die tijdt/ dat ghy gheen van die dinghen wildet doen / wanneer ghy niet te vooren Godt en saeght/ende God heeft hem u daer op laten sien in de ghestalte eens Blixems/ ende heeft u dit oock vergheven / ende is uwe beschermer geweest. Hy heeft u het Manna van den Hemel hier neder laten af-reghenen ende heeft tot u ghesept: Als ghy in de stadt gaet soo neemt van allerleye spijse/ ende als ghy door de poorte in gaet / soo doet u ghelofte met danck-segginghe/Godt sal teghen de boose genade aen wenden/ende hen haer sonden vergeven; maer de vrome sal hy noch in een beter stant setten.

Doen Moses voor sijn volck eenen regen begeerde / soo hebbe ick hem ghesept dat hy een staf of roede soude nemen ende slaen aen de steenrootze/doen zijn daer

upt terstont 12 fonteynen ontsprongen. Ende doen sy nu wel te eten ende te drincken hadden / soo heeft haer ten laetsten daer over ghewalght / om dat sy maer eenderley dinck en aten. Doen hebben sy Moses geboden dat hy by haren Schepper soude aenhouden / ende dat hy haer komkommers / poreye / knoplook / ajuyn ende cruyt uyt der aerden soude laten op wassen / dat hebbe ick ghesept / ende ghy begeerdet het boose voor 't goede: Treckt henen in Egypten / daer sult ghy het alles vinden na uwen wensche / ende als ghy nu daer henen reysdet / soo is den toorn Gods over u ghekomen / ende zijt te ghelijck doot-slagers ende leugenaers bevonden gheworden / die Godt niet en hebben ghevreest.

In 't ghemeyn is te mercken dat een yder mensche / die daer recht leeft / hy sy een Jode ofte Christ / ofte yemant die sijn Wet verlaet / ende een anders aenneemt als die selve wederom God maer aen en biddet / ende goet doet soo werdt hy saligh.

Ghy hebt uyt bedwanck God moeten vreesen / ende in 't heymelick hebt ghy evenwel sijn gheboden weder-sproken. Ende om dat ghy sijn bevel niet en hebt uyt ghericht / soo hebt ghy tot straffe de doot verdient / soo hy hem over u niet en ontfermt. Ghy hebt van de Goddelijcke wraecke wel gheweten / ende des niet te min soo hebt ghy aen den Sabbath sulcke wercken ghedaen die u verboden zijn gheweest: Daerom heeft u God een teecken gesonden op dat haer de vrome souden beteren. Ghy hebt u tegen Mose geset als hy na Gods wille dede / dat men het Kalf soude ombrenghen / ende ghy hebt hem ghevraeght of hy met u den spot hielt / doen seyde hy / neen / hy wiste wel dat ghy geen Sotten en waert / ende hy werdt van u ghevraeght hoe out die Koe wel zijn moest / doë heeft ghy gesept van een middelmatighe ouderdom / niet te jonck noch te out / maer die ghesont / noyt onder het jock gheweest ofte ghearbeyt hadde / ghelijck ghy nu hebt moeten bekennen dat ghy des Heeren wille wistet / soo hebt ghy daerin een groote teghenheydt ghehadt dat hy die Koe ombracht.

Als yemant de Wet Gods hout ende weten wil wie een mensche heeft omgebracht / die neme maer een stuck van die selve Koe / ende roere daer mede den dooden mensche aen / soo wert hy weder levendigh / ende sal seggen wie hem omgebracht heeft. Dese ende diergelijcke dinghen weten de Joden wel / maer sy blijven in haer verstockt wesen: sy hebben harder herten / dan de Steen-rootzen / daerom en is daer niets te hopen dat dit volck tot kennisse des rechten Wets komen sal.

Sy hebben haer gehoor ende verstant van Godt gewent / ende sy en gaen maer daer toe met vrome lieden om / op dat sy van andere daer voor oock souden ghehouden werden / maer daer is een die het alles sal oordeelen / ende sy weten oock wel dat Godt de verholentheyt der menschen bekent is. Vele van haer en hebben de Wet niet door lesen / maer door 't ghehoor van andere af-gheleert. God sal de sulcke grousaem straffen / die valsche boecken onder den tijtel der rechte boecken geschreven hebben / het vyer salse ter bestemder tijdt verteeren / ende de Scribenten sullen segghen / wie dit compact opghericht ende besloten heeft: ende sullen weten dat een yder Sondaer die in onboetveerdigheydt henen gaet / ende de een sonde op de ander lept / in het eeuwige vyer branden ende braden sal: maer hierteghens de ghene die Godt vreesen ende goede wercken doen / die sullen eeuwigh in 't Paradijs vreughde ende blijtschap hebben.

De kinderen Israels die maer sommighe boecken en sullen gheloof geven /

ende der selver weynigh aennemen/ende dit leven by het toekomstighe te ghelijcken / die sullen seer bespot werden / ende in dit leven grousame straffe lijden moeten / want sy zijn boos ghewozden/ ende hebben den brede ende onsen wellust/ die wy met haer gemaeckt hebben/gebroocken/ namelijck/ dat sy maer eenen Godt souden aenbidden / Vader ende Moeder te hulpe komen/ ende die helpen voorderen/ die haer tot hare Wet bekeeren/ ende die Weesen / Weduwen en de Arme lieden goet doen/ voor geen doot-slagers bidden / ende in eenighe op-roeren voor geen ghevangene bidden.

Dewijle dat dit boeck / de Propheten ende Christo den Sone Maria is gegeven ghewozden / waerom hebt ghy de Propheten ghedoodt / ende haer wedersprooken? Mogelijck daerom/dewijle sy u saecken leerden die u niet behaghen. Waerom en hebt ghy dit boeck niet aenghenomen/'t welck u nochtans van den Hemel ghesonden is om uwe Wetten daer mede te verghelijcken ende vast te maecken/ende waerom hebt ghy een soo klare ende ooghen schijnlijcke waerheyt weder-sproken? Zijt ghy vrome lieden/ waerom doodet ghy de Propheten. Moses heeft u in alle goede weghen onderricht / maer ghy hebt dat kalf aenghebeden / ende hebt het Verbondt onser wellust bevestight. Ghy hebt den bergh boven ons verheven / ende met gewelt ons bevel aengenomen/ het selve gehoozt/ende des niet te min soo zijt ghy u Wetten tegen geweest/ want so ghy oprecht ende waerachtigh waert / soo en soud ghy u selven den doot niet toe wenschen/dewijle u het leven boven alle ander volcken belooft is.

Een yder onder u en begeert maer daer om lange te leven / dewyle hem sijn conscientie betuycht dat hy veel boosheyt ghesticht heeft / ende daerom en sult ghy oock de toekomstige straffe niet ontgaē/ want ghy sult alle geoordeelt werden/gelijck ghy dat verdient hebt.

Een yder die Gabriel/ die in de plaetse Gods u dit Wet-boek int herte plant: weder spreecken sal/ ende die teghen Michael/tegen Godt ende de over-Engelen handelen ende doen sal / die sullen grousame straffe lijden moeten. Wy hebben u bestandige ende waerachtige saken voor gheleyt / ende de boose en sullen dese dinghen geensins gehoorsamen/ want oock de alderbeste Propheten dese goede Wet verwierpen/ ende die selve weynigh achteden/ende uyt die oorsaeck is oock Salomon van de Duyvelen onderwesen geworden in der wijsheydt / want dese zijn boose geesten in het waerseggen/ ende in arte Magica. Item/in de deelinghe des Wijfs ende Mans ende diergelijcke saken/welcke konsten haer Vorsten in Babylonia / namelijcken Aroth ende Maroth niet ghewecten hebben eer ende al voor sy haren Schepper en de Wet hebben verworpen: Maer sy en hebben door dese konste niet meer konnen uytrichten dan soo verre haer Godt heeft toe ghelaten. Sy hebben daerom op middelen ende weghen ghedacht/hoe sy de ziele eenige schade toe voeghen/ende die selve dooden mochten:daerom ware het haer veel nutter ghewee st / dat sy Godt ghevreest/ hem ghelooft ende op hem gehoopt hadden.

Na den wille deser ongheloovighe en sal u gheen boeck toe ghesonden werden/ maer sijn gaven ende ghenade siet men aen de ghene die hy lief heeft. Wie is de gene/die sijn ziele helpen kan sonder God die Hemel ende Aerde regeert: ende als ghy God nu lief hebt / soo soeckt u saligheyt in hem/ ghelijck ghy veel voor Moses tijdt ghedaen hebt/ daerom en wijckt niet van uwe Wetten / ende en wert niet onghelovigh / want dewijle u de ongelovighe (uyt nijdt) die boecken ontnomen hebben/ daer in die rechte Wet gheschre-

ven was/so wilden sy geerne dat ghy het valsche aen-naemt ende u aen dat selve hielt: maer zijt alleen bestandigh/ ende houd u by uwe Wet/ want u is geopenbaert het gene dat God behaegt. Waeckt ende gheeft ghetrouwelijck de thienden/ want de Schepper kent een yders verdienste.

Sy seggen datter niemant in 't Paradijs sal komen/ dan alleen de Christenen ende Joden/ maer sy moeten dat eerst met gront probeeren/ want in 't ghemeen soo moeten alle de gene die God lief hebben/ dit vlijtigh behouden/ dat een yder sijn aenghesicht neerstigh tot God keere/ goet doe/ op dat hy een verdienste by God hebbe/ want dat en sal hem niet ongheloont blijven. Of daer wel tusschen Joden ende Christenen/ twist/ strijt/ haet ende nijt is/ soo en kan doch gheen deel den anderen voor werpen/ dat hy sonder Wet leeft/ want beyde deelen hebbē haer Wetten ende Geboden. Ten jonghsten daghe sal Godt den strijdt der gene onder hooren die dese/ ende diergelijke saken voortbrenghen. Wie is arger als die daer seyt dat men gheen bede-huys sal bouwen/ maer die selve breken eñ vernielen. Men sal nimmermeer in den Tempel gaen/ of ten zy met groote vreese/ ende die het tegendeel doet/ die sal in dese Werelt grooten spot/ maer in gene Werelt groote pijne ende quale lijden.

Godt is in 't Oosten ende Westen/ ende aen wat plaetse dat men biddet/ daer sal men hem bidden/ want sijn goethepdt en is aen geen beschreven plaetse gebonden/ ende sijn wijsheydt begrijpet alles. Sommighe seggen dat de Schepper der Werelt/ de Koninck des Hemels ende der Aerden/ die het alles onderworpen is/ eenen Sone ghehadt heeft/ maer dat en is niet waer/ sy sijn groote Sotten/ ghelijck haer voor-Vaders oock zijn gewéest: maer ick vertrouwe u de rechte waerachtighe Wet die ghy de vrome sult leeren/ ende ghy en behoeft u met die niet te bekommeren noch te laten aen vechten van de gene die tot den vyere ghepredestineert/ ende verordent is. Den Joden ende Christenen sult ghy prediken datter gheen ander goede Wet en zy als de Wet des Scheppers. Sy en sullen uwe woorden niet gheloven/ maer ten heeft niet te bedupden/ blijft ghy maer in onse Wet/ in de welcke ghy onderwesen zijt/ of anders sult ghy de liefde en de gaven Gods verliesen. Alle die daer gheloven dat dit boeck sonder eenigh twijffel van den Hemel ghekomen is/ die sullen het hoogh houden/ maer die ter contrarie doen/ die sullen eeuwigh gestraft werden.

Abraham/ dewijle hy Gods ghebodt (dat hem ghegeven was) vlijtigh gehouden heeft/ soo is hy daer om van God tot een Rectoor ende Doctoor verordineert ghewórden/ maer als Abraham vraeghde wat hy ende sijn nakomers doen soude/ soo heeft God hem gheantwoort: ghy en sult mijn woorden de boose lieden niet verkondighen: ende na desen heeft hy Abraham ende Ismael bevolen/ dat sy eenen Tempel bouwen/ ende de menschen leeren ende onderwijsen souden/ wat haer noodigh zy/ ende dat een yder anders niet in den Tempel komen soude/ dan dat hy eerst puur/ reyn/ verciert/ deughdelijck/ ende suyverlijck daer toe bereyt waer.

Als Abraham het Fondament des Tempels leyde/ so heeft hy geseyt: O ghy goedighste Schepper/ heylicht dese stede/ maeckt u aldaer eenen Tempel/ leert ons ende onse kinderen wat goet sy/ vergheeft ons/ ende onse nakomers de misdaet/ ende verweckt een Prophete/ die uwen wille in schriften openbaren mach/ ende ons zegenen/ want ghy zijt de hooghste en de grootste Doctoor/ die alle dinghen weet/ siet ende hoort: Daerom is een yder (die Abrahams Wet verlaet) een recht onvernuftigh dier. Als Abraham van God ghevraeght wert in wien hy geloofde/ soo heeft

heeft hy bekent dat hy in Godt geloofde/ den Koninck der gantsche Werelt/ daerom is hy van hem bemint ende onder de vrome ghetelt geworden. Abraham heeft sulck gebod sijnen Sone Isaac ende Jacob verkondight/ende ghesept: en verandert dese heylige ende God welbehaeghlijcke Wet niet eer ghy sterft/ende als Jacob sterven wilde/ so heeft hy tot sijn kinderen ghesept: wien sult ghy na mijn doot aenbidden? Doen antwoorden sy: den eenighen Schepper die ghy als Abraham/ Ismael ende Isaac aenbiddet/ daer op heeft Jacob tot haer ghesepdt: God heeft de gene die ghestorven zijn beloont/ soo sy dat verdient hebben/ ende alsoo sal hy u oock doen/ ende van een yder mensche sullen sijn wercken gheheyscht werden. De Joden en de Christenen sullen haer beroepen op het hooghste/om de volckeren (die u toe vertrout zijn) af te wenden/ende daer henen te voeren/ dat sy hare Wet souden aennemen/ want sy segghen dat hare Wetten beter zijn/ maer die menschen doen wel daer aen die Abrahams Wet aennemen/ ende geen ander: Daerom sult ghy haer van den ghelove des Scheppers prediken/ ende haer daer toe drijven dat sy den Schepper aenbidden/ ende sulcke boecken vast moeten ghelooven/ die ghy u den Abraham/ Ismael/ Isaac ende Jacob toevertrout/ ende van God zijn toe-ghesonden.

Sy sullen oock de Wet Mose/ Christi/ ende alle ander Propheten geloven/ ende gheen onderschept hier in maecken als sy onse gheboden ghehoorsamen/ dan sullen sy een goede leere volgen. Maer soo sy het teghendeel doen/ soo sal u Godt die selve ontnemen/ want wy zijn gantsch dien woorde onderworpen.

Daer en is niet beter noch voortreffelijcker/ dan de Schepper deses Wets: Maer sy segghen dat Abraham/ Ismael ende haer navolgers Christenen zijn gheweest/ sy bekennē wel de waerheyt/maer Godt kentse beter dan sy: Dese sondigen stil-swijghende/ ende God sal dat volck/ dat voor ons gheweest is/ om onse goede wercken niet vraghen/ ende ghy en sult u oock om de hare niet bekommeren.

Dat boose volck heeft in 't gebedt den opganck verlaten/daer nochtans den opganck en de neder ganck Godes is: ende als Godt nu alle uytverkorene sal te samen roepen/ so sal hy u om de sulcke vraghen/ende uwe wercken onderhoorzen die ghy selve hebt ghedaen/namelijck: of ghy Almoesse hebt gegeven/ of ghy Bedaert hebt gedaen/ ende of ghy in 't gebedt den name Gods aendachtigh hebt aen gheroepen? Daerom sult ghy haer bevelen soo sy my anders vreesen/ dat sy in 't ghebedt ootmoedigh zijn/ ende totten eynde toe in der nacht op-staen/ ende haer aengesicht na Meca in Arabia keeren: ende als nu het volck het teghendeel sal doen/ soo en sult ghy haer niet volghen/ want hier door soud ghy als eene die in de Wet onderricht zijt/ onder de boose ghereekent werden: Sy en haer kinderen en bekennen de waerheydt niet/ maer harer vele verloochenen die.

Voorder/ soo moet ghy wel toe sien/ dat ghy niet en zijt een navolgher van de gene die nu yet bevestigen/maer terstont hier na weder verwerpen.

Een yder mensche die yet goedts begeert/ hy bidde ghelijck waer hy wil/ soo sal hy van God verhoort werden/ maer doch soo is de rechte wijse om te bidden dat men hem tegen 't midden des Tempels na Mecha keere/ ende hier van is God selve ghetuyge. Ende op dat mijn woorden by u vrucht brenghen/ende ghy oock een goede leere volght/ so vreest my alleen/ ende doet ghy oock alsoo de andere/daer ick u den Prophete uyt verweckt hebbe/ die u ghewesen hebben het ghene dat ghy niet en hebt ghewetten.

Roept mijnen name aen met dancksegginghe/ noch en verloochent den selven

den niet / wilt ghy anders dat ick u weder tot my roepe. Alle vrome lieden bemoeyen haer / ende trachten alleen daer na / dat haer ghebedt door ghedult ende matigheydt wercke / ende daerom verhoort werde. In sulcke lieden (die alsoo gheschapen zijn) woont Godt / ende dese geeft hy sijn ghenade / om dat sy de gheboden Gods voor-draghen.

Die hongher / vorst / dorst / ende ander ongheyallen in der vreese ghedulden / die sullen de vreughde des levens in maeyen of verkrijghen: Sy sullen gelt ende boomen de volheyt hebben / ende als haer eenigh ongheluck aen komt / soo sullen sy seggen: O Schepper! wy zijn de gene die u toebehooren / wy willen weder tot u keeren: ende de ghene die uyt bevel van den wille Gods ghestorven zijn / die en sal niemant voor doot houden / maer hy sal gheloven / dat sy levendigh ende ghesont zijn.

Wanneer yemant na Mecha wil reysen / soo en sal hy niet voor hem nemen tot Akesa in te gaen / 't welk is een plaetse die onder weghen leyt.

God sal de ghene die van reynder herten zijn / dobbel beloonē / want hy is goedigh / ende een rijck uyt-deelder sijner ghenaden. God heeft een afgrijsen van de ghene die het goede en de deught vernietighen / ende sal de sulcke uytroeyen ende verdelghen / want de boecken sullen de wijse den toorn Gods bekent maken / ende God en sal der Enghelen / noch der Menschen toorn niet onghestraft laten. Ende die sijn alderminste gheboden weder-spreecken sullen / die en werden van God nimmermeer in ghenaden aenghesien. Godt heeft gheseyt / ick ben de eenighe Schepper / ick ben altijdt goedigh / ghenadigh ende barmhertigh / ende buyten hem en vint men geen sulcken Godt.

De Wijse kennen dese wonderen ende groote macht Gods / uyt het groote werk van Hemel ende Aerde / daer uyt dat den nacht op den dagh / ende den dagh op den nacht volght: Oock daer uyt / dat de schepen in de Zee soo aerdigh toe-gemaeckt zijn: Oock uyt den regen / die tot verquickinghe der Aerden dient / uyt de t'samenvoeginghe aller dieren / ende uyt de winden ende wolcken.

Sommige menschen en bidden God niet aen / maer in plaetse des selven yet wat anders / ende dat beminnen sy boven alle ander dinghen: ende als een sulck mensche den toorn Gods voelt / soo bekent hy dat hy onverdraeghlijck zy / ende bekent oock dat God almachtigh is / ende dat God meer de vrome / dan de boose bemint / ende dat hy in sijn Goddelijck oordeel / de God-vreesende van de Godloose / ende de verstandige van de dwase onderschepden sal.

De gene die een boose Secte gevolght hebben / als sy sullen bevinden dat haer pijne ende quale gheen eynde sal hebben / ende dattet haer onmoghelijck is wederom te keeren / ende een ander Religie te verkiesen / soo sullen sy haer eerste leere gantsch ende gaer verwerpen.

O ghy lieden / eetet die ghesouten ende goede spijse der aerden / ende en volght niet den Duyvel uwen weder-spreecker die u verleydt / ende niet dan booshe yt en leert. Ende als men tot dese lieden seydt dat sy de Goddelijcke gheboden moeten houden / soo segghen sy datse geen ander ghelove willen volgen als het gene wat haer voor-Vaders ghehadt hebben: maer so uwe voor-Ouders blint ende doof gheweest waren / wildet ghy haer noch naevolghen / daerom sult ghy doof / stom / blint / dwaes ende de sulcke ghelijck zijn / die niet anders en weten als het gene dat sy hebben van hooren seggen. O ghy aenghename lieden Gods / eetet alles goedts wat hy u ghegeven heeft / seght hem daer voor danck / ende roept hem aen voor alle dingen. Onthout u van Vercken vleesch noch en eet gheen bloet van eenigh Dier dat

dat ghestorven is/ende sulcks niet in den name des Heeren geschiet zy. Daerom als u sulcke ende diergelijcke saken voor ghedragen werden/ ende dattet den noot ende gelegentheyt der plaetse verheyscht/ so en seght niet dat ghy dat voor een sonde houdt/ want Godt is goet/ die sal 't u alles vergeven. Wie desen boeck (die van den Schepper selve ghegeven is) weder spreken sal/ die sal van het onuytblusselijck vyer sonder ophouden gequelt ende ghepijnicht werden/ hy doe schoon alle goede wercken die hy wil/ soo en sal hem dat niet helpen.

Vele van dese en sullen in haer leven het Woort Gods niet hooren/ maer hun pijne en sal daerom niet te minder zijn/ dewijle sy veel liever de boose Secten/ als de goede gevolght hebben/ ende hebben veel liever de dwalinge aengenomen als dit boeck dat van den Hemel ghesonden is.

Of schoon yemant (in 't gebedt zijnde) hem keert tegen den opganck der Sonnen/ofte harē neder-ganck/so en maeckt dat dien mensche niet waerachtigh noch ghelovigh/ maer het ghelove aen Godt totten dagh des oordeels/ op de Enghelen/op de Boecken/op de Propheten/etc. Sijn gelt uyt deelen onder de Vrienden/ Arme ende Weesen / ende die van huys tot huys bedelen gaen/gevangene te verlossen/ trouwe ende ghelove houden/ allerley smaet ende spot lijden / want dit zijn dingen die de gene doen die gelovigh zijn ende Godt vreesen / ende hem t'allen ooghenblick in alle haer voornemen aenroepen / dese lieden voeghen haer in alle haer doen ende laten / nae den wille des genen die Hemel eñ Aerde ende de gantsche Werelt vervult. Inde oeffeninge der wraecke sult ghy een gelijckheyt houden/ ende u wrake sal in sulcker manieren geschieden/ dat ghy een vrye voor een vrye/ ende een lijf-eygen voor een lijf-eyghen/ ende een Wijf voor een Wijf wederom geeft/ende wie anders doet die en sal van Godt niet onghestraft blijven.

Een yder die daer sterven wil/ die sal onder ander sijn vrienden ende erf-ghenamen insonderheyt eenigh gelt nalaten 't welck sy onder de arme konnen uytdeelen/ ende wie het teghendeel doet/ die begaet een groote sonde/ ende de Schepper sal alle sijn daden oordeelen.

Wy bevelen u het vasten gelijck oock u voor-Ouders is bevolen geworden/op dat ghy u bewijst als de ghene die Godt vreesen: ende wy willen oock dat hier toe een seecker tijdt verordineert werde/ende een seker ghetal der daghen / namelijck/ in de maendt Ramadan / in de welcke u dit oock/ghy die het boose ende het goede onderschept/ van den Hemel neder is gesonden geworden/ende een yder mensche sal dit vasten onderhouden / uyt-ghenomen de krancken en de Pelgrims. Godt is goet en milde/ ende hy en begeert geen groote saken van u/hy laet u toe dat ghy inder nacht by uwe Wijven mooght slapen/want hy weet dattet u swaer valt/ja onmogelijck is daer van te blijven ofte u t'onthouden. De rijcke hebben het in een ghewoonte ghebracht/dat sy in stede van vasten almoesse gheven/ maer dat is het selve recht/ende is goet. Als men u van my vraeght / soo seght/ ick ben na by de gene die de Sabbathen houden: ick wil haer antwoorden/ ende de rechtveerdige haren loon gheven. De ghene die ick sal roepen / die sullen mijn bevel ghehoorsaemlijck na komen / op dat hy niet gherake in dwalinge. Niemant en sal in den Tempel by sijn Wijf slapen / of ghy sult den gantschen dagh vasten/ ende als den nacht begint / soo mooght ghy eten ende drincken soo vele het u goet dunckt/ende dit en sal gheen mensche over-treden/ want het is van God alsoo verordineert. Wanneer u gevraeght wert vande Mane soo seght soo vele als ghy weet / want door die selve kendt men de tijdt van de Bee-

Beevaert ende tottet vasten/ tot welcker tydt ghy dan voornamelijck Godt beminnen ende eeren sult.

Slaet de Vyanden Gods doodt / die haer teghens u setten/ende verdrijft haer uyt die plaetsen daer sy u lieden uyt ghedreven hebbẽ/ want den oproer doet meer schade dan den doot-slagh. Waneer daer een vyant nae Mecha komt / soo en sult ghy hem niet ombrenghen ofte erghens in verongheluckẽn / ende als yemant in een huys gaet / soo sal hy door de voordeure/ ende niet achter/ ofte op der syden ingaen. Godt sal sijn vyanden ende alle de ghene die haer tot hem bekeeren/ vergheven/ ende als sy over haer misdaden berou ende leet draghen / soo sal hy haer in 't Paradijs setten daer sy stadigh alles de volheyt hebben sullen: Teghen de gene die onrecht doen sal men met behoorlijcke straffe voort-varen/ende soo u yemant onrecht doet / soo vergeldet hem met ghelijcker mate.

Gheeft u gelt tot Beevaert ende in de liefde Gods uyt/ende en vertwijffelt niet noch en komt niet eer weder te rugghe/ tot dat ghy het ghene hebt ghedaen/ wat ghy u hebt voor-ghenomen/ ten sy dat u die plaetse suspect ende verdacht waer/ ende daer ghy u voor te vreesen haddet.

Een yder geve Almoessen na sijn vermoghen/ want alleen van God wert een volkomentheydt geheyscht ende yemant die onvermoghen is / ende van sijn Wijf op de Beevaert niet gheleydet werdt/ die sal onder weghen drie daghen vasten/ ende als hy weder te huys komt / seven daghen / ende als het hooft kranck is ende wee doet/ die geve Almossen in stede van vasten. Wie in den sin heeft Beevaert te doen/ die legghe het boose af/ ende en draghe gheen vyantschap: Oock zijn daer sekere maenden tot het vasten ende Beevaerden verordineert : ende de ghene die van haer Beevaerden weder te huys komen / die sullen my haren Heere aenroepen/ ende vergevinghe harer sonden van my bidden ofte begeeren / want ick ben goedigh. Ick hebbe de gene die te vooren een boose secte hebben na-ghevolght: een goet ghelove gheleert / ende de ghene die my te vooren niet in eeren gehouden hebben/ die sullen my voortaẽ eeren als haer Vader/ende ghelijck harer veel begeeren dat sy vol op hebben moghen : soo sullen sy God ootmoedigh bidden/ dat hy haer gheen quaet en laet lijden / ende dat hy haer in alles voor sie/ wat/ ende hoe sy 't begeeren/ Godt verhoort dese lieden/ ende hy beloont ende vermeerdert haer goede wercken.

In den name des barmhertighen ende goedighen Godts.

II. CAPITTEL.

Als yemant twee daghen te voor ofte twee daghen hier nae aldereerst sijn Beevaert doet gelijck hy hem heeft voorghenomen / soo en is hy daerom gheen sondaer/als hy maer God en vreest/ ende ghedenckt dat hy tot hem komen moet. Vele menschẽ hebben gladde soete woorden/ maer haer hert en is niet alsoo: ende sy roepen Godt aen tot een ghetuyghe haers herten/ daer sy doch hierentusschen allerley boosheyt onder de lieden stichten: Dese werden in 't Helsche vyer begraven/ende sullen aen alle eynden jammerlijck ghepijnicht werden.

Die door den wille Gods ende om sijnent wille sterft/ die sal allerley vreughde ende blijtschap hebben. O ghy vrome lieden bemint den vrede / ende vlucht voor de dwalingen des Duyvels/ die u stadich contrarie ende teghen is.

De menschen die verleyt werden/ende in dwalinghe gheraken / als zy alreede ons ghebodt bekent hebben/ende daer na den goeden God bidden/ende op hem hopen/so sal hy haer dat vergeven. Een jder verwachte de toecomste des Scheppers eñ der Engelen in de wolcken/ daer henen alle dinghen kommen moeten. Vraecht de kinderen Israels wat macht ende nae bedencken onse ghebeden hebben / ende hoe vele der selver in't ghetal zijn. Wie sijn zeden ende gheloove verandert / teghen die sal Godt met straffe voort varen.

Alle geloovige sullen aen den dach des Oordeels de ongheloovighe voor gaen/ daerom / om dat sy de boodtschappers hebben ghehoort / die haer van Godt ghesonden waren.

De Propheten hebben lieden uptghesonden tot het gantsche menschelijcke geslachte / op dat sy haer Predicken souden vanden gheloove ende hope / Item dat sy haer leerdē hoe zy het boose van het goede onderschepden souden / ende of nu wel de geboden Gods oprecht gheweest zijn/ soo hebben doch de lieden daer over ghetwist / namelijck/ of dat also zy ofte niet: Item of ghene ofte dese de waere ofte valsche wech sy / Maer liebe hoe meynt ghy in't Paradijs te comen? Want of schoon u voor-ouders veel goets hebben ghedaen / soo hebben sy daer teghen veel boosheyt bedrevē: ende u is vande Propheten vercondicht ghewordden / dat de wrake haest comen sal over de ghene die sulcks van u begeerē / dat sy selve beteren souden/namelijck haer vrіendē / Weesen ende maechtschap te helpen: Tot die selve sult ghy segghen: als ghy yet goets doen sult/so sal de Schepper daer op acht nemen / ende aenden dagh des oordeels sal hy u daer voor belooninge gheven.

Het is recht ende heylsaem dat men krypth ende oorloch voert/ teghen de gene die niet aen Godt ghelooven/maer somighe uyt Mecha te nemen / en is voor Godt niet te verantwoorden / want den oorloch bedroeft meer dan de doot. Ende de ghene die met uwe Wet niet over een comen / die sullen sonder op houden met den volcke oorlogen/ende alle mogelijcke weghen soecken om haer te bekeeren/ende tot uwe Wet te brenghen/ ende so ghy u Wet verlaet/een ander aenneemt/ ende daer in voortvaert/ soo sult ghy hier ende hier nae gestraft/ ja ghy sult daerom oneyndelijck in't vyer gheplaecht werden.

Item de vrome lieden die Godt vreesen ende in sijnen name strijden / die hebben goede hope dat God haer sal helpen: ende hy sal haer oock genadich eñ barmhertich sijn/ende haer misdaet vergeven.

De gene die geerne wijn drincken ende in't bert spelen/sult ghy vermanen dat sulcken spel ende drincken een seer groote sonde is: ende hoe wel dese dinghen den menschen aenghenaem zijn / ende dat sy oock somtijts wel eenighe profijten daer van becomen/ soo is het doch een schadelijcke sonde. Ende als sy u sullen beginnen te vraghen wat zy moeten doen / soo seght/ ghy sult het goede doen/ dat Godt bevolen heeft.

God heeft u de kennisse der tegenwoordige eñ toecomstige dingen mede gedeelt/ daerom sult ghy de ander menschen raden/eñ haer daer toe vermanen dat zy de vindel-kinderen / weduwen ende weesen opnemen/eñ haer behoorlijck onderhouden/eñ die selve tot broeders ende susters maken / of anders sal Godt haer in sulcken armoet laten comen/ ende een groote diere tijt toesenden / dat zy noch haer selven noch ander helpen connen.

Godt schept selve af de vrome van de boose/daerom en sult ghy gheen Wijf nemen / die een ander Wet heeft dan ghy doet / Ende ghy en sult oock u Dochters aen niemant trouwen die een ander Wet heeft als ghy tot ende soo lange hy hem tot uwe Wet bekeere, Den mensche die

na uwe Wet leeft/die verdrijft daer deur de helsche sonde. Wanneer Godt jemant voor het boose waerschout/ so beroept hy dien tot hem int Paradijs.

Niemandt en sal by sijn Wijf slapen als sy haer menstrum ofte maenstonden heeft / tot ende so langhe dat sy daer van wel gesuyvert / ende gereynicht is/ want reyne dingen behagen Gode wel.

Ghy condt by uwe Wijven ende die u onder worpen sijn slapen/wanneer waer ende so dickmael als ghy wilt / doch ghy sult Godt vreesen voor dien alle dinghen openbaer zijn/die de vrome het goede/ eñ de boose het boose vergeldet. Beradet u wel met uwe ziele / ende en vloeckt noch en zweert niet / noch by Godt of sijnen name/want Godt haet de ghene die hem vertoornen ende een valschen eedt doen.

Wanneer een Man sijn Wijf verlaet so en sal die selve niet weder trouwen tot dat vier maendẽ verloopen sijn/ ende als zy dan weder trouwen wil/so sal dat met bewilliginge haers eersten mans geschieden / ende een sulck Wijf die verlaten is/ en sal haer niet eer trouwen / of sy en is dan te voren drie mael/ofte in drie maenden van haer maenstonden gantsch ghereynicht / want Godt weet ende siet het alles. De Mannen sullen den Koytum gebruycken soo dickmael als zy willen/ ende dat inde vreese Gods / want sy sijn 't hooft des Wijfs. De Wijven die ten tweedemael van haer Mannen verlaten sijn gheworden / die moghen wel weder trouwẽ/maer die ten derdẽ mael verlatẽ werden/die en moghen niet weder trouwen/dan met sulcke mannen die haer aldereerst van haer hebben ghedreven. Als een wijf van haren man loopt tegen sijnen wille so sal de man haer daerom castijden / maer niet uyt toorn ofte haet/op dat sy niet inden toorn Gods en vallen.

Leert ende vermaent stadich u selven/ dat alle de gene die weynich acht nemen op de gheboden Gods / op sijn weldaden ende op dese boecken die hy vanden Hemel heeft neder ghesonden : Seer ghestraft sijn geworden. Vreest Godt ende gheloost dat hy alle dingen weet/ ende en dwinght de vrouwlieden niet / haer niet eer begeerende/ tot dat de tijt comt dat sy bequaem ende deugdich sijn om te trouwen : want men sal de Wijven dan aldereerst ten manne voeghen/ wanneer de lust ende appetijt van hem selven comt / ende sullen den ghenen nemen die haer alderbest behaecht.

Het recht vereyscht/dat de wijven haer kinders voeden ende opbrenghen sullen/ tot dat zy twee jaeren out werden / ende dat zy van haren vader ofte de ghene die haer goederen toe vertrout werden / behoorlijck onderhout ende nootdruft hebben/doch dat de vader ende moeder geenen noot en lijden:want dat waer teghen Gods bevel.

Het is een schandelijck dinck als men een soochmoeder wederom in dienst begeert/als sy alreede betaelt is. De vrouwen daer de mans afghestorven zijn / en sullen niet trouwen dan nae verloop van vier maenden ende thien daghen / maer daer nae is haer gheoorloft te doen wat haer alderbest behaecht/ende niemant en salse verhinderen noch ophouden / maer men salse haer laten vercieren/smuycken ende opstrijcken nae dattet haer selfs behaecht : ende als yemandt haer wil ten wijve nemen soo en sal hy niet een woort daer van segghen / tot den tijdt ende termijn voor by is / dat hy dan sulcks alle menschen opentlijck mach ontdecken / want de geopenbaerde dinghen behagen Godt wel ; die kent ende weet alle ghedachten der menschen.

Gheen weduwe en salmen met sulcx molesteren noch hinderlijck sijn/ want sy en mach maer aldereerst een jaer nae het afsterven haers mans uyt den huyse gaen / of Godt sal dat straffen.

De weduwen sullen in teghenwoordicheyt

dichept van sommige eerlijcke lieden een seker somme ghelt ontfanghen.

Wanneer yemandt sijn wijf van hem drijft/ so sal hy haer de helft van het houwelijck goet laeten volghen/ of ten ware saecke/ dat de vader haer sulcks gave/ maer voor alle dingen en salmen het gebedt niet na laten/ ende men sal aen alle plaetsen bidden nae 't vermoghen onses Wets. So daer yemant is een soldaet te voet/ soo bidde hy te voet/ ende is hy een Ruyter/ so bidde hy te peerde/ want alsoo leert u God de wetenschap vā zijn Wet. En weet ghy niet dat Godt tot die duysent mannen/ die wt haer huysen vloden geseyt heeft: Sterft/ ende als sy gestorven waren so heeft hy haer als een genadighe vader weder opgheweckt. Strijt van weghen de eere uwes Scheppers/ hy weet ende hoort het alles/ hy verghelt het goede dobbel ende hy schenckt ende gheeft het ons zeer rijckelijck. En weet ghy niet hoe het Israelitische volck vanden Prophete eenen Coninck hebben begheert onder welcken de Joden conden oorloghen: Doen heeft de Prophete gheseyt: ghy wilt nu oorloghen/ ende wanneer ick u sulcks bevele soo en sout ghy ghewis gheenen lust daer toe hebben. Daer op gaven sy tot antwoort: Wy sijn van onse middelen ende goedren verdreven/ende en souden wy niet voor den name Gods strijden? Maer doen den oorlooch begonste soo hebben sy haer meest alle onschuldicht/ uytgenomen weynige: ende als nu de Prophete des volcx boosheyt sach/ doen seyde hy/ Godt heeft u Saul tot een Coninck ghegeven/ maer het volck seyde met toorn/ waerom sal die onse Coninck sijn? hy en is doch niet statelijck/ rijck/ noch yet van vermogen/ daer op antwoorde de Prophete: Godt deelt de eere/ rijckdommen ende macht uyt so het hem behaecht/ en wien hy wil.

Godt heeft Saul een vreuchdich ghemoet/ ende een dapper herte ghegheven ende hem tot uwen Heere gemaect/ ende oock dat dit alsoo is so merckt dit tot een teecken: Hy sal tot u comen met de Arcke daer in de Reliquien ofte Heylichdommen Mose ende Aarons te vinden sijn/ namelijck de tafelen des Wets met t' samen de Roede/ende de Engelen sullen de Arcke dragen/ 'twelck de gene die Godt vreesen voor een wonderlijck ende hooch dinck houdē sullen. Ende doen nu Saul in sulcken wijse met sijn Krijchsvolc opghetoghen quam so sprack hy: ghy siet voor u den waterstroom die u God ghewesen heeft/ maer ghy en sult niet meer daer uyt drincken/dan so veel een yder in de handt op eenmael daer uyt scheppen can/ ende wie dit ghebodt overtredet die en sal gheen uyt die menichte sijn. Sy droncken alle/maer seer weynige hebben dat ghebodt waergenomen: De vrome en hebben niet gedroncken/ maer sy sijn over de reviere ende tot Godt ghecomen/ ende de ander hebben aen Gods macht/ ende aen het krijchs-volck teghen den Goliath ghetwijffelt/ maer Godt heeft den vromen geholpen ende haer ghesterckt ende de victorie ghegeven/ alsoo dat weynighe van haer wt de andere vele verslagen hebben/ ende Godt heeft die ledighe lieden/ ende die tot aent eynde volharden bygestaen ende bemint. Ende als sy nu saghen dat Goliath met sijn Krijchsvolc overwonnen wert ende gheslagen was/ so hebben sy Godt ootmoedich ghebeden dat hy de vrome tegen de boose wilde bystaen/ haer sterckheyt ende bestandicheyt geven/ om te moghen overwinnen/ ende Godt heeft den David die den Goliath heeft omghebracht/ eere/ Coninckrijcken ende alle ghewelt ingheghevē. Maer wanneer Godt niet en beveelt datmen wederstant doen ofte eenen Coninck voeren sal/ so en mach niemant daer teghen doen/ want hy soude daer deur omcomē/ dewijle Godt dan niet ge-eert en werdt. Ende dese teeckenen ende macht Godts

openbare ie u/ om dat ghy een Prophete sijt/ ende dat ghy dit aen ander volckeren oock soud' bekent maecken.

In den name des barmhertighen ende goedighen Godts.

III. CAPITTEL.

WY gheven onse Ziele Christo den sone Marie/ende gheven hem meer macht ende ghewelt als alle de ghene die wy hooch verheven hebben / ende waerlijck so hooch/dat zy oock met God hebben ghesproken. So Godt wilde soo en soude daer gheen oorloch sijn/ daer nochtans nu over al twist eñ oneenicheyt is. O Ghy vrome lieden hoort mijn ghebođen / ende doet goet al eer dat dien dach comt aen den welcken gheen goet daer meer helpen sal. De ghene die dit niet en ghelooven/ die sullen jammerlijck gepijnicht ende ghequelt werden. Ick ben alleen die levendige God ende Schepper ende daer en sijn geen ander Goden. Ick vercondighe u dat ghy wel sult toesien eñ u vanden slaep niet en laet overvallen. Alles wat op aerden ende inden Hemel te vinden is / dat is van Godt / ende als hy niet en wil so en can niemant de eene voor de ander bidden. Hy weet wat teghenwoordich ende vergangen is / ende sijn wijsheydt cont ghy af meten aende betrachtinghe des Hemels: Daerom en doet gheen ghewelдt: want alle goetheyt ende boosheyt comt in't openbaer.

Wie niet aende Goden / maer aenden Schepper ende gheboden des alderwijsten Gods ghelooft/die is Godsalich/ende hy is upt de duysternisse aen het licht ghevoert / of anders soo moet men in die eeuwighe Helsche verdoemenisse overblijven.

En is u die disputatie niet bekent die Abraham met een ander ghehadt heeft/ want Abraham seyde Godt doodet ende maeckt weder levendich: Doen seyde die ander / ick can het oock doen / maer als Abraham seyde dat de Sonne deur de Goddelijcke macht vanden opganck totten neder ganck liep / soo is hy daer over verstommet gheworden / ende heeft stille ghezweghen.

Ende en weet ghy niet de Historie/dat als eene deur een verwoest Dorp wilde reysen / soo heeft hy Godt ghevraecht of hy oock dit Dorp wilde laten opbouwẽ? Daer op heeft God bevolen dat hy eerst hondert jaer doot soude sijn/ ende na verloop deser tijt soo heeft hem Godt weder op ghewecht ende hem ghevraecht hoe veel jaren dat hy meynde hy hadde doot ghewеest? Hy seyde / gheenen gantschen dach/maer alleen een cleyn deel van eenẽ dach/ Doen seyde hem Godt dattet hondert jaren waren/ ende beval hem dat hy ander volckeren sulcke wonder wercken soude vercondighen / ende hier op heeft dese mensche vry bekent / dat Godt alle dinghen doen can. Abraham heeft Godt noch eenmael ghevraecht op wat wijse hy de doode soude opwecken / doen heeft hem Godt geantwoort: of hy dan noch niet en gheloofde? Daer op seyde Abraham/ja ick geloove/ maer ick begeer alleen van u te weten hoe ghy meucht mijn herte vast ende bestandich maken / ende Godt beval hier over den Abraham/dat hy vier Vogelen in cleyne stucken deelen soude / ende aen verscheyden plaetsen op den berch hier ende daer verstropen soude / ende als hy die soude wederom begeeren/dat zy mochten te samen comen/ so soude dat ghewis geschieden/ende dan sal hy bekennen dat Godt onbegrijpelijc ende alwetent is. Wie het zijne om Gods wille overgeeft / die is als een graen dat seven

seven ayren voortbrengt / ende een yeder ayre hondert granen heeft / want dewijle Godt almachtich wijs ende goedich is so beloont hy de sulcke dobbel / die hy lief heeft. Alle die haer ghelt inden wech Gods sonder gheveynsthept ende pracht wtdeelen / die sullen sonder twijffel met Godt sijn / maer so het tegendeel geschiet so sullē sy daerom groote straffe ende pijne lijden moeten / want Godt weet alle heymelijckheden des herten.

O lieve menschen en doet uwe aelmoessen niet lichtveerdigher wijs / want die daer aelmoesse gheven / in meyninge om daer deur vande menschen groot gesien te werden / ende ten jongsten daghe Godt niet tot haren helper hebben aengheroepen / die sijn als een lant vol edel gesteente / welcke met zandt ende stof bedeckt zijn : ende als daer eenen reghen comt so wert dat stof wech ghedreven eñ men siet dan die edel ghesteenten.

Wie het sijne om Gods wille uytdeelt ende blijft bestandich inde oeffeninge van goede wercken / die is als een terwen graen / dat in een vruchtbaer lant ghewořpen wert / ende als daer eenen grooten regen comt / so brengt het vier dobbel vrucht.

Godt beloont de wercken soo wel der vromen als der boosen: En denckt maer alleen / dat wanneer yemandt een schoonen hof vol vruchten hadde ende die selve werde doort vyer gantsch verdorven ende verbrandt : wat souden sijn kinders daer toe segghen ? maer nu heeft het een veel ander gheleghentheyt met den boosen / dat veel argher is / want die sullen ten jongsten daghe in't eeuwighe vyer verteert werden.

En laet dese Goddelijcke Wet nimmermeer uyt uwe ghedachten comen / ende gheeft aelmoesse van alle 'tgene dat de aerde voortbrengt / maer wat op onrechtveerdiger wijse ghewonnen werdt daer van en salmen gheen aelmoesse geven / want sulcke gaven en sijn God niet aengenaem. De Duyvel beeldet u in / om gheen aelmoesse te geven / want ghy sout daer over in armoede comen / ofte sult ongherechtichept bedrijven ende sulcks doen van boose gewonnen goet.

Godt vergeeft ende deelt wijsheyt ende allen overvloet mede / ende deelt uyt die gabe der bescheydentheyt wien hy wil : maer dese gabe en wert niemandt mede gedeelt die een cleyn verstant heeft / maer die herssenen in de kop heeft.

Men hout het daer voor / dat aelmoes gheven een goet dinck sy / maer het is beter datment heymelijck als opentlijck doet / want daer deur werden de sonden uytghedelcht. Godt als een kenner der heymelijckheden / ende een alghemeyn richter / en sal niet alleen de bewesene goetdaden / maer oock diemen inden sin gehadt heeft te doen / beloonen.

De Goddeloose sullen hulpeloos ghelaten werden / daerom behoort het my alleen toe / ende niet u / den rechten wech aen te wijsen / die ick wil dat hy sal gaen.

Gheeft alle menschen aelmoessen die u bidden / van't ghene dat ghy hebt / ende daer deur sult ghy u ziele helpen / want Godt sal een yeder het sijne vergheldn: ende in sonderheyt sult ghy sulcke arme goet doen / die haer aen eenighe plaetsen onthouden / ende haer schamen te bedelen ofte yet te begheeren / dese sijn noch eensdeels onder die van adel te rekenen / want dit behaecht Godt wel. In't ghemeen sullen de ghene die daer heymelijck ende openbaer aelmoessen gheven om Godts wille / by daghe ende by nachte ghenaede ende barmhertichept vercrijghen / ende en sullen haer noch in dese / noch in gene werelt te vreesen hebben. De ghene die haer met woecker gheneren / die sullen opstaen als de Duyvelen / ende sullen segghen / het sy haer coopmanschap geweest ende haren handel : maer Godt sal segghen / het sy haer verboden geweest. Wie

van sonden aflaet ende die selve betreurt/ die is versekert dat hem die voorleden sonden vergeven zijn / maer als hy hem weder in sonden verdiept / soo en sal hy daer niet weder upt comen/ maer onepadelijck in't eeuwich vyer ghequelt werden: Want Godt heeft een afgrijsen daer voor / ende hy laet een sulck mensche te gronde sincken/ghelijck alle ander ongeloovighe. Maer wat de aelmoesghevers ende goetdaders belangt/ soo heeft Godt die selve lief/ ende deelt haer oock rijckelijck allerley gaven mede/ als de gene die daer gelooven/geerne bidden/ende Godt schuldighe gehoorsaemheyt bewijsen.

Daerom beminde lieden vreest Godt ende en woeckert niet/of anders sult ghy den Toorn Gods ende sijns Propheten voelen : Ende als ghy yemant wat leent so en neemt niet meer weder als het capitael ofte hooft somme. Ende als u die schuldenaer niet en can betalen/so wacht so lange tot dat hem de gelegentheyt ende t' vermoghen by hem presenteert / ende onder desen bewijst hem alles goets ende geeft aelmoessen. Vreest u voor den dach aen den welcken ghy voor Godt sult moeten verschijnen / want op dien selven dach sal een yder na sijn mate den loon ontfanghen.

Als ghy yet coopt so sal daer een Notarius ende getrouwe ghetuyghe teghen woordich sijn / die niet daer toe en set noch daer van doet/ ofte eenige valsheyt in menghe/ ende als het niet te samen op het pampier en can ghebracht werden/ so sal daer een ander ghetuyge ofte twee oprechte Vrou-persoonen by zijn/ op dat sy connen getuyghenis gheven / als daer ergens in eenige strijdicheyt soude voor vallen. Als daer in eenen coop ghewisse termijnen ende bestecken af ghehandelt werden (want anders en is het niet noodich) soo sal daer een Notarus ende een sulck ghetuyghe by sijn / op dat daer nae niet ergens in eenich misverstant ontstae : ende soomē den Notarius niet vinden en conde/dat die selve niet byder hant ofte over lant gherepst waer / soo salmen onder desen pant nemen.

Als yemant een ware wert vertrout/ soo sal de ghene die sulcks vertrouwt is/ wel toesien of de crediteur Godt vreest/ ende en sal het minste bedroch hier in niet verschoonen ende njemandt en sal hem oock weygheren hier over ghetuygnis te gheven / want het is een groote sonde/ ende Godt die alle Hemelsche ende aertsche dinghen gemaeckt heeft/ die siet alle verborghen saken / ende weghet op ghelijcker schale / so wel het gene dat jemant in sijn herte behout/ als het ghene dat hy metten monde seyt / want het goede beloont hy ende het boose straft hy alles na sijnen wille.

Niemant en sal een getuyghe of Notarius beschuldighen / want Godt wert daer deur op't hoochste vertoornt.

De Prophete heeft den boeck die hem vanden Hemel hier neder is gesonden geworden / gheloost / ende also sullen oock alle vrome lieden aen Godt ghelooven/ Sy sullen oock sijn Engelen / sijn boecken/ende sijn Propheten aen nemen ende toestaen/ende niemant en sal hem onderstaen tegen de Propheten te disputeren. O Godt wy moeten weder tot u comen/ want wy hebben tot uwe gebøden schuldighe gehoorsaemheyt bewesen/ wy verwachten ende bidden u om vergiffenis/ en rekent ons onse verghetentheyt ende dwalinghe niet toe / noch en stort uwen toorn niet over ons upt / van weghen de misdaet onser voor-ouders : en legt ons niet op eenen last die onverdraeglijck zy/ want u eygenschap is / dat ghy niet boven ons vermoghen van ons eysschen sult : O Godt ghy sult ons vergheven/ ghy sijt onse Heere/ behoet ons voor de boose menschen/ ende staet ons by tegen de oproerighe lieden.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Godts.

IIII. CAPITTEL.

BArmhertighe goedige levendige ende alder-hoochste Godt / boven welcke gheen ander God en is/die daer de menschen die op den rechten wegh ghewandelt hebben / eerstelÿck de Wet/ daer nae het Euangelium / ende ten laetsten het alder-waerachtichste boeck / den Alfurkan sÿns Wets ghegeven heeft / dat die eerste twee boecken bevesticht. Dit boeck begrÿpt sommighe woorden in hem / die niet en connen wech ghenomen werden/ namelÿck die moeder ende materie deses boecks. Sommighe woorden werden daer in begrepen die de verkeerde lieden maer tot twist ende contrarÿ redenen gebruycken.

De wtlegginge deses boecks wert alleene van Godt / ende de alderwÿste lieden verstaen/ ende dese gheven dat boeck volcomen gheloove : Maer de ongheloovige ende de ghene die dit boeck wederspreken / die sullen sonder eenich twÿffel allerley quale/ende grousame pÿne lÿden moeten/want Godt is een oprecht Richter /sÿn wÿsheyt begrÿpet alles in hem/ hy regeert het alles nae sÿnen wille/ende hy sal na het inhout sÿns gegeven Wets den vromen allerley gaven mede deelen : Hy sal allerley volckeren vergaderen/ende op den bestemden dagh comen/dan en sal daer geen wtvlucht/ gheen ghelt noch gheen verantwoordinge helpen/ maer de boose werden gestraft / ende sullen lÿden moetē by den exempel Pharaonis. Item by de ghene die Gods gheboden wedersproken hebben/ by de Goddelÿcke wrake/ende by de wonderē die Godt by sulcke ghedaen heeft / die hem hebben ghevreest : so souden de lieden rechte oorsaec nemen haer voor sÿnen toorn te vreesen/ haer tot Godt te bekeeren/ ende sÿn gheboden te volghen.

De vleeschelÿcke ghenegentheyt tot de wÿven ofte vrou-persoonen/ oock ghelt/ goet/schoone peerden/ende dierghelÿcke/ sÿn alle wereltlÿcke ende tÿtlÿcke saken/ Maer Godt belooft een veel beters / de gene die hem vreesen/ namelÿck het Paradÿs / aldaer die stant-vastige de lief de Gods / die het alles siet / tot eene bruyt hebben sullen. Item die aen Godt ghelooven / vergheving he der sonden begeeren / gheerne bidden/stadich aelmoes geven/ende bekennen datter maer een wÿs God/ ende onbegrÿpelÿck Schepper zy / voor welcke gheen Wet en vergaet / die sullē vry sÿn voor de vlamme des vyers. Maer de ghene die haer selven met t'samen haer goede wercken Godt overgeven / die sullen de vreucht des Paradÿs deelachtich werden : ende de wedersprekers sal Godt als een rechtveerdich richter van weghen haer ongheloof / die verdiende straffe toe senden.

Als yemant met u wil disputeren soo seght tot hem ghy hebt u aenghesicht tot Godt ende sÿn navolghers ghewendet / want het sullen soo wel de onwÿse als de wÿse de goede Wet navolghen / maer de ongeloovige met de Propheten-moorders sullen grousame pÿne lÿden/ want in dese werelt werden zy veracht / ende in ghene werelt sullen sy eeuwich verdoemt werden.

Sommige verwerpen de boecken die haer ghegeven werden / want haer meyninghe is / dat sy namelÿck het Helsche vyer maer een tÿt lanck lÿden sullen/ ende als Godt die rechtveerdighe Rechter comen sal / soo en sal hy niemant gheen schade doen / maer een yder den loon sÿner goede wercken geven.

Ghy sult de volckeren leeren dat God de Coninck-rÿcken ende Keyserdommen

wt=

uitdeelt wien hy wil / op dat hy zy een Coninck aller Coningen / die het gewelt der machtigher tot niet maeckt / ende de arme op helpt / dat den dach / den nacht / het leven / ende alle gaven van hem comen. Item een oprecht vroom mensche en sal gheen ghemeynschap hebben met een ongeloovige / of hy moeste van sulcks uyt vreese doen / ende hier in is van noode goet opsicht te hebben / want Godt wert daer deur seer vertoornt / ende kent alles wat openbaer ende verborgen is.

Ten jongsten daghe sullen alle wercken aent licht comen ende de boosē sullen begeeren dat haer ziele van alle ondeugden gereynicht ware / ende dat God verre van haer mochte zijn.

De ghene die Godt lief hebben sullen my volghen / ende sullen de liefde Gods daer deur vercrijgen / met de vergiffenisse harer sonden. Ghy die daer aen Godt ghelooft / sult oock den Prophete gelooven / ten waer dan sake dat ghy van God niet geerne wildet bemint sijn.

Godt heeft Adam / Noa / ende Abraham met t'samen sijne macht / ende den Joachim boven alle ander volcken uytvercoren: Want als diens wijf bemerckte / dat zy zwangher was / so heeft sy ghesept / O Godt Schepper aller dinghen / ick belove u de vrucht mijns lichaems / ende bidde u ootmoedich / dat ghy wilt in ghenaede aennemen / de ghene die u dient / ende doen zy nu een dochter op de werelt bracht / ende haer den name Maria gaf / soo heeft sy God tot een getuyge van sulcke haer gheboorte aengeroepen / ende ghesept: O Heere bewaert ende beschermt mijn dochter ende die van haer ghebozen werden / voor alle aenvechtinghe / ende naespooringhe des Duyvels: Ende Godt heeft het gebedt van dese / op de belofte vande moeder Maria aen ghenomen / ende oock die dochter goet onderhaut beschickt / ende een bestandich herte ghegeven: Zacharias heeftse in sijn bewaernisse ende tucht genomen / ende soo dickmael zy totten altaer gegaen is ende gebeden heeft / so heeft sy altoos de costelijckste vruchten die buyten der tijt waren / daer op vinden liggen / maer als zy daer over ghevraecht wert van waer die vruchten quamen / soo heeft zy gheantwoort / van Godt / die beschicket haer alles sonder getal.

Daerna heeft Zacharias ghebeden / dat Godt hem eenen sone wilde gheven / ende als hy voor den altaer knielde / soo hebben de Engelen ghesept: Godt sal u dijn ghebedt verhooren / ende u een sone geven / die sal Johannes heeten / ende hy sal het woort Gods betuyghen ende bevestigen: Hy sal een vroom man zijn / ende sal inden maeghdelijcken staet leven / ende een groot Prophete zijn: Doen seyde Zacharias / ick ben oudt / ende mijn wijf is onvruchtbaer / hoe zal ick dan kinderen connen winnen / Daer op antwoorde den Engel: By Godt en is geen dinck onmoghelijck. Ende als nu Zacharias hier aen twijffelde / soo heeft hem Godt drp daghen sprakeloos ghemaeckt dat hy niet uyt sijnen mondt conde spreken / maer met vingheren beduyden moeste.

Doen hebben haer de Enghelen tot Maria ghekeert / ende haer alsoo aengesproken: O Maria / ghy zijt onder alle mans ende vrou-persoonen / de reynste ende Godt aengenaemste / bidt hem aen met alle de ghene die voor hem buygen / u vertrouwen op dese Goddelijcke hemelijckheden / de vreuchde des hooghsten bootschappers / des woorts Gods / wiens naem is Jesus Christus / zy met u / hy is het aenghesichte aller volckeren / in desen ende in ghenen leven: Hy is wijs ende een verstandich man / ende hy werdt vanden Schepper der gantsche wereldt ghesonden / maer sy antwoorde hier op: O Godt hoe sal ick een sone ontfangen / dewyle ick van gheenen man en weete?

Doen

Doen seyden de Engelen: Godt en sijn gheen dinghen aanmoghelijck/ hy doet het alles soo hy wil: Sijn bevel moet yder mensch gehoorsaem sijn/ hy sal uwen sone die daer met Goddelijcke cracht comen sal het Testament/ ende het Euangelium leeren/ ende sal de kinderen Israels bevel doen: Hy sal verscheyden formen ende gestalten vander aerden maken/ ende sal met sijnen adem daer in blasen/ daer uyt sullen levendige vogelen comen/ ende hy sal de blinde siende/ ende de stomme sprekende maken/ hy sal openbaren watmen eten ende doen zal/ ende alle dese dingen sullen vande gene die aen Godt ghelooven voor wonder wercken ghehouden werden. Hy zal het oude Testament bevestighen/ ende sal sommighe saken toelaten die te voren verboden waren te ghebruycken: Hy sal bewijsen dat hy met Goddelijcke macht ende t' hoochste ghewelt ghecomen zy/ ende sal segghen wie Godt vreest die volghe my/ want Godt is uwen/ ende mijnen Heere/ ende als ghy dien aenbiddet/ soo sult ghy op den rechten wegh wandelen.

Jesus wiste dat het volck hartneckich was/ ende op zijn oude meyninge blijven soude/ daerom seyde hy/ wie wil my inden name Gods volgen/ doen antwoorden hem sommighe mannen die waren int witte gecleedt: Wy willen u in Gods name volghen/ want wy ghelooven aen Godt/ ende hier van sult ghy getuygnis gheven/ ende seyden voorder: O Schepper/ na dien wy desen uwen boeck ghelooven ende uwe ghesanten na volghen/ soo neemt ons oock int ghetal uwer gheloovigher/ ende de bedrieghers die hem bedrieghen wilden/ die zijn van hem/ als van een vernuftich mensche/ selve bedroghen gheworden. Doen heeft de Schepper hier op alsoo geseyt: Ick wil u ziele weder tot my nemen/ ende u vande ongheloovighe verlossen/ ende de ghene die u gheloost hebben/ wil ick int ghetal mijner uytvercoren setten/ maer de ghene die u niet gevolcht en zijn/ die sullen aenden dach der opstandighe haren loon daer voor ontfanghen. Dan sult ghy weder tot my comen/ ende ick wil uwe clachten aen hooren/ ende de ongeloovige met tijtlijcke ende eeuwige pijne straffen.

De boose werden verschrickt/ ende en sullen niet weten waer sy henen vlieden sullen/ maer de gheloovighe wil ick haere wercken met eeuwighe vreuchde beloonen. De-wijle ghy een sulck mensche zijt/ die den Adam gelijck is/ soo hebbe ick voor goet gheacht/ dese cracht ende gerechticheyt Jesu Christi t' openbaren.

Doen God Adam uyt der aerden gemaeckt hadde/ soo heeft hy gheseyt hy zy ghemaeckt/ ende siet/ daer was hy ghemaeckt/ Wie hem nu dit teghenset ende niet en wilt gelooven/ tot den selven sult ghy voor de openbare ghemeynte alsoo segghen: Wy verdoemen ende verbannen alle de ghene die onse woorden niet en gelooven/ want onse woorden en segghen noch en leeren niet anders/ als van een eenich Schepper die onbegrijpelijck ende alwijs is/ ende buyten welcke geen ander Godt en zy.

Godt als een rechtveerdich Richter sal richten over de boose ende gheweldtdoenders. Siet vlijtich op de Wet/ op dattet in alles sijn toegae/ ende neemt goede achtinghe daer op/ ende datmen niet meer dan een eenich Godt aen en bidde/ ende die haer hier teghens wederspannich bewijsen sullen/ teghen die sult ghy onse getuygen sijn/ dat wy aen Godt ghelooven.

Waerom neemt ghy den gront uwer secten van Abraham af/ daer nochtans de Wet ende het Euangelium alder eerst na Abraham is ghegheven gheworden/ want en weet ghy dat niet/ hy en is geen Jode noch oock gheen Christen geweest: maer een man Gods / ende heeft sijns

gheloofs gheleeft: Sijn navolghers sijn alle uytvercoren lieden ghewcest / ende dese Prophete met alle die aen God ghelooven / die sijn van Godt.

Daer sijn sommighe lieden die de Wet onderworpen zijn / die het daer voor houden dat oock de vrome lieden in dwalinghe leven connen. O lieve menschen wacht u dat geen dwalinge u ziele overvalle/ende die selve verduystere/ waerom en gelooft ghy niet de Propheten Gods ende sijn geboden/ ende als ghy de waerhept weet waerom verzwijght ghy die? Daer zijn eenighe lieden die de Wet onderworpen zijn ende haer bygelept pont gelt heerlijck wel aenleggen/ maer sommighe versaken dat/ ende segghen / sy en hebben niets ontfangen/ maer sy en willen al t'samen niet weten/ want met openbare leughenen willen sy Godt bedrieghen.

Godt siet geerne datmen waerachtich ende bestandich is / ende datmen hem vreest.

De ghene die om een yder slechte sake zweeren / die sullen int toecomstige leven daerom ghestraft werden/ ende Godt en sal met haer niet spreken / ende den dach des Oordeels en salse niet beschermen / ende gheen deucht en sal haer vande opgelepde pijne connen verlossen.

Het sullen sommighe/als de ghene die daer eenige woorden inwendich int boec schrijven / die daer doch niet in en behooren / seer hart ghestraft werden / om dat zy Godt wesentlijck tot een leughenaer maken. Niemant onder de menschen en is soo deuchtsaem / dat hy zal voor een Godt aenghebeden werden/ maer insonderhept sullen de Priesters/ ende die over de geestelijcke saken verordent zijn / vlytich toesien / dat zy inde ghebodem des Wets wandelen/ ende dat sy niet de Engelen of Propheten voor Godt en houden/want haer is den rechten wech ghewesen geworden / ende Godt heeft Propheten uytghesonden/ ende haer boecken ende wijsheyt ghegeven/ maer nochtans met een seker conditie: Daer na heeft hy sijn Legaten gesonden /ende die selve sullen wy volcomen geloove gheven / want hy heeft tot haer ghesept: Ick hebbe u daer toe ghestelt dat ghy neffens my betuygen soud/ daerom en sult ghy anders nergens na jagen/dan na de Wet Gods/ want dat is beter dan alle Aertsche ende Hemelsche saken.

Ghy gheloovighe seght/ wy gelooven O Godt uwe geboden/want oock Abraham Ismael/Jacob/die twaelf gheslachten / Moses Christus / ende ander Propheten/ die seer lanck te verhalen waren/ hebben even dit gheloofst: Want deur den gheloove en begheert men niet anders te vercrijghen dan de Wet. Alle ongeloovighe sullen in gene werelt onder de verdoemde getelt werden/maer op wat wijse sal Godt deur sijn leere den wech der waerheyt de sulke bewijsen/die hem eenmael bekent/ende daer na wederom vervallen sijn: Sy zijn eerstmael getuygen vande wonder wercken der Propheten ghewcest: Maer de Goddeloose lieden/ sullen Godes ende der Engelen toorn tot belooninge hebben/haer pijne en sal nimmermeer vermindert werden/ so sy geen boete en doen/ ende vroom werden: ende wanneer dat gheschieden sal/soo sal God hen vergeven ende vreuchde toevoeghen.

Godt en heeft gheen behaghen aen de bekeeringe der ongeloovigen / als zy namelijck/wanneer zy gheloovich zijn ghe worden/ noch booser werden: Ende dese sullen sonder eenighe barmhertichepdt zware onlijdelijcke pijne uytstaen endelijden moeten.

Inden name des barmhertighen ende goedigen Gods.

V. CAPITTEL.

NIemant en sal de volcomen ghenade Gods noch oock de onse verkrijghen / die niet van alle dinghen / die hy alderliefst heeft / oock andere mededeelt.

Eer dat het Testament gemaeckt ende becrachtiget wert / so hebben de Kinderen Israels van allerley spijse moghen eten / uytgenomen die haer Israel verboden heeft: Ende wie Godt wil tot een leugenaer maken / die sal onder de Godeloose gerekent werden.

Ghy sult alle menschen laten verkondighen / dat Godt ernstelijck heeft geboden dat men Abrahams Religie soude navolghen / want hy en is gheen ongheloovich noch afgodisch mensche geweest / hy heeft het eerste bede-huys ofte Tempel ghebout / namelijck Mecha die heylige plaetse.

De cracht deses ghebouws is noch te speuren / Wie daer met vreese henen gaet / die blijft gerust ende te vreden / want dit ghebou behaecht Gode wel / ende hy wil dat hy van alle menschen in eeren ghehouden werde / ende dat oock een yder na sijn vermogen den selven besoecke / want Godt vraeght weynich nae de ongheloovighe lieden.

O ghy Wetmakers / waerom en sijt ghy niet gehoorsaem de geboden Gods / want hy betuycht van alle uwe wercken / ende als ghy dese Wet-makers navolcht so sult ghy uyt vrome / boose lieden werden / ghy hebt u Prophetē die u de macht Gods wijsen / ende waerom wilt ghy u van tot de Religie der Goden bekeeren / maer een yder die Godt aenroept / die is opden rechten wech. Lieve luyden vreest Godt so 't behoort / blijft inde goede Wet ende houdt u aen Godt onsen bescherm-Heer / ende bidt hem om sijn barmhertichept.

Wanneer onder u eenighen twist of tweedracht ontstaet / soo set alle vrolijckheyt op een zyde / doet den wille Godts ende wert goede getrouwe broeders onder malcander / hebt eenderley ghemoet ende danckt God / die u van 't voorgaende perijckel verlost ende ontlast heeft.

Godt heeft u de kennisse sijner wonder wercken ghegeven / alsoo dat ghy boven ander volckeren bequaem sijt / hy heeft toegelaten saken bevolen / ende ongeoorlofde dinghen verboden. Wie sijn gheboden niet gehoorsaem en is / die sal daer om zware straffe lijden moeten / want ten jonghsten daghe sullen sulcker menschen aenghesichten gantsch zwardt werden / die het geloove verlaten ende ongeloovich geworden zijn: Maer der ghener aengesichten sullen wit werden / die inde goede Wet blijven / ende daer deur de barmhertichepdt Godts verkreghen hebben. Dewijle u nu dese Goddelijcke kracht gheopenbaert is / soo sult ghy weten dat Godt teghen gheen sulck volck toornich en is / maer ghy sijt het beste volck / dewijle ghy de geboden Gods gehoorsaem sijt ende hem aenbiddet. Als de Wetmakers haer tot u begeven / ende u volgen / soo sullen zy daer deur haer selven een groot profijt aenbrengen: Sommige onder haer gelooven / ende sommighe niet / maer sy en connen u nerghens mede / dan alleen met woorden schaden: Inden krijch sullen sy haer vyandē moeten den rugge keeren / ende en sullen niemant vinden / die hē over haer ontfermt / sy sullen gheheel verbaest zijn / ende den toorn Gods salse over vallen / ende sullen groote armoede ende diere tijdt uytstaen ende lijden moeten / ende de oorsaeck van alle desen is / om dat sy de Prophetē Gods onbehoorlijcker-wijs hebben ghedoodet.

De Vrome lieden staen inder nacht op/ studeren/ bidden/ en vreesen haer voor dē dagh des oordeels: sy syn gheneyght tot alle goetdaden: zy doen wat haer geoorloft sy/ ende myden 'tgene haer verboden is/ende dese sullen van weghen haer verdienste/ die ander lieden verre te boven gaen / want Godt de rechtveerdighe richter en laet geen goede wercke verloren zijn. De onghelovighe en sal haer goet/eñ statelicke vrientschap niet helpē/ maer sy werden in het onuytblusschelick vyer gestort/want dese syn als een boose wint/die het alles deur malkāder werpt/ maer zy en konnen geen schade doen/dewyle zy niet God: maer haer selven schadelick zijn / Daerom lieve luyden en gelooft haere wercken niet / want met den monde spreken zy een dinc / ende int herte hebben zy een anders: In uwe tegenwoordicheyt bekennen sy dat sy de Wet hebben aenghenomen/ ende met u eenich sijn/maer als sy van u gaen soo lachen sy u na / eñ vertoornen over u/maer sy sullē inden toorn Gods sterven/ ende dan vernemen dat Godt een kenner der herten is: ende of zy wel een vreucht over u ongeluck hebben / so en konnen sy u doch niet schaden en als ghy God sult volgen ende by hem volherden / soo sal hy alles wat ghy voorneemt wel laten gelucken.

Want Godt heeft u tot Badar met weynich volck de overwinninghe gegeven/eñ of wel sommige trouhertighe lieden u gewaerschout hebben dat ghy met soo weynich volck niet slaen sout / soo heeft doch Godt 3000. welgeruste Engelen/ u tot hulpe gesonden / ende als ghy u voortaen vreesen sult soo sal hy u voorder helpen/ende wel 5000. strijtbaer engelen toesenden/ ende dit mirakel ende wonder werck heeft Godt alleen daerom gedaen op dat hy verblyde / ende int goede bevestige / de wyle hy de hoopen der Godloosen (of sy schoon wel groot zijn) seer kleyn ende swack maken / want hy is alleene machtich / ende de victorie komt van hem tot ons.

Die Hemel ende Aerde toebehoort die sal de vrome vreughde ende blijdtschap/ maer de boose quale ende pijne toevoeghen. Wie Godt vreest die sal hem van woecker onthouden / ende alle de ghene die den boodtschapper Gods naevolgen/ die sullen in 't Paradijs haren loon daer voor ontfanghen / maer de ongeloovighe sullen de Helsche pijne lijden.

Wie in honghers noot ende diere tijdt veel broot uyt deelt / ende sijn schuldenaren vergeeft / ende de sonde beweent / die sal God het Paradijs gheven/ maer wie verboden dingen doet die sal sonder eynde in 't vyer branden ende braeden moeten. Daerom betracht vlijtich de seden ende ghebruycken uwer voor-Vaders/ werpt wech alle Melancholie ende vertwijfelinghe.

So ghy ende de uwe inde goede Wetten blijven sult / soo sult ghy verheven werden/ende als u ergens eenigh ongheluck aenkomt soo en ghedenckt maer dat dit sonder perijckel gheschiet.

God heeft een afgrijsen van de boose/ ende kendt de sulcke wel die aen hem gelooven. Godt reynicht de vrome/ maer de boose verdelght hy / ende neemtse uyt de vrome wegh ghelijck men het onreyne van 't yser wegh-neemt. Als ghy niet standtmoedigh ende onbevreest tot den krijgh zijt/so en behoeft ghy niet te dencken/ dat u het Paradijs sal geopent werden: Daerom al eer ghy in den krijgh treckt/soo bereyt u te vooren totter doot. Wanneer Mahometh de boodtschapper Gods sal ghestorven zijn/ soo sult ghy de ordinantien die hy u gegeven heeft / verdedighen / ende God sal u bystant doen/ maer niemant en kan sterven voor den tijdt en termijn / die hem gheset is / ofte eer dattet Godt begeert. Die haer het tijdtlijcke weynigh aentrecken ende verlanghen na de Hemelsche goed'ren / die sal

sal Godt rijckelic belonen. O lieve Godt delgt wt onse overtredinghe / vergeeft ons onse sonde / ende sterckt onse voeten / ende geeft ons kracht tegen de boose eñ ongeloovige. Niemant en volge de ongeloovighe / noch en hebt geen gemeynschap met haer / maer volgt Godt den richter aller menschen.

Ick wil oneenicheyt ende tweedracht inde herten der ongheloovigher laten komen / eñ wil haer dan int eeuwighe vyer ter neder stoorten. Eer ende te voor uwe herten met oneenigheyt sijn gheplaeght geworden / soo heeft Godt met u een verbont gemaeckt / ende heeft u uyt ghenade ende barmhertichept uwe sonden vergeven: Ende doen ghy oock inden slach hebt moeten de vlucht nemen / soo heeft hy u den weg deur de woestijne ende gebergten gewesen / eñ trooste u over 'tverlies uwer goederen / daerom vreest Godt want hy heeft u na gheleden schade ende arbeyt / slapende eñ rustende gemaeckt / daer door ghy weder verquickt zijt gheworden.

Sommige menschen bedencken. Ongherechtige / ende grousame saken van Godt / en verbergen sulcks in haer herte / maer Godt kent alle heymelickheden des herten.

Ghy sult weten datalle de gene die inden slach de vlucht nemen / vandẽ duyvel daer toe geprickelt / ende ghedreven werden / maer die over dat selve berouw ende leet heeft dien wil het Godt vergeven.

Lieve luyden en laet u vande ongeloovighe niet innemen / als sy u willen overreden / dat ghy niet indẽ Krijgh sout trecken; Sy seggen als ghy te huys blijft / soo sijt ghy verseeckert dat ghy niet en sult verslagen worden: maer sulcke lieden en hebben geen herte / ende sy syn met smerte ende vertwijffelinge ingenomen.

Godt kent uwe wercken / eñ maect de uwe in alles gantsch levendig / maer der ander lieden wercken laet hy versterven.

Bidt Godt om vergiffenis eñ int begin van alle uwen handel soo beveelt u selven Godt / ende als die u helpt / wie wil u dan schaden / ende soo hy u schaden wil wie kan hem weeren / want alle wijse lieden geven haer selven God over.

Als de Prophete yet van den verkreghen buyt begheert / soo en sal men hem dat niet ontsegghen / want men houdet daer voor / als men hem dat weygherde / dattet hem een onruste ende een groote schande waer.

Wie desen Prophete loochent / die sal aen den dagh des Oordeels nevens hem voor Godt verschijnen moeten.

Godt heeft u een Propheet verweckt / die de dwalende den rechten wech leeren sal / ende heeft daer deur de lieden een groote ghenade bewesen.

Godt laet u het quaedt overkommen / maer soo ick u gesepdt hebbe / soo zijt ghy selve oorsaeck daer van.

Godt is almachtigh ende heeft toegelaten / dat ghy aen den dag doen hem den Leger vergaderde / veel onghemack hebt moeten lijden / maer alles tot dien eynde / op dat de boose van de goede / ende de bestandighe vande onbestandighe mochten gekent worden. Alle de gene die in den wegh Gods sterven / die en sijn niet waerachtigh gestorben / maer sy leven by God ende verwachten op de sulcke / die sy hebben naeghelaten / ende en vreesen haer voor geen dinghen

Inden name des barmhertighen ende goedighen Godts.

VI. CAPITTEL.

GOd sal de vrome na geleden schade/ ende arbeyt een eeuwige vergeldinghe geven/maer vreest u voor de gene die in haer vergaderinghe / van uwen doen ende handel spreken/beveelt u Godt ende seght / Godt maeckt het alles na sijnen wille / ende niemant en vreese hem voor de ghene die van den duyvel gheregeert werden.

Die boose sal men in al haer doen verachten/als oock sulcke lieden die haer selven meest/ maer Godt alderminst schaedelijck zijn / want die sullen ten laetsten die straffe met oneyndelijcke pijne lijden moeten.

Godt laet haer toe dat sy een vrolicken ende gheluckigen stand voeren/ doch niet dat dit haer ziele profijtelijck is / maer dat haer sonden daer deur des te grooter werden : ende tot vastichept uwes gheloofs / soo hebbe ick mijnen boodtschapper u tot een leeraer ghesonden / daerom ghelooft aen Godt / ende ghelooft sijnen boodtschapper ende hoort hem / soo sult ghy grooten loon ende vreugde daer voor ontfanghen.

Tot de gene die de Propheten hebben gedoodet sullen wy alsoo seggen : O ghy verbloeckte : nu versoeckt ende proeft ghy die oneyndelijcke pijne van weghen uwe boosdaden. Het sullen sommighe segghen dattet haer Godt bevolen heeft/ dat sy geen Propheten sullen ghelooven/ of haer en verschijne te voren dat brandende vyer : Daer op sult ghy haer dan antwoorden / dat haer oock voor dese tijt wonder Propheeten met groote kracht ende macht gesonden zijn geworden / soo en heeft men hem dan hier over niet te verwonderen of sy schoon u niet en hooren / na dien sy den ghenen wedersproocken hebben/ die met den Psalter / ende ander H. schriften ghekomen zijn. Een yder mensche moet de doodt versoecken/ maer sijn beloouinge sal hy alder eerst in genen leven ontfanghen.

Die is alleen gelucksalich die van het vyer verlost / ende van God in 't Paradijs sal geset werden : het Paradijs blijft vast bestaende / maer ons leven ende alle Wereltlijcke dingen zijn onbestandich.

Ghy sijt menichmael veel onbehoorlickheden ende smaet woorden verwachtende/ende sult oock groote schade lijden/ maer weest daer in ghedudigh / soo sult ghy de eeuwige heerlijckhept verkrijgen.

Die het verbondt dat Godt met de menschen gemaeckt heeft/ verachten/die sullen ommekomen / ende tot stof ende asschen ghemaeckt worden / ende de eergierighe die veele van haer selven houden/ ende het Lof dat andere toe komt/ haer selven toe schrijven / die sullen daer om sware straffe lijden moeten. Het gebouw van Hemel ende Aerde/ Item den loop der Sonne ende Mane / houden de wijse lieden voor een machtigh werck Gods/ ende betrachten dat Godt dese dinghen niet te vergeefs geschapen heeft.

O barmhertighe Godt vergheeft ons onse sonden/ ende voert ons na onse doot by de vrome/ ende en veracht ons niet in den dagh des oordeels/ maer verlost ons van het vyer / daer in de boose branden ende braeden sullen.

De ghene die dit segghen / sullen een sulcke stemme aenhooren : Ick en wil niet toe staen/ dat eenige Mans of Vrou Persoonen haren arbeyt souden te vergeefs gedaen hebben : Maer ick wil alle

de ghene die om mijns naems wille geleden hebben / in het Paradijs voeren / ende wacht u wel dat ghy gheen ghemeynschap met de ongheloovighe hebt / want zy wandelen op eenen boosen weghe.

De vrome lieden houden de Wet / zy bidden God aen / zy gheloöven aen hem ende vercrijghen daer deur van Godt barmhertichept ende belooninghe. O lieve menschen sijt vlijtich sonder ophouden int goede / op dat u Godt vergeve.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Gods.

VII. CAPITTEL.

Ghy sult Godt aenbidden met vreese / want hy heeft den eersten mensche gheschapen / ende van hem het eerste wijf van daer ghy alle hercomet / daerom en sult ghy niet hart noch ondanckbaer tegens uwe wijven zijn / ende de wijle God ende de Engelen de Weesen gunstich zijn soo sult ghy u die selve oock laten bevolen zijn. Etet van het uwe / ende niet wat haer toebehoort.

En doet gheen quaet voor goet / ende so ghy u niet ten besten met haer en cont verdraghen / soo sijt vriendelijck teghens uwe wijven: Der selver meucht ghy 2. 3. 4. ja soo vele nemen / als ghy u gheneeren ende voeden cont / ende in vreden te houden u selven toe vertrout.

En verquist het goet der Wesen niet / noch yet wat u toe vertrout is / ende als zy haren behoorlijcken ouderdom vercrijghen / soo geeft hen haer goet in tegenwoordich yt der ghetuyghen / want God heeft een scherpe ooghe hier op. De sonen en de dochteren sullen haer toe behoorende deel des goets / dat hen vā haer ouders is na gelaten / het sy weynich ofte vele / ontfangen / in die ure als de deelinge gheschiet / ende dan sullen de vrienden weesen ende arme oock een deel daer van becomen. Wie Godt vreest die late hem de weesen ter herten gaen / want die ontrouwelijck met haer omgaen / die sullen van het Helsche vyer verteert werdē.

Godt heeft bevolen dat een sone soo veel hebben sal als twee dochters / maer als daer meer dan twee zijn / soo sullen sy twee derdendeel hebben van 't ghene wat boven de betalinge der schulden / ende upt deelinge der aelmoessen noch over blijft / ende ghy en weet niet wie u meer nuttet de vader of de sone.

Als yemant sijn wijf sterft ende geen kinders hem na laet / so is dat halve houwelijck goet des mans / maer als zy kinderen na laet / soo en comt de man maer het vierde deel toe. Ēn als de man sterft sonder kinderen / so comet wijf het vierde deel des goets toe / maer als hy kinderen na laet soo en moet sy maer hebben het achtste deel / nochtans soo moeten eerst de schulden ende oncosten betaelt ende daer van af getrocken werden.

Wanneer yemandt erft ende hy en is gheen soon / maer een ander ofte vremt mensche / het sy man of vrou-persoon / so sal die het seste deel hebben / ende niet meer / ende als daer veel susters ēn broeders zijn / soo sal na betalinghe der schulden ende uytdeelinge der aelmoessen een yder sijn seste deel gegeven werden.

Een yder die dit ghehoorsaem is / die comt int Paradijs / maer wie ter contrārie doet / die sal inde Helle comen.

Als een wijf van vier ghetuygen over wesen wert / dat sy haer vergrepen heeft / soo sal die selve soo langhe in haer huys werden ghesloten / tot dat haer Godt het zy verlost / ofte datse behoorlijck gestraft werden.

De ghene die hoerderije ende overspel begaen /

begaen / ende niet en weten dat dit een so grooten sonde is / ende hier na van desen berou ende leetwesen hebben / die en sullen soo gantsch zeer niet gestraft werden. Godt heeft eenen grouwel vande ghene die wetentlijck sondighen / ende haer aldereerst int dootbedde bekeeren willen.

O lieve luyden en doet de wijven geen ghewelt noch met woorden ofte wercken / ende als sy u / niet meer en behagen / soo is het u toegelaten haer te vermangelen / ende andere in haer stede te nemen: Ende ghy sult vlijtich waer nemen dat ghy niet te wijve neemt de moeder / de dochter / de suster / de nichte / desuychminne / de snicke / oock niet de moeder ofte dochter uwer suychminne.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Gods.

VIII. CAPITTEL.

Dit boeck dat u vanden Hemel ghesonden is / beveelt ende leert dat ghy u met kuysche wijven / ende al sulcke vereenigen sult / dat geen hoeren en sijn / ende ghy sult met haer eerlijck leven / ende sy sullen oock een bestemt ghelt ontfangen / op dat sy gheen oorsaeck en hebben / de trouwe te breken / ende ander parten te hebben.

O lieve luyden als ghy coopt ofte vercoopt / soo en spreeckt gheen leughenen / want daer deur doodet ghy u ziele / ende wie sulcks doet die wert van Godt in't eeuwich vyer geworpen.

Die haer vande verboden dingen onthouden die sullen in't hoochste goet geset werdē / ende so wel de mans als de vrouperfoonen haren verdiendenloon ontfanghen. De vrouwen sullen haer mans gehoorsaem sijn / ende de mans sullen de wijven regieren ende kuysch met haer leven. Ende de wijfs sullen het ghene wat zy van haer mans hooren / in't verborgen houden / ende waer dat tegendeel ghe-schiet / soo sullen sy daerom ghestraft / ende so langhe te huys op het bedde ghehouden werden / tot dat sy haer beteren.

Doet goet uwe nabueren / bloet-vrienden / ende uytlanders. De gierige willen wy oneyndelijcke straffe aendoen: Eñ de ghene die aelmoesse gheven tot dien eynde / om daer deur ghesien te werden / die sijn des Duyvels gesellen / want God siet het alles / hy beloont ende straft alle dinghen / of het wel soo cleyne ware als een Mugghe.

Als ghy bidt so sult ghy nuchter sijn / op dat ghy weet wat ghy seght / ende als ghy dat werck met de wijven uytvoert / ende gedaen hebt so sult ghy u eerst wasschen / eer ghy biddet / ten sy sake dat ghy cranck waert / ofte op een wech daermen gheen water hebben can / dan sult ghy u in sulcken ghevalle met een reyne aerde bestroyen / eñ in stede des waters u daer mede vryven / De barmhertighe Godt salt u hier in vergeven / want hy kent alle u vyanden. De Joden hebben haer Wet gecorrumpeert ende verdorven / sy bekennen dat sy ghehoort / ghesien / maer niet ghelooft en hebben / doch het ware hen beter sy hadden ghelooft / ende Godt ghehoorsaemheyt bewesen / weynich lieden sullen haer volghen / want sy sijn van Godt verlaten. O lieve luyden ghelooft dat dit ghesehenck u sy ghesonden ghe-worden / ende bidt Godt aen die de sonde vergeeft wien hy wil. Vele willen haer selven verhoogen / ende maken Godt tot een leugenaer / maer hy verhoocht wien hy wil / ende en doet niemant onrecht / ende hy verwarret de ghene die daer segghen

ghen dat sy op den rechten wech wandelen / ende soo niet en is / maer hy sal in't vyer verstooten alle die dit wederspreken. Als Godt u tuchtighet soo danckt hem daer voor / hoort hem ende sijn legaten / ende een yder die u voor gheset is : ende als ghy eenich twijffelachtich woordt hebt / soo loopt tot God ende sijnen boodschapper / ende als ghy vande ongheloovighe eenich twijffel hebt / soo bidt tot Godt sonder ophouden. Een yder die Godt ende sijnen boodtschapper volcht / die sal van Godt gheleydet werden / ghelijck de Propheten die daer sijn ghedoot ghewordden.

Inden krijch sult ghy voorsichtich zijn / ende een yder die manneliick strijt / hy come schoon daer om ter doot ofte niet / die wil ick vreuchde ende vergeldinge geve. De vrome lieden sullen in Gods naeme strijden / ende wat de menschen booses doen / dat behoort hun toe / maer wat zy goets doen / dat behoort Gode toe. Wie den boodschapper volcht die volcht God selve / waerom en ghelooven dan de boose onsen Alcoran niet / want soo dit boeck niet van God en waer / so souden daer in veel strijdige dingen / ende weder spreucken bevonden werden.

Maer strijdt ghy daerom inden naeme Godts / gheeft gheerne aelmoessen / ende radet totten crijch / God de Schepper aller dingen sal u helpen.

Als u yemandt groet / soo groet hem weder / ende danckt hem / want dat behaecht Godt wel.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Godts.

IX. CAPITTEL.

DAer en is maer een Godt / die sal alle menschen aende dach der opstandinghe vergaderen / ende op dien dach en sullen de leugens gheen plaetse hebben / want daer en is niet waerachtigher als Gods woort. Lieve luyden waerom hebt ghy ghemeynschap met de ongeloovighe / want Godt salse van wegen haer ongeloof ter neder stoorten / maer moghelijck meynt ghy haer op uwen wech te brenghen ? Maer dat en sal niet geschieden / want Godt begheert dat zy op den boosen wech wandelen sullen. Sy willen wel dat wy oock in haer dwalinghe staken / daerom en gesellet u niet tot haer / maer slaetse doodt / waer / ende hoe ghy immer cont / ende die haer vrywillich op den rechten wech begeven / die sult ghy onbezwaert laten. Alle die daer den vrede begeeren / ende daer na den selven breken / die sult ghy dooden : Maer gheen vrome en sal met wille een ander vrome om brenghen / maer als het onwetende ende sonder perijckel gheschiet / soo sal die selve ergens een gevangene / vry ende ledich laten / ende in plaetse des ghestorven / de vrienden van den selven toe senden / ende wie dit niet doen en can / die sal twee gantsche maendẽ tot straffe vasten. Maer als yemandt met wille een ander ombrengt / die wert int vyer geworpen. De ghene die niet kranck en zijn / ende te huys blijven / die en sullen de ghene die inden name Gods na den crijch trecken / niet ghelijck ghehouden werden / want Godt sal de ghene die in sijnen naeme strijden / hooch verheffen / ende alles goets bewijsen. De ghene die vande boose Engelen zijn gheslagen ghewordden / die werden in't vyer geworpen / ten sy sake dat sy ergens zwacke / crachteloose lieden ofte kinderen zijn gheweest / die wilt Godt vergheven.

De ghene die God ende den Prophete ter eeren van huys trecken / ende haer in vremde Landen begheven / die sullen

ghenoech ende vol op hebben: ende als ſy in die ſelve Landen ſterven / ſoo ſal de barmherticheyt Gods met haer zijn.

Als ghy inden krijch treckt / ſo en wilt niet naelaten te bidden / want anders moeſt ghy vreeſen / dat u vyanden u ſouden ſchaden. Ende als ghy met uwen Legher optreckt / ſo ſullen ſommige onder den krijchſvolcke bidden / ende ſommighe ſullen in haer wapens ſtaen ende omwiſſelen / want het mochte anders / waer deſe ordeninghe niet ghehouden werde / de vyant de overhant becomen / ende u het uwe alles wech rooven.

Ende als ghy alreede aen een ſappige moraſſighe plaetſe gheleghert ſijt / ſoo en ſal u niet ſeltſaems voor comen / als ghy maer wel toeſiet / ende het zy dat ghy u nederlegt ofte opſtaet / ſo roept Godt behoorlijcker wijſe aen.

Ick hebbe u dit waerachtighe boeck vanden Hemel hier neder gheſonden / op dat ghy u ſelven daer uyt nae 't vermoghen onſer ordeninghe richten ſout / ende alſoo zal Godt uwe ſonden / ende alle u ander feylen vergheven. En bemoeyt u niet Godt voor alſulcke te bidden / die haer eyghen zielen ſchadelijck zijn: Want of ghy ſchoon in deſen leven voor haer biddet / wie ſal dan immers in ghenen leven aen haer plaetſe teghen Godt diſputeren / ofte wie ſal hen helpen. Een yder hoer-eerder / ende ſondaer als hy Godt bidt ende boete doet / ſoo vercrijcht hy de vergiffeniſſe zijner ſonden / daerom wie ſondicht / die en ſchadet niemant als hem zelven. De ghene die niet met woorden / maer met der daet de Wet verclarē / die ſullen groote verdienſt ende belooninghe hebbē. Wie eenmael een onſtraffelijck leven ghevoert heeft / ende hem daer nae in een roeckeloos leven begeeft / die ſal grouſaem gheſtraft werden. Godt en vergeeft de doodt ſonden niet / maer alleen de cleyne ſonden / ende dat waerlijck wien hy wil.

Een yeder die inde plaetſe Gods den Duyvel dient / die ſal in openbare ongheluckken gheraecken / want of ſchoon deſe menſchen veel beloven / ſoo en houden zy het doch niet / maer ſulcke geſellen ſullen aen een plaetſe comen / daer zy gheenen uytganck te rugge hebben ſullen / namelijck int helſche vyer / ende wie goet doen zal / die wil ick in't Paradijs voeren / want het woort Godts is de waerheydt ſelve.

Wanneer een man ofte vrou-perſoon / maer ſoo veel goets en doet / als een moſtaertzaet groot is / ſoo en ſal die van des weghen niet ongheloont blijven. Wie can een beter Wet vinden als die / dewelcke Abraham den ootmoedigen ende Godt vreeſenden man is ghegeven gheworden,

Als yemant een wijf neemt / die een weeſe is / ende datmen haer het beſtemt houwelijck goet niet en wil laten volgen / ſoo vintmen de verclaringhe hier van in deſen boecke.

Doet recht den kinderen / ende alle ander weeſen / want Godt heeft een waerkende ooghe hier op. Den man ſal ſoo vele als het mogelijck is / met den wijve vreedſaem leven / ende als ghy onder uwe wijven gheenen vrede noch eendracht houden cont / ſoo ſult ghy deſen teghenwille ſoo veel het moghelijck is met ghedult verdraghen.

Wy bevelen alle de ghene die haer tot onſe Wet voeghen / ende die bekennen / u / eñ de uwe / dat ghy God vreeſen ſult / of anders ſal hy als een Heere over alles / ſtrenghe wrake teghen u oeffenen. Lieve luyden en gheeft gheen valſche / maer rechte ghetuyghenis: want Godt is een rechtveerdich richter / ende kent de ghene die niet oprecht en handelen. Ghelooft aen Godt / aen ſijnen bootſchapper / ende aen dat boeck dat u vanden Hemel gheſonden is gheworden.

De ghene die in't eerſte ghelooft ende

daer na afwÿckt ende ongeloovich wert die en sal by Godt gheen ghenade noch barmherticheyt vercrÿghen / maer sy sullen int vyer gevoert werden.

Ghy en sult met de ongeloovige niet te doene hebben / of ghy schoon daer deur tot grooter eeren comen mocht.

De ongheloovige onder winden haer Godt te bedriegen / maer sy werden van hem bedroghen / want als sy bidden / soo doen zy dat met tragen gemoede.

Als de ongeloovige niet aen Godt en gelooven / ende daer by geen boete doen / soo werden sy int vyer gheworpen / maer als zy haer bekeeren / soo connen sy hopen / dat zy eenmael inder vromen ghemeynschap int Paradÿs comen sullen.

Godt en wil u niet quaets doen / als ghy aen hem ghelooft / ende hem danck segghet soo 't behoort.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Gods.

X. CAPITTEL.

Godt die alle dinghen siet ende weet / die sal de ghene die boosheyt doet een smadelÿcke doot laten sterven / ende een yder die goet doet / het sy heymelÿck of openbaer / die sal van Godt daerom beloont werden / maer wie Godt ende sÿnen bootschapper niet en hoort / ofte de Wet wil strÿdich maken / die willen wy allerley plagen aen doen / maer de geloovighe sullen een sulcke doot sterven / soo zy dat verdient hebben.

Sommighe sullen van u begeeren dat ghy dat boeck vanden Hemel nederwaert op haer hooft wilt laten regenen / maer dese sult ghy tot antwoort gheven / datter sommige van Mose noch hooger dinghen begheert hebben / namelÿck dat ghy haer Godt soude wÿsen / maer daer over zÿn sy vanden donder ende blixem uyt den Hemel verslagen geworden.

Vele menschen smaeden de Jonckvrou Maria / ende vele seggen dat Christus niet Maria soon / noch Godes bootschapper zy / maer een ander die hem gelÿck ghesien heeft / ende dat die is ghecruyst ende ghedoot geworden / Dese alle hebben in haer herte groot twÿffel datse hem niet en hebben ghedoodet / maer de onbegrÿpelÿcke God / heeften tot hem genomen / doch de onbegrÿpelÿcke Godt sal in ghene werelt hier van selve getuygenis gheven.

De wÿse ende bestandighe lieden roepen Godt aen / ende gelooven sÿn gheboden / dese doen de lieden goet / ende geven rÿckelÿck aelmoessen / daerom sal het haer ten laetsten oock vergolden werden.

De ongeloovige sal Godt onwtsprekelÿcke pÿne aendoen / ende haer int eeuwighe vyer storten: Daerom lieve luyden ghelooft den bootschapper die u de Goddelÿcke waerheydt vercondicht / op dattet u welgae / maer wacht u dat ghy niet erghens teghen Godt / ende de Wet en spreeckt.

Jesus een sone Marie / een bootschapper Gods / een gheest / ende een woordt / dat vanden Hemel hier neder ghesonden is gheworden tot Maria: Ende als ghy aen Godt ghelooft / soo en moet ghy niet segghen datter drie Goden zÿn / want daer en is maer een Godt / die oock geenen sone en heeft / die het alles onderworpen is. Christus can het soo weynich loochenen als de Enghelen dat hy Godt niet soude onderworpen zÿn: Ende wie desen niet en ghelooft / die sal hy grousaem straffen / maer de gheloovighe sal hy eeuwighe vreuchde ende blÿdtschap toevoeghen.

Wanneeer een Broeder een Suster heeft/ die sonder lijf-erfghenaemen sterft soo sal die Broeder het gantsche goet erven/ maer soo die broeder sonder erfghenamen afsterft/soo en sal de Suster maer dat halve deel erven / ten ware sake datter twee Susters voor handen waren/ so sullen sy twee derden-deelen ontfangen/ maer soo daer veel Broeders ende Susters zijn soo komt de Broeders de twee deelen toe / ende de Susters maer een deel. Dese onderwijsinge wert u van Godt ghegheven op dat ghy niet ergens uyt onwetentheyt hier in eenighe feyle begaet ofte sondicht.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Gods.

XI. CAPITTEL.

ALs ghy met yemandt een verbondt maeckt so houd dat selve stijf en vast.

Ghy en sult niet eten van de deelen des diers die u verboden zijn / ten sy dan dat ghy op een bevaerdt ofte reyse zyt.

Een reyser en wandelaer sal wel voor hem sien/ dat hy op de jacht geen Dieren doot en slae/ tot ende soo langhe die selve Maent des verbodts ghepasseert is/ alsdan en heeft Godt niet verboden/ maer toeghelaten te vanghen.

Ghy en sult van gheen dier eeten / dat selve ghestorven / verworcht / in 't vyer verbrant/ofte van een Wolf is verscheurt ghewórden: ende niemant en sal sweeren by Godt/want het is sonde.

Als u yemant vraegt wat daer geoorloft ende toeghelaten is / soo seght / alles wat sappich wel-rieckende / ende van de honden op de jacht ghevangen is. Ghy meugt wel van de Jodē spijse koopen/en die eten gelijck sy dan ooc wel van u doen mogen. Als een Jodinne vroom is ende aen Godt ghelooft/ende geen ander boelschap en heeft soo is het u toegelaten die selve tot een wijf te nemen.

Als ghy tottet gebedt opstaet so wascht het aenghesicht/de handen/de armen tot de elleboghen / ende de voeten tot de hielen toe. Ende als ghy het werck des by-slapers uytricht / soo sult ghy u in het bad-water reynighen.

De ghene die kranck ofte op de bedevaert zijn/ende na het by slapen geen water hebben konnen/die sullen haer aenghesichte met stof van reyne aerde af wryven ende wisschen/want daer en behaegt Godt niet meer als de reynicheydt/ ende Goddelijcke aen-roepinghe.

Bidt my aen als uwen Godt/ ende ghedenckt aen 't verbont dat Godt met de kinderen Israels ghemaeckt heeft/ want uyt dese heeft God twaelf dienaers der gerechticheyt verkoren/ende tot haer gheseyt: ick wil altoos by u zijn / ende als gy aen my/ende aen mijn Propheten gelooft haer by staet/ende in mynē naem almoesse uyt deelt / dan wil ick uwe sonden vergheven/ende een eeuwighe belooninghe doen / ende wie het tegendeel begaet / die wil ick syn herte verstocken/ dat hy in dwalinghe volharde / ende int eeuwich vyer moet gestooten werden.

Ghy sult Godt voor haer bidden dat hy haer sulcks wil vergeven.

Godt heeft tusschen u ende de Christenen vyantschap geset/ ende die sal aenden laetsten dagh des Oordeels ontscheyden ende gheslichtet werden. Die zijn ongeloovich die daer segghen/dat Jesus de Sone Maria Godts sy. Ghy Joden ende Christenen zyt al t'samen van God gheschapen / ende wy hebben u den Propheten ghesonden/ om dat hy u den rechten wegh soude wysen. Doen Moses het volck over-reden wilde / dat sy Godt souden

soude aenroepen / soo seyde hy treckt na dat heylige lant in Jerusalem/dat u Godt belooft heeft / of anders sult ghy schade lijdē. Daer op heeft het volc geantwoort/ het zijn groote ende stercke lieden daer in ende als die selve daer niet uyt en trecken/ so en konnen wy daer niet in komē. Doen quamen daer twee mans voort/ die Godt vreesden / ende seyden: zyt ghy vrome lieden soo beveelt u selven Godt/ ende gaet vrymoedich binnen de poorte der stadt / ghy sult ghewis de victorie verkrijghen / maer dat volck volharde hart neckich op haer meyninge / ende en wilden daer niet henen in gaen / tot ende soo langhe de andere daer uyt ghetoghen waren / ende seyden Godt ende Moses souden voor haer stryden: Daer op seyde Godt tot Moses : ick wil dese boose lieden veertigh Jaer lanck dwalende laten henen gaen ende verhaelde haer de Historie vande kinderen Adams/ op dat sy wistē wie van die twee malkander hadde omghebracht : Sy offerden beyde/ maer alleen des eenen offer was Godt aengenaem / daerom seyde de eene Broeder tot de ander / ick wil u dooden / daer op antwoorde de ander / desen offer is Godt alleen aenghenaem den ghenen die hem vreest / ende of ghy my al schoon dooden wildet/ soo en wil ick u nochtans niet dooden / want ick vreese Godt de Heere / ende daer over heeft de ander synen Broeder vermoort / ende hem ghevoeght by de boose verlooren hoopen.

Ick hebbe u veel Propheten ghesonden / ende vele onder u zijn ongerechtich/ want alle die haer teghen Godt ende de Propheten setten/ ende de selve eenighe onbehoorlickheydt aen doen / die hebben verdient datmen haer handen ende voeten af houwe / daer om sullen sy hart gestraft werden soo sy haer niet en bekeeren.

Lieve luyden ghy die Godt dient ende vreest / roept hem aen / ende strijt inden name Godts / want den dagh des Oordeels sal zyn den onder ganck ende ruyne aller ongheloovigher menschen / dese sullen jammerlick int vyer gequelt werden ende nimmermeer daer uyt komen.

De dieven sal men de handē afhouwen want sy laden den toorn Godts op haer.

Als hem yemant bekeerdt/ende Godt om vergiffenisse der sonden biddet / soo verkrijght hy die selve. Weest daer in onbekommert / of daer schoon sommige uwe Wet verloochenen ende ongeloovich werden. Een yder die anders oordeelt dan het Godt verordent heeft / die wort onder de boose ghetelt.

Godt heeft verordent ziele om ziele/ ooge om ooge/ neuse om neuse/maer wie hem vande wrake kan onthouden / die sal barmhertigheyt by Godt verkrijgen. Wy hebben Christo den Sone Maria het Euangelium gegeven/'t welck is een licht eñ bevestiginge des Testaments/om den wegh des Wets te vervullen:daerom sal een yder knecht des Euangeliums het oordeel sijner geboden volgen / of anders is hy straf-weerdich. Wy hebben u ghesonden het Boeck der waerheydt ende na dat selve sult ghy oordeelen ende rechten/ ende in 't Oordeel sult ghy voor alle dinghen op de waerheyt sien.

Soo Godt wilde soo konde hy uyt alle natien maer een volck maken.

U ghemoedt sal altoos daer henen gericht zijn / dat ghy alle menschen goet doet/maer ghy en sult u geen Joden noch Christenen tot richters laten setten/want als ghy dat doet soo syt ghy haer gelijck. De ghene die inden name Godts oorlogen/ die en behoeven haer niet te vreesen/ want Godt deelt sijn gaven uyt wien hy wil / ende hy is een rijck beloover / want Godt / synen boodschapper ende vrome lieden sullen u bystaen / ende het krijghsvolck dat hem aen Godt houd sal de victorie verkrijghen.

En voegt u niet tot de gene die u Wet

bespotten/bekent u gheloof int openbaer soo sult ghy daer voor int Paradys komen. Niemandt en kan tot de volkomenheyt des wets gheraken die niet het Testament/ den Euangelio/ ende desen boeck ghelooft die van Godt selve gegeven is. Of schoon de boos-heyt hoe langh hoe meer de over hant neemt/ soo en sal hy u dat niet bekommeren alle gelovighe die de Enghelen in Gods plaetse aenbidden/ het laetste Oordeel verwachten/ ende goet doen/ die en behoeven haer niet te vreesen.

Doen het verbont met de kinderen Israels gemaeckt wert/ soo hebben sommighe van haer de boodt-schappers die tot haer ghesonden waren: seer weder sproken/ ja sommighe upt haer gantsch om 't leven gebracht/ Daer deur sy blint ende doof zyn gheworden/ maer Godt heeft dese grouw-same daet in sonderheyt laten opteeckenen. Alle die daer seggen dat Christus Jesus Maria Sone Godt sy/ die zyn ongeloovich/ ende Leughenaers.

Christus heeft selve ghesept: O ghy kinderen Israels gelooft aen uwen God ende aen mynen Heere. Sommighen seggen datter drie Goden zyn/ maer daer en is maer eenen Godt: ende soo dese haer fantazye niet en laten vallen soo werden zy met allerley plaghen te huys ghesocht.

Christus en is niet anders dan een boodschapper Godts/ ende voor hem zyn veel ander Propheten gheweest/ hy heeft een lichamelicke Moeder ghehadt die soo wel als hy ghegheten ende gedroncken heeft. Lieve luyden ghy en sult in uwe wet niet hoogers roemen als de waerheyt/ ende en volgt niet de dwalende die veel andere met haer in dwalinghe storten. God heeft door den mondt Davids ende Christi de kinderen Israels van zyn liefde verjaeght.

Vele van haer en hebben hen vande verboden dingen niet onthouden/ sy hebben veel booshept bedreven/ ende met de ongeloovighe veel te doen ghehadt/ maer soo dese aen Godt/ aen zyn Propheten/ ende aen dat boeck ghelooft hadden/ dat haer vanden Hemel is toeghe sonden soo en hadden sy sulcks nimmermeer ghedaen Daerom blyft het meeste deel int ongheloove.

In den name des barmhertigen ende goedigen Godts.

XII. CAPITTEL.

De Joden zyn altoos ghenoechsaem ons vyanden gheweest/ maer veel Christenen hebben ghelycker hant Mahometh aenghehanghen/ ende zyn onse goede vrienden geweest. De Priesters ende Presidenten onder de Christenen/ hebben deses Propheten woort geerne gehoort/ ende de waerheyt daer over geweent ende gesept: wy verhopen/ Dat wanneer wy den Prophete ghelooven soo sal hy ons int getal der vrome op nemen/ ende waerom en souden wy niet willen aen Godt ghelooven/ want alle geloovighe sullen int Paradys gevoert werden/ daer in grooten over vloet van soete wateren zyn.

Ghy sult de verboden spyse myden ende vande sulcke eten die u Godt verordent heeft/ ende die van Godt wil vergiffenis der sonden hebben die spyse thien arme Persoonen/ hy bekleede haer ofte verlosse haer upt de gevanckenisse.

Wacht u wel voor den wyn/ ende en speelt niet in het schaeck ofte berdt spelen/

en / want dat is verboden / ende is een inventie die vandē duyvel herkomt daer deur hy oneenicheyt ende tweedracht onder de lieden sticht / haer van het goede afhout / ende tot boosheydt beweeght. Wacht u voor de boose ende volght God ende sijnen boodschapper / ende wie het ghene doen sal dat hem verboden is / die sal sware straffe lijden.

Inde Maent daer in men Bevaerdt doet en sal niemant jaghen/ende hout dit in goede gedachtenis of anders en sal de hoochste Godt sulcx niet onghewrooken laten.

De Propheten behooren de gheboden te verklaren ende uyt te legghen.

Vreest Godt op dat ghy gheen boosheyt en bedryft / maer stadich in 't goede voort gaet. Niemant en sal hem onderstaen dit boeck disputeerlijck te maken/ noch men sal daer in niets veranderen/ anders werde Godt daer over seer vertoornt.

Als de ongeloovighe vermaent werden/ datse Godt ende sijnen boodtschapper gheloove ende hooren souden / soo antwoorden zy / dat sy sulcx niet konnen doen/ maer sy willen haer voor-Vaders navolghen.

Dewijle Godt in uwe ziele woont/soo en kan die selve niet booses wedervaren. Blijft op den rechten wegh/bekeert u tot Godt/ ende geeft goet ghetuyghenis van malkander : ende als daer eene sterft soo sullen ten minsten twee ofte drie Persoonen daer by zijn. Ende daer en sal niemant om eenich ghegeven getuyghenis wille de eene van de ander gelt nemen.

Jesus de Soone Maria diens ziele reyn ende salich is/die de Melaetsche gereynight / de doode weder opghewekt / de wijsheyt het Testament ende 't Evangelium leerde / die heeft geseyt : de Kinderen Israels als ongeloovige sullen sijn wonderen sien ende hem voor een Toveraer houden/ maer ghy sult my dancken van wegen de groote ghenade die ick u/ ende uwe Moeder gedaen hebbe. Doen Godt de lieden die wit bekleet waren vraeghde of zy aen hem ende sijnen bootschapper gheloofden/soo Antwoorden zy dat hy hier vā konde het beste getuygenis gheven.

Dese lieden vraegden Jesum of Godt oock soo machtich sy dat hy alle menschē wel aen sijnen Hemelschen Disch setten konde? Daer op Antwoorde Jesus: gelooft aen Godt ende vreest hem/ want Godt seyt den dach genaeckt aen welcke de waerheyt sal gewrooken werden . Ick wil de ghene die my hebben ghevolght het Paradijs te loone gheven daer in de volheyt van soet water is/want ick heersche over Hemel ende aerde ende alles wat daer in is.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Godts.

XIII. CAPITTEL·

Dancket Godt schepper des Hemels ende der aerden / roept hem aen want hy heeft alle dinghen sijn bestemde tijt gheset ende verordent wanneer sy gheschieden sullen : ende hy doorsoeckt ende weet alle heymelickheden des herten. De ongeloovighe willen Christum met God vergelijckē daerom en laet God haer oock gheen wonderwercken sien want sy sijn by hem ghehaet. En weet ghy niet hoe wy doort water alle volckeren verzopen ende daer benevens wederom andere gheschapen hebben ? Sy seggen soo haer dit boeck door een Engel ende niet door de vierde handt waer toeghesonden / soo wilden sy daer aen ghelooven

looven/maer dit en quelt ons niet/ want of wy schoon een Engel tot haer ghesonden hadden / soo ware hy doch in mensche licker ghestalte verschenen.

De gene die u bespotten/die is alreede haer straffe bereyt / want alle die desen boeck weder spreken/die sullen een grousame eynde nemen.

Godt sal aen den dagh des Oordeels alle volckeren vergaderen / daerom soo roept hem aen den dagh ende nacht ende hebt hem in alle u doen voor oogen.

Wie aen Godt gelooft die en sal niet onder de ongheloovighe ghetelt werden.

Ick ben alleen/ende na my en is geen ander/ ende daer en is niet verdoemelijcker dan de kracht Gods te wederspreken/ dese lieden dwalen ende doen haer selven groote schade/haer oogẽ zijn alsoo verblint dat of zy schoon alle wonder wercken saghen die opt geschiet zijn/ soo en souden sy doch niet ghelooven : Maer souden segghen / dat sulcke wonder teeckenen door toverie gheschieden / maer sy werden even wel in haer ghemoet beanghst/ ende sullen eyndelick int vyer ghestort werden. Dese werelt en is anders niet dan een spieghel/ maer het toe komstighe leven is veel beter.

Ghy en sult niet onlustigh werden als u de ongeloovige weder spreecken : want sy wederstaen de gheboden Gods / ende beginnen met u aldereerst / ende hebbent oock alsoo tegen ander gesanten Godts gheoeffent / maer Godt heeft altoos sijn hulpe laten sien.

In den name des barmhertighen ende goedighen Godts.

XIV. CAPITTEL.

Ghy en sult niet disputeren met de gene die daer niet hooren willen.

Godt sal de doode opwecken ende weder levendich maken : Daerom als men een wonder werck van u begheert/ soo sult ghy segghen dat Godt alleen wonder wercken doen kan: ende als dese inde laetste ure van den toorn Gods werden over vallen/ wien willen sy dan om hulpe aenroepen ?

Lieve luyden waerom en gelooft ghy my niet/want ick en bevele mijn gesantẽ niet anders dan dat sy de vrome vreughde verkondighen/ ende voor het gene dat verboden is waerschouwen sullen.

Wie goet doet die en behoeft hem niet te vreesen/ ende wie hem tegen onse geboden weder spannich bewijst / die sal daer om een sware straffe lijden moeten.

Ick en segghe niet dat ick alle heymelickheden Godts wete/ maer ick volghe alleen het ghene wat my Godt ende den Enghel bevolen heeft. Daer is een onderschept tusschen de blinde/ ende die het licht sien konnen. Die Godt vreesen/ die sullen hem in alle dinghen volghen/ ende hem dagh ende nacht aenroepen/of anders werden sy int ghetal vande boose gereken t. Daer zijn veel lieden die upt nijdt die gaven die haer Godt ghegheven heeft / niet hebben willen openbaren/ maer alleen tot sulcke die onse Wet ghehoorsaem zijn : sult ghy segghen het heyl des barmhertighen ende goedighen Godts sy met u ende by u.

Wie onwetende sondicht/ende hier na daer over leet draeght / die sal van Godt vergiffenisse verkrijghen. Men sal alle dinghen vlytich over weghen/op datmen den valschen wegh der ongheloovighen mijden magh.

Daer en is maer een eenich Godt/ maer de ongheloovighe bidden in plaetse van dien/ den Duyvel aen. Godt die alle dingen weet/ die heeft in sijn handen de sleutels aller heymelickheden.

Ghy sult Godt stadich bidden / op dat hy u op den rechten wech late wandelen/ maer gheen ongeloobige en can op desen wech voorgaen. Dat ick u hier segghe gheschiet alles u ten goede / ende tot nut/ ende dat wert in vele boecken sterck wedersproken/ maer ten jongsten daghe sal het alles beproeft werden.

De Godvreesende en zijn inden boeck der Goddeloose niet geschreven: ende de ghene die de Wet belachen/sullen oneyndelijcke pijne lijden / daerom bidt Godt aen ende vreest hem / want hy heeft Hemel ende aerde gemaeckt. Die aen Godt slooven ende op den rechten wech wandelen/ die sullen ten laetsten int Paradijs gevoert werden.

Wy hebben den rechten wech ghewesen den Abraham / den Isaack / Jacob/ Noa/David/Salomon/ Joseph/Mose/ Aaron/Zacharias/Johanni/Jesu/ Helia/Samuel/Ezechia/ende Loth: Ende haer bevolen het goede / ende boven andere verheven: ende so dese ongeloovich/ ende de Wet hadden ongehoorsaem gheweest / soo hadden sy ghelijck de andere zware straffe lijden moeten: Godt heeft de gheloovighe den rechten wech gheopenbaert / ende begeert daerom oock eenighe vergeldinge.

De ongeloobige hoe wel sy niet recht van Godt en spreken/ so en sult ghy haer nochtans gheen quaet doen : Sy sullen eyndelijck haer dwalinge bekennen/ende bevinden dat sy boose wercken hebben gedaen: ende sy sullen haer ontschuldighen/ dat sy niets vande Propheten ofte boodtschappers Gods geweten hebben/ of anders hadden sy aen hem ghelooft/ maer Godt beproeft de herten der ongeloobige/ ende laet toe dat sy in haer boos voornemen volherden.

Inden name des barmhertighen ende goedigen Gods.

XV. CAPITTEL.

OF schoon dese lieden met de Enghelen ende met de doode spraken/ ende alles goets de volheyt hadden / so en souden sy doch niet ghelooven / want Godt en begeert het niet.

Het meeste deel onder haer is als het onvernuftighe Vee / ende de wijle sy den Prophete contrarie zijn / soo laetse Godt altoos voortvaren.

Godt die alder-volcomenste richter/ die heeft u dit boeck vanden Hemel hier neder gesonden/ende in desen boeck werden sulcke woorden begrepen / die van gheen menschen en sullen / noch en connen verandert werden. Ghy en sult niet de groote hoopen volgen / of anders sout ghy feylen den rechten wech.

Vliet ende mijdt alle boosheyt / so wel heymelijck als openbaer / want een yder sondaer sal sijn verdiende loon ontfangẽ/ ende en etet niets/ ten zy dattet te vooren gesegent is. Godt weet wel wie hy sijn gheboden toe vertrout/ ende wie de bootschapper is die hy u sendet. Dit is den rechten wech Gods / ende wie op desen wandelt die sal rijcke belooninge hebbẽ.

Als het ghemeyne laetste oordeel sal aengaen / ende de lieden haer dwalinghe bekennen sullen / dan sal Godt tot haer segghen: en hebbe ick u niet mijnen bootschapper ghesonden / die u alle mijnen wille/ alle mijn geboden/ ende desen dach der opstandinge verclaren ende openbaren soude/ dan sullen zy bekennen dat dit alsoo zy / ende dat sy alleen vande dwase werelt zijn bedrogen gheworden/ om dat sy die selve hebbẽ gelooft. God is goet eñ barmhertich / eñ hy en wilt niet eẽ mensche quaet doẽ / want als hy dooden wilde/so conde hy dat ooc seer lichtlijck doẽ.

Ghy meucht u oudt gebruyck behouden / ende soo wil ick oock by mijn meyninghe blijven / maer int uytkeeren salmen het dan bevinden / welck deel recht of onrecht hebbe. Ghy sult weten dat Godt de boose nimmermeer bystant en doet / noch de ghene die haer kinders om brengen / ende vande verboden spijse eten / die werden alle onder de boose getelt.

Etet van allerley rijpe vruchten want Godt hevet u toeghelaten. Sommighe dieren sijn gheschapen gheworden om te draghen / ende sommighe tot spijse. En volcht niet den raet des Duyvels / want hy verleyt seer veel menschen. Ick bevinde dat verboden zy te eten het bloedt / het zwijnen vleesch / ende het dier dat uyt hem selven ghestorven is / doch wanneer yemant uyt noot daer van eten moest / ende dan daer over berou ende leet heeft soo vergeeft Godt sulcks. Den Joden verbieden wy van weghen haer boosheyt veelderley spijsen. Een yder mensch sal zijn ouders helpen / maer niemant en zal uyt armoede sijn kinders doodē ofte een ander strafbaer misdaet opleggen.

Men zal niet rooven het gelt der weesen / noch niet onnuttelijck verdoen / maer Gods gebodt houden ende hem vreesen.

Hout het boeck dat u vanden Hemel is gesonden geworden in groote weerde / op dat ghy barmhertichept verkrijcht / ende en wijckt niet vande Wet Gods.

Ghy en behoeft niet op de toecomste der Enghelen / noch op ander wonder wercken te achten / want of ghy schoon niet en siet / soo moet ghy even wel ghelooven / of anders en helpt u het gheloove niet. Ick zweere dat alle onse geboden / offer / leven / ende doodt / van Godt den Heere aller werelt is: hy en heeft niemāt benevens hem / ende hy sal oock alle onse misdaden openbaren. Hy heeft u menigerley saken voor ghestelt / om u geloove daer deur te beproeven. Hy is machtich ende het eynde aller dingen / hy is barmhertich / ende vergheeft de misdaet en sonde.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Godts.

XVI. CAPITTEL.

Ghy en sult u niet bezwaren om alle het ghene int werck te stellen / wat u in dit Goddelijck boeck is bevolen geworden / noch en keert u niet aender onverstandiger lieden boose redenen / maer bemoeyt u om de vrome op den rechten wech te brenghen: Want de daghen sullen comen / aen welcke soo wel de boose als de vrome sullen ghewoghen werden / ende dan sullen de vrome veel zwaerder sijn als de boose / want dese sullen van weghen haer ongheloof veel lichter bevonden werden.

Ick hebbe u inde Scheppinghe de aerde onderdanich ghemaeckt / ick hebbe de Engelen bevolen / dat zy haer voor den Adam souden verootmoedigen / maer als Belzebub daer van ondervraecht werre soo heeft hy ghesept: Hy sy een vyer / ende Adam is alleen vander aerden gemaect / daerō sy hy veel wtnemender als Adam / maer Godt heeft hem daer over vertoornt / ende seyde: Op dat ghy meucht sien dat ghy my niet en cont overwinnē / soo wil ick u daer buyten stooten: Doen nu dit geschiede / soo heeft Belzebub ghesept: De wijle ghy my verstooten hebt / soo wil ick by de menschen te wege brenghen / dat sy u niet meer dancken noch loven sullen: Doen seyde Godt daer op tot hem / wech / maeckt u van hier uyt dese plaetse / ende vaert met uwe navolgers neder inde Helle / om die te vervullen: ende den Adam met zijn wijf heeft hy bevolen

olen in het Paradijs te blijven / ende te ten van allerley vruchten / wtghenomen ene / maer als haer de Duyvel deur list ot vleesschelijcke vermenghenisse heeft en ghereytzet / soo heeft hy haer op den oosen wech ghevoert / ende haer manne-ijck ende vrouwelijck lidt / en hebben zy iet gekent / eer sy vande verboden vrucht ten / ende daer nae hebben zy die bedeckt met Vyghebladers: Doen seyde Godt ot haer / en seyde ick u niet / dat ghy van ese vrucht niet en sout eten? Doen sey-en zy / O Godt wy bekennen dat wy esondicht / ende onse ziele groote schade hedaen hebben: ende soo ghy ons / onse vertredinge niet en vergeeft / so moeten vy verderven: Daerop beval God haer at sy souden haer op de aerde begheven / nde malcander contrarie ende weder-pannich zijn / ende alsoo haer leven eyn-ighen ende sterven / hy wil haer hier na veder opwecken / daerom en laet dit niet pt uwe ghedachten / maer vreest Godt te sal u de volheyt alles goets gheven.

O ghy kinderen Adams / en siet ghy niet en Duyvel / die u int verderven heeft ebracht: Daerom als ghy bidt so kee-et aengesicht na den tempel / ende roept Godt aen met reynder herten: Mijdet llen overvloet in eten ende drincken / vant Godt rekent het u toe tot sonde / ock als ghy rooft ende ongerechticheyt essent. Ick seynde mijnen boodtschap-er tot u / die sal u mijn gheboden voor ouden / eñ wie den selven wederspreect / ie sal met den helschen vyere ghestraft verden / maer wie Godt vreest die comt nt Paradijs / ende tusschen die beyde is en middel plaetse / alwaer de ghene co-men die tusschen de hope ende verwach-inge des Paradijs geleeft hebben.

Gheen booser mensche can daer ghe-vonden werden / als de ghene die daer eyt / dat God een medegeselle heeft / ende ie hem teghen sijn geboden set. Alle die ijn gheboden ghehoorsamen die sal den Hemel gheopent werden / want een goet lant sal goede vruchten brengen / ende een boos lant boose vruchten.

Wy hebben van desen aen Noa bevo-len / dat hy sijn volck soude aensegghen / maer een eenich God aen te biddē / maer een deel des volcks seyde: hy is in een groote openbare dwalinghe: doen ant-woorde Noa / ende seyde haer uyt Gods bevel de waerheyt aen: ende als sy daer over ghestraft werden / soo en souden zy haer niet laten duncken dat het wonder waer / ende boven dit alles soo en wilde hem het volck niet bekeeren noch boete doen / daerom is Noa alleen inde Arcke behouden / ende die andere sijn erbarme-lijck versopen geworden.

Moses heeft oock nae veel ghedaene wonder wercken met Pharao ghespro-ken / ende sijn volck is behouden gewor-den / ende daer van ghecomen / maer als Pharao die selve naginck so is hy met de sijne in de zee versopen.

Wie den Prophete wil navolgen / die moet alle boose lusten ende ghedachten van hem werpen / daerom alle de ghene die aen Godt gelooven sijn vrome lieden ende sullen daerom geloont werden,

Daer zijn sommighe lieden die maer ten deele en gelooven wat in desen boeck geschreven is / maer sommige niet / ende meynen dat Godt sulcks aen haer niet en sal straffen / maer sy bedrieghen seer haer selvē / want alles wat in desen boec begrepen staet / dat is de waerheyt selve / ende alle overtreders sullen sonder eeni-ghe ghenade int helsche vyer ghestooten werden.

Of schoon een Godtvreesende vanden Duyvel wert aengevochten / soo en can hy hem doch niet schaden / ende daerom als sy een wonder teecken van u begeren / soo segt dat ghy daer toe van Godt niet gesonden sijt / maer alleen tot dien eynde / om sijn geboden te verclaren ende uyt te legghen. Wanneer ghy den Alkoran

leest / soo merckt daer op met aendacht / op dat u Godt barmhertich zy. Des avonts ende des morgens sult ghy Godt aenroepen uyt inwendigher herten / ende met reynen ghemoede sonder ophouden.

In den name des barmhertigen ende goedigen Godts.

XVII. CAPITTEL.

DE goede wercken sijn Godt ende sijnen bootschapper aengenaem / daerom een yder mensche vreese Godt / hy doe goet / ende bidde Godt aen / ende geloove sijnen boodtschapper. De ghene die den Alkoran ende die Goddelijcke wonder wercken den volcke voorlesen / die sullen van Godt hooch verheven werden / ende alle de ghene die haer eyndelijck teghen my setten / die sullen mijnen ernst bevinden / ende in dat Helsche vyer gestooten werden.

Als yemandt van een ongheloovighe wert aenghegrepen / soo en sal hy hem niet den rugghe keeren / ofte hem inde vlucht begeven / want alsoo ladet hy den toorn Gods op den hals / ja dat eeuwige Helsche vyer. Ghy en sult u niet inbeelden / dat ghy de vyanden gheslagen hebt / ofte inde slach hebt omghebracht / want ick ben de ghene die dat ghedaen hebbe: ende als ghy my om de victorie biddet / so hebt ghy die selve alreede in uwen handen / eñ die groote menichte des krijchsvolcks en sal u niet helpen / als ghy u niet tot my en keert / want Godt en helpt maer alleen de vrome / daerom volcht Godt ende sijnen boodtschapper / ende en wijckt niet van hem / noch en gelooft de ghene niet / die daer segghen zy hebbent ghehoort / ende en hebbent doch niet ghehoort. Gheen creatuer en is meer by God gehaet / als een stomme / een doove / ende een onbescheyden mensche. De vrome lieden en sullen Godt / noch sijnen bootschapper niets ontrecken / ende sullē weten dat het ghelt / ende kinderen grooten nijt veroorsaken: Maer by Godt is den overvloet aller dingen / ende wie hem vreest die sal vergiffenisse van hem vercrijghen / ende de ghene die daer meynen u te vangen eñ om te brengen / die sullen haer seer bedroghen vinden / want Godt can veel meer doen / dan sy met alle haer consten vermogen. Daerom of dese lieden schoon het Goddelijck woort lesen / soo doen sy dat met verdriet / ende seggen / het en sijn maer sulcke wonder teeckenē / die by haere voor-ouders gheschiet zijn: Maer O Godt / en straftse niet / hoe wel ghy by haer sijt / ende laet haer een ruyme tijt / op datse haer tot u bekeerē / maer eyndelijck soo sy haer dwalinghe niet betreuren / soo sullen sy grousaem ghestraft werden. De ongeloovige wenden groot ghelt aen / ende wandelen op onrechte weghen / daerom sullen sy van Godt int eeuwich vyer ghestooten werden / ende de ghene die haer niet en ghelooven / die sullen weten dat Godt onse verlosser zy.

Een yder gheloovich mensche sal het vijfde deel vanden vercregen buyt / Godt sijnen boodtschapper / den weesen / den bedelaers ende arme lieden geven.

Ghy sult inden krijch bestandich ende manhertich sijn / ende sult Godt aenroepen ende hem volgen.

Wacht u onder malcander voor twist ende tweedracht / want daer deur soudt ghy merckelijck verzwackt werden.

De ghene die stijf ende vast volherden die helpt Godt / daerom en volcht de sulcke niet na / die meer den menschen te gevalle doen / dan van weghen des naems Gods

Gods inden krijch trecken/ende God en sal de bestandige krijchslieden niet onbeloont laten / maer sy sullen int boeck der wtvercoren geschreven werden.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Godts.

XVIII. CAPITTEL.

Dit is het Sendtschrijven dat Godt en sijnen boodtschapper aen de gheloovighe heeft ghedaen / ende sult weten dat Godt de ongeloovige wil te schande maecken.

Vier maenden lanck cont ghy henen reysen waer ghy wilt / ende aenden dach uwer Bedevaert soo looft Godt ende sijnen boodtschapper / om dat hy u vande ongeloovige heeft verlost.

De ghene die haer niet bekeeren willen/ die sult ghy gevanckelijck nemen/ eñ haer ombrengen/ende op alle wegen aengrijpen ende naejagen: Maer als zy haer tot uwe Wet begeven willen/ so sult ghy haer verschoonen/want God sal het haer op sulcken wijse oock vergeven. De gene die haer verootmoedighen die sult ghy vriendelijck aen-nemen / ende haer dat woort Gods laten hooren. Ende de ghene die nae Mecha reysen / die en sullen haer geensins de sulcke ghelijck achten/ die van Godts wegen haer inden krijch begeven.

De gene die inden krijch veel moeyte ende perijckel uytstaen / ende oock haer ghelt in den naeme Gods daer toe aenwenden / die sullen voor het aenghesichte Gods inden hoochsten graet der eeren geset werden. Niemant onder u en betrouwe sijn kinders ofte broeders als sy niet aen uwe Wet en gelooven/of anders soude hy onder de boose ghetelt werden: ende alle die haer ghelt/haer vader/broeder/wijven/ kinders/ goet ende bloet niet en dorven wagen/ die sullen groote straffe lijden / want Godt heeft u in vele dingen geholpen.

Niemandt en sal inden Tempel gaen of hy en hebbe hem dan te vooren ghewasschen. Strijdt tegen de ongeloovige/ ende en houdt niet op/ tot dat ghy u dieselve onderwerpt / ende tot schat-gevers gemaeckt hebt.

Godt maeckt de Joden te schande/die daer seggen dat Ozayr de sone Gods sy / gelijck oock de Christenen / die daer segghen dat Jesus zy de sone Gods / want dit sijn louter droomen ende fantasijen die zy van haer voorvaders gehoort hebben/want inde plaetse Gods/ soo bidden zy de hooghe Priesters/ ende Jesum den sone Marie aen / daer nochtans haer ernstelijck bevolen is/ Godt alleene aen te bidden. Dese lieden bemoeyen haer op't hoochste met haer woorden/ om het licht Gods uyt te blusschen/ ende daerom heeft God sijnen boodtschapper met de rechte Wet tot u gesonden/ om die selve niet alleen te openbaren / maer oock boven alle ander Wetten te verheffen, De Priesters die onnuttelijck der lieden goedren verslindē/ die sijn zeer strafbaer. Een jder die eenen schadt vergadert/ ende den selven niet in Gods naem uyt en deelt / die begaet een groote sonde / ende die groote erbarmelijcke cracht Godts sal aenden dach des oordeels tot straffe over dese gesonden werden.

De wijle het jaer in twaelf maenden is uytgedeelt / soo is het u toegelaten dat ghy vier maenden lanck teghen de ongeloovighe meucht oorlogen/ ende hout het ghewis daer voor/ dat Godt de ghene helpt die hem vreest. Het is u bevolen inde weghen Gods te wandelen/ eñ waerom bemindt ghy dit tijtlijck leven meer dan het toecomstige/ daer het doch geen

gelijckheyt by malcander heeft. Wie niet in Gods weghen en wandelt/ die sal daer om zware straffe lijden / daerom laet u gewillich inde voornaemste krijgen ghebruycken / of ghy schoon alle u goet ende middelen daer over verliest / want Godt sal het u weder rijckelijck vergelden/ ende ghy en cont u leven niet eerlijcker laten/dan wanneer ghy het van wegen des naems Gods verliest. Daer werden sommighe leuge-mondn bevonden die daer seggē dat so het u eē bequame plaetse eñ niet verre van hier en waer/ so willden zy wel inden krijch trecken/maer na dien die plaetse gantsch onreys baer ende een seer verre wech is/soo onschuldighen zy haer / ende zweeren by Godt dat sy daer niet en connen comen: maer dit sijn boose lieden/ ende haer gantsche geslachte en is niet nut / ende wert gantsch van ons afgesondert.

Wie Godt beschuldicht die sal int vyer ghewozpen werden: Oock soo moeten de ongheloovighe haer altoos besorgen dat haers herten heymelickheyt niet aen den dagh en kome. De ghene die Godt vergeten die en werden oock van weghen haer booshept by Godt nimmermeer gedacht. En volght uwe voor vaders niet na/de welcke of zy wel rijck aen goet zijn geweest/ nochtans niet aen Godt hebben gelooft/ Ende dese werden ghelоont na haer verdienste/ende sullen onder de hoopen der goddeloosen gherekent werden: want alle verachters der Propheten sijn tot allen tijde van Godt veracht geworden ende ghestraft / de wyle sy noch haer geboden gehoort/noch haer wonder teecкenen ghelooft en hebben.

De vrome lieden geven geerne almoessen/bidden vlijtich/hooren de Propheten ende daerom verkrijghen sy oock vergiffenisse harer sonden / ende ten laetsten het Paradijs. En weten dan de goddelose niet dat God een kenner der hertē is ende dat alle rebellen van hem sullen gestraft werden. De gene die in Gods name strijden die werden rijckelick beloont ende sullen met het Paradijs weder vergolden werden/of zy schoon inden krijgh haer leven verliesen ofte inden leven blyven soo sal hem God over haer ziele ontfermen / ende haer altsamen seer hulpelick verschijnen. Wat Godt toesept dat hout hy ghewisse eñ vast/ende geen mensche en moet daer in eenich twijffel stellen want dat woort bevesticht deur het Testament / deur het Euangelium/eñ door den Alkoran: Daerom sult ghy u hooch verblijden / dat ghy u leven Godt ter eeren verloren hebt.

Wie vande booshept aflaet / stadich bidt/hem verootmoedicht: altoos Godt danck sept/ ende sijn gheboden ghehoorsaem is die sal de hoogste ende eeuwighe vreughde hebben. Niemant en sal voorde sulcke bidden die in het vyer sullen geworpen werden / of het schoon sijn alder beste vrienden waren. Godt en laet sulcke lieden die sijn geboden hebben aengenomen in geen dwalinge vallen/daerom lieve luyden vreest Godt / weest hem gewilligh ende met rechten ernste ghehoorsaem. Die van Arabien ende Meden hebben moeten met den boodtschapper gaen/ ende voor hare sielen bidden/maer sy en hebben hier van geen ghewin ghehadt / want sy hebben dat ghedwongen gedaen: daerom sult ghy de ongeloovige met aller macht bedwinghen / op dat sy uwe dapperheyt ende koenheyt mercken mogen.

Door het ongeloof werden vele Menschen verdoemt/ ende de genede die een tijt lanck glooven / ende terstont weder daer van af vallen / die en werden daer deurniet gebetert / maer meer geargert: maer u is een onveranderlijck / ende bestandich boodtschapper gegeven.

Wie een reyn herte heeft ende hem van weghen des ongheloofs hooch bekommert/

mert / ende daer teghens van wegen des rechten gheloofs hem seer verblijdt / die sal een yder Mensche den Godt des Hemels ende der Aerden bevelen.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Gods.

XIX. CAPITTEL.

DE wonder wercken die in desen cierlijcken ende staetelijcken boeck gheschreven werden / die sijn de vroome Godtsalighe lieden seltsaem te hooren / maer sy houden 't voor groote / ja voor Goddelijcke dingen : maer de ongheloovighe houden dat voor toverije / ende sullen daerom bevinden dat Godt de schepper des Hemels ende der Aerden haer geen hulpe bewijsen sal.

Ghy sult dese dingen in goede betrachtinge houden / want Godt sal alle Menschen na den doodt voor sijnen Richterstoel trecken / ende de verachters deser onser gheboden / sullen swaerlijck in 't vyer ghestraft werden / maer de gene die hope hebben tot ons te komen die sullen in 't Paradijs gheset werden / want sy roepen Godt aen ende dancken hem.

Soo Godt hem soo seer haestede om quaet te doen / als hy ons wel veel goets bewijst / so hadde hy de Goddeloose over lange gestraft / maer hy geeft haer ruymte ende wil sien of zy haer tot hem bekeeren willen : maer de teghen sprekers seggen / brengt ons eenen anderen Alkoran voort ofte yet anders van desen : wy antwoorden hier op : dat wy sulcx gheensins willen doen / niet alleen van weghen de Goddelijcke betrachtinghe sijner gheboden / maer oock van wegen de vreese voor den dag des Oordeels: maer Godt heeft my van desen verlost.

Ende nadien Godt mijn wijsheyt siet / soo sal hy my hooren / ende totten wegh des heyls beroepen / want wie goet doet die komt in 't Paradijs / maer wie quaet sticht / die wert in 't vyer geworpen / want der sondaers wercké en behagé God niet.

Veel Menschen bekennen dat God sy een schepper des Hemels ende der Aerden / een gever des levens / eñ des doodts / maer des niet te min / soo en glooven sy niet aen hem. Hy is een waerachtigh God / ende wie de waerheyt verlaet / die stort hem selven in 't verderven. Waerom en wilt ghy u doch niet bekeeren / want Godts woorden sijn waerachtigh.

Veel ongeloovighe segghen / sy en verstaen den Alkoran niet / maer of men al schoon haer den selven verklaerde / soo en soudet haer doch geenen nut wesen / daerom en siet maer eens wat het met haer voorouders voor eẽ uytganc heeft gehad.

In desen tijdt sult ghy segghen dat sy haer quade wercken nalaten / want God en straft dan geenen Menschen / maer de lieden doen haer selven schade.

Als God wilde / soo moesten alle menschen in hem gelooven die op den Aerdtbodem sijn / maer hy en wil haer niet tot den gheloove dwinghen. Niemant en kan sonder den wille Gods gelooven / ende God laet de Goddeloose in haer boosheyt altoos voort varen / want by de ongheloovighe en helpen noch Hemelsche noch Aerdtsche dinghen / noch wonder teeckens noch yet anders / maer zy verwachten alleene den uytganck so het met hun voor Vaders oock gehad heeft / doch sy moghen wachten soo lange sy willen / ick wil onder desen de mijne verlossen ende my die andere gantsch ontslaen / ende in den rechten gloove alleen eenen God aen bidden / want doen hy my op den rechten wegh bracht / so heeft hy my met ernst bevolen dat ick in Gods plaetse genen anderen soude aenroepen.

Niemant en kan weten wat goet ende quaet is/ als hem Godt sulcx niet te kennen geeft/ want de Goddelijcke waerheyt wijst ons den wegh ende rechte weghen: ende als wy die vlijtich in acht nemen so werden wy zalich/ daerom wacht u/ ende siet wel toe: want ick en sal niet altoos een opstender sijn/ ende en volght maer desen boeck/ die u van den Hemel hier beneden gesonden is ghewozden/ ende Godt sal't alles oordeelen.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Gods.

XX. CAPITTEL.

DE woorden deses boecks sijn van de alderwijste ende welsprekenste liedē te samen gedragen geworden/ ende dit boeck beveelt dat men maer eenen Godt sal aen roepen/ ende by hem de vergevinge soecken/ hy sal u dan met goetheyt beloonen. Als men de ongeloovige seyt dat sy na de doot aenden laetsten dach des oordeels weder op staen sullen/ soo segghen sy datter fantasije is/ maer sy sullen dat met haer schade bevinden ende groote pijne lijden/ om dat sy niet hooren noch gelooven willen: maer de gelovige sullen het Paradijs besitten.

Wy hebbē Noa tot sijnen volcke af gesonden om haer te vermanen dat sy aen Godt souden gelooven/ maer het meeste deel heeft sulcks veracht/ ende hem voor een leugenaer gehouden/ ende seyden tot hem/ hy ware even een suick mensche als sy/ maer hy antwoorde: ick wandele op den rechten wegh op welcke my Godt door sijn barmhertichheyt leydet/ ende ick en verwachte van u geen doodt: maer van Godt/ ende na dien ghy gelijck de onvernuftige beesten sijt/ soo jaghe ick u van my wech/ ende wie wilde my by God dan ontschuldighen als ick de vrome lieden van my wegh drebe. Ick en hebbe den schadt Gods niet/ ick en ben gheen Engel ende en wil u oock de heymelickheyt Gods niet openbaren/ of ick soude anders onder de boose gerekent werden. Daer over hebben de ongeloovighe aen Noa begeert dat hy dese wonder-teeckenen int werck soude setten/ maer Noa antwoorde/ dat sy sulcx niet weerdich en waren/ ende of hy het schoon dede/ soo en souden zy haer daerom niet bekeeren/ soo maeckte hy daerom upt ons bevel een Arcke.

Schayb de Prophete heeft op ghelijcken wijse tot sijn volck ghesept/ roept Godt aen/ want buyten hem en is gheen ander Godt/ hy sal het alles ten besten wenden/ maer zy antwoorden hem: dat zy haer sulcks niet en conden aentreckē/ wat haer voor-ouders ghedaen hadden/ ende sy hielden dese Prophete voor een onvoorsichtich waenwijs mensche.

De Prophete vraechde haer oock/ of sy gheloofden dat hy van Godt ghesonden was/ om haer profijt te soecken/ ende haer op den rechten wech te leydē/ maer zy antwoorden tot Schayb/ de wijle ghy arm/ ende van een slechte afcomste zijt/ so maeckt u van ons wech/ want wy en willen u ghebođen gantsch niet houden noch aen nemen/ daer op seyde de Prophete/ nae dien zy meer op de afcomste/ dan op Godt sien/ ende sulcke wichtighe saken verwerpen/ ende inde wint slaen/ soo souden zy het voortaen altoos wagē/ maer ten laetsten sullen zy't bevinden/ of hy recht heeft ofte zy/ ende alsoo hebben wy Schayb verlost/ ende de ongheloovige verwart.

Doen Mose tot Pharao ghesonden was/ soo wert hy oock tegen gesprooken/ ende daerom hebben wy hem met alle

sijnen

sijnen volcke vernielt/ ende sy hebben ons weynich gheschadet / maer haer zielen hebben de grootste ellende moeten lijden. De ghene die in doodts nooden nevens Godt oock andere tot hulpe hebben aengeroepē/ die hebben hier van cleyne hulpe gehadt/ende dit sijn wonderlijcke dingen om te hooren/ voor de ghene die haer vreesen voor dē dach des oordeels: Want als desen dach op de bestemde tijt sal inbreken/ soo moet een jder voor 't aenghesicht Gods verschijnen/ ende niemant en sal daer een woort sonder consent Gods spreken/want op desen dach sal een jders geluck ende ongeluck openbaer werden.

De ongeluck-salighe sullen int vyer geworpen werden / ende soo lange daerin blijven / als Hemel en aerde dueren sal/ maer de geluck-salige daer entegens sullen so lange int Paradijs blijven.

De ghene die niemant anders aen en roepen / als de ghene die haer voor-ouders hebben aengeroepen / die en behoeven niet te dencken dat ick hen haeren loon sonder eenighen afcort geven sal.

So de woorden Gods niet onveranderlijck en waren/ soo hadde hy de sulcke die allerley dinck tegen de boecken Mose op de bane brengen/ gelijck oock alle vertwijffelde in dese werelt: al over langhe gestraft ende geoordeelt / daerom voecht u niet by de ghene die booshept doen / want Godt siet alle dinck/of anders sout ghy int vyer ghewozpen werden. Soo haest als den dach aenbreeckt / soo vlidt voor het aengesichte Gods / oock als het nacht is / want daer deur delgt ghy de sonde upt / ende 'k vermaent u selven int goede/ ende sult oock daer voor van God rijcken loon ontfangen.

Godt sal de ghene die de seckten van haer voor-ouders naevolgen/ verwarrē/ ende tot schande maecken/ ende hy en sal haer geen weldaet bewijsen.

Gods woorden werden ghewis int werck vervult/ende de helle sal van menschen ende van Duyvelen vervult werden: Soo moghen dan de ongeloovighe in haren ouden ganck voort varen: maer ick hebbe van Godt het licht ontfangen/ ende wandele op den rechten wech / die nae het Paradijs leydet. Alle heymelijcheden des Hemels ende der aerden / die sijn van God/ daerom lieve luyden/ staet af van sonden/op dat ghy niet Gods vyanden en wert/gelooft in hem/roept hem aen / ende beveelt u sijn almachtichept / ende hy sal als een Schepper ende alwetende Godt uwer niet vergeten / roept hem des morghens / ende des avondts ernstelijck aen / soo sult ghy gheholpen werden.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Godts.

XXI. CAPITTEL.

IN desen boeck die de Arabische Alcoran heet / ende van Godt selve is ghemaeckt ghewozden / daer wert ons onse bekeeringe geopenbaert / eñ allerley seltsame dingen beschreven.

Doen Joseph sijnen vader aenseyde dat hy hadde ghesien twaelf sterren/ item de sonne ende mane die haer voor hem buygden/ so seyde de vader tot hem: lieve sone / en openbaert dit teecken uwe broeders niet / op dat zy upt nijt aen u / niet ergens eenige valschept begaen (daer toe haer oock de Duyvel als een vyant des menschelijcken geslachtes licht bewegen conde) maer Godt die alderwijste / sal ons de uytlegginge ende 't verstant sijns woorts selve leeren/ hy sal u met alle goederen vervullen / ende boven alle andere in Jacob verheffen.

Ende een yder mensche sal wel behertighen

tigen het gene wat Joseph ende sijn broeders gheschiet is / wat als Josephs broeders bemercte / dat hem de Vader seer lief hadde / soo seyden zy / onse vader bemindt Joseph meer dan ons al te gader / maer hy dwaelt seer hier in / Daerom willen wy Joseph / het zy ombrenghen / ofte van ons wech stooten / ende daer deur sullen wy vercrijgē / dat onsen vader ons weerdiger ende liever hebben sal. Onder-tusschen soo maeckte hem den eenen broeder op / ende seyde / wy en willen hem niet doot slaen / maer in een fonteyne ofte put werpen / ende als daer eene voor by reyst / soo can hy hem daer uyt trecken / ende met hem nemen : Hier over waren die ander broeders te vreden / ende seyden den Vader aen dat hy Joseph oorlof wilde gheven / met haer uyt te trecken om de beesten te weyden / met belofte dat sy hem neerstich souden bewaren : Doen nu den dach aenbrack / so seyde de vader tot hen : Ick en sie het niet geerne / dat mijn sone Joseph met u.l. uyt treckt / ick vreese dat hy erghens van een grijpende Wolf sal verscheurt werden. Daer op seyden de ander broeders : Ist dat hem een Wolf verscheurt / so willen wy hem onder 'tgetal vande ongeluckighe tellen / ende alsoo namen zy Joseph mede / ende wierpen hem in een fonteyne. Doen zy nu des avonts weder te huys quamen / so weenden zy ende seyden : O lieve vader / Joseph is met onse schapen vande Wolven gevreten geworden / ende zy toonden hem by desen een bloedich hemde / tot een bewijs dat hy sekerlijck ghedoot was. De vader seyde / ghy hebbet alsoo willen hebben / ick wil dit ongeval met ghedult lijden / Godt sal my in mijn ellende helpen.

Na desen so hebben hem sijn broeders vercocht als haren ghevangenen om een seker somme gelts / ende de ghene die Joseph cochte / die was van Metzara / ende heeft sijn wijf bevolen hem eerlijck te houden / want hy verhoopte hem inde stede eens kints op te voeden : ende alsoo hebben wy Joseph in een vremt lant laten voeren / ende hem in alle sijn doen eñ wesen geholpen / op dat hy een treffelijck wtlegger der woorden sijn mocht. Doen hy nu een weynich op ghewassen was / soo hebben wy hem de wijsheyt gegeven / want hy heeft die als een vroam mensche wel verdient.

Doen nu die voorseyde vrouwe Joseph in haer camer vant / soo heeft sy de deur toegesloten / ende hem gebeden dat hy by haer liggen wilde / maer hy gaf haer tot antwoort / dat hy sijnen God niet en wilde vertoornē / noch bedroevē / eñ doen hy nu uyt de camer wech loopen wilde / soo liep zy hem na / ende greep hem van achter by het hemde ofte rock / ende scheurde dien / roepende met luyder stemme / desen heeft my mijn eere willen berooven / hy heeft de doodt verdient : Maer Joseph seyde / zy hebbe hem eerst daerom tot byslapen aenghesproken / ende tot overspel: ende dese saken werden terstont voor de richters ghebracht / die seyden / wanneer dat hemde van vooren ghescheurt ware / soo ware Joseph schuldich / maer het is van achter ghescheurt / soo is sulcks die listichheyt eens wijfs : Ende hier wt sijn allerley redenen inde stadt onder de wijven wtgecomen / waermen haer sach / soo heeft men gheseyt: Siet dat is de ghene / die met haer mans knecht gheboeleert heeft. Daerover dese vrouwe seer becommert wert / ende heeft die ander wijven tot haer gheroepen / ende liet daer toe een plaetse bereyden / daer sy alle by malcanderen hebben connen sitten / ende gaf een yder een mes inde hant / ende daer na liet zy Joseph binnen comen / ende als nu de wijven Joseph saghen / so is een yder van haer terstōt haer menstrum ofte maentstonde afgheloopen / ende een yder van dese heeft haer selven de een handt afgesneden / ende seyden dat Joseph gheen mensche en was / maer beter als een Engel /

ghel/ ende daer op bekende die vrouwe dat zy aen Joseph oncuysheyt versocht hadde/ maer hy en hadde haer bede niet willen hooren. Ende van weghen dese ongehoorsaemheyt/ soo en wilde sy hem niet alleen inde gevanckenisse laten werpen/ maer hem oock tot een verachtelijck mensche inde werelt maken.

Doen nu Joseph dat hoorde/ seyde hy O Godt ick wil liever inder ghevanckenisse geworpen werden/ als oncuysheyt met haer begaen/ ghy moet my helpen ofte ick mochte anders sondighen. Dese bede heeft Godt verhoort/ ende Joseph wert hier over met twee andere jonghelingen inde gevanckenis geworpen.

Onder desen soo droomde den eenen dat hy hebbe wijn ghemaeckt/ maer de andere/ hy hebbe broodt op sijn hooft gedraghen/ ende de voghels hebben daer van ghegeten/ Sy baden Joseph/dat hy hen haren droom wilde uytleggen/ daer op seyde hy/ dat hy't haer alles ontdecken wilde wat haer soude bejeghenen/ want Godt hebbe hem dat geopenbaert/ de wyle ick altoos hebbe naegevolcht de leere mijnder vaderen/ namelijck Abraham/Isaac/ Ismael/ ende Jacob/ ende niemant onder haer en heeft ghesept/ dat Godt een medegeselle nevens hem heeft/ maer ghy zyt mijn medeghesellen in dese gevanckenisse: Ghelooft ghy oock datter afghesonderde Goden sijn/ofte datter maer een eenich Almachtich God en sy. Ghy en sult maer alleē den name Gods aenroepen: Maer weynich lieden betrachten wat hy bevolen heeft/ daerom sult ghy weten datter eene onder u/ de mondt-schencker ende wapen-draghet sijns Heeren sijn sal/ende de ander sal gehangen werden/ ende de Vogelen sullen van sijnen kop vreten. Ende daer nae wende hy hem tot den ghenen/ die daer soude los gaen/ ende badt dat hy hem by sijnen Heere int goede gedencken wilde/ maer door de werckinge des Duyvels/ ende om dat hy Godt niet gebeden heeft/ soo heeft hy neghen jaer lanck moeten gevangen liggen.

De Coninck droomde hieren-tusschē dat seven maghere koeyen/ seven vette koeyen verteerden/ ende dat seven volle ende dicke ayren/ seven dorre dunne ayren verslonden/ ende daer op liet hy alle wijse ende sterren-condigers vergaderē/ ende begheerde dat zy hem souden de bedupdenis sijns drooms wtleggen/ maer zy en conden dat niet doen. Ende de gene die nu uyt de ghevanckenisse was los ghewozden/ die wert indachtich het ghene wat hem Joseph ghesept hadde/ ende seyde totten Coninck/ wanneer ghy my tot Joseph inde gevanckenisse laet gaen/ soo belove ick u de wtlegginghe/ ende de bedupdenisse deses drooms mede te brenghen/ ende hier over sandt de Coninck sommighe tot Joseph/ die hem vraechden wat dien droom bedupde? Hy gaf haer tot antwoordt: ghy sult seven jaer nae malcander sayen u cooren/ ende als ghy het inghemaeyt hebt/ soo sult ghy spaersaem daer mede ommegaen/ weynich daer van eten / ende het overschot vlijtich bewaren/ want het sullen hier na seven bezwaerlijcke diere jaren comen/ inde welcke ghy wel van hongher sout sterven/ so ghy u niet eenen goeden voorraet om te eten voor behout. Na desen sullen ander jaren volghen/ inde welcke ander vruchten wassen sullen/ daer mede haer de lieden weder verquicken mogen.

Doen nu dit den Coninck aenghesept wert/ soo beval hy datmen Joseph uyt de ghevanckenisse soude voor hem brenghen/ ende doen bekende des Conincks wijf dat Joseph ontschuldich gevangen ghelegen hadde/ ende dat sy hem uyt onbetamelijcker liefde hadde versocht/ maer hy haddet haer geweygert. Doen nam hem de Coninck weder in sijn ghenade aen/ ende tot sijnen dienaer/ ende als hy hem nu in sijnen dienst so getrouwe ende vlytich beweeg/ soo wert hy in corten tijt boven alle ander verhevē/ende

Joseph begeerde dat hy hem tot eē voorstander over alle des Conincks koornhuysen setten wilde / hy soude hem daer in getrouwelijck dienen / ende dese bede wert hem vanden Coninck vergunt.

Na desen so quamen sijn broeders tot hem die hy inder daet noch wel kende / maer zy en kenden hem niet / ende als sy weder van hem wech toghen / soo beval hy haer/dat zy den broeder die zy te huys ghelaten hadden met haer souden brengen/ ende liet haer daerom voor een cleyn ghelt veel coorns gheven/ ende zy beloofden hem / zy wilden sulcks haren vader te kennen geven/ende Joseph beval men soude hen haer gelt wederom inden sack legghen / op dat zy des te liever weder quamen. Doen sy nu tot haren vader quamen / soo seyden sy / wy en behoeven gheen Terwe meer te coopen/ so wy onsen broeder niet met ons mede nemen / daerom gheeft hem ons mede/ wy sullen hem vlijtich bewaren: Doen wert de vader toornich eñ sprack : Als ick dese oock met u liete gaen / soo sout ghy voor hem sulcken sorghe draghen / als voor uwen anderē broeder/ namelijck Joseph/maer Godt is een beter bewaerder den ghy zijt. Sy deden haer sacken open / ende vonden het ghelt daer in/eñ werden daer van seer verblijt / Sy toonden het haren vader Jacob / ende saghen dat haer het koorn om niet was gegeven geworden/ ende begheerden daerom met meerder aenhoudē haren jonckste broeder mede te nemen / met belofte hem vlijtich te bewaren / ende ghewis met haer weder te huys te brenghen. De vader seyde / het is Gods wille/ het is Gods wille / het geschiede/ick en wil dat niet wederstaen. Doen nu de jonckste broeder voor Joseph gebracht wert / so heeft hy aen hem t'kennen ghegeven dat hy Joseph was/ ende daer benevens sterck verboden dat hy sijn ander broeders daer van niet seggen soude/ende als zy dat koorn hadden ingekocht / soo heeft een knecht uyt Josephs bevel / des Conincks drinck-beker in eene van de sacken onder het koorn gesteken/ ende doen men nu sulcken verloren drinck-beker socht / soo heeft men haer terstont naeghesonden / ende haer ghevangen genomen / ende voor dieven aengebracht : Ende als zy nu vraechden wat de oorsaeck hier van was/ doen seyde Joseph dat zy des Conincks drinck-beker gestolen hadden/ ende wie hem die selve wederom wilde leveren / die soude om niet sijn Kemelen met Terwe gheladen werden/ ende noch meer ander statelijcke giften vercrijghen : Maer sy ontschuldichden haer te samen / ende seyden dat zy daer niet ghecomen en waren om te stelen / ende beclaechden haer seer ende deden haer sacken open / doen wert daer het drinck-vat in des jonckste broeders sack ghevonden / daer over sijn broeders niet weynich verschrickten : Maer Joseph seyde / ick en verwondere my niet dat zy ghestolen hebben/ want zy hebben voor desen een seltsaem spel met haeren broeder aen gericht: ende sy wenden haer tot Joseph ende seyden : ey lieve neemt in plaetse van desen die dit quaet begaen heeft / een uyt ons / want onse vader is noch by den leven/ende heeft eenen grooten ouderdom op hem/ hy sal gewis van droefheyt sterven : Maer Joseph seyde / hy en wil geenen onschuldigen/maer den schuldighen by hem behouden/of anders soude hy groot onrecht doen / ende doen seyde de outste broeder totten anderen/en weet ghy niet dat wy onsen vader toegeseyt hebben ende belooft/ onsen jonckste broeder wederō met ons t'huys te brenghen/ ende en weet ghy oock niet hoe wy voor desen met Joseph ghehandelt hebben? Ick voor mijn deel en wil niet weder tot mijnen vader comen / hy en verghevet my dan / ofte roepe my tot hem : Treckt ghy altoos voort / eñ gevet onsen vader te kennē/ dat onse jonckste broeder

ghestolen

ghestolen heeft sonder ons voor-weten / ende soo hy u niet en wilt ghelooven / soo mach hy aen dese plaetse seynden / om alles te vernemen / ende daer voor te spreken.

Sy seyden dit den vader aen/eñ als hy dat hoorde / soo beval hy hen dit int verborgen te houden / ende weende daerom sonder ophouden / ende hadde den name Joseph stadich in sijnen mont / ende dat verdroot de ander broeders/maer hy seyde/ick beclaghe my voor Godt die openbaert my sulcke saken / die ghy niet en weet : ick bidde u lieve kinderen gaet henen ende soeckt Joseph ende uwen jongsten broeder.

Ende als sy nu ten derden-mael tot Joseph in Egypten quamen / soo seyden zy tot hem: Ghy sijt een machtich Heere/ ende wy sijn arme lieden/ ende comen tot u / om die beloofde ghenade te bidden / maer Joseph vraechde haer of zy oock noch aen haren broeder Joseph gedachten / ende of zy hem gantsch vergheten hadden : zy vraechden hem daer op / of hy dan Joseph selve ware / hy seyde ja/ doen bekenden de broeders ten laetsten / dat Joseph haer Heere was/ ende dat zy groot onrecht aen hem begaen hadden/ maer hy trooste haer / ende seyde : dat zy haer niet en souden becommeren / want Godt soudet haer vergeven. Hy gaf haer dat hemde ofte rock / ende beval haer zy souden dat haren vader brengen/ende na de overleveringe des selven / niet alleene hem / maer sijn gantsche huysghesin tot hem brenghen.

Ende als nu de Vader sijnen Sone hoorde weder comen/ soo seyde hy dat hy een reucke van Joseph sijnen sone speurde : Maer de ghene die contom hem waren / die seyden / den ouderdom veroorsaeckt sulcks / soo dat hy in sulcken ghevalle ovestollighe redenen dreef / Maer doen hem dat hemde of rock overghelevert wert / soo seyden de sonen tot hem: O lieve vader/vergeeft ons onse mishandelinge : Daer op antwoorde de vader/ ick wil Godt bidden dat hy u verghevе/ ende u in alles te vreden stelle. Na desen soo toghen sy al te samen tot Joseph/ van welcke zy eerlijck ontfanghen werden/ ende op een goede plaetse gelept / ende sy vreesden Godt / ende vielen voor hem neder/ ende eerden hem voor alle andere. Maer Joseph sprack met sijnen vader op dese wijse : O lieve vader dit is de beduydenisse des drooms die Godt heeft waer ghemaeckt / die heeft my verlost wt de gevanckenisse / ende heeft u alhier tot my ghebracht / nae der Duyvelscher vermengheniſſe tusschen my ende mijn broeders/hy sie alle dinghen/ ende genese alle onsalicheyt. O Godt Schepper des Hemels eñ der aerden:ghy die my macht ende heerlijckheyt ghegeven hebt / ende oock de beduydenisse deser woorden hebt geleert / u bevele ick my in desen/ ende inden toecomenden leven / gheeft my dat ick inden rechten geloove volharde/ ende ten laetsten inde ghemeynschap der vromen comen mach.

Ghy sult Godt alleen aen-bidden ende u nae sijn bevel richten / ghelijck ick doe met mijn naevolghers / want ick en ben gheen ongheloovighe. Wy hebben u voor henen ghesonden sommighe Propheten / op dat sy alle menschen souden Predicken / ende haer te kennen gheven/ wat haer voor-ouders voor een eynde hebben genomen : daerom willen wy de gerechticheyt in acht nemen / de behoorlijcke wrake oeffenen/ ende onse vrienden wt helpen . Dit en sijn ghedichte woorden / maer bestaen vast / ende sijn crachtich / sy wijsen u den rechten wech / ende leeren u hoe ghy allē dinghen sult onderscheyden.

In den name des barmhertighen ende goedighen Godts.

XXII. CAPITTEL.

HOe wel de ghebođen in desen boeck begrepen waerachtich zijn / so werden sy nochtans vande ongeloovighe in cleyne weerde ende aensien gehouden.

Godt heeft den Hemel op sijn calommen gheset / maer hy heeft den Hemel / die Mane/ende Planetē also verordent/ dat haer alle menschen daer over moeten verwonderen : ende hy heeft ons als een Hemelsche Schepper het verstant ghegeven / daerom moeten wy weder tot hem comen. Hy heeft den grooten aertbodem gemaeckt met haer hooghe bergen ende diepe dalen.

Hy laet allerley seltsame vruchten opwassen/ 'twelck seer hooch te verwonderen is. Wy sijn vander aerden gemaect/ ende sullen weder tot aerde werden/maer haerder vele en willen dit niet slooven : Doch sulcke gesellen wert een keten aen den hals geworpen/ ende sullen daer mede int Helsche vyer ghetoghen werden/ want die quaet doet/ die wert met quaet gheloont.

De barmhertige Godt vergeeft wien hy wil / ende schadet wien hy wil : Hy is de ghene die Nevel / Blixem / Donder/ Haghel/ onweder ende aertbevinghe laet comen / daer upt ghy sluyten cont/dat hy alleene Godt is.

Hemel ende aerde/ende alles wat daer in is / sal Godt aenbidden : De Sonne verootmoedighe haer voor hem / want Godt is alleen een Heere des Hemels ende der aerden / waerom bidt ghy dan ander aen / die uwe zielen niet helpen noch schaden connen? Waerom maeckt ghy haer doch gulde ketenen / gulde armbanden / gulde ringhen ende dierghelijcke?

Inden name des barmhertighen ende goedighen Gods.

XXIII. CAPITTEL.

VVy hebben u dit boeck gegeven op dat ghy de menschen upt de duysternisse aen het licht sout brengen / ende haer wijsen den rechten wech. Ghy sult de meyningen der ongeloovigen wederlegghen / ende haer dwalinghe daer sy in steken voor oogen stellen.

Als wy een Propheet tot eenich volck ghesonden hebben/soo heeft hy in des selven lants sprake gesproken / op dat hem de lieden mochten verstaen. Mose is van Godt ghesonden geworden/ op dat hy de menschen vande dwalinge totten rechten wech brachte/ ende haer voor hielde/ dat zy niemant dan Godt alleen souden aenbidden.

Godt heeft de kinderen Israels vande handt Pharaonis verlost / ende hun belooft haer zaet te vermeeren / ende soo ghy dit niet en wilt slooven/soo gheldet essen vele / ghy sult het ten laetsten moeten ontghelden / doch Godt is rijck van ghenade ende barmhertichept. En ghedenckt ghy niet aen uwe voor-ouders/ aen het volck Noa/Naat/ Themuth/ eñ hare naecomers / ende ooch aende ghebođen Gods / die haer Godt ghegeven heeft / maer zy hebben haer ghesett tegen dese wonder lieden / ende ghesept / wy en ghelooven uwe woorden niet / maer wy houden die voor louter leughenen / ende

doen antwoorden haer de Propheten: In Godt en is niet dat twijffelt ofte valsch is / want hy beveelt een yder het ghene te doen wat hy verordent heeft / maer het volck antwoorde ende sprack / wy sijn even sulcke lieden als ghy sijt / waerom begeert ghy aē ons dat wy ons vaders insettingen verlaten souden / ende of ghy schoon wonder wercken doet / soo en ghelooven wy u doch niet: Daer op seyden de Propheten: Wy sijn menschen als ghy sijt / ende Godt oeffent barmhertichept teghen sijn volck / daerom nadien wy uwe begeerte niet en connē voldoen / soo bevelen wy het Godt / ende willen de smaetheyt die ghy ons aen doet / met ghedult lijden. De ongheloobige seyden tot de Propheten dat zy haer souden / het sy tot hare Wet voeghen ofte haer uyt den lande packen: ende doen heeft Godt onder de ongheloovighe een verwarringhe ghesonden / dat sy moesten aen een zeer duyster plaetse ende grouwsame stede woonen / aldaer zy wierden ghepijnicht / ende nochtans niet sterven en conden / maer moeten eeuwichlijck gequelt werden. Daerom sullen alle Goddeloose / als het stof vanden wint verstroyt werden / want ten is Godt de Schepper des Hemels ende der aerden niet zwaer u te verderven / ende een ander volck te scheppen.

Aenden laetsten dach des oordeels sullen alle ongheloovighe haer verleyders aenclaghen / maer ten sal hare alles niet helpen: ende dan sal de Duyvel de waerheydt bekennen / ende segghen / Godt heeft u de waerheyt laten vercondighen / ende hieren-teghens soo hebbe ick u tot leughenen overredet / maer en hebbe u niet daer toe gedwonghen / ghy sijt my ghewillich nae gevolcht / ende alsoo en is de schult niet mijne / maer uwer zielen schult: Ghy en condt niet meer gheholpen werden / maer ghy moet oneyndelijcke pijne lijden / ende de gheloovighe daer teghens sullen Hemelsche vreuchde hebben. Een vroom mensche vergelijckt hem by een goede boom die noch de wortel noch yet anders verhinderen can / dat hy gheen goede vruchten soude voortbrenghen: Maer Godt doet alles goets den ghenen die daer grlooven / ende de ongeloovighe wandelen op den onrechten weghe / ende storten haer selven int Helsche vyer / maer vrome lieden sullen aelmoesse geven van alles wat zy hebbē.

Godt heeft alle dinghen gheschapen / hy laet op het gras reghenen / ende hy maeckt dat de Schepen op de zee haeren loop hebben. Hy geeft de Sonne ende Mane haren ordentlijcken loop / ende het is onmoghelijck alle sijn goet-daden te verhalen / ende des niet te min / soo en wilt ghy niet afstaen van u boosheydt. Niemant en beelde hem in / dat God niet en soude weten wat de ongheloovighe doen / of hy wel met de straffe vertreckt / maer hy salse aen den laetsten dach des oordeels wel vinden / sy en sullen hem niet ontloopen / ende als hy dan sal verschijnen / soo sullen zy een groote claghe voeren / ende tot den Heere seggen: Och en geeft ons maer een cleyne tijt / so willen wy den Prophete volgen / maer Godt sal haer antwoorden: Ghy hebt my al over lange dat selve belooft: Maer ghy en sijt des niet te minder altoos in u out verkeert wesen voort gevaren / eñ meynt ghy dat sulcks voor my verborghen is geweest. Godt hout het gewis alle het ghene wat hy door sijn Propheten heeft toeghesept / ende de aerde ende Hemelen sullen verandert werden / ende voor God moeten alle dingen verschijnen.

De ongeloovige sullen groote ketenen aende handen eñ om den hals hebben / eñ bekleet met vierige hemden / eñ sullen van God haren verdienden loon ontfangen. Mijn gebot sult ghy openbaren op dat de geloovige sulcks niet en vergeten / ende buyten Godt geen ander aen en bidden.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Godts.

XXIIII. CAPITTEL.

DIt boeck dat den Alcoran genaemt wert / is een seer claer verstandich boeck / ende de tijt sal comen dat de ongeloovige lieden wenschen sullen / dat zy desen boeck hadden ghevolcht / hoe wel zy tegenwoordich dat selve weynich achten. Wy en hebben tot noch toe gheenighe menschen eenighe macht ghegeven / voor ende al eer wy hem dit boeck toegesonden hebben. Gheen mensche en sal sonder mijnen wille sijn tijt ofte perck overtreden. Wanneer ghy met desen boeck sult opghetogen comen / soo sullen sy seggen / ghy sijt verduyvelt / ende en sullen u niet willen gelooven: Maer alle Propheten sijn bespot ende begeckt geworden / ende of sy wel allerley wonder wercken hebben gedaen / soo sijn doch de lieden ongeloovich gebleven: ende of wy schoon de poorten des Hemels op deden / ende begeerden dat zy souden opclimmen / soo en souden sy het doch niet doen / maer voorwenden dat zy blint ende betoovert sijn. Ick hebbe de teeckenen aen den Hemel heerlijck wtgedeelt / ende beware die selve voor des duyvels listen.

Ick hebbe u de aerde gegeven / daer uyt ghy allerley vruchten hebben cont / ende ons en is niet verborgen / want wy sien alle dingen / van ons comt het leven ende doot / den reghen ende alle andere dinghen. Wy kennen de ghene die ghebooren sijn / ende die noch sullen ghebooren werden / sy sullen alle voor ons moeten verschijnen. Wy hebben de menschen op aerden geschapen / maer te voren hebben wy den Duyvel uyt een pestillentieus vyer gemaeckt / ende als wy de Engelen ontdeckt hebben dat wy menschen wilden maken / ende haer een deel van onse ziele geven wilden / so hebben zy haer verootmoedicht / ende sijn my gehoorsaem gheweest / wtgenomen Belzebub / die en heeft hem niet willen buyghen / ende als hem ghevraecht wert uyt wat oorsaeck hy hem wederspannich bewees / soo gaf hy tot antwoort / dat hy hem niemandt onder werpen en wilde die vander aerden gemaeckt is / daer op seyde Godt tot hem / de wijle ghy dan soo boos sijt / soo packt u van my wech tot op den bestemden dach. Doen sprack de Duyvel tot God / nadien ghy my dit daendoet / so wil ick maecken dat de lieden de werelt lief hebben sullen / eñ wil haer allerley boosheyt leeren / wtghenomen de ghene die u van reynder herten aenbidden: Maer Godt seyde / mijn volck wandelt op den rechten wech / daerom en cont ghy haer niet schaden / maer die boosheyt doen / die comen met u inde helle / de welcke seven poorten heeft / ende daer sult ghy vergadert werden: Maer de vrome sullen int Paradijs gaen. Wy willen alle boosheyt uyt u herte wech nemen / ende dan sullen zy alle broeders onder malcander zijn / ende en sullen niet quaets bevinden / ende ick ben oock een barmhertich God ende vergeve geern.

Doen de Engelen by Abraham quamen logheren / soo vreesde hy hem voor haer / maer sy seyden dat hy sonder vreese soude zijn / want sy brengen hem een goede tijdinghe / dat hy / namelijck een verstandighe sone winnen soude: Hy sprack hoe can dat toegaen / de wijle ick soo oudt ben? Sy seyden hy soude hem verblijden ende niet daer aen twijffelen. Hy vraechde haer of zy om gheen ander oorsaeck wille ghecomen waren? Sy seyden ja / ende namelijck dat zy den Loth met de sijne behouden / ende de ander verderven souden

souden. Ende als sy tot des Loths volck quamen/soo en wildemen haer niet kennen: Daer op seyden de Engelen: wy sijn alhier gecomen om u de waerheyt aen te seggen/ ende hebbē den Loth heymelijck bevolen dat hy inder nacht ontvlieden soude/ ende niet te rugghe sien/ zy willen hem wel den wech wijsen/ ende also wert Loth/ eñ alleen de zijne behouden: Maer alle de ander van den eersten totten lesten werden in den gront verdorven/ want God liet steenen vanden Hemel regenen/ ende de verstandighe lieden hebben haer hier over verwondert/ ende veel van die menschen hebben haer willen salveren/ want zy hebben boomen uytghegraven/ ende haer onder de aerde verborgē/maer wy hebben des niet te min onse wrake over haer laten gaen/want sy zijn moetwilligher wijs vande waerheyt afgeweken/ ende en hebben onse woorden/ noch bevel geen geloove gegeven.

Wy hebben Hemel en de Aerde/ende alles wat daer in is/leeft ende zweeft/geschapen/ ende den Alcoran is u uyt ghenade ghegeven gheworden: En went u oogen oock op gheen ydele dingen/ noch en hebt gheen begeerte na die selve/ maer sijt ootmoedich.

Wie den Alcoran wil disputeerlijck maecken/ daer teghens sult ghy u setten als een boodtschapper Godts/ want ick zweere by my selven/ dat sulcke lieden voor my moeten verschijnen/ ende onder desen cont ghy haer mijn ghebоden bekent maecken/ ende u vande ongeloovige af sonderen/ende ick wil u vande spotters verlossen/ ende sullen dan gedencken of Godt een ander mede-ghesellе nevens hem heeft. Ghy en sult maer eenen Godt aenbidden/ ende hem aenroepen tot dat de doodt comt/ daer by sult ghy ootmoedich sijn ende vlijtich bidden.

Inden name des barmhertighen ende goedigen Gods.

XXV. CAPITTEL.

GHy en sult u niet te seer verhaesten/ want siet de Wet Gods is alreede vervult/ die ons in alle ons voornemen heeft bygheſtaen. Dese Wet laet toe dat men seggen derf dat Godt is boven alle Engelen/ ende daerom vreest hem. Hy is een schepper des Hemels ende der aerden/ ende hy doet het u alles ten besten. Hy laet de menschen uyt een zaet levendich werden/ ende hier na wert hy grijs/ gras/welsprekende ende vernuftich/ende die selve goetdader heeft oock alle creatueren gheschapen/ hy gheeft ons spijse ende dranck/ voetsel ende cleedinghen 't welck alle menschen onmoghelijck om doen waer/ ende die selve Godt heeft u den rechten wech ghewesen/ hoe wel veel menschen dat weynich achten. Hy laet den reghen op den Wijnstock comen/ende hy laet het Coorn/ de Olijfboomen/ de Palmen ende alle ander Boomen opwassen. Hy heeft den nacht/ de Sonne/ de Mane/ ende alle de Sterren geschapen. Hy heeft op de aerde/ ende inde zee veel wonderbaerlijcke formen gemaeckt/ eñ dat alles tot uwen nutte. Hy heeft de schipvaert geordineert om uwe neeringe daer deur te beteren: Hy heeft berghen doen wassen/ ende weghen laten maken/ daer mede ghy hier ende daer hanteren meucht/ende hier uyt sietmen de wonder daden Gods.

Maer wie can sijn wonderen alle verhalen/ hy is barmhertich ende weet alle dingen. De ghene die ghy voor goden aenbiddet/ die sijn van andere gemaeckt geworden/

gewozden/ ende die goden en connē geen andere maken/ want sy en hebben gheen leven/ maer sijn sonder gevoelen.

Inde ure der opstandinghe sullen alle menschē indachtich werden/datter maer een eenich Godt en is/ ende Godt sal der ongeloovigen gebou verderven/ende dan sullen zy ghedachtich sijn het ghene daer sy nu niet op en dencken. Ten jonckſten dage sullen de ongeloovige groote smerte ende pijne lijden/ want de Engelen sullen haer zielen wt den lijve scheuren / ende dan sullen sy haer eerst Gode bevelen/ eñ haer dwalinge bekennen: Maer Godt sal tot haer seggen: gaet in door de vierighe poorten / ende hebt een hope om weder daer wt te comen.

De onghehoorsame wandelen op den boosen wech/ maer de Godtvreesende weten dat zy int ander leven een seer costelijcke schat vinden sullen. Want als dese lieden sterven / soo sullen de Engelen tot haer seggen: Godt groete u lieve luyden / ghy hebbet by Godt wel verdient / daerom soo comt hier binnen int Paradijs / dat sal u een eeuwighe wooninge sijn/ende ghy sult daer in den overvloet vande aldersoetste wateren hebben/ ende alle het ghene daer uwe ziele na verlangt. Ende als dan de ongheloovighe sullen sien/ dat zy ende haer voor-ouders ghedwaelt / ende haer selven schade hebben ghedaen/ ende dat zy alsoo behoorlijck verstooten werden / dan salmen van haer dese woorden hooren: O wilde God dat wy niemant anders dan Godt aengebeden / ende sijn geboden ghehoorsaem geweest hadden / O dat onse vooruders dit oock niet ghedaen hebben.

Den boodtschapper Gods comt toe sijn gheboden wt te legghen. De Propheten die hier ende daer tot de volckeren van Godt sijn wtghesonden gewozden / die hebben bevonden / dat sommighe op den rechten/ende sommige op den valschen wech ghewandelt hebben.

De aerde sal openbaren wat het voor een eynde met de onghehoorsame nemen sal/ want God en sal de boose niet op den rechten wech brengen.

Ick vertoone u allerley teghenspoet / daer uyt de ongeloovighe claerlijck connen sien/dat zy openbare leugenē vergadert hebben / maer als wy iet ghewilt hebben datter geschieden soude/soo is het gheschiet. De ghene die om Gods name wille veel gheleden hebben/ die sullen daer om rijckelijck beloont werden/ende alle Hemelsche Enghelen / ende aertsche dieren bidden God aen/ ende houden sijn gheboden.

En maeckt u niet vele Goden / want daer en is maer een Godt/ ende alles wat ghy siet dat is sijne / want alle goetdaet comt ons van Gode.

De boose lieden seggen dat God eenen sone heeft / maer ghy en sult u daer aen niet stooten / ende sult maer eenen Godt aenbidden / sy sullen het eyndelijck met haer schade bevinden.

Veel lieden becommeren haer als haer een dochter geboren wert / ende maecken haer ghemoet bekent aen ander lieden / ende wilden het geerne levendich begraven/maer dit sijn boose lieden/ ende God sal haer eenmael grousaem aentasten.

So Godt alle boosdoenders straffen wilde / soo en liete hy deurgaens niet wt den aertbodem wassen. De ghene die Godt lasteren / die werden int vyer ghewozpen/ ende ick hebbe die luyden mijne Wet laten vercondigen / maer de Duyvel heeftse op een ander wijse overredet/ ende wie nu sijn leugens heeft gevolcht/ die sal met den helschen vyere vergolden werden.

Als Godt wilde soo souden alle lieden maer eenen Godt bekennen / ende sijn geboden gehoorsamen/ maer de Priester comt alleen toe sijn gebodē upt te leggen,

Godt heeft tot sommighe volckeren Propheten ghesonden / eode die hebben eenige

eenighe op den rechten wech ghebracht / maer sommige sijn op haer oude trappen gebleven. Ende ick en hebbe u dit boeck tot gheen ander eynde ghegeven / dan op dat ghy de lieden de verkeerde leere aenwijsen / ende haer op den rechten wech sout leyden.

Godt laet het water vanden Hemel neder comẽ / op dat het aertrijck bevocht ende genoechsaem levendich werde. Hy laet de dieren melck gheven / eñ de boomen vruchten draghen / op dat ghy daer van u voetsel hebt / 't welck niet een slechte sake / maer een groot wonder is / ende vande verstandige lieden vlijtich int ghemoet gevoert wert.

Wy hebben de Bijen bevolen dat sy haer ghebou inde berghen ende boomen maken / ende van allerley bloemen sughen souden / op dat sy een sulck sap daer uyt maeckten / dat den mensche heylsaem ende nut waer.

Godt heeft u gheschapen / ende laet u wederom stervẽ / waerom en bekent ghy van de weldaden Gods niet? God heeft u wijven ende kinders gegeven / eñ waerom sijt ghy dan soo boos / ende waerom bidt ghy inde plaetse Gods / de sulcke aen die u noch voetsel noch cleedinge gheven connen. Ghy en sult gheen afweghen gaen / maer op den rechten wech blijven ende wandelen. Godt weet alle heymelijckheden inden Hemel ende op aerden / ende hy heeft u uyt smoeders lijf ghetoghen / hy heeft u ooren / ooghen / ende een herte gegeven / om dat ghy hem dancken sout. De toecomste des laetsten daechs sal in een ooghenblick / ja noch veel snelder geschieden: want en siet ghy niet dat de voghelen onder den Hemel van Godt onderhouden werden / oock heeft hy u allerley vereeringen met de wilde dieren gheschapen / ende tot een goet ghenoegen heeft Godt gemaeckt de schaduwe inder hitten / Item de versche lucht / de bergen ende luchtighe cleedinghen / ende voor de koude heeft hy u oock warme kleederen verordent / hy gheeft u ghesontheyt / ende deelt u onwt-sprekelijcke gaven mede: Ende ghy en moet u niet beswaren / of schoon het minste deel dit maer ghelooft / ende dat de andere de kennisse der goetdaden moetwillich verwerpen: Maer aent laetste oordeel sal van alle menschen betuych geheyscht werden / ende de ongeloovige sullen veel ontschuldiginge voorwenden / doch sy en sullen niet aen ghehoort / maer terstont afgewesen werden / want wy en willen haer niet behoeden / noch aen hooren: Dan sullen sy segghen: O hoochste Godt / dit sijn de ghene die wy in uwe plaetse hebben aenghebeden / maer de wijle wy daer aen onrecht hebben gedaen / soo willen wy u nu aenbidden / doch wy en sullen te desen dage hare pijne niet verminderen / maer vermeerderen / ende ick selve wil benevens u teghen dit boeck getuygenis geven.

Ick hebbe u dit boeck ghegeven / op dat ghy haer mijne geboden sout bekent maken / dat sy goet deden ende haer lieftallich teghen haeren naesten betoonden / ende alle geloften die Godt de Heere gedaen werden / die salmen houden ende volbrengen. Hebt ghy yet ghesept / soo hout het / want ghy hebt Godt tot een burghe ghenomen: Ende en volcht de ghene niet die onnoodich zweeren / ende die deur sulcke leugens eerlijcke lieden valschelijck bedriegen / want sulcke lieden sullen onder de woeckeraers ghetelt werden / ende wie op diergelijcke weghen struyckelt / die sal onwtsprekelijcke pijne lijden moeten.

En zweert niet valschelijck / want de wereltlijcke dinghen vergaen / maer met de Goddelijcke heeft het veel een ander ghelegentheyt. Als yemandt heeft goet ghedaen / het sy man of vrouwpersoon / soo sal hy van Godt behoorlijcken gheloont worden / ende Godt sal hem dat eeuwich leven gheven. Godt conde uyt alle volc-

keren wel een volck maken/maer hy laet het een deel gelooven/ende het ander deel int ongeloove blijven.

Als ghy den Alkoran leest/so sult ghy dat met ernst ende grooté aendacht uptrichten / ende ghy en sult gheen woorden daer in veranderen/want God daer deur op 'thoochste vedroeft wert/ eñ ghy wert voor een leugenaer gehouden.

Vele en weten de oorsaeck niet waer om dat dit gheboden wert / maer Godt ende sijn gebenedijde gheest hebben dit boeck dat waerachtich is/ te samen ghestelt/op dat de vrome op den rechtē wech mochten wandelen.

Den Alkoran is in Arabische sprake beschreven / daerom en werden de latinisten dit boeck niet deelachtich / ende zy en connen hem niet verstaen / ende Godt en sal haer oock nimmermeer den rechten wech wijsen / want sy zijn enckel leugenaers / ende sullen groote pijne lijden moeten/ want Godt comen alle dinghen te voren / de wijle dese boose lieden leven/ ende niet en weten in wat weghe zy haer leven overbrengen.

Wie in desen leven veel gheleden heeft die en sal Godt sulcks niet onbeloont laten/ ende dat sal ten jonckstén daghe bevonden werden. Lieve luyden bidt God aen / ende wacht u dat ghy hem niet tot een leugenaer en maeckt.

Alle dingen die God geschapen heeft/ cont ghy tot behoudinge des levens ghebruycken/wtgenomē het zwijnen vleesch ende sulcke dieren die niet inden naeme Gods gestorven sijn: Maer als ghy daer toe gedwongen wert/ soo sal Godt u dat vergheven. Item als ghy sulcks onwetende doet / soo en sal u Godt dat niet tot sonde rekenen.

By de Joden is een even gelijcke ordeningegehoudē geworden. Abraham heeft Godt ghelooft / ende heeft hem voor de ontfangen weldaden danck ghesept/ende dat heeft Godt seer wel behaecht / ende heeft daerom sijn zaedt op den rechten wech gestelt / ende na desen hebben wy u bevolen dat ghy Abrahams Wet in goede achtinge houden/ eñ van die selve niet soudt afwijcken/ende hierom is daer een tweedracht onder de lieden/'twelck God ten jonckstén daghe sal ontwarren.

Als ghy disputeert so geeft alleen goede antwoort/ want Godt siet wel wie op den rechten wech/ ofte op den valschen wege is. Als u gebraecht wert/ so gheeft behoorlijcke antwoort daer op / ende ghy sult het alles met ghedult lijden / ende u voor de teghen-partije niet vreesen / ende int minste u daer in niet bezwaren/want Godt is altoos by de gheene die goedt doet.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Gods.

XXVI. CAPITTEL.

WY hebben onsen bemindē knecht uyt den verbodē Tempel gehaelt ende daer uytgetogen/ ende by nachte in een verre van daer gelegen Tempel ghevoert / aldaer wy hem onse kracht gheopenbaert hebben. Wy hebben Mose het boeck gegeven/ uyt welcke hy Israel in den rechten wech onderricht heeft : Wy hebben de Israeliten allerley goet-daet gedaen/ wy hebben haer rijcke gemaect/ ende in alle haer voornemen rijckelijck gheholpen. Wy hebben tot haer gesept: alsoo sult ghy goet doen/ ende alsó sal dat uwe ziele ghenieten / maer soo ghy dat boose doet/so sult ghy daerom schade lijden moeten.

Wanneer de tijdt der vyanden Godts comt/ soo sullen zy u allerley onghemack aendoen:

endoen: Sy sullen uwe Tempelen verooren/ ende allerley boosheyt oeffenen. Maer den Alcoran vercondicht alle ghe-oovighe groote vreucht ende blijtschap. et sullen soo wel de gheloovighe als e ongheloovighe haer wercken in eenen sack ghevat werden / ende sullen aer mede voor Godt moeten verschijnen. Wy hebben u daerom dit boeck ghegeven / om dat ghy van sonden soudt aflaten / hier benevens soo hebben wy de Sonne eñ Mane haer licht gegeven / op dat ghy door sulckē middel het jaer voor uwe neeringe hebben soudt.

Ghy en sult gheen valsche meyningen volgen / ende neffens Godt geen ander goden aenbiddē: Vader ende Moder sult ghy in eeren houden / ende haer alleen goets doen / ende als sy oudt werden/ soo en sult ghy haer geen boose woorden geven / maer in alles ghedencken / hoe ghy haer verblijden meucht: Ghy sult u by haer in aller ootmoet onderwerpen / ende bidt Godt dat hy hen haer overtredinghe vergheven wil / want sy hebben u opghevoet / ende daerom sult ghy haer sulcke goet-daden wederom vergheIden / want Godt kent een yders herte. Uwe arme bloedt-vrienden sult ghy van den uwen mede deelen/ doch met gewisser mate / ende hier in en sal gheen overvloet gebruyckt worden/ want die in overvloet leeft / die is een vriendt des Duyvels: Ghy en sult u kinderen niet dooden / om geenderhande oorsaeck / want het is een groote sonde / ende wy hebben haer soo wel als u het leven ghegheven: Ende ghy en sult geen overspel doen / ende de moorders sult ghy dooden / ende ghy en sult de weduwen ende weesen niet bedrochelijckerwijs haer ghelt ontrecken: ende als ghy yet by u selven hebt voorgenomen / soo en verandert dat niet / want soude daerom rekenschap van u eyschen geeft rechte mate / noch en gebruyct geen valsch gewichte / ende niet te kleyne ellen. En seght gheen dingen die ghy niet en weet / want ghy moet van alles rekenschap geven.

Onder alle dinghen heyscht God van u dat ghy hem gheen mede-ghesellle en gheeft / noch op sijn zijde en steldt ofte yemandt hem verghelijcken sult / want niemandt en is hem ghelijck / ende hy alleen vergeeft de sonde. Op den gantschen aertbodem en is gheen dinck soo cleyn / dat Godt niet behoorlijck danck en seyt voor sijn weldaden.

De ghene die den Alcoran niet en ghelooven / die sullen met eenen dicken voorhanck der duysternisse bedeckt werden / ende alle wat de ongheloovige spreken dat hooren wy / want sy overreden het ghemeene volck / datmen u niet en soude hooren / segghende: Ghy sijt een Duyvel bezweerder ende tooveraer. Sy sullen u vraghen hoe het moghelijck is / dat de verstorven lichamen die tot stof ende asschen werden / weder sullen opstaen: Daer op sult ghy antwoorden / dat de ghene die de menschen eerst het leven heeft ghegheven / die can het ten tweede-mael wederom doen. Voorder sullen sy u vraghen wanneer dat gheschieden sal / ende daer op sult ghy haer antwoorden / aen het laetste oordeel / wanneer u God alle voor hem sal roepen / ende een yder sijn sententie voor-houden sal.

De vrome lieden en sullen met den Duyvel / als met den archsten vyandt Gods niet te doene hebben / maer sullen Godt gehoorsamen die goet ende quaet nae sijn wel-behaghen uyt-deelt / ende wie Godt aen roept / die sal ghenade van hem ontfanghen. Doen wy de Engelen bevolen hebben / dat sy haer voor Adam verootmoedighen / ende voor hem neder souden knielen / so hebben sy dat alle ghedaen / uytghenomen Belzebub / die heeft hem daer teghen gheset / met voorwen-

dinghe hy en wilde hem nimmermeer voor een aertsche creatuere buygen/ doen hebben wy hem van ons wech ghestooten/ ende hem de helle tot een besit gegeven/ ende hy mach doen wat hy wil/ dan alleen over de ghene die haer selven in mijn handen stellen: en heeft hy geen macht. In waters nooden en can u niemant helpen/ dan alleene Godt/ daerom als ghy uyt den perijckel sijt verlost ghevorden/ soo en sult ghy teghen God niet ondanckbaer zijn/ ende wederom booshevt bedrijven/ of anders sal u Godt gantsch versuppen/ ende te gronde laeten gaen. De ghene die op dese werelt in dwalinge gheleeft heeft/ die en sal het eeuwich leven niet sien/ maer desselven van ons beroost werden/ daerom sult ghy van smorghens tot savonts toe bidden/ende hier van sullen alle Engelen getuyghen sijn/ende ghy sult Godt aenroepen op dese wijse: O God leyt ofte brengt my int goede/ ende bewaert my voor de valsche/ want de boose sullen weder met booshevt/maer de vrome met troost/ende alle goetdaet beloont werden.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Godts.

XXVII. CAPITTEL.

EEn ider wandele in sijn beroep/ want Godt kent die wel/die op den rechten wech wandelen. Alsmen u vraegt wiens de ziele zy/ soo segt/ sy behoort Godt toe/ die u de wijsheyt heeft geleert.

Als ick u dit boeck ontneme/ soo en sult ghy niemandt vinden die u sulcks wederom can geven/ maer Gods goetheyt is in u seer groot.

Of schoon alle menschen haer aenden Duyvel verbonden/ ende teghen u yet voor nemen wilden/ soo sullen sy doch minder als niet uytrichten connen: ende vele en sullen desen Alcoran niet willen gelooven/ tot dat ghy voor haer oogen nae den Hemel vaert/ ende onder de Engelen gesien wert: Maer ghy sult segghen/ghy en sijt mede maer een mensche van Godt als een boodtschapper gesonden om de geloovige den rechten wech te wijsen.

So de aerde vande Engelen bewoont werde/soo en hadde Godt hier toe gheen Engelen ghebruyckt. Aenden dach der opstandinge/ so willen wy alle daden ende wercken der blinde ende stomme te samen rekenen/ ende haer int brandende vyer jammerlijck quellen/ ende hoe meer zy branden sullen/ hoe hittiger het vyer werden sal. Godt heeft alle menschen een termijn geset/ ende die en connen zy niet over gaen. Men vindt sommighe lieden die sijn soo gierich/ dat wanneer sy de gantsche wereldt/ ende alles wat Godt vermach in haer ghewelt crijghen conden/zy daer van niets en souden willen uytgeven/ maer alles voor haer selven behouden.

Doen Moses wonder wercken dede so heeft hem Pharao voor een tooveraer ghehouden/ maer Mose heeft geseyt dat hy dit niet en dede/ maer dattet Godt de schepper des Hemels ende der aerden was/ die dese dingen heeft gedaen/ ende als hy dat geensins wilde gelooven/ soo hebben wy hem ende sijnen broeder/ met alle de ghene die hem aen hinghen/ inde zee verzopen/ ende de kinderen Israels uyt sijn lant gevoert. Nae desen hebben wy u als een Prophete ofte boodtschapper/ soo wel om vreuchde als om droefheyt uytghesonden/ ende daer nae den Alcoran ghemaeckt/ op dat de lieden mochten lesen/ ende daer aen gheloovenn/ die

die bidden tot Godt ende spreken : O Godt u gebodt is alreede verbult : Sy weenen ende houden Godt voor barmhertich / daerom als ghy bidt / soo en sult ghy niet luyde roepen / ende Godt die boven alles is / ende gheen ander nevens hem en heeft / die sult ghy ootmoedich voor alle sijn weldaden dancksegghen.

In den name des barmhertighen ende goedighen Godts.

XXI. CAPITTEL.

MEn sal Godt prijsen ende dancksegghen / want hy heeft de sijne een reyn ende heylich boeck gegeven / sonder vermengenisse van eenige valschheyt / om dat ghy hier deur op den rechten wech sout wandelen / ende tot uwe salicheydt mocht gebracht worden. De ghene die daer segghen dat Godt eenen sone heeft / die begaen de grootste leugenen / die opt gheschiet zijn / en volcht sulcke lieden niet nae / noch en ghesellet u niet tot hen.

Hoort het exempel der jongelinghen / die wy in een hol ofte kuyl gesloten hebben / ende sommighe jaren lanck daer in hebben laeten slapen / ende ten laetsten als wy die weder opweckten / soo en heeft gheene van allen ghewetten / hoe veel jaren hy gheslapen hadde / ende dit is een waerachtighe vertellinge : Het waeren seer vrome lieden die op den rechten weg wandelden / ende God alleen hebben aengebeden. Maer de lieden hebben verscheyden meyningē / hoe veel dese slapers int ghetal gheweest zijn: Want sommige meynen drie / sommige vier / sommighe vijf ende ses met den hondt / maer sommighe meynen datter seven ende acht met den hondt geweest sijn / eñ so spreeckt een yder nae zijn behaghen van dese verborgentheyt / maer Godt heeft weynich menschen 'tgetal hier van geopenbaert.

Daerom seggen wy dat dese jongelingen / drie hondert en sestich jaer in dit hol ofte helle geslapen hebben.

Beveelt u selven Godt alleene / leest mijn boeck met aendacht / ende en set niets daer toe / noch en doet oock niet daer van. De Goddelijcke waerheyt en sult ghy nimmermeer verzwijgen / wie daer ghelooft die gheloove / ende wie niet glooven en wil / die late het staen. De geloovige sullen int Paradijs int midden van de alder-doorluchtichste boomē ende fonteynen woonen / sy sullen schoone gulde ringhen / ketenen / cleynodien / kleederen van gulde stucken / ende diergelijcke in grooten overvloet hebben / ende dit sullen sy sonder eynde besitten. De gelucksalicheyt deses levens wert gheleken by het reghenwater / dat Godt vanden Hemel laet neder regenen / ende wy weten dat het ghene wat wy segghen de waerheyt is.

Der boodtschappers voornaemste ampt is / dat zy goede tuchtmeesters sijn.

De ongheloovige disputeren van wegen dat sy de waerheyt ende mijn gheboden bespotten ende belachen / maer wee de ghene die mijn geboden openbaer sijn / ende die selve niet en houden.

Wy hebben inder menschen herten veel loot ghegoten / ende haer doof ghemaeckt / dat zy niet hooren en connen / maer dese alle hebben haeren bestemden tijt / ende gesette perck.

Als u yemant vraecht wie dat Alexander de Groote geweest is / soo segt wy hebben hem een Coninckrijck inghegeven / oock het oordeel op aerden / ende wetenschap aller dingen. Hy is de wijsheydt naghevolcht / totter tijt toe dat de sonne opginck / doen heeft hy eenmael bevon-

bevonden / dat de wijsheyt hem in een onsuyver slijmighe Fonteyne ghebadet heeft: Maer wy hebben hem bevolen / dat wanneer hy ander lieden aen dese plaetse bevint / dat hy haer noch goet noch quaet soude doen. De ongeloovige sullen schoone woorden van ons hooren / ende statelijck beloont werden: Na desen is Alexander ghevoert geworden / aen die plaetse daer de Sonne over de menschen neder comt: Ende ten laetsten is hy ghecomen aen sommighe berghen daer hy menschen heeft ghevonden / die gheen woorden hebben verstaen: Maer de ghene die met Alexander waren / die baden hem dat hy tusschen haer ende den berch-lieden een obstaculum maecken wilde / ende deden hem daer voor groote beloften / ende sulcks is oock gheschiet / ende soo hebben de berch-lieden deur de ghenade Gods malcander gheen schade connen doen.

Op de bestemde tijdt sullen alle lieden van Godt beroepen werden / ende de ongeloovige sullen / 'tis waer / het Paradijs wel sien connẽ / maer van sulcken vreugde terstont berooft werden / ende sullen de helle tot een herberghe vercrijgen / om dat zy de gheboden der Propheten veracht / ende de wonder-teeckenen niet ghelooft en hebben. Maer de vrome sullen het Paradijs besitten / ende sy en behoeven haer niet te vreesen dat sy eenichsins daer weder uyt souden ghestooten werden / want de zee soude veel eer gheheel wtdroogen / eer dat het woort Gods soude vergaen.

Ick bevele u dat ghy u selven niet anders als voor een mensche uytgeeft / ende daer by sult ghy oock betuyghen datter maer een Godt en is / ende dat een yder die daer begheert tot Godt te comen goede wercken moet doen / ende niemant anders aen Gods sijde en stelle / ofte hem een mede-ghesellle make.

Eynde des tweeden Boecks.

Den translateur besluydt.

Hier is gheeyndicht het tweede boeck des Alcorans, 't welck vol valsche leeringhen ende grouwsame Gods lasteringhen is, teghen den Sone Godts ende den Heylighen Gheest, 't welck by de Mahometisten en de Turcken, in een groote weerdigheyt ghehouden werdt.

Het

Het derde Boeck DES ALKORANS.

Inden welcken ghelijck-matich die Mahometanische Wet begrepen wert.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Godts.

I. CAPITTEL.

Zacharias die knecht Gods riep Godt inwendich aen om sijn barmhertichepdt ende sprack: nadien mijn beenen alreede seer swack ende madt / mijn hayren grauw/ ende mijn lichaem onvruchtbaer is / soo en hebbe ick gheen clepne sorghe datter ergher s eenighe nae mp comen sullen / dat boose ende verkeerde liedē sullen sijn: Soo geeft dan O Godt uwe genade/dat het huys Jacobs door u vast ende onbeweechlijck staen mach/ eñ dese bede heeft Godt verhoort / ende heeft hem gheantwoort aldus: O Zacharia verblijt u / want ghy sult eenen sone becomen / die sal een sulcken name ghegeven werden/ diesgelijcke noyt gheen mensche op aerden gehadt heeft / namelijck Johannes. Doen seyde Zacharias/hoe can dat gheschieden/ nadien ick oudt / mijn wijf onvruchtbaer/ende noch noyt geen kinders met haer ghewonnen hebbe: Daer op antwoorde Godt: Maer dit is mp seer licht om doen / want ick hebbe doch die gantsche werelt / ende alsoo oock u persoon upt niet ghemaeckt : Doen seyde Zacharias / O Godt doet met mp/ ende leght mp op wat u behaecht / ende Godt beval hem dat hy in drie daghen niet een eenich woort met gheen menschen spreken soude. Daerom doen nu Zacharias vanden altaer wech ginck / ende wederom tot sijn volck quam / so heeft hy haer door teeckenen bedupdet / dat sy Godt dach eñ nacht vlijtich souden aenroepen.

Nae desen soo hebben wy Joannes bevolen / door sijn cracht ende macht dat boeck aen te nemen : Ende of Johannes nu wel jonck was / soo speurdemen nochtans een sonderlinghe verstant by hem/ hy heeft ons ghevreest / sijn ouders gheeert / ende ons geboden niet veracht. Dit boeck begrijpt oock hoe onsen geest inde ghestalte eens mans met / ende by Maria verschenen is / door wiens haestich aensien sy zeer verschrickte / ende daerom Godt gebeden heeft/dat hy haer voor desen man wilde bewaren. Daerop seyde sy : Maer hoe can dat zijn/ naedien ick van geenen man en ben beroert ghewořden ! De bootschapper antwoorde : Dat is seer licht te doen/ want Godt zijn alle dinghen mogelijck.

Doen nu Maria swangher wert/ soo is sy in verre Landen ghetogen/ende als haer begonste het Menstrum te vlieten/ 'twelc door de gheboorte plach te geschieden /soo is zy by eenen Palm-boom stil-

le gheftaen / ende seyde : ick wilde liever doodt sijn / dan dat my dit gheschiet is / ende terstont is Christus van haer voortgecomen/heeft haer getroost ende geseyt: en vreest u niet / want ick ben by u / ende heeft hier op voorder met Maria ghesproken/ende haer bevolen dat sy aen den Palmboom soude slaen / soo souden de Dadel-keernen daer af vallen / ende die soude zy eten / ende haer selven daer mede een weynich verquicken / maer sy en soude niet een woort met geen menschen spreken / maer soude een ghelofte doen / stille te zwijghen ende te vasten.

Doen nu Maria het kindt hier over in haren arm nam / ende daer mede onder de lieden quam / soo hebben sy haer daer van ontset / ende seyden : O Maria/ van waer comt doch dit / dat ghy u soo qualijck gehouden hebt / daer doch u Vader ende Moeder eerlijcke liedē sijn geweest. Maer Maria heeft het volck deur allerley manieren ende gebaer so vele beduyt ende geseyt / dat sy het kindt selve souden vraghen / wat het hier mede voor eenen uytganck/ende gelegentheyt hadde.

Doen nu sulcks ghesciede / soo antwoorde het kindt ende seyde : ick ben een knecht Godts / die my dat boeck ghegeven/ende my tot een Prophete heeft gheset/ daerom sult ghy my aenbidden/ ende om mijnent wille aelmoesse geven / ende mijn moeder eeren/ soo langhe ick onder de lieden sal wandelen/ want over my is dat Goddelijck heyl / van den dach mijner gheboorten aen tot inde doodt / daer ick deur-dringen / ende weder levendich komen sal. Dit sijn de woorden Christi des Soons Maria / aen welcke de lieden noch totten huydigen dach toe aen twijffelen : Ende is te weten dat Godt noyt gheenen Sone en heeft ghehadt/daerom bidt die aen / die mijnen Heere is / so sult ghy op den rechten wech wandelen.

Ghy sult oock den ongeloovigen Prediken vanden dach der wrake/ in welcke allerley saken sullen onderhoort werden. Ghy en sult in dien boeck niet verzwijghen / op wat wijse dat Abraham sijnen Vader heeft bestraft / om dat hy niet en heeft willen ghelooven/dat hem een blint eñ doof dinck helpen konde. Ende Abraham seyde tot sijnen Vader Thara / dese volghende woorden : Lieve Vader en volcht doch voort-aen den Duyvel niet nae/ want hy verleyt de lieden / vreest Godt/ maer Thara als een halstarrighe kop/die antwoorde: O/Abraham meynt ghy dat ick my van den Godsdienst der Goden wenden wil/ neen/ dat en sal niet geschieden/maeckt u van hier wech/ofte ick sal u met steenen doodt werpen: Hier op seyde Abraham : Ick wil Godt voor u bidden / dat hy u salicheyt verleene: Moghelijck sal hy my verhooren/ ende my van u / ende uwe Goden bevrijden/ ende terstont hebben wy / Abraham die begeerde ghenade bewesen. Men sal oock in desen boeck met stilswijgen niet voor by gaen/ dat Mose een reyn boodtschapper ende Prophete is geweest/ want wy hebben op den berch Sinai met hem gesproken / ende van sijnent-wege hebben wy oock Aaron sijnen broeder tot een Prophete ghemaeckt.

Ismael en sal oock niet vergeten werden/ die sijnen volcke veel geprophiteert/ ende bevolen heeft / dat sy neerstich bidden/ ende aelmoesse gheven souden / daer deur hy Godt seer aenghenaem is ghewordden. Dese sullen het Paradijs besitten/ in het welcke zy van alle smaetheyt ghevrijt sijn/ ende sonder ophouden malkander groeten / ende allerley vergeldinghe ontfanghen sullen / want Godt en gheeft sijn erfdeel/ maer de gheloovige/ daerom sult ghy hem met ootmoet ende ghedult aenroepen.

Hier by is te weten dat alle menschen deur het vyer moeten / ende de ongeloovighel sullen daer in blijven / maer de Godtvreesende sullen sonder eenige hindernisse

derniſſe weder daer uyt comen/ende God ſal haer geloove vermeerderen. De gene die onſe gheboden niet ghehoorſaem en ſijn/ die ſegghen / Godt en ſal ons met gheen lijfs erfgenamen ſeghenen / ende gheenen rijckdom beſchicken / maer ſy doen onrecht daer aen: ende ſijn mogelijck in Gods heymelijcken raet geweeſt/ ofte zy hebben een verbont met Godt ghemaeckt / daerom laten wy alle haer miſhandelingē opteeckenen/ ende willen die ſelve aen den dach des oordeels tot haer verderf opteeckenen.

Veel menſchen bidden de Goden aen/ ende ſetten op die ſelve haer betrouwen/ maer ſy ſullen in eender ure wat vernemen / dat ſy inde tijt haers levens niet gelooft en hadden. En weet ghy niet dat wy de duyvelen macht ende gewelt over de booſe gegeven hebben/ daerom en ſult ghy niet met haer te doene hebben/ want wy willen haer int helſche vyer ſtooten/ ende dan ſullen ſy bekennē wat een grouſame ſonde dattet is/ als men ſeyt dat God eenē ſone heeft: den Hemel ſchaemt hem genoechſaem over deſe Godſlaſteringe / de bergen ende aerde bewegē haer daer van/daerom ſal uwe tonge den vromen vreuchde / ende blijtſchap / maer de booſe pijne ende quale vercondigen.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Godts.

II. CAPITTEL.

VVy en hebben den Alkoran niet uyt booſer meyninge ghegeven/ maer op dat ghy de lieden daer mede bewijſen mocht datter een algemeyn ſchepper des Hemels / ende der Aerden is/ die daer weet alles watmen ſpreeckt / ende int herte denckt/ want nevens hem en is gheen ander Godt.

Hoort het woort Moſe dat hy tot ſijn wijf ende volck gheſeyt heeft/doen hy dat vyer ſach / ſoo heeft hy haer byſonder wooninghen ghegeven/ende bevolen dat ſy niet van daer wijckē en ſouden/tot dat hy weder quame: ende doen hy nu weder tot het vyer quam/ ſo wert hem gheſeyt/ ſiet ick ben Godt / treckt u ſchoenen uyt/ want ghy ſijt aen een heylige plaetſe: ick hebbe u onder ander uytvercoren/ op dat ghy mijn geboden hooren/ende my ſoudt aenbidden.

De tijdt ſal comen die alle menſchen verborghen is / in welcke alle zielen wederom tot haer werckinghe ſullen komen: Daerom hout mijn geboden ſtijf/ want ſo ghy de ongeloovige wilt volgen/ ſo ſoudt ghy groote pijne lijden moeten. Maer wat draecht ghy op uwe rechte ſchouder? Moſes antwoorde / het is een ſpieſſe van hout / daer ick my ſomtijts op ſteune als ick mijn Schapē beſie/doen beval Godt hem dat hy die ſoude wech werpen / ende als dat gheſchiede / ſoo is terſtont een ſlanghe daer uyt geworden/ die haer hier ende daer wrimmelde/ daer over Moſes ſeer verſchrickte/ maer God beval hem dat hy die grijpen ſoude/ ende doen wert ſy weder tot een ſpieſſe ofte ſtaf als te voor/ende God heeft hem oock groote wonderen laten ſien.

Doen Godt hem beval dat hy tot Pharao ſoude gaen / ſoo heeft hy geſeyt/ O Godt/opent my mijn herte/ ende ontbindt my mijn tonghe/ dat ſy veerdich ſy om te ſpreken/ende maeckt mijnen broeder Aaron tot een overſte hooft van dit volck: daer op antwoorde Godt/ ick wil het alles doen ſoo ghy begeert / want ick hebbe u van uwer jeucht aen gheholpen/ oock doen men u heeft inde zee ghewor-pen / maer ick hebbe u verloſt ende be-

houden / ende als ghy tot een dootslager wert / so hebbe ick u oock onder mijn bescherminge genomen: Soo gaet dan nu henen tot Pharao / ghy met uwen broeder Aaron / ende vermaent hem met goede woorden dat hy my aenbidde: Maer sy seyden / wat groot perijckel sullen wy uytstaen / ende wat een pijne sullen wy lijden moeten? Maer Godt antwoorde ende sprack: en sijt maer onversaecht / ick wil stadich by u zijn / ende als ghy tot Pharao komt / soo seght dat ghy Gods boodtschapper zijt / ende beveelt hem dat hy de kinderen Israels met u laet uyt-trecken. Ende doen sy nu tot Pharao quamen / soo vraechde hy Mose / wie doch sijn Godt ware? Mose gaf hem tot antwoort: Het is de Schepper aller dinghen / vanden welcken het alles herkomt: Maer Pharao meynde dat sy door hulpe der zwerte konste tot hem gecomen waren / ende beval dat sijn zwarte konstenaers een proeve met Mose souden doen.

Doen nu de bestemde dach gekomen was / so werp Mose een staf op de aerde / ende daer uyt wert terstont een Slange: ende als nu de zwerte konstenaers dat saghen / soo zijn sy Mose te voet gevallen / ende seyden / wy ghelooven aen uwen Godt: Maer Pharao vraechde haer / of zy dan niet aen dien en gheloofden / die haer de zwerte konste gheleert hadde / ende wert daer over seer vertoornt / ende seyde dat hy haer wilde de handen ende voeten doen afhouwen / ende aende boomen hanghen / dan souden sy sien wie haer soude helpen? Sy antwoorden hem / hy mocht met haer omme gaen soo hy wilde.

Ick als een stercke God hebbe Mose met t'samen sijn volck uytgevoert / maer den Pharao inde zee versopen / ende u kinderen Israels hebbe ick het Manna ende velt-hoenderen ghegeven. O etet vandē uwen / ende en doet niemant geen onrecht / of anders sal ick teghen u vergrammen / ende de vrome wil ick goet doen. Het volck dat Moses uytleyde heeft een Kalf ghegoten / dat sy aen baden / daer over vertoornde Godt ende seyde: O ghy boos volck / waerom doet ghy Godt dese smaetheyt aen / maer moghelijck doet ghy dit / om mijnen toorn over uwen hals te halen / doch het volck antwoorde / wy en willen dit Kalf niet verlaten tot dat Mose weder komt.

Doen nu Mose weder quam / so heeft hy Aaron bevolen dat hy soo lange uyt bedevaert soude gaen / tot dat dit Kalf verteert waer / ende strafte het volck van weghen haer beganghen dwalinge / ende alsoo hebben wy die voorleden dinghen geopenbaert.

De Goddeloose sullen aenden dach des oordeels groote pijne lijden moeten. Maer als u yemandt vraecht wat het voor een ghelegentheyt met de berghen heeft / soo antwoort haer: ick salse effen als de aerde maken / ende aen desen dach en sal niemant spreken mogen / dan alleen de ghene die Godt hebben wil.

Wy hebben desen Alkoran geschreven uyt oorsaeck / op dat haer de gheloovige hier deur souden vermanen / want alle verhooginge komt van Godt. Ghy en sult met de openbaringhe deses boecks u niet te seer verhaesten / maer bidt Godt ootmoedich dat ghy hoe langs hoe meer inder wijsheyt meugt toenemen. Dit is het eerste bevel dat wy den Adam ghedaen hebben / maer als hy dat inde wint sloech soo is hy ghevallen / ende alle Enghelen hebben haer te vooren voor hem ghebuycht uytgenomen Belzebub. Ick hebbe Adam ghesept / dat dese sijn archste vyandt zy / ende soo hem die ghestelde Wet niet en hadde uyt het Paradijs gevoert / so en hadde hy noch honger noch dorst / noch eenighe koude geleden. De Duyvel seyde tot Adam: als ghy sult eten van desen boom / soo sult ghy een oneynde-

oneyndelijck Heere zijn / maer soo haest als Adam ende Eva daer van ghegeten hebben / soo hebben zy doen eerst haer heymelijcke leden ghekent / ende die selve met bladeren ghedeckt / ende alsoo is Adam door sijn ongehoorsaemheyt inde doodt ghestooten gheworden / maer God heeft hem die sonde eensdeels vergeven / ende haer beyde weder op den rechten wech gebracht: ende de ghene die op desen wech wandelen / die sullen inder eeuwicheyt leven / maer die mijnen naeme niet aen en roepen / die sullen verloren werden. Daerom bidt Godt vast aen / ende en werpt u ooghen niet op eens anderen wijf / of zy wel seer schoone waer / want Godt sal de ghene / die hem vreest noch wel een schoonder gheven. Beveelt u volck dat zy stadich bidden / ende den dach verwachten / aen welcke alle saken beyde der Godtsalighen ende Goddeloosen sullen geoordeelt werden.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Gods.

III. CAPITTEL.

HOe wel het eynde der Werelt / hem hoe langs hoe meer hem hier by genaeckt / ende dat alle menschen aen den dach des oordeels verschijnen moeten / soo werden daer nochtans sulcke lieden ghevonden / die dat verachten / ende den nieuwen boodtschapper die Godt haer heeft toegheſonden kleyne achten / jae sy derven wel segghen / hy sy een mensche als sy / ende hy sy door de toover-konste soo hooch gecomen / ende sijnen boeck en is niet anders als eenen droom ende fabel-werck.

Voor u hebben wy sommige vleesschelijcke boodtschappers gesonden / 'twelck ghy oock sult bekennen / als ghy wijse lieden daerom vraecht. De ghene die wy lief hebben / die behouden wy / maer die wy haten / namelijck de ongeloovige / die verstooten wy. Och laet doch af van u meyneedicheyt / op dat ghy ten laetsten niet behoeft te segghen / wy hebben qualijck ghedaen ende mishandelt / ende ghewis / Godt en sal u misdaden niet ongestraft laten. Daer en is niet meer als een Godt / want de werelt en konde niet bestaen / soo daer meer Goden waren / hy is een Heer aller dinghen / ende vele meynen / zy ghelooven de waerheyt / maer sy dwalen seer / daerom een yder bidde my aen.

Vele segghen dat Godt eenen Sone heeft / maer sulcks sal haer die eeuwige verdoemenisse veroorsaken. En sien dan de Goddeloose niet dat wy haer de aerde ontsluyten / om haer te onderhouden / waerom en ghelooven sy dan niet / want wy hebben die berghen tot bevestinghe der aerden gheset / ende den Hemel dat hy haer genoechsaem als een dack bedecke.

Wy hebben ghemaeckt dat den dach ende nacht malkander niet af en wisselen / ende wy maken dat de Sonne ende Mane in een ghestadighe loop blijven. Voor u en hebben wy geen onstraffelijck mensche geschapen / maer een yder moet de doodt versoecken / want de mensche is een verganckelijck dinck. Veel menschẽ sullen begeeren van u te weten de tijt des jonckſten daechs / maer sy sullen weten dat dien selven dach onversiens komen sal / ende dan sullen de ongheloovighe verschricken / ende niet weten wat zy doen sullen.

De ghene die de Propheten verachten die sullen voor Gods aenghesicht groote pijne lijden / maer wie sal haer by Godt verantwoorden / moghelijck die ghene / die

die zy in Godts plaetse hebben aengheroepen.

Ick spreke met u uyt Goddelijcken monde dat ghy ten jonckstensten daghe seer sult ghequelt werden/ende alle uwe daden werden op het nauste ondersocht.

Wy hebben den Alkoran ghegheven aen Aaron/Mose/ende aen alle de ghene die Godt vreesen / ende waerom en ghelooft ghy dan desen boeck niet? Abraham die vraechde sijnen vader/ waerom hy de Goden gheloofde / die gaf hem tot antwoort: Hy bevandt dat sijn voor-ouders op gelijcker wijse de Goden hebben aengebeden/ eñ doen heeft Abraham alle de Goden ghebroken/ende als nu het volck vraechde wie dat ghedaen hadde / soo heeftmen gesept/ dat heeft een kleyn kint gedaen/ ende dat heet Abraham: Doen lietmen Abraham 'tvolck komen/ende die bekende vry uyt/ dat hy dit ghedaen hadde/ want hy seyde/ de Goden die ghy aenbidt/ dat en sijn gheen Goden/ want sy en konnen u in uwe nooden niet helpen/maer dat volck vergramde hier over ende wierpen Abraham int vyer/ maer Godt verordineerde/ dat dit vyer gheen hitte en hadde/ ende den Abraham int minste gheen leedt en dede/ ende hy voerde hem met t'samen den Loth int heylighe landt/ ende ordineerde haer om aelmoessen uyt te deelen.

Den Loth hebben wy de wijsheydt ghegeven/ende wy hebben Noa met alle de sijne verlost. David hebben wy de berghen in handen ghegeven/ ende hem in alle krijchswesen onderricht/ende Salomon hebben wy macht ghegeven om over de Duyvelen te heerschen. Wy hebben oock den H. Job bewaert/ als hy seyde / O Heere behoet my voor alle quaet. Ismael/ Esdras ende Alchisla waren gheduldich daerom zijn wy haer oock ghenaedich gheweest.

Jonas wert inden buyck des Walvisch ghesloten/ maer so haest als hy seyde / daer en is maer een Godt/ so hebben wy die terstont gheholpen. Den Zachariam hebben wy een sone gegeven / ghenaemt Johannes / daerom soo ben ick dijn Godt/ ende ghy sijt mijn volck/ bidt my aen.

Als de ure des jonckstens daechs hem hier by ghenaken sal / soo sullen de Goddeloose weenen/ende segghen: Wee ons/ wee ons/ waerom zijn wy Goddeloos gheweest / ende dan sal Godt antwoorden: Ghy sult int Helsche vyer branden ende braden/ende gheen hope hebben dat ghy van sulcken pijne meucht verlost werden: Ende dit is den dach aen den welcken Godt Hemel ende Aerde als pampier verscheuren sal. Wy hebben u uytgesondẽ dat ghy maer eẽ God sout prediken/eñ als sy u vragen/wanneer dẽ dach des oordeels sal aengaen / dan sult ghy antwoordẽ/ dat ghy dit niet en weet of hy na by ofte verre zy/ want dit alleen weet Godt onse Heere / die ons helpt teghen de ongheloovighe.

Inden namedes barmhertighen ende goedigen Gods.

IIII. CAPITTEL.

O Ghy menschelijck gheslachte/vreest u voor die voorseyde aertbevingen/ ende des verschrickelijcken dach des oordeels. Aen den dach der opstandinghe sullen alle zwanger Vrouwen / ontijdige gebooren baren/ende alle menschen sullen schijnen als of zy droncken waren/ ende waerom twijffelt ghy aende opstandinge: En hebben wy u niet eerst uyt der aerden gemaeckt / ende daer nae uyt het zaedt / uyt het bloet / ende der selver Massa te samen ghevoecht/ ende u een

rechte

rechte ghestalte ghegheven. Ick hebbe ghemaeckt dattet water hoogher is dan de aerde / ende ick onderhoude de menschen vander kindtsheyt aen / tot sijn hoochste ouderdom.

Vele menschen werpen haer op tegen Godt/ende stellen haer tegen desen boeck maer sulcke lieden en werden niet alleen in dese werelt veracht / maer sullen in ghene werelt onwtsprekelijcke pijne lijden moeten. Sommighe ghelooven aen Godt als sy profijt doen/maer als sy verliesen soo werden sy weder ongeloovich/ ende dese lieden verwerren haer in een sulcke dwalinghe / daer uyt sy haer niet licht en konnen verlossen/ maer Godt sal de ghene die goet doen het Paradijs geven/ ende wie niet en ghelooft dat Godt ten oordeel komen sal / die hanghe een zeyl ofte koorde aen den Hemel / ende klimme daer mede nae boven/ ende verkondighe dan wat het al daer voor een ghelegentheyt hebbe.

Ghy sult weten dat Godt sal een richter zijn der Joden/ Christenen ende alle ander secten. En siet ghy niet dat de onvernuftighe dieren Godt aenroepen/ daerom wie Goddeloos is/ die sal in der Hellen met vyer bekleedet/ ende met hitighe vlammen gebraden werden/ maer die geloovige wil ick het Paradijs gheven / int welcke zy schoon klaer water / gout/ edel gesteente/ ringen ende ketenen hebben sullen. De vrome sullen na Mecha bevaert doen/ ende aldaer haer offerhande uytrichten / ende van dat selve vleesch sullen sy de arme lieden geven tot aelmoesse/ ende als sy dat hebben gedaen soo sijn sy vry van haer ghelofte/ ende dit is Godt seer aengenaem. Wacht u voor valsche ghetuygenis / noch en set Godt gheen medegeselle aen de syde / of anders sijt ghy weert / dat ghy tot pulfer ende asschen verbrant/ende vanden wint verstroyt wert. Wie ter bestemder ure het ghene inden Tempel uytvoert / wat in desen boeck bevolē wert / die sal statelijck van Godt beloont zijn.

De vrome sullen met vreuchde hopen op de Goddelijcke goetheyt/ende met gedult dragen alle het ghene wat haer over komt. Godt heeft het alles den mensche ten goede geschapen / daerom sullen wy hem oock danck segghen. Hy bewaert de vrome voor alle boosheyt / maer de dieven ende ongheloovige is hy vyandt/ ende hy wreeckt hem aen de ghene die haer teghen hem opwerpen; Weest onbezwaert of schoon de Goddeloose u wederspreken/ want zy hebben dat den Mose/ den Loth / ende Abraham oock ghedaen / maer sy sullen daer voor op den bestemden dach haeren verdienden loon ontfangen. Godt en heeft noyt eenighe Propheten uytgesonden/of zy waren des Duyvels afgeseyde vyant.

De Duyvel vertoont de menschen onder een ghestalte de alder-grousaemste dinghen. Godt sal op den bestemden dach / de vrome met de hoochste eere int Paradijs setten / maer de Goddeloose met schande ende spot inde Helle stooten.

De ghene die inden krijch omcomen/ die sullen van Godt vergeldinge ontfangen / ende aen een heerlijcke plaetse ghelept werden / want Godt is onmetelijck ende waerachtich/ende hy laet het water vanden Hemel neder reghenen / dat alle vruchten der aerden mogen opwassen.

Hy draecht ende houdt den Hemel dat hy niet neder en valle / ende hy vergeeft de lieden haer misdaden alsoo 't hem behaecht / want alle macht ende heerlijckheyt is sijne / daerom bidt Godt aen die sal u op den rechten wech stellen. Wanneer yemant met u disputeren wilt / soo segt hem dat hy die woorden spare/totten dach des oordeels / daer het Godt alles sal scheyden.

Die daer de menschen aenbidden / die dwalen seer groflijck / want de mensche is so zwack ende onmachtich dat hy niet

een vlieghe ofte mugghe scheppen kan/ hoe wilde hy dan een ander helpen/daerom buycht u voor Godt / bidt hem aen ende doet goedt / ende siet in alles toe dat ghy stadigh tot den Crijgh bereydt zijt, dit bevelt u Godt / die de menschen nie onrechts op-leyt.

In den name des barmhertighen ende goedighen Godts.

V. CAPITTEL.

GHeluck ende heyl kome over de ghene die daer ghelooven/ Godt aenbidden / ende de kuysheyt betrachten. Wie een toe vertrout pant vlijtich bewaert / ende sijn toesegginghe houdt / die sal den Hemel besitten.

Wy hebben den mensche eerst vander aerden gemaeckt / van bloet / van zaet/ beenen ende van vleesch / ende alle menschen moeten sterven / maer ick wil haer weder opwecken. Ick late water vanden Hemel regenē op dat allerley vruchten uyt der aerden wassen moghen. Wy hebben oock veel wonderbare dieren geschapen/ die de menschen alles ten besten dienen. Wy hebben Noa bevolen dat hy tot de sijne segghen soude/ bidt God aen/ want buyten hem en is gheen ander / maer de ongeloovighe hebben Noa bespot/ende seyden / hy waer even een sulck mensche als sy / ende of daer schoon een Engel uyt den Hemel quame/ ende haer sulcks aenseyde / so en willen zy dat niet ghelooven / ende hier op heeft ons Noa gebeden/ dat wy doch dese spotterije wreken souden / ende wy bevolen hem doen dat hy soude een Arcke bouwen / die op den water lach/ dat uyt Tamar vloeyt/ ende in dese Arcke soude hy nemen allerley dieren/ Mannekens ende Wijfkens/ ende als dit gheschiet was / soo soude hy Godt daer voor dancken. Wy hebben tot veel ander volckeren boodtschappers ghesonden / maer sy hebben die selve bespot / ende ghesept / zy sijn menschen / zy en ende drincken als sy / ende haer predikinge vande doodt/ ende opstandinghe en hebben sy niet ghelooft / maer hebben voor ghegeven wie haer ghelooft die sal ghewis verdoemt zijn. Dit volck seyde dat wanneer yemant ghestorven is / eenmael/ soo en staet hy niet weder op/ ende daer en is oock gheen ander leven dan dit tijtlijcke / ende hier op baden my de Propheten / dat ick dit weder-spreken soude / daer deur ick dan ben beweecht ghewo rden haer te verderven / ende ander volckeren in haer plaetse te setten: Maer de lieden hebben int gemeyn sulcke boodtschappers die ick tot haer ghesonden hebbe / weder sproken.

Pharao en heeft Mose ende Aaron niet willen ghelooven / hoe wel sy zeer groote wonder wercken hebben gedaen.

Wy hebben den sone Marie selve een plaetse die seer waterrijck is/ in gegeven met t'samē sijn Moeder Maria / om dat sy soo veel wonder wercken in de werelt ghedaen hebben.

O ghy bootschapper etet wat goet is/ ende doet recht / want ick sie en wete het alles/ende draghe sorghe voor u.

De geloovige doen het ghene dat haer gheboden is/maer wiens herte verstockt is/ die voert sijn sake slaperich uyt. Wy en legghen u niet op het ghene dat vremt is/maer wy gheven u die gheboden die u Vaders oock ghehadt hebben. En weet ghy dan niet wie uwe Prophete is/ ende waerom naemt ghy sulcken/een verdupvelt mensche die u de Goddelijcke gheboden voorhout / ende ten waer gheen wonder

wonder dat Hemel ende Aer de hier over verginghe / want ofmen al schoon dese lieden bekeeren wil / soo volharden zy doch in dwalinghe: Ende als wy ghenoechsaem haer misdaet vergheven / soo varen sy doch altoos voort in haer booshept. Godt heeft u ooren/mont/ende ooghen gegeven/dat ghy sien/ spreken ende hooren kont: Maer weynich menschen dancken hem daer voor/hoe wel hy geest leven ende doodt. Godt heerscht inden Hemel / waerom en vreest ghy hem dan niet / ende wy verkondighen u de waerhept/ ende ghy houdt u tot de leugenen.

Godt en heeft gheenen sone/of anders moeste daer een gheduerighe strijdt tusschen haer zijn / maer Godt heeft een grouwel van die lieden die dat segghen/ bidde daerom Godt dat hy u voor sulcke redenen behoede / op dat ghy niet onder 't getal van de Godloose gerekent wert/ soo wil ick u leeren / welck ghebodt ghy sult houden / ende wil u voor de boose bewaren. Ten laetsten oordeele sal de Basuyne klincken/ende dan sullen alle menschen weder levendich opstaen / ende tot de Godloose sal de Heere segghen: Waerom en hebt ghy my niet ghelooft / ende waerom hebt ghy de ghene die aen my ghelooven versmaet ende bespot? Dan sullen sy segghen / dat zy dit uyt gheen boose meyninghe/ maer onwetende ghedaen hebben / ende sullen Godt om ghenade bidden / maer Godt sal haer antwoorden/na dien sy zijn gheboden/ maer voor spot ende fabel-werck ghehouden hebben/ soo wil hy hen haren verdienden loon gheven / om dat sy dat hebben ghedaen: Want hoe / meynt ghy dat Godt u te vergeefs gheschapen heeft: Daerom lieve luyden vreest ende eert God/ buyten welcke gheen ander God en is/ende ghy O Godt vergeeft ons onse sonden.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Godts.

VI. CAPITTEL.

IN dit capittel dat van Godt selve ons ghegeven is ghewoorden / werden veel hooghe ghedenck-weerdige saecken beschreven. Een yder over-speelder sal int by-wesen des volcks gegeesselt werden/ op dat hy voortaen niet meer sulcke sonden begae / ende de Godt-vreesende en sullen met sulcke lieden geen medelijden hebben.

Wie een Wijff van overspel aenklaeget / ende dat met vier ghetuyghen niet bewijsen kan/die sal tachtentigh slaghen met der roeden ontfanghen / ende hy en sal niet meer toe vertrout noch ghelooft werden/ten sy dan dat hy hem betere/ende dat Godt hem weder in genaden aenneme.

Wie sijn Wijf van overspel aenklaegt die sal vier mael sweeren / ende ten vijfden mael seggen : soo ick hier aen lieghe soo ben ick vervloeckt. De Wijven sullen oock vier mael sweeren/ende ten vijfden mael seggen : soo dat waerachtig is/ dat haer Mans teghen haer betuygen/so zijn sy vervloeckt. Ende sulcke valsche aenklaghers sullen weten dat sy nimmermeer gheluck sullen hebben / maer van wegen sulke grouwelen in haer conscientie geduerig gequelt ende gepijnicht werden. Ende als men in sulcke voorvallende saken niet en kan vier getuygen voeren / so en kan men niet uyt richten.

Lieve Luyden en laet u niet van den Duyvel tot het boose verleyden / want alle die hem na volghen die dwalen seer.

De Rijcke en sullen niet alleen de

haere: maer oock de Arme helpen.

Wie een vroome Vrouwe eenig quaet of oneere na geeft/ die sal van Godt verstooten werden/ ende aen 't laetste Oordeel sijnen verdienden loon ontfanghen. Een eerlijck Man/en sal in niemants anders Huys gaen/ of hy en sal het dan te vooren melden ende te kennen gheven/ want dit betaemt in alles/ maer soo hy yemant ontmoet so sal hy oock daer buyten blijven. Een eerlijck Vrou-persoon en sal niet alleen het ghesichte/ maer alle de Litmaten die tot onkuysheyt aenreytzen gantsch bedecken/ want Godt wil dat hebben/ ende als sy haer Maen-tijt hebben/ soo en sullen sy met den Man niet converseeren: maer voor haer Kinders ende Vrienden en behoeven sy haer niet te decken.

Bekeert u alle tot Godt den Alderhooghsten: ende ghy meught uwe dienstmaechden tot Wijven nemen/ als sy maer eerlijck en zijn/ ende Godt sal haer gelt ghenoech toe voeghen. Godt verghelijckt hem met den Lichte/want met sijn stralen verlicht ende leert hy wien hy wil. Des morgens ende des s' avonts sult ghy vlijtich aen die plaetse comen die tot het bidden verordent is: ende als hem yemant op sulcken plaetse begeeft/ soo en sal hy niet op sijn koopmanschap ofte yet anders/ maer bloodt op het bidden dencken. Alle Menschen ontbreecken dit licht/ uyt ghenomen de ghene die Godt verlicht/ dese vreesen hem/ maer de ander bidden alle Creatueren aen.

Men sal niet te vergheefts sweeren/ want Godt siet het alles. Volght de Propheten/ want sy sijn van God gesonden/ ende bid ende geeft geerne Aelmoessen/ want de ongheloovighe sullen in 't vyer geworpen worden. Alle oude wijven die niet meer en deugen om kinders te winnen/ die en sullen haer niet meer op smucken noch vercieren/ noch haer ghesichte niet bedecken. Met Blinde Doove/Lamme/ende hinckende lieden/ en sal men niet handelen. Als ghy in een Huys gaet soo groet alle die u teghen komen: ende wie Godts ghebodt ongehoorsaem is die sal een swaere straffe lijden aen den dagh des Oordeels/daer het Godt alles richten sal.

In den name des barmhertighen ende goedigen Gods.

VII. CAPITTEL.

DE gheene die een vermeerder der Menschen is/ ende den Alkoran tot haer straffe heeft gemaect/ die en heeft in sijn Rijcke geenen Sone/noch geen mede gesellle neven hem/maer hy doet het alles van hem selven. De ongeloovighe bidden sulcke Heeren aen/ die noch helpen noch schaden/ noch het leven noch doodt geven konnen/ tot dese sult ghy segghen dat Godt alleen sulckx doen kan/ die maket alles wat in Hemel ende op aerden is. De ongheloovighe segghen tot de geloovighe: en volght desen dwasen ende verduyvelden Mensche niet/ want hy is betoovert/ hy eet brood als ander lieden/ ende reyst van de een plaetse tot de ander als ander Menschen/maer dese dwalen/ende en wandelen niet op den rechten wegh.

Doch ghy lieden sult in't Paradijs genomen werden/ daer in ghy lustige wateren ende schoone wooninghen hebben sult/ maer die ander sullen het Helsche vyer besitten/ ende daer in verstooten werden/ ende dan sullen sy haer beklaeghen ende segghen: O wy ellendighe lieden waerom sijn wy aen dese plaetse ghekomen/ ende in dese erbarmelicke stede:

ende

ende als men haer aen den dach des Oordeels sal vragen of sy oock ander lieden nevens haer verleydt hebben soo sullen sy het loochenen ende haer ontschuldighen. Wy hebben u oock voor henen Propheten gesonden / die gegeten hebben / ende hier ende daer ghereyst zijn / daer onder sommige veel hebben moeten lijden. Wie het laetste Oordeel niet ghelooft / die sal seer ghestraft werden / ende aen den dagh als de Engelen komen / soo sullen sy huylen ende segghen: O dat wy noyt gebooren waren geweest / op dat dan onse wercken niet aen den dagh en quamen. De Menschen in 't Paradijs sullē klaer lichten ende schijnen / maer de Goddeloose sullen in de duysternisse sitten ende segghen: Och waerom hebben wy sulcken boosheyt bedreven / ende waerom en zijn wy den Alkoran niet ghehoorsaem gheweest. Ghy sult Godt dancksegghen / hem bidden / prijsen ende loven / op dat hy u vreughde / een kuysch Wijf / vroome Kinderen / ende eyndelijck het Paradijs ghebe.

Godt en begheert niet anders van u dan dat ghy hem aenbidt / ende als ghy dat niet en doet / soo sult ghy daerom groote straffe lijden moeten.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Gods.

VIII. CAPITTEL.

DE wonder wercken in desen boeck begrepen / die sijn klaer ende openbaer / och waerom en ghelooft doch dat volck niet / want Godt is goet ende onmetelijck.

Als Godt Pharao door Mose wilde besoecken / so heeft hem Mose voor Pharao ghebreest: ende seyde / O Godt ick hebbe een zware tonge / ende het volc sal hem teghen my setten / ick bidde u seynt doch mijnē broeder Aaron in mijn plaetse: Doen antwoorde Godt ende sprack: Het is alsoo / maer ghy sult oock mede gaen / ende den Pharao aensegghen dat ghy van Godt den Coninck aller Coninghen ghesonden zijt / om het Israelitische volc uyt de dienstbaerheyt te brenghen: Maer Pharao sprack tot Mose: En sijt ghy niet de ghene die ick vander jeucht aen hebbe opgebracht / ende waerom sijt ghy Godloos ghewoorden / ende hebt quaet ghedaen / Mose antwoorde ende sprack: Ick bekenne dat ick ghedwaelt hebbe / ende daerom van u ontloopen ben. Doen vraechde hem Pharao voort / wie dan dien Godt zy / die over alle dinghen heerschet: Mose antwoorde / gy sult het gewis daer voor houden / dat het de ghene sy die Hemel ende Aerde ghemaeckt heeft: Hy is onsen / ende onser Vaderen Godt / die heeft my tot u ghesonden: Doen wert Pharao toornich ende seyde: Wie aen yemant anders gelooven sal / dan aen my / die wil ick inde ghevanckenisse laeten werpen: Moses vraechde hier op den Pharao wat hy dan met hem wilde beginnen / soo hy wonderen dede / doen begheerde Pharao dat Mose doen soude soo hy seyde / dan konde hy daer uyt sien ende afmeten / dat hy waerachtich sy / ende hier op werp Mose een roede op de aerde / ende die wert terstont een Slanghe. Doen liet Pharao hier op alle zwarte konstenaers vergaderen / maer Mose maeckte dat sy met haer konste niet te weghe konden brenghen / ende de tooveraers baden Mose ende Aaron aen.

Ick hebbe de kinderen Israels upt haer dienstbaerheyt verlost / ende den Pharao met sijn volck inde zee versopē.

Ghy sult de lieden segghen dat Godt onmetelijck/ende alle dingen bekent zijn.

Noa seyde tot den volcke/ ick ben een bootschapper van Godt gesonden/ vreest Godt ende volcht my/ maer dat volck sprack: Wy en konnen u niet gelooven/ dewijle wy sien / dat ghy maer arme slechte lieden aen en hanckt / maer Noa badt Godt dat hy hem voor dese verachters wilde bewaren / ende doen hebben wy hem inde Arcke behouden.

Hy sprack voorder tot den volcke: ghy sult u voor de buggers ende knechtenschenders wachten / ende u met de vrouwpersoonen verlustigen: Maer dat volck murmureerde teghen God/ende sprack/ soo ghy van sulcke vermaningen niet en wilt aflaten/soo willen wy u dooden/ ende Loth riep ons aen om hulpe ende bystant: Doen hebben wy het vyer laten van den Hemel vallen / ende hebben die Steden verbrant / maer weynich lieden weten dese dingen/ daerom sult ghy haer dit laten weten met prediken ende vermanen / op dat zy maer alleen aen Godt ghelooven.

Over de liedeken-makers ende Retrozijns / voert de Duyvel het regiment/ ende zijn soo langhe onder sijn macht ende ghewelt / tot dat sy vande leughenen af staen.

In den name des barmhertigen ende goedigen Godts.

IX. CAPITTEL.

De heymelijck-heden die in desen boeck begrepen zijn / die wijsen de lieden den rechten wech daer op sy sullen wandelen.

De ghene die desen hooch houdt / die gheeft hy alles goets / maer die de selve veracht/ die wert gedreycht met het oordeel.

Wy hebben de ongeloovige alsoo verblint / dat sy selfs haer misdaden voor louter goede wercken achten / maer sy sullen een groote pijne lijden moeten.

Ick als een alwijse Godt / hebbe alle dinghen wel gheordineert / ende hebbe u desen Alkoran gegeven. Ick hebbe Mose tot Pharao gesonden/alwaer hy groote wonderen ende daden heeft gedaen.

Wy hebben David ende Salomon met rijckdom / ende allerley goet rijckelijck gesegent: ende als David gestorven was/ soo is Salomon sijn erf-ghenaem inde regieringe gekomen/ die heeft ghesept dat hem Godt met sulcken wijsheyt begaeft heeft/dat hy niet alleen de sprake aller volckeren / maer oock de spraecken aller vogelen verstont / ende dat hy soude vergaderē een groot heyr van menschen/ van Duyvelen ende vogelen/ ende trecke na die plaetse daer de bijen / vliegen ende muggen woonen: Maer dese gedierten vreef den haer seer / ende spraken de eene tot de ander/dat sy vlieden souden/op dat sy niet van Salomon om-ghebracht en wierdē: Maer Salomon die lachte over haer sotte ende dwase aenslagen. Meynde als hy hem onder de Vogelen wende/ ende omme sach / soo bevant hy dat de Bubbola ofte de Vlen niet voor handen en waren: Doen braechde hy daer nae/ waer sy waren/met dreyghementen/ soo sy hem dat niet te kennen gaven / so soudet haer hun leven kosten/Maer terstont soo stelde hem daer eene voor den dach ende seyde: Heer Coninck ick breenghe u hier nieuwe tijdinge vande Coninginne upt Saba / ende weet wel/ wat dat ghy niet

niet en weet / want aen die plaetse daer ick gheweest ben/ daer regeert een machtighe Coninginne / ende het volck bidt daer in Gods plaetse de Sonne aen/ ende naedien dese lieden den waren Godt niet en kennen / soo werden sy vanden Duyvel hier toe ghedreven. Hier op soo gaf haer Salomon eenen brief / met bevel om die selve aldaer over te geven/ ende wederom een antwoort te brenghen. Ende doen nu de Coninginne den brief met Salomons onder-schrift aensach/ soo heeft sy terstont de voornaemste onder den volcke laten vergaderen/ eñ haer met hen beraden / wat men den Salomon weder antwoorden soude/ maer het volck verklaerde sich lijf ende leven / als dapper redelijcke lieden voor de Coninginne te setten/ ende gaven haer dẽ gantschen handel over / sy mochte doen wat sy wilde.

Maer de Coninginne seyde: ick hoore dat hy't alles vernielt ende verwoest waer hy slechs henẽ comt/daerom duncket my goet te zijn/dat ick tot hem gesanten af-veerdighe/ende hem my aenbiede den tribuyt te geven. Doen dit nu wert uytgevoert / ende dat Salomon die ghesanten sach/so sprack hy/ meynt ghy met u gelt de Couinck een genoegen te doen? En heeft u Godt niet beters bevolen: Treckt ghy weder te rugge / ofte ick wil u dooden. Ende als sy nu weder te rugge keerden/ so heeft Salomon gebraecht of daer niet eene van haer teghenwoordich en was / die door de zwarte konste de Coninginne tot hem brengen konde/ eñ doen liet hem daer terstont eenẽ Duyvel vinden: Die seyde hem toe sonder eenighe verhindernisse / de Coninginne hem in een Setel over te leveren. Ende doẽ sy nu voor Salomon gebracht wert/ soo beval hy dat sy hier ende daer in sijn getimmer soude gaen. Maer de Coninginne en sach niet dan louter water op den bodem / ende hief daerom haer kleederen op tot aen de knien / eñ wilde daer deur vaden/ maer Salomon seyde dattet gheen water en was / maer den bodem ende gront ware van gles ghemaeckt: Daer op antwoorde de Coninginne: Wat kan my dit schaden / de wijle ick aen den Coninck der gantscher werelt geloove / soo wel als Salomon.

Ick hebbe den schale tot de volckeren van Themuth gesonden / om haer daer toe te bewegen dat sy Godt alleene souden aenbidden: Ende als hy de halstarrighe braechde waerom sy haer meer tot de boose als tot de goede hielden / soo werden sy daer deur ongerust / ende wilden hem dootslaen/ maer wy hebbẽ hem verlost/de vrome behouden/ ende de boose inden gront verdorven/ende alsoo hebben wy oock met Loth ghedaen. Godt heeft de Wateren ende de Aerde geschapen/hy gebiedt de Winden ende maket alles levendich / eñ buyten hem en weet niemant de verborgentheyt des Hemels/ der Aerden / ofte de ure des algemeynen laetsten dach des oordeels.

Desen Alkoran wijst den rechen/ ende goeden wech/ van welcke de Joden niet eenich en zijn. Ende of ghy wel van God met de waerheyt voorsiẽ ende bevesticht zijt / soo en kont ghy doch de doove ende doode niet bekeeren.

Aen den laetsten dach des oordeels willen wy een dier laten komẽ/ dat spreken sal/ ende dat dier sal alle wederspannighe die onse gheboden ongehoorsaem zijn geweest / gevanckelijck nemen. En sien dan de Goddeloose niet/ dat wy den dach ende nacht geschapen hebben.

Aen den laetsten dach des oordeels/als der Basuynen gheschal sal gehoort werden / dan sal het alles deur malkander gaen / want de berghen die met ys ende sneeu bedeckt zijn / die sullen haer beweghen als de Wolcken / ende dat sal deur Gods almachticheyt geschieden/ die alle dinck wijsselijck verordent heeft.

Wie goet gedaen heeft / die en behoeft hem op dien dach niet te vreesen / maer wie quaet ghesticht heeft die sal int vyer ghewòrpen werden.

Hy en is niet anders bevolen dan dat ick Godt aenbidden / sijn gheboden ghehoorsaemen / de lieden straffen / ende haer den Alkoran gheven ende lesen soude. Daerom O mensche prijst Godt / ende roept hem aen in ootmoet / hy en sal u goede wercken niet onbeloont laten.

In den name des barmhertighen ende goedighen Godts.

X. CAPITTEL.

DIt Boeck openbaert u ende alle geloovighe die waerachtighe Historie ende gheschiedenisse Pharaonis ende Moses.

Pharao wert uyttermaten hoochdravende ende stout: hy maeckte een affonderinghe der lieden / ende wat Vrouwelick gheslachtes was liet hy leven / ende wat mannelick was liet hy dooden: maer God heeft een verschrickinge over Pharao ende sijn Krijgs-volck laten komen / ende wy hebben de Moeder Mose bevolen / dat sy hem met haer eygen melck op voeden / ende sonder eenich na dencken in de Zee werpen soude / want sy souden haer des te meer verheughen als hy weder quame: maer Pharaonis Wijf weder sprack dit ende seyde: men soude dat Kindt niet in 't water werpen / dewijle het van eerlijcke Ouders heerkoomen was / ende doen Mose nu weder tot sijn Moeder quam / soo is hy van sijn eygen Suster uyt bevel der Koninginne opghetoghen geworden. Ende als hy ten deele tot sijn jaren was ghekomen soo hebben wy hem met een sonderlinghe wijsheyt ende verstant boven alle andere begaeft / gelijck dan ons ghebruyck is sulcke lieden te doen. Moses ginck eens in de Stadt / ende sagh twee Mans met malkander twisten / doen quam hy den eenen te hulpe / ende sloegh zyn wederpartije doodt / maer doen hy merckte dat dit uyt werckinge des Duyvels geschiede / so bekende hy sijn feyl / ende verkreeg oock by Godt daer van vergiffenisse.

Maer hy en vreesde hem des niet te min voor dese boose lieden / ende onthielt hem een tijdt lanck uyt haer geselschap / maer als hy nae verloop van sommighe tijdt wederom in de selve Stadt ginck / so begoste daer eene over Mose luyde te roepen: doen sprack Mose / ey lieve hout op van u geroep / maer hy riep noch luyder ende sprack: wilt ghy my oock dooden / ghelijck ghy den anderen hebt ghedaen? na desen soo quam daer noch een ander / die waerschoude ende seyde hem aen / dat hy uyt dat landtschap v lieden soude / of anders hadde het volck beslooten hem te dooden / ende beloofde hem daer by zijn trouwe. Hier op soo reysde Mose in den lande Midiam / ende badt Godt dat hy hem by staen ende voor sijn vyanden behoeden wilde / ende als hy nu tot Midiam quam / soo heeft hy onder ander Schaep-herders oock eenige Dochters ghevonden / die haer schaepen te drincken gaven: ende doen nu de Dochters Mose saghen soo hebben sy haer schaepen verlaten / ende sijn uyt schaemte wech geloopen. Doen liet Moses de Schaepen drincken / ginck onder de schaduwe ende riep Godt ernstelijck aen / dat hy hem over Mose ontfermen / ende hem wat te eeten beschicken wilde. Onder desen so keerde de een Dochter wederom / ginck tot Mose ende seyde: mijn Vader sal 't u trou-

trouwelijck loonen dat ghy myn Schaepen hebt te drincken ghegheven / ende sy leyde hem met haer tot haren ouden Vader / welcke Moses alles vertelde / wat daer ghepasseert was / maer hy vertrooste Mose ende seyde : dat hy hem voortaen dit boose volck niet en behoefde te vreesen. Maer die ander Maegden baden haren Vader / dat hy Mose in sijn huys tot hem nemen wilde / dat bewillichde de Vader / ende vraeghde Mose of hy sijn eene dochter hebben wilde / so soude hy 8 ofte 10 jaer daer voor dienen / ende Mose maeckte een sulck compact met hem / ende riep hier over Godt tot een getuyghe aen / ende nae beslooten tijdt soo heeft hy de Dochter ten Wijve genomen. Ende doen hy op een tijdt eenigh vyer op den bergh Sina sagh so is hy daer henen gegaen / ende heeft dese woorden gehoort : O Mose / ick ben Godt / een Heere der Weerelt. Ende als hem Godt eenighe wonderen toonde soo heeft hy hem bevoolen dat hy tot Pharao soude gaen / maer Mose badt daer voor ende seyde : Heere ick hebbe aldaer een doodslach begaen / daerom vreese ick hy mochte my oock laten dooden : sendt Aaron mijnen Broeder met my / die heeft een veerdiger ende bequamer tonge als ick doe. Doen seyde God / wel aen / soo treckt beyde met malkander / ick wil u tot victorieuse lieden maecken. Maer hoe wel zy groote wonderen deden / so wert nochtans Pharao alsoo verstockt dat hy haer met sijn Krijghs-lieden grimmigh vervolghde / maer wy hebben hem in de Zee versoopen / ende dit is sijn eynde gheweest / ghelijck wy dan alle Goddeloose op dese wijse pleghen te straffen.

Wy hebben Mahomet van den Hemel hier neder ghesonden / dat hy op Aerden den onwetenden leerē / ende haer van 't boose soude aftrecken.

Veele van haer en sullen uwe geboden niet ghehoorsamen / maer u een toovenaer heeten / ghelijck sy oock Mose hedden ghedaen : tot sulcke sult ghy segghen : brenght my een beter boeck hier voor als dit is / soo wil ick u gheloovén / ende dan sullen sy daer over verstommen / maer God en acht niet op de woorden der ongheloovigen / hy siet dat herte aen / ende hy verkiest wien hy wil / in desen ende in den anderen leven / hy doet wat hy wil ende alsoo 't hem behaeght.

Soo Godt een altoos duerende nacht maeckte / wie wilde dan den dach voortbrenghen : hy heeft dagh ende nacht gheschaepen t' uwen besten / daerom prijst ende danckt hem. Aen den laetsten dagh des Oordeels sullen alle menschen haer dwalinghe ende eenen Godt bekennen.

Karon die Mose onderworpen was / die heeft een seer groote schadt ghehadt / soo dat de sleutel tot die selve plaetse daer in die voor seyde schat bewaert wert / soo veel ghewoghen heeft / dat een Kemel die sulcken sleutel ghedraghen heeft / van die swaerte neder ghesoncken is ende doodt ghebleven : diens onderdanen seyden tot hem : ghy en sult niet dencken dat u desen schat veel nut zy / want hy sal u weynigh hope ende vreugde totten eeuwigen leven maecken : daerom sult ghy van het boose afstant doen ende dencken op u salichheyt in 't ander leven. Ghy sult milde ende vryghevich zijn / want soo ghy anders doet so sijt ghy voor Godt een grouwel. Maer Karon seyde dat hem dese schat van weghen sijn hooghe wijsheydt was ghegeven ghewoorden / maer als hy op een tijdt met groote pomperije uyt tooch / soo is hy met t' samen sijn Huys ende schadt van der Aerden verslonden ghewoorden / doen seyde yeder man Godt doet goet ende quaet wien hy wil / ende also sal ons oock wedervaren : want God en heeft de Goddeloose niet lief.

In het ander leven sal Godt de vroome heerlijcke schoone Palaysen gheven / ende hun na haer verdienste beloonen.

Ghy

Ghy hebt een boeck dat u van God is ghegeven ghewoorden/ diens ghebodt sult ghy vlijtigh houden / op dat ghy niet ongheloovigh en wort ende een ander aenroepet als die voor welcke alle menschen aen den dagh des oordeels verschijnen moeten.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Godts.

XI. CAPITTEL.

DE sondaers beelden haer selven in dat sy vroom eñ rechtveerdigh zijn; maer gheensins / want ick weet wel wie voor ofte/vroom is/wie een Krijghsman of Moorder is/ ende die hem bekeert ende boete doet/die wil ick na sijn verdienste beloonen. Een yder eerlijck Mensche sal sijn Vader ende Moeder goet doẽ/ want ghy sult alle weder voor my komẽ ende ick sal alle uwe wercken aen het licht brenghen. Veele segghen met woorden sy ghelooven aen Godt / maer terstont hier na soo spreecken sy quaet van hem ende lasteren Godt.

Wy hebben Noa in de Arcke behouden/ ende die ander laten verzuppen. Abraham heeft sijn volck vermaendt dat zy God alleen souden aenroepen / want die ander Goden ende beelden en konden haer geen leven gheven.

Ghy en sult u daer over niet verwonderen als sy u sullen weder spreken/want sy hebbent andere oock ghedaen.

Eens boodtschappers ampt is/ op te doen ende te verkondighen. En sien dan de lieden niet / dat Godt haer geschapen heeft/ende van der doot weder op wecken kan / want ghy en kondt voor u selven/ noch in Hemel noch op Aerden yet maken: maer Godt is de schepper aller dinghen/ende die hem weder staen/die sullen groote quale ende pijne lijden. De wijle God op den wegh der vroomen gewandelt heeft / soo heeft men hem oock daer om voor een vroom man ghehouden.

De Afgoden-dienaers vloecken God / maer wy hebben Abraham Isaac ende Jacob het Boeck des Wets ghegheven/ ende uyt sijn zaet hebben wy den Prophete laten voort komen. Wy hebben Loth verlost van het ongheluck dat over Sodoma ghegaen is.

Geen boose of Goddeloose en sal van ons ongheftraft blijven: want sommige laten wy versuppen / sommighe versticken/ ende sommighe op een ander wijse omme komen. De gene die yemant anders als Godt aenbidden/ die zijn als een Spinnekop die haer een lichtveerdig gebreckelijck Huys bouwt. De exempelen die wy haer verhalen en verstaẽ maer alleen de wijse lieden. Ghy sult altoos in dit Boeck lesen ende vlijtich bidden / want het ghebedt bewaert voor Hoerderie ende ander sonden. Als ghy disputeert soo ghebruyckt bescheyden/ ende redelijcke woorden/ende bekent vry uyt dat ghy aen Godt ghelooft / ende hem ghehoorsaem zijt.

Dit Boeck leert van de Goddelicke wijsheydt ende barmhertigheyt/ende ghy sult tot den volcke alsoo seggen: de alwetende Godt zy een ghetuyge tusschen my ende u/ dat hy de ongeloovige ende ongehoorsame ten jonghsten daghe met vyer rontom sal laten omcinghelen/ ende segghen : nu wert ghy geloont soo het uwe daden verdient hebben. Maer ghy vrome lieden roept my aen/ende houdt u aen my/ ick wil u het Paradijs gheven/ daer in de menichte van de aldersoetste wateren zijn. Als men de goddeloose vraeght

wie

wie dat Hemel ende Aerde ghemaeckt heeft / soo antwoorden zy Godt / maer waerom en gelovē zy dan niet aen hem? want dit tijtlick leven en is anders niet dan een spel/ maer het toekomstige leven is veel beter.

De leugenaers ende die onse Ghebo- den ongehoorsaem zijn/ die sullē in 't eeu- wige vyer gestortet / maer de Godtvree- sende in 't Paradijs ghenomen werden/ wie Godt sal ghenadich ende barmher- tich zijn.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Godts.

XII. CAPITTEL.

DE overwonnen Christenen zijn 9. Jaer hier na uyt Gods toelatinge overwonnē geworden/ ende aen dien sel- ven dach is men vrolick ghewees / om datse Godt aen haer vyanden heeft laten wreken/ende desen dagh wert van Godt bestemt / ende en heeft niet anders zijn konnen.

Veel lieden en weten noch en betrach- ten niet/ dat God alle dingen gheschapen heeft/noch zy en ghelooven oock niet/dat God vander doot kan op wecken. God als het begin aller dinghen / sal alle din- ghen weder doen te samen komen/ maer de ongheloovighe sullen ten Jonghsten dage geenighe hulpe hebben/maer sy sul- len onder haer selven oneenich sijn ende altoos twisten/maer de vrome sullen met groote vreught int Paradijs ghenomen werden. Roept Godt des morgens ende des avonts vlytig aen / want Godt heeft den man ende het wijff daerom gheschа- pen/ende hy geeft ons den regen/ de zon- ne / den nacht ende alles t' onsen besten: Daerom richt u herte tot die onveran- derlicke wet Gods die alle volckeren ge- geven is/eñ dit is die ware oprechte wet/ of zy wel van vele daer voor niet bekent noch gehouden wert. Doet uwe naeste vrienden / als oock die arme lieden goet soo vele als u mogelijck is / Godt sal't u alles dobbel vergelden.

Wie op woecker gelt uyt leendt die en doet niet recht voor Godt / maer Godt geeft rijckdom / Leven en Doodt / dat anders niemant doen en kan. Bedenckt doch het eynde uwer voor-Vaders die ongheloovich zijn geweest / ende wendt u ooghen na den rechten wegh / ende doet dat al eer u den Jongsten dagh over v al- le/ want Godt heeft een afgrijsen voor de Goddeloose/ maer de vrome verbult hy met hope. Hy is almachtich daerom sal hy de doode weder opwecken. Hy heeft als een al'wijse Godt de menschen uyt een verganckelicke materie ghemaeckt/ ende heeft hem oock die sterckheyt ende ouderdom ghegheven. Als de laetste ure komen sal / dan sullen de ongheloovighe sweeren / dat zy niet langher als een ure haer boete uytghestelt hebben / maer dese onschuldiginghe en sal haer niet helpen moghen. Wy hebben de menschen in desen Alkoran veelderley exempelē voor- gesteldt: maer of ghy schoon de ongelo- vige veel waerachtige dingen seggen sult soo sullen sy u doch voor een leughenaer houden/ want het is Godt die hem alsoo verblindt: Daerom vreest alleen Godt ende lijdet met ghedult / ende verwacht sijns verbonts/op dat de gene die daer aē twijffelen niet ergens met u en spotten.

In den name des barmhertighen ende goedigen Gods.

XIII. CAPITTEL.

DE verholentheden die in desen boeck begrepen sijn/ die wysen de lieden op den rechten wegh / ende leeren dat Godt de ghene / die goet doet ytem de thienden eñ almoesse geven/ ghelooven den laetsten dag des oordeels/ ende stadich op de rechte strate wandelen : sijn barmhertichheyt bewijsen sal. Maer de ghene die de leugens ghelooven/ ende sijn geboden onghehoorsaem zijn / grouwsame pijne lyden sullen. Maer de belofte Gods luydet/ dat de vrome sullen het Paradijs besitten/ want hy heeft den Hemel/ de Aerde/ ende alles wat daer in is gheschapen / ende hy geneert ende voedet alles. De ongeloovighe en konnen niet bewysen / dat de gene die sy aen biddẽ alsulcke dingen doẽ konnen: want zy wandelen op louter dwael-wegen/ maer Godt siet seer nauwe op der menschen wercken ende vergelt het alles. Bidt vlytich/ sijt gheduldich/ houdt u fijn ende eerbaer int gaen ende staen. Onder alle stemmen en is geen stemme arger als des Ezels stemme. Godt haet de roemsuchtighe ende bedriegers/ want en siet ghy niet/ dat God alle dingen t'uwen besten gheschapen heeft. Daer werden veel menschen gebonden die daer seggen/ als men haer den rechten weg wijsen wil/ dat sy de seckte ende harer voor-ouders volgen willen/ maer wat sullen sy seggen op die tyt als haer de duyvel door sijn bedrogh in 't Helsche vyer storten sal. Onthout u vande verboden saken / ende en ghelooft der Goddeloosen redenen niet: want Godt weet aller Menschen heymelijckheyt.

Als men u vraeght wie dat Hemel ende Aerde geschapẽ heeft/ so sult ghy antwoorden Gods wonder wercken en konnen niet beschreven werden/ of schoon alle Boomen tot Schrijf-pennen waren/ ende de gantsche Zee tot Inc/ verandert waer.

Wt Gods bevel vaert men met Schepen op de Zee: De ongheloovige hebben haer stadich teghen ons geboden gheset. Maer vreest u voor den laetsten dach des Oordeels. En stelt u betrouwẽ niet op de verganckelicke Werelt/ noch en gaet niet op de dwael-wegen/ noch en twijffelt niet aen God/ want geen mensche weet wanneer hy sterven sal/ maer de alwijse Godt wetet alles volcomelick.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Gods.

XIV. CAPITTEL.

GHy sult tot de ongheloovighe seggen dat dit boec van God selve gemaeckt is/ ende tot dien eynde gegeven geworden op dat de lieden daer door op den rechten wegh mochten ghebracht werden/ maer God komt alleen de wrake ende bescherminghe toe. In 6. dagen heeft hy het alles gheschapen / ende daer na is hy boven in sijnen Troon ghevaren / ende regiert in seer goede ordeninge alle dingen tot op den dagh van heden toe.

De mensche heeft hy vander aerden gemaeckt/ ende heeft hem Ooren/ Oogen/ ende dat herte ghegheven/ maer weynich menschen dancken hem daer voor.

Alle menschen sullen ten Jongsten daghe

ge weder op ghewecht werden/ende door Godt verschijnen/ende dan sullen de ongheloovighe seggen : O lieve Godt ende Heere verschoont onser/ wy willen slooven/ wy willen goet/ ende op den rechten weg wandelen/ maer God sal sijn woort houden / op dat de Helle vande Goddeloose liede vervult werde. De gene die geen opstandinghe en glooven/die sullen oneyndelick gequelt werden. De vrome houden ons woort / ende sy en laten dat bedde noch den slaep haer niet soo lief zijn dat sy het bidden daer door vergeten souden.

Niemandt en kan weten wat hy voor beloontnghe van sijn wercken hebben sal/ ende daer is een groot onderscheyt tusschen de geloovighe ende ongheloovighe/ want de eene sal het Paradijs ingaen/ende die ander int Helsche vyer / daer in sy altoos ende eeuwich branden ende bradē zullen.

De gene die Moses leere hebben aenghenomen die sullen salich werden/maer veele hebben hun teghen hem geset / doch Godt sal sulcx in 't laetste oordeel alles ontscheyden. En sien dan de halstarrige niet hoe ick het water van den Hemel late neder regenen/ ende hoe ick alle ghedierten onderhoude/ maer daer en sal ten jongsten dage geen onschuldinge helpen/ oock niet in de minste dingen.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Gods.

XV. CAPITTEL.

GHy Propheete sult Godt vreesen/die daer alle de wercken der menschen siet / ende ghy en sult u niet tot de goddeloose voghen / maer u tot Godt alleen houden.

Godt en heeft geen mensche twee herten ghegeven / noch hy en heeft oock niet toeghelaten dat yemandt sijn Moeder of Dochter mach ten Wijve nemen. Ghy en sult u selven niet wreken / als men u onrecht doet / want wy hebben u hooch bemint/ende een verbont met u gemaect/ als met Noa / Abraham / Mose ende Christus den Soone Maria.

Alle geloovige sullen Godt aenroepen/ ende hem altijt looven ende prijsen. Godt siet alle uwe wercken/ want de geloovige versochten Godt / doen liet hy stercke storm-winden over u komen/ daer van ghy alsoo verschrickt werdt/ dat ghy niet een woordt kondet spreken.

Godt gheeft de Victorie die hy wil/ maer de ongeloovige seggen / dat Godt ende de valsche Propheten veel bestraffē ende dat selve niet en houden.

Wy hebben het volck Jetrib gheexamineert/ ende gesept/ en versuymt u niet lange / maer komt terstont weder te rugge als u immer moghelick is/ ende ontschuldichde u by den Prophete dat uwe huysen verlaten zijn : uwe huysen en waren niet verlaten noch verwoest door desen/maer als ghy u selven inde vlucht begaeft / doen zijt ghy van het Krijghsvolck vernielt geworden. Het en helpt niemant dat hy voor den Oorloch vliedet/dewijle sijn leven sonder dat seer kort is.

Wie wil yemant voor de doodt behoeden als God haer straffen wil/doch God vergelt de gheloovighe heerlick / maer de ongeloovighe zijn verdoemt.

Ghy Prophete sult alsoo tot uwe Wijven spreken : wilt ghy liever het leven ende wellust deser werelt hebben/ soo wil ick u vryheydt gheven / dat ghy meught heenen gaen daer 't u behaeght : maer so ghy Godt / den Prophete/ ende het toekomstige leven liever hebt / so sal u Godt geduerich daer voor beloonen/ ende dab-

vel vergeldinghe ende vreughde gheven: ende wie aen de Wijven deses Prophe- ten yet oneerlijcx ofte ontuchtichs be- gaet / die sal dobbel van Godt ghestraft werden: hier tegens wie haer goet doet die sal oock dobbel ver-eert werden.

Lieve Wijven en drijft doch geen licht- veerdige redenen ghelijck ander onreyne Wijven pleghen te doen/maer bevlijticht u der eerbaerheyt/blijft binnen in u huy- sen / bidt/ geeft geern aelmoessen/ volght Godt ende den Prophete / ende als ghy dit doet/ soo sult ghy met onuytsprekelic- ke vreughde van Godt begaeft werden.

Mahometh is de laetste onder de Pro- pheten die Godt ghesonden heeft.

Ghy Godtvreesende lieden roept God altoos aen / want hy voert u uyt de duy- sternisse aen het licht/ ende gheeft u aller- ley wellust. Ghy en sult met de getrou- de Wijven niet te doen hebben / maer u O Prophete Mahometh / is het toeghe- laten met alle Wijven die u te wille zijn/ u vleesschelick te vermengen ende te ver- lustigen/het zy als uwe Nichten/ofte an- der van uwe bloet-vriendinnen / sonder eenich onderscheydt / als of zy sulcx met wille maer en consenteren. Ende nu meyne ick sult ghy genoeghsaem bericht hebben/ wat ghy ende ander vrome lieden doen sult. Het is u geoorloft sommige Wijven af te schaffen / ende andere die u behagen in die plaetse aen te nemẽ/ maer ghy en sult de verlatene niet verachten: maer evenwel die uwen wille voldoet/ sult ghy meer beminnẽ ende lief hebben/ ende Godt weet wat ghy in u herte hey- melick ghedenckt.

Als de Prophete eet/so en sal niemant in sijn huys gaen / ten zy dat hy hem te vooren ordentlick bekent make: ende soo hy in gelaten werdt/soo en sal hy niet on- eerlicx ofte boertelicx voortbrengẽ/ want dat is den Prophete tot nadeel: ende wie sijn Wijf hoogher acht dan de Prophe- te / die sal van Godt ghestraft werden. Bidt Godt dat hy den Prophete door sij- nen H. Engel beware ende onderhoude. Wie quaet spreken sal van God ende den Prophete/ die sal ten jongsten dage grou- saem gestraft worden/ende gelijke straffe sullen oock de gene ontfanghen / die de vroome boosheydt na gheven. O ghy Prophete / en sult niet alleen de ghene die u toebehooren/ maer oock de ander Wij- ven sult ghy mede aenseggen dat sy haer aenghesicht bedecken/ op dat men haer niet en kenne wie sy zijn / noch men sal haer niet quaets na spreken.

Niemandt en sal twijffelen aen de ure des jonghsten daeghs / want Godt weet alleen die selfde ure / ende veele sullen ten jonghsten daeghe wenschen dat zy den Prophete gelooft hadden. O lieve luy- den/ en volgt niet de gene die Mose qua- lick toegheesproken hebben / want Godt sal uwe wercken oordeelen / ende de sonde vergeven/ maer de boose sal hy quale en- de pijne/ ende de vrome allerley vreughde ende wellust gheven.

In den name des barmhertighen ende goedighen Godts.

XVI. CAPITTEL.

Segghet danck den onbegrypelicken ende alwijsen Godt die alle dinghen weet die daer geschieden in den Hemel en- de op Aerden. Als u de ongeloovighe vragen sullen of de ure des jongstẽ daegs komen sal/ so segt ja: want Godts wijs- heyt wil 't alles vervult hebben / ende ter selver ure sullen de vrome goet / maer de goddeloose quaet ontfanghen.

De wijse lieden weten dat dit Boeck van den Hemel neder gekomen is/ maer de ongheloovighe seggen / laet doch dese

leere varen / noch en neemtse niet aen/ want zy is een nieuwe ghedichte leere/ maer om de oorsaeck wille moeten zy by den duyvel varen. En hebben wy niet den David ende Salomon allerley weldaden betoont / maer de ghene die ghy voor Goden aenbiddet / die en konnen gheen verschijninghe maken van 't gene ghy begeert. Als ghy de lieden vraeght van waer alles goets komt/ soo segghen sy van Godt / maer des niet te min / soo blijven zy ondertusschen ongheloobigh. Godt sal aller menschen wercken oordeelen / ende dan sullen de ongheloobige bevinden datter maer een Godt en is.

Ghy sult den volcke verkondigen dat ick haer een tijt gheset hebbe / die zy niet en konnen voor by gaen.

Godt bewijst goet wien hy wil/ hy beloont de vroome/ ende straft de boose.

Veele sullen seggen / dese Prophete is een swarte Konstenaer ende leughenaer/ ende wilde ons geerne van de leere onser Voor-ouders af wenden/ maer men sal 't inder daet bevinden dat alle de ghene die desen Boeck niet en glooven/ seer grousaem sullen gestraft werden.

In den name des barmhertighen ende goedighen Godts.

XVII. CAPITTEL.

EEn yeder vroom mensche sal Godt danck segghen/ dat hy den Hemel / de Aerde /ende de Engelen geschapen heeft/ sommige met twee / sommige met drie / ende sommige met vier vleugelen / want van hem komt alles goets voort/ende hy heerschet over alle dinck. Lieve luyden waerom sijt ghy doch Godt so ondanckbaer voor sijn weldaden. Als u de andere wedersprekẽ sullen/ so sijt onbezwaert/ want zy hebben dat den Propheten oock ghedaen. Gods gheboden zijn waerachtich / daerom en sult ghy hem niet wederstaen / noch en verlaet u niet op het tijtlijck leven/ noch en betrout den Duyvel niet / want hy stoort u anders in het eeuwighe Helsche vyer/ doch de ongeloobige sal het qualijck / maer de gheloobige sal het wel vergaen.

Weest daer in onbezwaert / of schoon yemant vroom ofte boos is.

God heeft u vander aerden gemaeckt/ eñ daer nae upt het zaet voort gebracht/ sonder 'twelcke gheen wijf en kan zwangher werden. Niemant en leeft langher ofte sterft eer dã het van God bevolẽ is.

Hy heeft een deel des Waters soet / maer het ander ghesouten ofte suer gheschapen / ende Godt regeert alle dingen.

De gene die ghy in Gods plaetse aenbidt / die en hooren niet. Wie goet doet die sal rijckelijck beloont worden.

De Godt-vreesende sullen het Paradijs besitten / daer in sy allerley edel ghesteente/schoone kleederen/ ende menichte van ghelt hebben / maer de ongeloobige hierenteghens sullen int vyer gepijnicht werden/ ende tot Godt roepen : O Heere helpt ons upt dese stede der pijne/ wy willen goet doen / maer hy sal haer tot antwoort geven : Ick hebbe u eenen boodtschapper ghesonden die u onderwijsen sal : Maer nadien ghy hem niet en hebt willen ghelooven/ soo neemt dit nu oock voor goet aen.

Godt weet alle heymelijckheden die inden Hemel / ende op Aerdẽ geschieden.

Wy en hebben u dit boeck niet tot dien eynde gesonden / dat ghy andere in Gods plaetse soudt aenbidden / die noch aenden Hemel noch aender Aerden eenich deel hebben.

Als Godt den Hemel ende de Aerde beweghen sal / wie kan het dan verhinderen?

De ongeloovige verdedigẽ met groote hartneckicheyt de leere ende gheboden harer voor-vaders / maer Gods gebruyc is onveranderlijck. Als Godt hem snellijck wilde wreken / soo soude het al over langhe tijt alles onder / ende over gegaen zijn / maer hy is voorsichtich ende gedul-dich / ende hy vertreckt met de wrake tot de bestemde tijt.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Godts.

XVIII. CAPITTEL.

DIt boeck is van Godt gemaeckt tot straffe vande ghene die niet op den rechten wech en wandelen / van een waerachtich boodtschapper: Harer vele en glooven dat niet / maer sy sullen daerom met stercke ketenen ghebonden werden: Ende of zy schoon haren vryen wille hebben / soo en glooven sy doch niet / men singhe haer soet ofte suer. Ghy en sult gheen van die straffen die aen Godt gelooven / u navolgen / ende een toekomstich leven hopen. Alle menschen sullen voor my moeten verschijnen: ende en sien sy doch niet hoe ick alle jaere het koorn / ende wijn tot haren nootdruft laete opwassen met allerley eetbare vruchten? Waerom en bidden sy dan den schepper sulcker dinghen niet aen / ende ghelooven aen hem. Door Gods teghenset in sijn ordeninghe / en gaet de Sonne de Mane niet voor / noch den nacht den dach / ende dit is inden circkel alsoo verordent.

Sy verwonderen haer hoe de schepen op den water zweven / ende als wy die wilden versuypen / soo en soude haer geen mensche konnen helpen.

Als men de lieden seyt / dat sy Godt souden vreesen / aen hem gelooven / goet doen / ende aelmoesse gheven moeten / soo antwoorden sy / dattet haer niet ghelegen en komt / dat sy haer goet ander lieden geven souden / ende Godt salse wel sonder ons onderhouden als het hem behaecht / maer dese bedriegen haer seer.

Als de Basuynen sullen aengaen / ende alle menschen opstaen sullen / soo sullen zy vraghen / wie heeft ons opghewreckt / ende dan sal haer tot antwoort gegeven werden: Dit is de bestemde tijt / dat alle menschen voor Godt verschijnen moeten / ende aen desen dach en sal de vrome niet quaets wedervaren / ten sy dat hijt verdient hebbe. Op desen dach sullen de mannen met haer wijven int Paradijs gaen / ende eten van allerley vruchten / ende sullen altoos vredelijcke / ende vreuchdenrijcke woorden hooren / ende de ongeloovighe en werden niet ingelaten / maer sullen daer buyten blijven. O ghy kinderen Adams en hebbe ick u niet bevolen dat ghy den wech des Duyvels niet en soudt bewandelen / ende ghy en hebt den rechten wech niet willen henẽ gaen / daerom hebt ghy nu de Helle tot een loon / ende nu bevint ghy inder daet / dat ghy ongheloovich geweest zijt / want heden sullen u handen ende voeten ghetuychnis geven / wat ghy voor wercken hebt ghedaen.

Als het ons beliefde / soo konden wy u de ooghen verblinden / dat ghy int midden deurt vagevyer gaen / ende nochtans dat selve niet sien en soudt. Wy en hebben u niet deur ghesanck ofte rijmen / maer deur den Alkoran laten onderrichten ende leeren. Ghy siet waerlijck dat wy alle dieren den menschen ten besten geschapen hebben / eñ waerom en danckt ghy

ghy dan Godt niet / want hy heeft het alles upt niet ghemaeckt / soo sal hy u oock vrylijck wel konnen opwecken / want hy is almachtich ende alwijs / hy schept het alles deur een eenich woort / hy regheert het alles met eender handt / ende het moet eyndelijck alles weder tot hem komen.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Godts.

XIX. CAPITTEL.

ICk segghe ofte zweere by alle Engelen die de menschen voor booshept bewaren / datter maer een Godt en is / die het alles gheschapen heeft ende regeert / die daer onderschept de sterren aenden Hemel / ende ons voor den Duybel bewaert / maer de ongeloovige en konnen het niet in haren kop begrijpen / dat de doode weder sullen opstaen / maer als zy deur der Basuynen geschal weder sullen opstaen / dan salmen het bevinden / ende dan sullen zy roepen : Och! och! och! dit is den dach die wy soo dickmael wedersproken hebben. Maer ick wil alle ongeloovige / ende alle die zy in mijn plaetse hebben aengebeden / in het eeuwich vyer begraven. Want dewijle de ongeloovige / het haer niet en hebben laten verdrieten / de beelden aen te bidden / so sullen sy daerom met de Helsche pijne ghestraft werden : Maer de ghene die van Godt gheleert zijn / die sullen int Paradijs allerley welluften hebbẽ. Sy sullen haer met schoone Vrou-persoonen verlustighen / die daer groote schoone klare ooghen / als eperen hebben sullen / ende als dese de ongheloovighe int vyer sullen sien sitten / soo sullen zy segghen: Soo ons Gods goethept niet bewaert en hadde / soo waren wy in ghelijcker pijne ende ellende ghekomen.

Maer ghy en hebbet niet voor ongheloovich ghehouden / dat de doode weder sullen opstaen / ende nu siet ghy met u ooghen in wat groote heerlijckhept wy verset zijn.

Noa hebben wy behouden / want hy heeft ons daerom gebeden / maer de ander sijn int water omghekomen.

Abraham / Mose ende Aaron hebben wy de victorie over haer vyanden gegeven / wy hebben haer opden rechten wech gevoert / ende haer getoont het boeck der Salichept. Loths Wijf heeft moeten omme komen / om dat zy al te out was. Ende Jonas onsen bootschapper is ooc also van ons verlost ghewozden.

Als men de ongeloovige vraecht / of Godt Sonen ende Dochters heeft / dan liegen vele onder haer / ende seggen God heeft een sone / maer Godt heeft eenen grouwel van sulcke lasteringhen. Alle de ghene die den eenighen waren Godt niet aen en roepen / die sullen int eeuwige vyer ghestooten werden / daerom en salt ghy geen gemeynschap met haer hebben / haer straffe naerdert hen hoe langs hoe meer hier by : Maer alle menschen moeten den onbegrypelijcken ende oneyndelijcken Godt / altoos lof ende danck segghen.

In

In den name des barmhertigen ende goedigen Godts.

XX. CAPITTEL.

ONse wederspreekers die haer teghen den Alkoran moetwillich setten/ die sullen gheduerich ongeloovich blijven. Sy heeten den boodtschapper een leughenaer ende zwarte konstenaer: Ende segghen hy en heeft dat maer ghedicht / dat buyten den eenighen Godt gheen ander Goden meer en zijn: Maer ghy en sult maer eenen Godt aenbidden / ende wie het tegendeel doet/ over die wil ick mijn wrake uyt gieten. Maer de Goddelijcke barmhertichheyt is moghelijck in haer handen / ofte zy heerschen misschien inden Hemel ende op Aerden / ofte zy hebben haer met een koorde inden Hemel laten trecken / dat zy dese dinghen hebben gesien. De eerste volckeren hebben haer oock teghen onsen boodtschapper geset/ daer over sy oock zijn ghestraft ghewoorden/ ende het ghene moeten bevinden wat wy haer deur hem deden verkondighen ende aensegghen.

David onse creatuer is een rechtveerdich richter gheweest/ ende wy hebben hem wijsheyt/verstant ende welsprekentheyt mede ghedeelt / ende als hy teghen ons sondichde / soo hebben wy hem zijn misdaet vergheven. O David / u sette ick tot een Stadt-houder op Aerden / richtet recht onder de lieden/eñ en volcht niet de dwalende / want zy sullen ten jonckſten daghe jammerlijck gepijnicht werden. Wy en hebben den Hemel ende Aerde niet te vergeefs gheschapen/want daer sal een groot onderscheyt zijn tusschen de geloovighe ende ongeloovighe/ tusschen de manhertige ende versaechde. Wy hebben u een Goddelijck boeck toegheſonden / daer deur ghy de vrome tot de kennisse Gods brenghen kont. Wy hebben u oock eenen verstandighen man toegevoecht/namelijck Salomon: Ende als men hem op een tijt sommige Peerden toevoerde / soo heeft hy bevolen datmen die weder wech leyden / ende haer den hals ende voeten afhouwen soude/ maer daerom hebben wy zijnen sone een sware kranckheyt toegheyoecht / vande welcke hy heeft moeten sterven: Doen vreoude dat Salomon / ende seyde : O Godt vergeeft my mijn misdaden / ende geeft my een sulck regiment / desgelijcks noch niemant opt ghehadt heeft/ende dese zijn bede hebben wy verhoort / ende hebben hem die snelle windẽ ende Duyvelen onderworpen / die hem altoos ghebousels timmerden / ja al wat hy ghewilt heeft / dat hebben zy ghedaen. Job seyde / O Godt de Duyvel heeft my alreede veel plaghen aengedaen/ antwoort my doch/ ende en swijcht niet: Daer op seyde Godt: Stoodt hem met een voet van u wech / ende dese antwoordt is den Job soeter ende aengenamer geweest als eenighe Syropen ofte soeten dranck / ende als hy een-mael kranck was / soo hebben wy hem bevolen / dat hy sommighe kruyderen soude stooten / ende hem daer mede salven. Ghy en sult Abraham/ Isaack/ Jacob/ende ander vrome lieden niet vergeten noch verachten/die de Wet vlijtich gehouden hebben / ende ghy sult oock ghedachtich zijn den Ismael Alesa ende Alklifa / die haer leven met ghedult geeyndet hebben: Dese lieden hebben de wijse den rechten wech ghewesen/ ende haer sullen de poorten des Paradijs opgedaen werden / daer in sy gerust moghen sitten/ daer sy allerley appelen eten/ ende allerley soete Syropen drincken sullen.

sullen. Sy sullen de schoonste Wyven hebben/ die haer ooghen nergens anders henen dan op haer wenden sullen. Dese dinghen alle sullen ten jonckstẽ daghe openbaer werden / aen welcke de vrome de eeuwige vreuchde ghenieten/ maer de boose jammerlijck sullen ghequelt werden/ ende dan sullen de vrome tot de verdoemde segghen: Waerom en hebt ghy Gods waerachtighe gheboden niet gheloost/ want soo wy salcke boose daden bedreven hadden als ghylieden/ so moesten wy nu oock by u in die Helsche pijne sitten.

Godt heeft tot de Engelen gesept dat hy de menschen vander Aerden wilde maecken/ende heeft hem sijnen adem ingeblasen/ doen hebben haer alle Engelen voor hem gebuycht/ uytghenomen Belzebub/ die seyde: Nadien hy uyt vyer/ ende de mensche maer alleen vander aerden gemaeckt en zy / soo en wil hy sich voor hem niet vernederen: Daer op beval Godt dat hy hem van daer soude maecken/maer Belzebub begeerde eenen tijt / totten dach der opstandinge: Doen seyde Godt uwe bestemde ure ende tijdt is alreede voor de deure/ maer Belzebub antwoorde / de wijle dan dit alsoo is/ soo zweere ick by uwer eere dat ick nimmermeer rusten noch ophouden sal/ de boose noch meer booshept in te gheven / maer nae dien dit soo is seyde Godt / soo sult ghy weten dat ick ghewis de Helle met u/ende uwen aenhanck vervullen wil. Ghy boodtschapper sult den volcke aensegghen dat ghy van my ghesonden sijt/ om die Goddelijcke wijsheyt te openbaren/ende de ondeuchden te straffen/daerom alle de ghene die in my mishandelen die sullen ghestraft werden.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Gods.

XXI. CAPITTEL.

Dit boeck 'twelck wy u ghegheven hebben / is vanden onbegrijpelijcken ende alwijsen Godt selve ghemaeckt geworden / daerom sult ghy desen Godt van reynder herten aenroepen. Ende de ghene die ander Goden aenroepen / die sal God eenmael in zijnen grooten toorn sal God eenmael in zijnen grooten toorn examineren / ende dan en sullen sy haer dwalinge niet konnen verdedigen. Wanneer Godt hadde willen Sonen hebben/ soo hadde hy den aldertreffelijckstẽ onder alle creatueren daer toe wel verkoren: Maer daer en is maer een stercke waerachtighe onbegrijpelijcke Godt / Schepper des Hemels ende der Aerden/ die de Sonne ende Mane laet voortkomen/ende die het gantsche menschelijck gheslachte van een Man ende Wijf gheschapen heeft / hy is alleen de Heere ende Coninck der gantsche Wereldt.

Och lieve luyden/ waerom en bekeert ghy u doch niet tot hem/ende waerom en vreest ghy hem niet? Want u ongeloof en schadet hem niet/maer uwe siele. Wie eenich ongheluck over komt die bidde Godt dat hy dit van hem wil af wenden: Ende als hy daer van verlost is /so en sal hy den rechten wech niet vergeten / op dat hy niet int eeuwich vyer ghestooten werde. Een yder vrome heeft hem inde Goddelijcke barmhertichept te troosten / ende de dwase en konnen met de wijse niet gheleken werden. Ick roepe Godt alleene aen / maer ghy verkiest u ander Goden / die in uwe fantasijen komen. De gene die moet-willich haer siele int verderf brenghen / die sullen aen alle sijde met brandendẽ vyere bedect werdẽ.

O lieve luyden/ vreest Godt / ende laet de Goden met den Duyvel varen/ merct op mijn woorden / ende en wandelt niet op den valschen weghe/ God sal u rijckelijck beloonen. Godt laet het water rijckelijck vanden Hemel neder komen op de Aerde/ op dat sy vruchten brenghe.

Godt opent de geloovighe haer herte/ maer de ongeloovige verstockt hy/ ende maecktse als de steenen/ op dat sy in haer dwalinge verderven/ maer de Godtvreesende werden deur 't gehoor der Goddelijcke woorden op 't hoochste verheucht. De voor-ouders der Goddeloosen hebben onsen boodtschapper oock seer wederstaen/ maer sy zijn dat wel indachtich geworden /tot harer groote ongeneeslijcke schade.

Wy hebben veelderley ghelijckenissen in desen Alkoran ghebruyckt / op dat de lieden den handel des te beter verstondẽ/ ende in gedachtenis mochten behouden.

Alle menschen moeten haer saecken voor Godt brenghen/ ende wie waerachtich is/ die vreese Godt/ ende doe zijnen wille / daerom vergeeft hem Godt oock sijn sonde: En laet u van de ongheloovighe niet verleyden om vreemde Goden aen te bidden.

De Goden en konnen my van mijn voornemen niet verhinderen/ want ick bevele my selven God/ ghelijck alle wijse lieden doen. Maeckt ghy uwe saecke so het u alderbest goet dunckt / ick wil het oock nae mijnen sin maecken/ ende het sal hem dan wel vinden/ wie recht ofte onrecht heeft. Hoe wel u dit boeck van Godt toegesonden is / om de volckeren daer mede te helpen/ so en sult ghy nochtans niemandt anders aennemen/ dan alleene de gene die u gehoorsaem is/ende uwen wille doet.

Als yemant sterft/ soo neemt Godt in die selve ure/ de ziele uyt den lijve. Item als yemant slaept/ soo doet Godt oock alsoo: Sommige geeft hy die weder/ende sommighe niet / nae dattet hem behaecht / ende dit is de wijse lieden een groot wonder werck. Alle tweedracht sal Godt ontwarren ende ontscheyden/ ende als den jonckste dach des oordeels komen sal / soo sullen de ongeloovige alle rijckdommen der werelt daer voor wel gheven willen / als zy mochten verlost werden. Vele van haer roepen Godt aen/ als het haer qualijck gaet/ maer als haer wederom geholpen is/ soo verlaten sy hem / ende schrijven dit alles haer eyghen verstandt toe: Die selve of sy wel sondighen / soo en sullen sy nochtans niet twijffelen / want Godt is barmhertich/ daerom roept ende bidt hem aen/ eer dat het ongheluck over uwen hals kome/ want anders sal het te late zijn/ ende niemant en sal u meer helpen konnen. De ghene die Godt tot een leugenaer maecken / die sullen ten jonckste daghe van het vyer een swart aenghesicht verkrijgen/ maer de vrome sal Godt behouden.

Ick en late my niet overwinnen met redenen/ om yemant anders/ dan alleene Godt aen te bidden/ want soo ick anders dede/ soo soude ick onder 't ghetal vande verdoemde gherekent werden.

Als het geluyt der Basuynen sal ghehoort werden/ dan sullen alle levendighe menschen sterven/ ende als sulck ghelupt ten tweede-mael ghehoort wert/ dan sullen sy weder opstaen/ ende den Hemel ende Aerde sullen ghelijcksaem met Goddelijcken glantsche schijnen / ende als Godt dan die gedoode menschen sal aensien / dan sal hy een recht oordeel vellen/ ende niet een mensche onrecht doẽ / maer een yder vergelden soo hy dat verdient heeft. De poortiers der Hellen sullen de Goddeloose vraghen of sy oock een bootschapper gehadt hebben/ ende als sy antwoorden ja / soo sal tot haer geseyt werden: gaet daerom henen in dat eeuwige Helsche vyer.

Maer de Godsalige ende vrome sullen

dese lieflicke woorden hooren : gheluck ende heyl sy altoos met u/ komt binnen int Paradijs / daer in ghy eeuwich sult blyven/ende dan zullen zy God loven ende dancken dat zy Gods Erfghenamen ghewozden zijn/ ende sullen hem met de Enghelen altoos aenschouwen.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Gods.

XXII. CAPITTEL.

DIe hooghe ende alwijse Godt heeft den Alkoran selve ghemaeckt: Nu by desen Alkoran segghe ofte sweere ick/ dat Godt de sonden vergheeft / de boetveerdige weder aen neemt/ ende die gene vergeldet die goet doet/ want buyten hem en is geen ander Godt. De ongeloovige disputeeren veele van de geboden Gods/ maer ghy en sult u hier in niet beswaren / want ick hebbe mijn wrake betoont aen een yeder volck / dat hem tegen mijnen Boodschapper gheset heeft.

De gene die den toorn Godts hooghe achten / Godt aenroepen / ende hem om vergiffenisse der sonden bidden / die wil ick barmhertich zijn / ende haer ten jongsten dage in 't Paradijs voeren/ende de gheweldighe groote Heeren sullen hier op acht nemen.

Pharao heeft ghesept / ick wil Mose dooden / maer ick vreese/ dat wanneer Mose sijnen Godt sal aenroepen / dat hy my in mijn landt bederven sal: Daer op seyde Mose/ ick bevele my selven den getrouwen waren Godt : Maer hier en tusschen soo quam daer een vroom Man haer voor / die seyde tot Pharao : lieve waerom wilt ghy Mose dooden/ na dien hy bewijst datter maer een Godt en is/ ende die selve oock sijn Heere zy / ende is Mose vroom/ soo is het seer onrecht/ dat ghy hem soudt dooden / ende al waer hy schoon boos/soo sal hem Godt wel straffen / want sijn leughens sullen op sijn kop vallen. Ey! lieve luyden betert u doch / want aen den laetsten dach des oordeels / en sal u niemandt konnen verdedigen. Wie Godt in een dwalinghe laet vallen / die en komt soo niet terstont weder daer uyt/ want Godt verhart ende verstockt hem sijn herte. Pharao heeft eenmael gesept : maeckt my een gebousel/daer op ick mach na den Hemel klimmen/ ende alsoo den Mose sien mach/ dewijle ick noch in dese werelt leve : Maer Sem de geloovige man sprack tot Pharao : soo ghy my volgen wilt/soo wil ick u geerne den rechten wech wijsen. Het leven in dese werelt is voor niets te achten/ maer in de ander werelt leeft men eeuwich.

Wie een Man ofte Vrouw persoon goet doet / die sal daer voor sijnen loon ontfanghen. O! lieve luyden/als ick u tot de zalicheydt roepe/ waerom loopt ghy dan na het vyer/maer beveelt u God die alle dingen weet ende siet.

Ghy sult den laetsten dach met gedult verwachtẽ / ende dach ende nacht bidden om vergiffenisse der sonden te verkrijgen. Beveelt u selven Godt die Hemel ende Aerde toe behoort / hoe wel weynich lieden dat ghelooven / want een blinde ende een siende/ en ghelijcken malkander niet. Die selvige Godt die ten laetsten daghe ten Oordeele komẽ sal/ die is onsen Heere : waerom en gelooft ghy dan niet aen hem ? Hy is een Heere over de gantsche Werelt / sijn Wetten zijn alleene Heerlick / daerom roept hem aen uyt reynder herten / want hy heeft den mensche ghemaeckt / eerstelick van der Aerden / ende

daer na upt het Zaet: Hy geeft leven ende doodt/ ende als hy sept het sal geschieden/ so geschiet het. De gene die onsen Bootschapper tegen staen/ die sullen haer dan alder eerst willen bekeeren/ als men haer aen de keten ghebonden heeft / ende in 't helsche vyer sal voeren. Ende als ick tot hen sal vragen waer de gene zijn / die zy hebben aen gebeden/ soo sullen zy antwoorden sy zijn het ontloopen / ende sullen dat met haer schade vernemen dat zy niet recht en hebben aen ghebeden / ende daerom sullen zy oock in den Helschen gloet eeuwichlick branden ende braden. Houdt aen met gedult/ want Godts tijdt ende termijn is waerachtich. Sommige namen der Propheten die ick door u gesonden hebbe/ die zijn opgeteeckent/ ende sommige niet.

Godt heeft de onvernuftighe dieren oock de ongheloovige ten besten gheschapen / op dat zy haer voeden ende generen souden.

V Voor-vaders hebben haer somtijts over de wonder wercken onses Boodtschappers verwondert / maer somtijts die selve belacht ende bespot/ doch de maniere Godts is opt in 't ghebruyck gheweest dat hy de ongeloovige in 't verderven gestort heeft.

In den name des barmhertighen ende goedighen Godts.

XXIII. CAPITTEL.

DE Arabische Alkoran is van Godt selve gemaeckt geworden/ alleen tot dien eynde / op dat daer door alle dingen souden ghepoeft werden of zy goet of quaet zijn / maer haerder veele en willen hem niet aen nemen / ende segghen onse herten zijn toegesloten / ende wy en konnen niet verstaen wat ghy seght. Nu wel aen maeckt ghy het alsoo 't u behaeght/ ick wil het oock na mijnen kop maken : want my is verkondicht geworden/ datter maer een God en is/ ende die en heeft niemandt sijns gelijcke. De ongelovige en gheven geen thienden / maer zy sullen daerom ten jongsten dage seer grousaem gestraft werden. In twee dagen heeft Godt de Aerde geschapen/ ende die selve met Bergen bevestight. Hy heeft de seven Hemelen gemaeckt daer door de werelt met eenen schoonen glants verciert wert/ ende het en ontbreeckt ons niet aen bewijs om ons voornemen te bevestigen/ maer voor Godt en helpt geen ontschuldiginge/ want dat is veel meer schadelic. Die den Alkoran weder-staen die sullen daerom jammerlick gequelt werden.

O! ghy Godtzalige roept Godt aen sonder ophouden/ doet het goede/ bekent hem in 't openbaer / ende wacht u van sonden. Aen den dach des oordeels sullen alle weder-sprekers begheeren ende wenschen dat zy mijn goede vrienden waren.

Wie niet en lijdet die en sal oock niet beloont werden. Niemant en sal de Sonne noch de Mane aenbidden / maer den genen diese geschapen heeft. V wedersprekers zijn my wel bekent / maer wat is beter in 't vyer gequelt te werden / ofte Godt te vreesen ende verheven te worden / want alle die hem wederstaen / die zijn in mijnen Boeck geteeckent.

Dit Goddelick Boeck en begrijpt geen leugenen in hem / noch van geschiede tegenwoordige of toekomende dingẽ/ het en is oock den Prophete niet contrarie / want anders moeste het in de Latijnsche sprake beschreven zijn.

De Arabische ende Latijnsche sprake is verre van malkander verscheyden.

Godt

Godt en schadet niemandt / maer de ongheloovighe veroorsaken haer selven de verdoemenisse. Godt alleen weet die toekomende ofte laetste ure / ende als Godt de ongeloovige vraghen sal / waer de ghene zijn die ander Goden hebben aenghebeden / soo sullen sy tot antwoort gheven / dat sij't niet en weten / ende dat sy niet meer voor-handen en zijn / maer uytgheroept ende verslonden.

Wie hem tot Godt houdt / die sal het goede van hem ontfangen / maer de ongheloovighe hebben wy grousame pijne verordent. Kan daer ergens wel yet bedacht werden / anders dan den menschen die desen boeck wederspreken / de welcke van Godt is / geen grooter dwalinge en kan daer sijn dan dese. In desen waerachtighen boeck werden alle Goddelijcke wonder wercken geopenbaert / of schoon sommige lieden niet en glooven dat sy wederom voor Godt / die alle dinghen weet / verschijnen moeten.

In den name des barmhertighen ende goedigen Gods.

XXIIII. CAPITTEL.

DIe onbegrijpelijcke wijse / ende hooghe Godt heeft u daerom gheschapen / om dat ghy in desen Arabisschen boeck den toekomstighen laetsten dach des oordeels verkondigen / het goede ende boose des menschen aenseggen / ende de toekomstige dingen propheteren soudt. Soo de Engelen niet voor de menschen en baden / soo soude den Hemel op haer vallen / want veel menschen bidden inde plaetse Gods yet anders aen.

Als Godt wilde soo konde hy alle volckerē wel tot een volc makē / want hy is almachtich / ende sal alle menschen opwecken. Hy heeft Hemel ende Aerde / de onvernuftige dieren / ende de Wijven ons ten besten geschapen / ende hy heeft oock de sleutelen totten Hemel. Menighen geeft hy groot gheluck / ende menighen laet hy in armoede sitten.

In desen boeck werden sulcke gheboden begrepen / die wy Noa / Abraham Mose ende Christus gheopenbaert hebben. Lieve luyden wilt u doch aen dese gebodē houdē / want de ongeloovige sijn dese gheboden seer verdrietich / ende of Godt haer al schoon den rechten wech laet wysen / soo en bekeeren sy haer doch niet. Lieve luyden wilt met ghedult de tijt verwachten / die u van Godt gestelt is / ende set alle u doen nae sijn ordinantie aen: De ure en sal moghelijck niet langhe uytblijven / in welcke met de ongeloovighe een grousame pijne sal voorghenomen werden: Ende de ghelucksalichept in ghenen leven sal een yder deur onse handen uytgedeelt werden. Wie in dese werelt begheert gheluck te hebben / die wert sulcks / tis waer wel ghegeven / maer int ander leven sal hy dat selve ontberen moeten.

De Goddeloose sullen met allerley plagen overvallen werden / maer de vrome ende Godvreesende sullen met vreugde ende blytschap vervult werden / ende dit is een groot ghewin / ende het geeft de gheloovighe een groote vreuchde.

Ghy sult u vrienden hertelijck lief hebben / want die goet doen / die verhoort Godt. Hy maeckt dat de Schepen op de zee voortvaren / ende heerscht over de winden / ende Godt sal alle ongheloovige tot schande maken. Wie hem wreeckt nae ontfanghen smaethept die en begaet gheen sonde / maer die dat sonder ghegeven oorsaec doet / die sal daerom gestraft werden. Wie Godt wil laten dwalen / die laet hy op valsche weghen wandelen / ende

ende een sulcke en sal nimmermeer upt sijn dwalinghe komen: Hy en sal oock aen den dach des Oordeels niemandt hebben / die hem by Godt versoenen of verantwoorden sal. Wy en hebben u niet daerom gesonden dat ghy eenighe menschen dwingen soud; maer dat ghy alleen de Wet soudt verkondigen. Een Godzalige mensche neemt de Wet met vreugden aen / maer de goddeloose heeft een grouwel daer over. Noyt mensche en heeft met Godt gesproken van mont tot mont / maer als daer een reden ofte t'samen-sprekinge geschiet is / soo is dat gedaen / het zy door een gesichte / ofte achter een voor-hanck/ofte door een Middelaer persoon: Maer u hebben wy onsen geest ende het licht ghegeven / daer mede ghy de lieden kondt straffen na u wel behaghen / als ghy haer maer alleen den rechten wegh aen wijst.

In den name des barmhertigen ende goedigen Godts.

XXV. CAPITTEL.

DIt Boeck heeft Godt daerom in 't Arabisch ghemaeckt / om dat ghy wijs ende verstandigh soudt werden/ende wie hem daer tegen set/ende den Prophete bespotten wil / van dien sal sulcken Boeck genomen werden / ende die aldermachtichste sullen gestortet werden.

De ongeloovige bekennen dat Godt Hemel ende Aerde geschapen heeft/ ende dat hy het water laet van den Hemel komen: Item dat hy de onvernuftige dieren geschapen heeft / ende dit alles haer ten besten/maer sy en zijn dit niet weert/ om dat sy Godt niet aen en roepen / ende hem daer voor dancken. Sommighe seggen datter onder de Engelen Godts/ eenighe van 't Vrouwen gheslachte zijn/ maer men moeste dese lieden vragen / of sy by de scheppinge der Engelen geweest zijn / maer sy seggen haer Voor-vaders zijn van dese meyninghe gheweest: daer om soo sy dese Secten niet en verlaten/ ende de Ghebooden die wy haer in desen Boeck voor-draghen/ niet en willen volgen/ soo willen wy de behoorlicke wrake over haer laten gaen / want wy ordineren het alles na ons believen / den eenen verhooghen wy/den anderen vernederen wy. De gene die ons gehoorsaem zijn/ die willen wy hier naer sulcke Huysen in gheven die geheel ende gantsch met Zilver bedeckt zijn / ende daer in de Kameren gantsch gulden Beddens zijn sullen: Daerom neemt de Wet wel in acht die ick u ghegeven hebbe / ende merckt daer op: want daer upt kondt ghy leeren hoe ghy op den rechten wegh sult wandelen/ ende wy en hebben niet bevolen dat men eenige beelden sal aen bidden. Veel menschen hebben Christum den Soone Maria verlaten/die de gelijckenissen upt leyde/ ende sy hebben voor ghewent/ dat hy (wel is waer) seer wel-spreeckende was/ maer sijn Gebooden zijn malkander teghen.

Christus en is niet anders dan een puer louter mensche ghewéest/ maer wy hebben hem sonderlinge gaven mede gedeelt/ende hem tot een Leeraer der Kinderen Israels gemaeckt/ want wy setten alle Koningen ende Richters op aerden. Gaet op de wegen Godts / ende en laet u van den Duyvel niet verleyden / want hy is uwe hooghste ende arghste vyant.

Christus heeft ghesept: siet ick ben by u met mijn wijsheydt /.ick wil u verstant richten ende stichten/ volght my / ende vreest Godt/want hy is te gelijck mijnen en uwen Heere / ende daer mede heeft hy onder de lieden groote ergernisse aengericht.

gericht. De gene die niet en glooben datter eenen dach des oordeels ofte jongste gerichte komen sal/ die sullen daerom groote pijne lijden moetē/ende in die selve ure sullen alle vriendē malkander vyant werden/uyt genomē de gene die God ghevreest hebben: ende op dien dach sal Godt tot de geloovige seggen: En vreest u niet/ want na dien ghy mijn gebooden zijt ghehoorsaem gheweest/ soo sult ghy met t'samen uwe Wijven het Paradijs besitten/ daer het u alles sal toe ghedient werden wat ghy maer en wilt: Maer de goddeloose sullen in de hoochste vertwijffelinge die eeuwige helsche pijne lijden moeten: Sy sullen tegen Godt murren ende grimmen/ ende wenschen dat hy haer soude laten sterven/maer den Engel des doodts sal haer antwoorden: het en mach niet zijn/ want na dien sy de gebooden Godts veracht hebben/ soo moeten sy daerom in allē eeuwigheydt jammerlick ghepijnicht werden.

Wy hebben onsen Boodschapper alle heymelickheden gheopenbaert/ ende ick Mahomet ben de eerste onder de gheloovige/ ende my en kan gheen dwaesheydt weder varen. Ick gheloove aen Godt den Schepper des Hemels ende der Aerden/maer na dien de ongeloovige de gheboden Godts halstarriger wijse verachten/ soo sal Godt oock de handt van haer af trecken/ ende hun den verdienden loon harer misdaden vergelden.

In den name des barmhertighen ende goedigen Godts.

XXVI. CAPITTEL.

GOdt is een Schepper des Hemels ende der Aerden/ een Heere der levendighe ende doode/ die het alles siet en weet/ die heeft dit Boeck in der nacht aen Mahomet over ghelevert/ ende daer sal eenen dach komen/ aen de welcke eenen grooten roock van den Hemel alle ongheloobige bedecken sal: Sy sullen Godt wel bidden/ dat hy sulcken roock wederom wil laten vergaen/ ende sullen haer aenbieden dat sy willen sijn gheboo den gehoorsamen/ ende aen hem gheloo ven/ maer haer en kan niet meer geholpen werden/ dewijle sy te langhe hebben gebeyt. De ongeloobige heeten de Boodschappers Gods verduyvelde Leeraers/ maer de wrake Godts sal daerom over haer komen. Pharaonis volck en heeft geen kleyne sonde begaen doen sy haer tegen mijnen Boodschapper geset hebben: ende daerom heeft Godt oock den Pharao met sijn Krijgs-volck in de roode Zee versoopen/ ende hier tegens zijn de Kinderen Israels schoone Lust-hoven gegeven/ ende lustighe wooningen/ schoone klare Fonteynen/ ende allerley Boomvruchten ende vruchtbaerheden inghe rupmt geworden/ ende op dese wijse hebben wy de Kinderen Israels uyt de hant van Pharao verlost. De ghene die na desen leven gheen opstandinge en gelooven/ die hebben van de Propheten begeert dat sy haer voor-ouders weder levendigh souden maecken/ ende die selve haer voorstellen/soo wilden sy dan gelooven/ maer sy sullen van wegen haer ongheloof ten jonghsten dage met den vyere gespijst werden. Maer hier tegens sullen de Godvreesende ende vroome met gout bekleedet werden/ ende sullen schoone Jonck-vrouwen met klare ooghen ende lieflicke Fonteynen hebbē/ ende het witte in haer ooghen sal klaer ende helder lichten/ ende haer oogh-brauen sullen koolswart zijn/ende alsoo sullen sy van allerley vruchten eeten na haer wel-behagen/ ende dese en sullen de doodt nimmermeer sien/ ende dat is een groote genade.

In den name des barmhertigen ende goedigen Godts.

XXVII. CAPITTEL.

DIe gantsche Machina ofte dat groote ghebouw van Hemel ende Aerde/ de scheppinghe der dieren / den loop der Sonne ende Mane zijn sulcke saecken/ daer over men hem met recht verwonderen moet / nu is Godt een Schepper ende Heere over dit alles / ende waerom en vreest ghy van Godt niet/ O! ghy ongeloovige / want als men u de geboden Godts voor houdt/ soo bespot ghy die selve / of ghy en merckt daer niet op / ende als ghy in de Helle komt soo sult ghy bevinden dat u de sulcke die ghy in Godts plaetse hebt aen gheroepen niet helpen en konnen.

Dit Boeck wijst den rechten wegh/ en wie dat weder-staet/ die sal grousaem gestraft werden. Godt heeft alle dingen de menschen ten besten geschapen/ ende daer voor sal men hem behoorlijck dancken : Maer de vroome sullen voor de vertwijfelde bidde/ dat haer God bekeere/ want ee̅ yder die goet doet/ dat helpt hem selve̅/ ende een yders sonde schadet hem selven. Wy hebben de kinderen Israels voor alle ander volckeren Prophecyen gegeven/ oock gewelt / Rijckdom ende ander dinghen toeghevoecht/ maer dat sy tweedracht onder malkander ghehadt hebben dat sal Godt ontscheyden.

De Sondaers houdent daer voor dat ter maer een Doot en̄ een Leven sy/ maer dese haer meyninge is valsch/ ende God sal een yder beloonen ghelijck hy dat verdient/ oock en kan niemant buyten God den Menschen den rechten wegh wijsen. De ongeloovige en sullen niet wijs worden/ want sy segghen daer en is geen ander leven/ dan alleen dit teghenwoordige ende tijdtlicke / hier leven wy ende hier sterven wy / dit houden wy wel voor gewis/ maer geheel sonder gront/ ende dat alleen na hare meyninge. Onsen Boodschapper houdt de Godzalige voor waerachtige lieden / ende alle volckeren sullen na de Wet gheoordeelt werden / ende na dat sy 't verdient hebben.

Den Alkoran heeft Godt met eygener handt geschreven/ ende tot de ongeloovige sal Godt segge̅ : dewijle ghy den jongsten dagh des oordeels in u leven bespot hebt / soo gaet nu in dat eeuwige helsche vyer/ want u en kan geen onschuldiginge helpen/ Godt zy lof ende eer in eeuwigheydt.

In den name des barmhertighen ende goedighen Godts.

XXVIII. CAPITTEL.

DIt Boec is van den wijsen goedigen Godt Schepper des Hemels en̄ der Aerden ghemaeckt geworden/ maer veel menschen en nemen dese leere niet aen/ noch sy en hooren dese Goddelicke woorden niet / maer bespotten die selve/ maer wat hebben dese doch op aerden uyt ghericht/ die sy voor Goden aen roepen/ wat hebben sy voor een plaetse in den Hemel? wijst my een Boeck daer dat in gheschreven staet.

De ongeloovige seggen / dat het gene ick leere/ en is Godts gebodt niet/ maer ick zy een swarte Konstenaer/ ende dichte

dat

dat uyt my selven/maer soo dat waer is/ soo gheve Godt / dat ick gheen deel aen hem en hebbe / want ick en ben de eerste boodtschapper niet/ daer zijn noch andere meer voor my geweest / ende ghy en hebt haer oock niet ghelooft / of zy u wel Gods geboden hebben aengewesen/doch Godt en dwingt niemandt om goet te doen. Wt desen Arabisschen boeck sult ghy de boose straffen/ ende de vrome onse genade verkondighen. De ghene die maer eenen Godt en bekennen/ die sullen het Paradijs besitten / ende een yder sal zijn ouders in groote eere houden/dewijle dat de Moeders veel arbeyt ende smerte om de kinderen lijden moeten.

Aenden jonckſten dach des oordeels sullen wy een yder beloonen / ghelijck hy dat verdient heeft/ende tot de ongeloovighe sal Godt segghen : Nadien ghy op Aerden in wellusten gheleeft hebt / ende sonder vreese allerley sonde bedreven/ soo hebt nu ten loone het eeuwighe Helsche vyer. Hier benevens soo vermaent de lieden dat zy buyten Godt niemant anders aen en bidden. Als de Duyvelen den Alkoran hooren / soo sullen sy haer bekeeren / ende vanden haren wech vlieden / ende seggen : Nu hebben wy ghehoort het Boeck dat van Godt na den Boeck Mose is ghegeven geworden / inden welcken alle waerheyt begrepen is/ daerom volcht den ghenen die u tot God wijst / ende ghelooft den ghenen die u de sonde vergeeft. Ghelijck als Godt sonder eenighe moeyte alle dinghen geschapen heeft / alsoo sal hy oock ten jonckſten daghe alle menschen weder opwecken. Ghy sult stant-moedich ende manhertich zijn / ghelijck alle ander Propheten / ende maeckt mijn gheboden alle menschen bekent ende openbaer/op dat haerder ongheloovighe des te min ontschuldighen moghen.

Inden name des barmhertigen ende goedighen Godts.

XXIX. CAPITTEL

DJe van Godt afwijcken / die sullen int verderf gestooten werden/ maer wat menschen den Mahomet volghen sullen / ende op den rechten wech henen gaen/ die sal Godt haer sonde vergeven.

Godt onderricht de zijne door gelijckenissen / ende Godt beloont de sulcke rijckelijck die haer om zijns naems wille dapper inden strijt houden.

Lieve luyden soo ghy Godt sult ghehoorsaem zijn/ so sal hy uwe voeten sterc maken / doch de ongeloovige en hebben gheenen Heere / want Godt en is maer een Godt der vromen. De gheloovige sullen het Paradijs besitten/maer de ongeloovige maken het op haer wijse met vreten ende suppen soo sy willen/ghelijck de onvernuftige beesten / maer sy en verkrijghen daer deur niet anders dan het Helsche vyer. Wie is stercker als de Almachtige Godt/ende wie kan het Paradijs / int welcke Honich soete wateren zijn/met ghelt afkoopen.

Int Paradijs zijn allerley waterstroomen/want sommige vloeyen van melck/ sommighe van Honich / ende men vint daer allerley soorte van appelen : Maer die verdoemde sondaers sullen het vyer inde plaetse haers dranckx moeten ghebruycken / maer de Godtvreesende vermeerdert Godt haer gheloove / ende die selve verwachten met groot verlanghen de ure des jonckſten daechs / ende des laetsten oordeels : Ende als ghy bidden wilt voor mans ofte vrou-persoonen/soo roept Godt alleene aen.

Veel vrome begheeren datmen haer voor-schrijven sal / hoe sy haer inden strijdt moeten houden: Die sullen nu weten dat alle de ghene die haer niet manhertich inden krijch bewijsen / van Godt met blintheyt ende doofheyt sullen gheslagen werden / want Godt siet wat sy inden sinne voeren. Ende als wy wilden / soo kondet ghy oock inden koffer haers herten sien: Maer wy setten dat soo langhe uyt / tot dat wy vernemen hoe dat ghy u / in alle u doen ende laten / ende in uwe bevaerden houden sult. Wie van den wech Gods afwijckt / die schadet hem selven: Ende op dat ghy van niet u selven in het verderf en stort / soo geloofe Godt ende den Prophete / want Godt en salt niemant vergeven / die van hem afvallich is.

En veracht den vrede niet / maer jaecht den selven nae / want dit aertsche leven en is niet anders dan een ghespot ende spel. Wie Godt niet zijn behoorlijcke eere en geeft / die schadet hem selven / want hy is een rijck Heere / maer wy zijn arme bedelaers / ende als u yet ontbreect / soo kan hy u helpen.

In den name des barmhertighen ende goedighen Godts.

XXX. CAPITTEL.

GOdt heeft u een sonderlinghe genade betoont / dat ghy met een kleyne moeyte ende arbeyt vele verworvē hebt / want hy heeft u de tegenwoordige ende toekomstige sonden vergeven / ende hy sal hem aende wederspannige machtich wreken / maer zijn salicheyt is met u.

De ghene die daer gelooven die sullen het Paradijs besitten / maer de ongeloovige sullen jammerlijck gequelt werden. Godt heerschet over alles wat inden Hemel ende op Aerden is / ende wy hebben u tot een boodtschapper verordent / dat ghy straffe ende oock vreuchde verkondighen soudt.

De Arabiers als sy haer ontschuldighen van niet inden krijch te trecken / soo spreken sy eens met den monde / ende dencken anders int herte. Wie wil het Godt weeren dat hy yemant gheen goet en doet / eñ den anderen / wederom straft / daer na dattet hem behaecht. De ghene die te huys zijn / spreken tot de ghene die inden krijch trecken: Neemt ons met u / op dat wy oock eenen buydt bekommen moghen / maer ten komt haer niet uyt gront des herten: Daerom en sult ghy haer woorden gheen gheloove gheven / want haer Voor-vaders hebben het oock soo aen ghelept / ende de lieden daer deur bedrogen / maer ghy sult alsoo tot haer segghen: Wy sullen in een periculeuse krijch trecken / daerom komt met ons / ende soo ghy u mannelijck houden sult / so sal't u behoorlijck vergolden werden / maer so ghy u versaecht ende traech bewijsen sult / soo sult ghy des te argher gestraft werden.

Als men inden krijch treckt / soo en sal hem niemandt ontschuldighen / hy en sy dan blint / hinckende ofte kranck. De Godt-vreesende staet God by ende geeft haer ghenade / dat sy grooten buyt / ende veel gevangene bekomen: Ende als de ongeloovighe tegen u strijden / so sullen sy altoos moeten de vlucht nemen / soo haer Godt niet somtijts hulpe bewijst / want het sijn somtijts onder de boose eñ Goddeloose menschen noch wel Godtvruchtighe vrome lieden / ende daerom latet Godt somtijts ghescheiden.

Doen de Prophete op een tijt inden

Tem-

Tempel Haram was ghegaen/soo heeft hy een ghesichte ghesien / ende te gelijck een stemme gehoort / die seyde: Mahomet ende zijn mede-ghesellen / sullen de victorie over de ongeloovige verkrijgen. De Godtvreesende bidden sonder ophouden/ende vergelijcken haer na 't vermoghen des Testaments ende Evangeliums by een koornken dat dobbel vrucht voort-brengt: In somma Godt sal de vrome uytter-maten rijckelick beloonen.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Godts.

XXXI. CAPITTEL.

GHy geloobige en sult u niet hoogher houden dan de Prophete / ende oock u woorden niet boven de zijne trecken / of anders begingt ghy een groote sonde/ want Godt weet ende hoort het alles. De ghene die 't met den Prophete houden/die sullen van God beloont werden. Lieve luydẽ siet wel voor u/ dat ghy niet verleyt en wert vande ghene die u schijnbaer woorden geven/of anders soudet u berouwen / want de vrome gheeft Godt het geloove / maer den boosen het ongheloove. Als het een volck teghen het ander krijch voert / soo sult ghy haer bystant doẽ tot dat zy met malkander over een komen / ofte Godt gehoorsaem zijn/ die daer een oprecht richter is / want Godt heeft lief de gerechticheyt / ende alle ghelooBige zijn sijne broeders. De Mans ofte Vrou-persoonen en sullen gheen schandelijcke woorden of verleydische lichtveerdicheden van haer laten hooren / want het is sonde: Ende een yder wachte hem dat men gheen arch waen op hem en werpe / ende hem heymelijck na stelle of beloere. Den afwesenden en salmen niet quaets na seggen. Ende wie onder u begheert het vleysch zijns verstorven broeders te vreten / ende wie zijn ghelt inden krijch uytdeelt/ ende sijn versch jeuchdich leven niet en acht / maer inde wint slaet / die is Godt aengenaem: Ende wie het tegendeel doet/ die en is niet gheloovich / ende hy en sal oock van sijn wercken gheen vergeldinghe ontfanghen.

Ghy en sult God geẽ Wet voor schrijven / want hy heeft Hemel eñ Aerde gemaeckt / ende siet alle dinck / ende hy beloont een yder na dat hy't verdient heeft.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Godts.

XXXII. CAPITTEL.

VEel ongheloobighe hebben haer seer over dit schadelick ende statich boeck verwondert / maer sy moeten bekennen dat het een Goddelick wonder werck zy/ want dit is het Boeck daer in alle hooge saken opgheteeckent zijn / ende die daer aen twijffelen / die weder-spreecken de waerheyt. En siet sy dan niet hoe den Hemel soo schoon van ons verciert is/ende hoe hy bestaet sonder eenige onderstuttinghe of pilaren / ende en sien sy niet hoe wy de menschen allerley onvernuftighe dieren/ ende alle dingen soo wonderbaerlick scheppen / ende onderhouden. Oock soo hebben alle haer voor-vaders haer tegen onse Wetten geset / ende teghen onse Propheten/maer hen is wedervaren dat sy haer geprophetéert hadden eñ ghesept.

Aen den dach des Oordeels sal Godt tot de ongheloovige segghen; dewijleghy u tegen mijn geboden hebt gheset so gaet nu in 't eeuwighe vyer/ welcke ghy den loon uwes ongeloofs sult ontfangen/ ende ghy en behoeft my niet te bidde/ want ick en wil u niet verhooren/ ende ghy en deught nu nerghens anders toe dan om de Helle te vervullen. Maer tot de gheloovige sal Godt seggen : gaet met gheluck ende heyl in 't Paradijs dat voor u berept is/ ende ghy sult daer in u stadige wooninge hebben/ ende alle uwen wille sal daer vervult werden.

Wy hebben in ses dagen sonder eenige moeyte Hemel ende Aerde ghemaeckt/ daer om bidt Godt al eer de Sonne op gaet/ en als sy weder onder gaet. Neycht ofte buyght u hooft twee mael 's daegs/ ende ghy sult oock de lieden desen Alkoran duydelick uyt leggen/ ende de vrome tot de vreese Godts vermanen.

In den name des barmhertigen ende goedigen Godts.

XXXIII. CAPITTEL.

Ghy sult sweeren by de ruysschende winden/ by de waterige wolcken/ by de Schepen in de Zee/ ende by de Engelen/ dat dese Geboden waerachtich zijn/ ende dat daer eenen dach komen sal/ aen den welcken alle dingen moeten in't licht komen/ ende wie dese meyninge wederspreeckt/ die sal daerom grousaem ghestraft worden : ende de ghene die de valsche meyningen hebben in gevoert/ ende een tweedracht onder de lieden aenghericht hebben/ die sullen redelijck de sake boeten ende ontgelden moeten : want aen den dagh des laetsten oordeels soo wil ick haer dat vyer wijsen ende seggen : nu bevindt ghy dat ghy soo langhen tijdt ghesocht hebt. De ongheloovighe en kennen den genen niet die haer de spijse/ kleedinghe ende voetsel geeft/ ende sy en gheven de arme oock geen almoesen. Weet ghy wel wie die gheweest zyn/ die by Abraham ingegaen ende gelogeert sijn geweest/ want sy hebben Abraham gegroet/ ende hy haer oock wederom/ maer hy en heeftse niet ghekent/ ende niet gheweten of zy vroome of boose waren : ende heeft haer een ghemest Kalf voor gheset/ dat zy daer van eeten souden : Maer dewijle hy hem voor haer vreesde/ soo hebben sy hem ghetroost ende ghesept : en vreest u niet maer verblijdt u veel meer/ want ghy sult eenen wijsen Sone bekoomen/ ende Abrahams Wijf hoorde dese reden of tijdinge niet geerne/ want sy sloeg haer selven in 't aenghesicht met vuysten/ ende sprack : ick ben out ende onvruchtbaer/ ick en kan gheen kinders meer winnen. Abraham vraegde ten laetsten wat doch haer begeeren was? doen gaben sy hem tot antwoordt : Ten eersten soo hebben wy u willen aenseggen/ dat dijn Wijff u een Sone baren sal. Ten tweeden/ so zijn wy uyt ghesonden ghewoorden om de Goddelijcke wrake aen de Goddeloose te oeffenen ende uyt te voeren/ ende wy willen de vrome van de Goddeloose uyt nemen/ ende die ander alle in den gront verderven.

Pharao heeft Mose voor een swart konstenaer gehouden/ ende daerom hebben wy hem versopen/ ende Themur hebben wy met Hagel doen verslaen.

Als u de lieden geerne willen gheloove gheven/ soo stelt uwen staf wijder/ dan sal de wraecke tot sijner tijdt dapper over haer komen : ende ghy sult het prediken niet nalaten/ want daer mede sijt ghy den vromen seer behulpelijck. Ick hebbe de Menschen ende Duyvelen geschapen dat sy my prijsen souden/ ende ick en behoeve

hoeve niemandt / want mÿn handt is machtigh genoech alles te doen wat ick wil. Niemandt en sal tot sÿn verderf haesten / want de straffe sal aen den dach des Oordeels ghewis komen / ende niet uyt blyven.

In den name des barmhertighen ende goedigen Godts.

XXXIV. CAPITTEL.

ICk sweere by den Berch Sina ende by dat Boeck dat op het aldersubtÿlste pampier gheschreven is / als oock by het Huys dat alderhoochst gebout is / dat de Goddelicke wrake gewis komen sal / ende die selve en sal gheen mensche ontvlieden: ende aen dien dagh sal hem den Hemel beweghen / ende ten selven dage sullen de ongeloovige met haer groote schade vernemen dat de boodtschapper gheen swarte konstenaer is gheweest / maer waerachtigh van God gesonden is ghewórden: teghen haren wille sullen sy onsegghelicke pÿne uytstaen ende lÿden moeten / maer tot de Godvreesende sal Godt seggen: eetet van allerley vruchten / drinckt ende set u na u believen / bekleet u in Gout ende Sÿde / ende verlusticht u met schoone Vrou-personen / want de kinderen der gheloovighe willen wy nae haer verdienste beloonen. Ghy en sult geen versen ofte gedichte Rÿmen maecken / maer ghy sult Prediken: ende of ghy schoon door u prediken weynigh lieden bekeert / so en laet doch niet af / want de ongheloovige willen haer eerst na haren doodt bekeeren / maer het is te vergeefs / ende haer meyninge en is niet dan louter fantasye en droomen / hoe wel ooc de hooverdicheyt daer mede onder loopt: want sy en konnen niet bewÿsen dat zy Hemel ende Aerde gemaeckt hebben: so en hebben sy oock geen sulcke leyders / dat sy in den Hemel Gods verhoolentheydt sien konnen: in somma sy zÿn louter bedriegers / ende aen den laetsten dagh des Oordeels sal men het ordentlick bevinden / want daer sal een yder sÿn verdiende loon ontfanghen.

Ghy sult met ghedult het Goddelÿck oordeel verwachten / ende smorghens als ghy op staet / ende des nachts als ghy neder licht sult ghy Godt vlÿtich aenroepē.

In den name des barmhertighen ende goedighen Gods.

XXXV. CAPITTEL.

ICk sweere by de Morghen-sterre dat ick niet en dwale noch gheen woorden spreecke die my Godt niet bevolen heeft. God heeft my van der Aerden opgheheven / ende my door zÿnen mont gheleert / nochtans ben ick wel soo verre van hem gheweest / als men in twee reysen met een Pick-boghe beschieten mocht: ende niemant en sal Mahomet om dit Goddelicke ghesichte willen belachen / hy heeft het Paradÿs gesien / ende sÿn oogen hebben wonderlÿcke dingen aenschout: want hy heeft onder anderen drie beelden komen te sien / namelick Alethe / Alance / ende Maneth.

Veel menschen sÿn in een valsche waē ende geven uyt datter onder de Enghelen oock Vrouw-persoonen zÿn / maer dit en is niet onder de Enghelen / want het is een ghedichtsel / dewÿle zy dat met gheen

gront

gront en konnen bewijsen/ende Godt siet wel wie het wel ofte qualick voor heeft.

De vroome geeft hy sterckheyt / maer de boose quale ende pijne / ende na dien u God gheschapen heeft/ waerom en hout ghy u dan niet na der behoorlickheyt teghen hem/ want hy weet aller menschen heymelijckheden. Ghy moet alle weder tot God komen/ want hy geeft het leven ende doodt / hy is een Vader des Mans ende Wijfs/ hy geeft Rijckdom ende Armoet alsoo't hem behaeght.

Den jongsten dagh des oordeels naerdert hem hier toe / ende ghy verwondert u hier over / ende ghy belacht het oock : maer bidt God aen/ ende verootmoedigt u voor hem.

In den name des barmhertighen ende goedigen Gods.

XXXVI. CAPITTEL.

DE ongeloodige hebben een mael gesien dat haer de Mane in twee deelen gedeelt heeft / ende dat hebben sy belacht ende ghesept : het gheschiet door toverye / maer aen den dagh des oordeels sullen sy het met haer ongeneeslicke schade vernemen. Sy hebben haer oock tegen Noa geset daer deur hy dan veroorsaeckt wert God om hulpe aen te roepen/ Doen heeft Godt ter wraecke de Vensteren des Hemels op geset en de fonteynen des Aertbodems op dat het water daer uyt liepe / maer Noa heeft uyt ons bevel de Arcke gebouwt / ende alsoo hem ende de sijne behouden/ende hier uyt kont ghy sien dat het Godt niet aen middelen en ontbreeckt / als hy de lieden wil straffen/daerom hebt dit Boec stadig in u gedachtenisse. Alle de gene die Noa/ Loth/ ende Mose weder staet die sullen daerom haer straffe lijden moeten / ende het vyer daer in zy branden ende braden sullen / dat is onuytspreeckelijck ende niet uyt te blusschen/ ende alle onse daden groot ende kleyn die werden in desen Boeck ghe-schreven / maer de Godtvreesende sullen het Paradijs besitten.

In den name des barmhertighen ende goedighen Godts.

XXXVII. CAPITTEL.

ALs God de Menschen sijn ordeninghe openbaren wilde / die hy in alle dingen plach te houden/soo heeft hy haer dit boeck vanden Hemel neder gesonden/ de Sonne ende Mane heeft hy boven alles verheven/de Aerde heeft hy den menschen ten besten geschapen / op dat zy allerley fruyt ende gewas soude voortbrenghen. Godt heeft den Mensche uyt de schaduwe / maer de Duyvelen uyt het vyer ghemaeckt : hy is een Koninck van den opganck/ tot in den nederganck. Hy laet Koralen/Perelen/ende ander edel gesteente in de Zee wassen / ende alle Weereltlijcke dinghen moeten op een tijdt een eynde nemen / maer Gods aenghesichte blijft in der eeuwicheyt.

Alle Creaturen sijn veel tegenspoet onderworpen/ ende niemant en kan dat keren/ noch daer voor spreecken.

Wy en hebben niet alleen de menschen maer oock de Duyvelen haer Ghebodt gegheven / ende niemant en kan sonder mijnen wille sterven / ende waerom en

ghelooft

ghelooft ghy dan niet aen my/ want in 't Helsche vyer en kan u niemant helpen. Den Hemel sal hem verdeelen eñ schijnen als een schone roode Roose/ ende aen dien dag en sullen noch de Engelen noch de Menschen yets van de sonde disputeeren/ want de ongheloovige sullen in der daet bevinden wat de helsche pijne zy/ die sy in desen leven belacht ende bespot hebben: maer de Godvreesende sullen in 't Paradijs op schone sijde Tapijten zitten/ eñ alle het gene hebben wat haer gelustet ende daer sy na verlanghen. Sy sullen die alderschoonste Jonck-vrouwen by haer hebben/ die noyt van geen Mannen sijn beroert geworden/ ende daer sullen sy hebben de menigte des gesegenden wijns van allerley schone vruchten. Ende wat ick segghe dat is de waerheyt selve/ hierom en sal niemandt daer aen twijffelen/ want God is een mild gever alles goets.

In den name des barmhertigen ende goedigen Godts.

XXXVIII. CAPITTEL.

WAnneer den dag des Oordeels comt soo sal de waerheyt van de leughen onderscheyden worden/ sommighe sullen verhooght ende sommighe tot niet werden/ ende de Aerde met t' samen de Berghen sullen in stoff verandert werden/ dat het schijnen sal als of het louter stoff ware dat de Sonne op drijft/ ende daer sullen drie verscheyden hopen der sielen zijn/ de eene tot de slincke ende de ander ter rechter sijden/ ende eene voor dese beyde/ ende dese sal de naeste by het Paradijs zijn. Daer sullen sommige schoone jongelingen te vinden zijn / die sullen in haer schalen het alderkostelijckste sap in schenken/ ende dat en sal haer niet droncke noch vol maecken/ ende dese sullen God sonder ophouden groeten/ maer die op de slincke sijde die hebben het eeuwige vyer/ de schaduwe ende den roock / want niemand en kan hem voor de doodt bewaeren dewijle hy van ons wert uyt ghesonden / ende wy veranderen de ghedaenten der menschen / ende doen veel ander dinghen die ick niet beschrijven en wil.

Weet ghy oock hoe ghy in s' Moeders lijff sijt geformeert geworden ? of hebben wy of ghy den Boomgaert besaeyt/ want als wy niet en lieten van den Hemel neder regenen so soude het alles verdorren/ ende waerom en danckt ghy hem dan niet/ want wy hebbē het hout laten wassen om dat selve te gebruycken / om u te verwarmen ende tot meer ander dingen.

Jck sweere by den ondergank der Sterren dat dese Alkoran van den gheweldigen Koninck des Hemels ende der Aerden ghemaeckt is/ ende waerom weder spreeckt ghy dan den selven / Daer doch een yder vrome int Paradijs sal sijn eeuwige wooninghe hebben/ maer de ongeloovige sullen int eeuwige vyer altoos zweeten.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Gods.

XXXIX. CAPITTEL.

ALle dingen in Hemel ende op Aerde/ bidden aen den onbegrijpelijcken ende alwijsen Godt/ den Coninc der gantsche groote werelt / die daer gheeft leven

ende doot/ hy is de eerste ende laetste/ ende in ses daeghen heeft hy Hemel ende Aerde ghemaeckt/ ende daer na heeft hy hem in sijnen troon ghheset/ ende weet het alles wat daer ghheschiet/ daerom gelooft hem/ende zijnē boodtschapper/ ende wie andere goet doet die sal van Godt rijckelijck beloont werden. De gheboden die u de Prophete voor-hout / die sijn licht ende klaer/ ende sy voeren u uyt de duysternisse aen het licht: gheeft geerne aelmoessen/ Godt sal't u dobbel vergelden. De vrome sullen int Paradijs eenē Tooren bouwen/ daer de Poorten altoos sullen open staen/ ende sullē daer in vreuchde ende blijtschap hebben/ maer de ongeloovige zijn tot het eeuwighe vyer verordent. Het ghelt in dese werelt en is anders niet dan een verganckelijck dinck / maer de vreuchde diemē met God heeft/ die is sonder eynde. Alles wat onse siele voort-brenget / ofte wat daer gheschiet / het sy goet of quaet/dat is door de scheppinghe der werelt van Godt alsoo verordineert geweest. Als u een schade gheschiet/ soo en sult ghy u daerom niet te seer bezwaeren: ende als het u geluckich ende wel-gaet/so en sult ghy u niet te seer verheffen. Godt en bemint gheen gierighe / gheen bedrieghers noch huychelaers.

Wy hebben eerstelijck Noa eñ Abraham tot boodtschappers uytghesonden / ende hebben oock haer Sonen tot Propheten verordent / ende onder dese sijn sommige vroomeñ ongeloovich geweest. Nae desen hebben wy noch ander bootschappers uytgesonden / ende sommighe hebben wy Christum den Sone Maria gegeven / diens naevolghers sijn bestandich ende getrouwe gheweest. Wy hebben hem het Euangelium ghegeven tot dien eynde / op dat de lieden daer deur de ghenaede ende liefde Gods verkrijghen moghen/ maer sy en hebben dat niet gehouden / ghelijck sy hadden behooren te doen.

Lieve luyden vreest God / gelooft den Prophete/ Godt is goedich/ hy sal u verlichten ende goet doen. Godt en maeckt niet alle menschen rijcke / maer hy deelt de rijckdommen uyt wien hy wil.

In den name des barmhertighen ende goedighen Godts.

XL. CAPITTEL.

WIe Godt ghelooft / die sal wel gheloont werden/ maer de ongeloovige sal Godt int verderven storten / ghelijck hy alle haer voor-vaders heeft gedaen.

Waer ghy 3. by malkander zijt / daer is God de vierde/ende waer vijf by malkander zijn / daer is Godt de seste onder u/ende alsoo voorder. De wijle Godt nu alle dinghen weet / soo sal hy oock alle wercken der menschen aen't licht brenghen/ende openbaren. Ghy en sult den Prophete gheen quaet na seggen / maer eerlijck van hem houden / ghelijck het in alles behoort.

De Duyvel beweecht de lieden daer toe dat sy vande menschē ende Prophetē quaet spreken/ende daer deur brenght hy haer in zijn ghewelt / maer hy en soude dat niet konnen doen/ soo het Godt niet toe en liete.

Wie by u begeert hooch te zijn/ die sult ghy verhoogen / ende wie herberghe begeert die sult ghy herberghen/ ende Godt sal oock alsoo met u doen: Ende ghy sult oock aelmoesse geven/ maer die't niet en vermach / die bidde des te vlijtigher. Gheeft trouwelick de thienden / want Godt vertoornt hem over de ghene die hem

hem wederstaen / ende die vanden wech Gods af wijcken / die sullē daerom swa-re straffe lijden moeten / ende en sullen haer met gheen ghelt konnen verlossen. De ghene die achterclappen / Godt we-derstaen / ende den Prophete niet geloo-ven / die sullen vande alder-ellendichste lieden met voeten ghetreden werden / maer die Godt lief heeft / die vaert deur alles / ende 't sal hem wel gaen / ende sal een eeuwighe wooninghe int Paradijs hebben.

Inden name des barmhertigen ende goedighen Godts.

XLII. CAPITTEL.

Alle dinghen bidden aen den alwijsen ende onbegrijpelicken Godt / maer de ongeloobige hebben ghemeynt / dat sy hem met haer gout teghen Godt wape-nen / ende voor-sien wilden : Maer hy heeft se upt haer huysen gedreven / ende haer een sulcke vreese aenge-jaecht / dat zy wech vloden / ende alles verlaten heb-ben / ende dit sult ghy wel aen mercken / want die hem teghen den Prophete wil opwerpen / die sullen hier ende daer ghe-straft werden.

De rijckdommen eender Stadt zijn eens deels Godes / ende eens deels des Propheten. Item een deel komt toe de bloetvriendē / ende een deel de Weduwen ende Weesen. Een deel de arme / ende een deel de reysende lieden. Doet alles wat u de Prophete beveelt / soo en kondt ghy niet dwalen / ende wacht u van al-les wat hy u verbiet / ende en vergheet Gods des Heeren niet / ende betracht he-den wat ghy morgen doen sult / ende wie Godt vergeet / die sal hy wederom ver-geten. Sommighe lieden sijn van Godt tot het Paradijs / ende sommighe tot het Helsche vyer verordent. Wanneer de menschen den Alkoran op den grootsten berch inde werelt leyden / soo moeste hy upt Goddelijcke vreese smelten : Neemt dit wel ter herten.

Daer en is maer een God / ende die is een Coninck / een verlosser / een richter : Hy is almachtich / een Schepper des He-mels ende der Aerden / ende hy heeft alle de schoonste naemen die men bedenc-ken kan / ende hem zijn alle dingen on-derworpen.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Godts.

XLIII. CAPITTEL.

Liebe luyden en maeckt u de sulcke niet tot vrienden / die u mijn vyanden zijn / want sy wederstaen mijn Wet / ende werpen haer op teghen den Prophete / maer Godt weet oock watmen heyme-lijcker ende verborgender wijse doet / en-de als sulcke lieden over u heersschen souden / soo soudt ghy inder daet verne-men dat sy vyandelijc met u souden om-megaen / maer aenden laetsten dach des oordeels en sullen gheen rijckdommen helpen.

Abraham ende sijn volck heeft hem aen Godt gehouden / ende hem om ver-giffenisse der sonden ghebeden / ende desen volghen alle vrome gheloovighe oock nae.

Abraham heeft zijnen Vader bestraft ende

ende wilde hem by Godt verbidden om vergiffenisse sijner sonden te verkrijgen/ daerom heeft hy Godt op de volghende wijs aengeroepen: O Godt! dewijle ick noch my selven/noch mijn Vader de sonden vergeven kan/so bidde ick u dat ghy als een goedighe ende barmhertige God ons de sonden verghen wilt.

Wie Godt veracht die sal tot sijner tijt eenen strenghen richter aen hem vinden. Gods bevel is/ dat ghy u met sijn vyanden in gheen groote verbontenisse begeven sult/noch haer betrouwen: Ende wie u het uwe nemen wil/die en sult ghy niet lief hebben/want als ghy dat doet so sult ghy onder de goddeloose ghetelt werden.

Wanneer ghy de vrou-persoonen eerlick ende vroom bevindt/ ende sy u gheloove ende trouwe toeseggen/ soo behourse by u/ ende en gheeftse gheen ongheloovige/ maer houdtse kost-vry.

Als een Wijf den Man ontloopt/ende haer tot een ongeloovigen houdt/soo sal haer houwelijc goet by den Man blijvē.

O Prophete! ghy sult voor alle de wijven bidden die haer tot uwen gheloove voeghen/ende haer vermanen datse geen hoerderije en drijven/noch haer kinderen om 't leven brenghen.

Ende niemant en sal oock sijn heymelijck-heden den ghenen vertrouwen die inden toorn Godts staen.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Gods.

XLIV. CAPITTEL.

Dewijse alle dingen den onbegrijpelijcken God aenbidden/waerom bedroeft ghy dan Godt / ende en houdt het gene niet wat ghy hem toeseght ende belooft / maer hy heeft de sulcke lief die in sijnen name haer tot den krijgh rusten. Na Mose is Christus de Soone Maria gekomen/ende heeft gesept /o ghy kinderen Israels : ick als een Boodtschapper Gods bevestighe u door het Testament dat ick in handen hebbe/ dat na my een ander Boodschapper komen sal / diens name is Mahomet/ende de lieden sullen hem voor een tooveraer houden.

Men kan gheen grooter sonde begaen dan als men Godt tot een leugenaer wil maecken. Niemant en sal hem onderstaen de Geboden Godts te verachten.

O lieve luyden/ treckt in Gods name na den krijgh met u gelt/ ende met u zielen / ghy sult daerom vergiffenisse uwer sonden verkrijgen/ende schoone wooninghen in 't Paradijs bekomen. Alle vrome lieden sullen Godt dienen / ghelijck Christus Jesus de Sone Maria geleert heeft/ ende sommige onder de Menschen hebben ghelooft : daerom hebben wy die oock hoogh verheven / maer de ongeloovighe hebben wy tot schande gemaeckt.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Godts.

XLV. CAPITTEL.

Alle Hemelsche ende Aerdtsche dingen roepen aen den onbegrijpelijcken gebenedijden ende alwijsen Godt/die een sulck Boodtschapper gesonden heeft/ die noch schrijven noch lesen kan. Dese Boodtschapper sal den Menschen den

rechten wegh wijsen / ende haer de Goddelijcke gheboden leeren.

God geeft den overvloet wien hy wil/ maer de ghene die wy het Testamen aen dienen/ende sy het niet willen aennemen/ die zijn als den Ezel die de Boecken ghedragen heeft: dese haer voos voornemen ende exempel is een grouwel voor Godt/ ende sy en sullen nimmermeer op den rechten wegh komen. O ghy Joden is het waer dat ghy na u segghen soo na by Godt zijt/ waerom en hebt ghy dan geen groot verlangen na de doodt/ ende waerom en begheert ghy niet terstondt te sterven? maer dewijle ghy een Goddeloos leven voert/so ontsiet ghy u voor de doot/ maer Godt sal alle boose boeven wel vinden/ ende de doodt die ghy vliet/sal u navolgen. Als den dach des laetsten oordeels sal genaken/ soo verlate een yeder wat hy heeft/ende roepe Godt aen/ want dat is het beste/ ende laet alle wellust ende vreughde terstondt neder ligghen / ende houd aen den gebede/want daer en is niet beters dan by Godt te zijn.

In den name des barmhertighen ende goedighen Godts.

XLVI. CAPITTEL.

GOdt kent sijnen Boodtschapper wel/ want de ongeloovige sullen met bewijs overtuygt werden dat sy leugenaers zijn: sy verlaten den Wegh Gods / ende doen booshept/want wy hebben haer herte verseghelt/ende wacht u voor haer als voor vyanden Gods / maer God kan de sonde vergheven/ ende de sonde toe rekenen / dese macht heeft hy oock den Prophete ghegeven.

En laet u vande ongeloovige niet over reden / dat der Propheten de eene niet meer dan de ander gelden soude.

De ongeloovighe sullen verstooten ende tot niet werden / maer alle victorye komt van God. De Godvreesende lieden en trecken haer niet hoogers ter herten dan het gebedt. Gheeft Almoessen eer dat ghy sterft/want God en verlangt niemant de tijdt sijns levens / ende daerom soo weet hy hoe dattet staet met alle het doen der Menschen.

In den name des barmhertighen ende goedigen Gods.

XLVII. CAPITTEL.

ALle dinghen bidden Godt aen ende prijsen hem / want hy is een Schepper aller dinghen.

En weet ghy niet dat u voor-vaders van wegen haer mishandelingen / grousaem zijn ghestraft ghewordden / want zy hebben haer tegen onsen Boodtschapper gheset / ende en wilden niet ghelooven dat hy den wegh Gods oprecht leerde / ende God heeftse alsoo in haer ongeloof laten sterven ende vergaen. Het is God seer licht te doen de doode op te wecken/maer gelooft aen God/ aen den Prophete ende aen den Alkoran. De ongheloovige sal den dag des oordeels verschrickelick zijn/ maer de vrome sullē in't Paradijs gaen.

Des Propheten ampt is/dat hy Gods geboden den lieden voordrage/ende deselve duydelijck verklare. Als daer onder u sommige Wijven ende Kinders met u

twisten soo bidt Godt voor haer dat hy hen dit verghevé.

Het ghelt veroorsaeckt dickmael een groote booshevt / maer by God is eenen overvloet aller dinghen / ende breest hem na alle u vermogen / ende doet goet want dat komt u siele ten besten / ende verootmoedicht u voor hem / want hy is oneyndelijck ende onbegrijpelijck / soo sal hy u alle u sonden vergheven.

In den name des barmhertigen ende goedigen Godts.

XLVIII. CAPITTEL.

GHy Prophete en sult geen Wijf van u wegh stooten sonder groote oorsake / ende sult daerby oock op alle omstandicheden goede acht nemen / namelick of sy groot van lijve is / of zy haer Menstrum hebbe / eñ diergelijcke meer / want anders dedet ghy onrecht / ende dit is een eerlicke rechtmatige nootwendige ordeninghe. Wie Godt oprecht breest die kan het ghene licht in 't werck brenghen wat hy hem beveelt.

Als ghy een Wijf wilt van u jaghen / soo en doet dat niet als sy noch swanger is / maer als sy dat kint op de werelt ghebracht heeft / soo moet sy haer tijt houden op behoorlijcke wijse / ende dan sult ghy het besloten compackt houden / maer laet dat kint by u blijven / ende wilt ghy dat kint niet selve op-voeden / soo siet uyt om eene die het houdt ende op voet / ende de onkosten sult ghy aenstellen nae dat ghy een vermoghen hebt.

Wy hebben alle de ghene grousaem ghestraft / die haer tegen ons hebben opgeworpen / ende onse ghebodeu zijn ongehoorsaem geweest / maer haer eynde was het verderben ende de doodt.

Godt geeft de wijsheyt / ende seynt den bootschapper / dat hy u nae zijnen wille aensegghe / ende u op den rechten wech leyde / daerom wie goet doet / die sal int Paradijs komen / ende Godt heeft den Hemel in seven deelen uytgedeelt: Ende Gods ghebodeu zijn alsoo gheschapen / dat een yder die selve gehoorsamen / ende in goede acht moet houden.

In den name des barmhertighen ende goedighen Godts.

XLIX. CAPITTEL.

GOdt de Heere aller Heeren geeft u / O Prophete / de macht ende 't ghewelt / dat ghy den gegeven eedt ontbinden kont: Ende als ghy de uwe yet openbaert / ende dat sy u vragen wie u dit geopenbaert heeft / soo segt Godt / ende als ghy u van herten tot hem bekeert / soo sal hy alle booshevt van u herte wech nemen / ende dit betuyghen alle Engelen / ende alle vrome lieden. Lieve luyden staet af van sondē / ende keert u tot God / soo sal hy u het Paradijs te loone geven.

Ghy Prophete / sult de ongheloovighe waer het moghelijck is / op allerley manier vervolghen / op dat sy u vreesen. Alle Wijven sullen een waerschouwinge hebben / ende haer tot een exempel voorstellen / het Wijf Noa / ende het Wijf van Loth / de sulcke en heeft de vromicheyt haers Mans niet geholpen / maer sy zijn int vyer gestooten geworden. Ende alle ongeloovighe sullen haer spieghelen aen het Wijf Pharaonis / item aen Maria / de Dochter Jojakims: Want Pharaonis

Wijf

Wijf heeft Godt ghebeden / dat hy haer uyt de hant van Pharao wilde verlossen / ende vanden boosen volcke wech nemen / ende haer int Paradijs haelen. Ende Maria heeft altoos in gheloovigher toeversicht gebeden / ende noyt eenich quaet gedaen / eñ daer deur hebben wy haer een ziele ingheblasen / die onse woorden bevesticht / ende wy hebben haer oock dat boeck ghegeven / om dat sy in goede bestandicheyt soude volherden.

Inden name des barmhertigen ende goedigen Godts.

L. CAPITTEL.

GOdt heeft alle dinghen in sijn handen / het leven ende doodt / ende men siet daer niet int gantsche werck der Scheppinghe / datter yet te vergeefs sy / maer is alles seer wijsselijck verordent. De Duyvelen moeten door den glantsch des Hemels wechvlieden / ende de ghene die Godt vreesen werden bewaert / ende die hem niet en vreesen die sullen int helsche vyer ghestooten werden / ende Godt sal tot haer seggen: En hebbe ick u niet den boodtschapper ghesonden / daer op sullen sy antwoorden: Ten is niet te vergeefs / dan alleene sy hebben hem wedersproken / ende haer leere voor valsch ghehouden / ende hadden wy hem ghelooft / soo en behoefden wy nu niet inden helschen gloet ghequelt te werden / maer de Godtvreesende sullen statelijck beloont werden. Godt weet alle dinghen / ende hy heeft de Aerde ghemaeckt datmen vande eene plaetse tot de ander wandelen ende handelen mach. Hy laet oock uyt der aerden allerley ghewassen voortkomen tot onderhout des menschelijcken levens / maer sy sal ten laetsten vergaen.

Bedenckt het eynde uwer voorouders ende siet maer aende Vogels onder den Hemel wie haer voedet / en is het niet God die sulcks doet? want buyten Godt en kan u niemant helpen. De ongeloovighe gheraken vande eene dwalinge inde ander.

Als Godt niet en wil dat ghy leven sult / soo en kan u niemant het leven gheven.

Welck is beter / krom / ofte recht te gaen? Godt heeft u dat Herte / de Oogen ende de Ooren ghegheven.

Als men u vraegt na de ure des Jongsten daeghs soo sult ghy antwoorden / dat u die onbekent is / ende men sal Godt daerom vraghen; ten laetsten salmen bevinden wie gedwaelt heeft: Soo het aertrijck alle het water in hem sope / waer wilden wy dan water halen om te drincken?

Inden name des barmhertigen ende goedigen Godts.

LI. CAPITTEL.

GHy en sijt geen toovenaer noch geen beseten mensche / maer een boodtschapper Gods / ende dat sal openbaer werden / als aen den laetstẽn dach des oordeels de schepdinghe der boose vande vrome gescheiden sal. En volcht niet de weder-sprekers / want sy en begeren niet anders dan dat ghy haer gelijck werdet / sy verachtẽt alles / sy oordeelẽt alles voor ketterye / eñ richten allerley ketterye aen.

Sy zijn rijcke/en hebbē veel kinders / eñ sy houdē ons gebodt voor leugenē/ maer wy sullen haer daer voor wel vindē/ende is haer straffe groot in dese werelt/ so sal sy noch veel grooter in gene werelt zijn.

Men kan de vrome eñ boose te samen niet vergheliicken. De ongheloovige en konnen haer opinie met gheen boecken bewijsen / noch met gheen getuygenissen bevestigen. Daerom verwacht het Godtlijck oordeel met ghedult/ eñ volgt hier in den man / die inden buyck des Walvischs besloten was / soo hy de Goddelijcke hulpe begeert heeft / soo hebbe ick hem daer uytghetoghen. Onsen boodtschapper is een leeraer der volckeren / of schoon de ongheloovighe hem een vertwijffelt boeve heeten.

Inden name des barmhertigen ende goedigen Godts.

LII. CAPITTEL.

Hath ende Themuth hebbē de waerheyt weder-sproken / ende dat uyt grooten hoochmoet/ daerom hebben wy hun met haer mede-ghesellen/ door een grousame wint laten verstroyen / ende dese wint heeft acht daghen / ende acht nachten na malkander gheduert.

Pharao heeft onsen bootschapper wedersproken/maer hy heeft oock daer voor de sake moeten ontgelden. Inde sondtvloet hebben wy de onse inde Arcke behouden / die wy bevolen hadden te bouwen / ende dit wert daerom verhaelt / om dat het de lieden ter herten souden nemen.

Als der Basuynen geschal ten eerstenmael gehoort wert/ dan sullen de bergen invallen/ maer acht Engelen sullen den Troon Godts ophouden/ende aen desen dach en sal daer niet verborgē zijn/ maer alle daden der menschen sullen aent licht komen/ende sommighe sal een brief inde rechte hant gegeven werden/ daer uyt sy moeten rekenschap geven / hoe sy hier in dese werelt gheleeft hebben / ende tot die selve sal ghesept werden: gaet in tot die eeuwige vreuchde/ende maeckt u lust ick na u welbehagē: Maer sommige salmen een brief inde slincke hant geven/ende die sullen wenschen dat sy niet behoef den rekenschap te gheven: haer groot goet en sal haer dan niet helpē/maer zy sullen int Helsche vyer altoos ende eeuwich braden moeten: Sy sullen met stercke yfere ketenen aen ghebonden zijn/ ende de meeste oorsaeck van desen sal zijn/om dat sy niet aen Godt gelooft/ noch de arme niet geholpen hebben/ ende op dien dach en sullen sy niet eenen mensche vinden die voor haer spreken sal.

Ick zweere by de sichtbare / ende onsichtbare dingen/dat ick dit niet uyt mijn herssenen en spinne/maer segge het selve/ dat dit gheen schalck/narre/ geen singer/ noch gheen Mathematicus bedacht en heeft : Ende wie andere ende vremde Goden eeren wilde/die wil ick de aderen int herte af-snijden sonder eenighe ontferminghe : ende Godt weet wel wie daer ghelooft/ ende niet ghelooft.

In den name des barmhertighen ende goedighen Godts.

LIII. CAPITTEL.

Godt sal de ongelovighe jammerlijck straffen; maer ghy sult den dagh des oordeels met ghedult verwachten.

Daer zijn noch vijftigh duysent jaren toe komstigh/ eer hy in-breecken sal/ende aen den selven dagh sal Hemel ende Aerde als een roock vergaen. Gheen vriendt en sal hem den anderen aen-trecken/ende op desen dagh sullen de onghelovige haer gantsch vermoghen; ja/ haer wijf en de kinders wel over-geven/als sy haer daer door van de Helsche vlammen konden verlossen. Sy zijn alle verdoemt/uytghenomen de gene die God ootmoedig aenbidden/ende die Goddelijcke wraake vreesen. Item/de gene die kuysch leven/ende met niemandt anders als met haer wijven in liefde leven. Wie een pandt vertrout is/ende dat selve wel bewaert; ende wie geen valsch ghetuyghenis gheeft/ die sullen alle in 't Paradijs komen. De onghelovighe en konnen my niet schaden; maer ick kan my haer in sulcks wel wreken / sy mogen spotterye drijven/ soo vele ende soo langhe als sy willen: haer alleene sal het treffen.

In den name des barmhertighen ende goedighen Godts.

LIV. CAPITTEL.

Noah is van Godt gesonden geworden op dat hy de Menschen van het boose aftrecken ende waerschouwen soude / ende haer tot de vreese Gods vermanen / maer sy en hebben haer daer over niet bekeert / ende syn altoos in 't sondelick wesen voort gevaren/want hoe meer men den ongelovigen predickt hoe meer sy haer herte toe sluyten.

Godt laet van den Hemel op de Aerde neder reghenen/ ende hy gheeft ons alles wat wy behoeven. Hy heeft den Mensche van der Aerden gemaeckt / ende sal hem oock uyt der Aerden weder opwecken. Och waerom en roept ghy hem dan niet aen met reynder ende ongevalschter herten. De ongelovige en volgē maer het gene na/dat hun tot haer verderf dient: Sy en verlaten haer beelden niet / ende willen andere noch daer toe verleyden/ dat sy de Goden souden aenbiddē/namelijck Hudea/Schuar/Jagua/Elabanea ende Nocea. Maer wy hebbense om haer dwalinge wille hart ghestraft/ namelijck met den eeuwighen vyere/ daer uyt haer niemant helpen en kan. Noa heeft God ghebeden dat hy de sondaers verdelghen soude / op dat sy de gantsche Werelt niet en souden besmetten/ende nochtans heeft hy begeert dat God haer ende sijn vrienden de sonden verghebven wilde.

In den name des barmhertighen ende goedighenG odts.

LV. CAPITTEL.

WAt ick hier segghe dat is my van God gheopenbaert ghewordden; hoe wel veel lieden dat niet en gelooven. Den Alkoran is een Goddelijck boeck / ende leert

leert den rechten wegh. God en heeft gheen Wijf/ daerom en heeft hy oock genen Sone/ hoe wel sommighe menschē dat derden segghen. Geen Mensche noch Duyvel/ en kan Godt tot een leughenaer maken/ ende de Duyvels over reden de lieden tot het ongeloof. Ick en kan niet meer in den Hemel klimmen gelijck voor desen gheschiet is/ want ick bevinde dat hy niet alleen geslooten/ maer oock met een statelijcke wacht bewaert wert. Ick en weete niet of Godt ons aertsche menschen bemint of haet/ want wy wandelen op onghelijcke wegen/ maer een yder die aen Godt gelooft die en sal geen boosheyt wedervaren.

Het wandelen niet alleen de geloovige maer oock de ongheloovige op den rechten wegh. In den Tempel en sal men niemant anders als God aenbidden. Eñ ick en kan niet weeten of Godt den laetsten dagh des Oordeels verlanghen sal of niet/ want dese verhoolentheyt en seyt hy geen Menschen/ ende hy vertrout sulcks 't is waer den Propheten wel/ maer met een seecker conditie.

In den name des barmhertighen ende goedighen Godts.

LVI. CAPITTEL.

GHy Propheet sult ter midder nacht op staen/ ende met een sonderlinghe aendacht de geboden lesen/ die ick u vanden Hemel neder ghesonden hebbe/ ende dit sult ghy daer om by nachte doen op dat ghy den dach met u ander handelinghen meught overbrengen/ ende hier toe is oock den nacht veel bequamer als den dach. Als u eenich onrecht wedervaert/ soo lijdet met gedult eñ beveelt het Godt/ hy sal 't voor u wel wreken/ want op den bestemden dagh en sullen die gesellen niet ongestraft blijven.

Lieve luyden waerom en gelooft ghy onsen boodtschapper niet/ want Godt weet wat de menschen t'allen oogenblick doen.

Als den jonghsten dach des Oordeels komt sal den Hemel in vallen/ ende de menschen sullen alle grauw zijn.

Sijt neerstich om te lesen dit boeck soo veel u immer mogelick is/ ende een yder mensche lese sulck boeck na sijn gelegentheyt. Lieve luyden bidt vlytich/ reyckt de thienden trouwelick/ ende geeft almoesse om Gods wille/ dat sal u rijckelijck beloont werden/ want als wy God bidden soo is hy ons oock genadich ende barmhertich.

Inden name des barmhertigen ende goedigen Godts.

LVII. CAPITTEL.

DEn dach aenden welcken men sal rekenschap gheven/ die sal de ongeloovighe swaer vallen/ ende ick hebbe haer een ruyme tijt tot bekeeringe gegeven/ maer sy en hebben haer niet ghebetert/ want sy zijn arger ghewordẽ/ ende de wyle sy nu onse geboden sijn ongehoorsaem geweest/ so wil ick haer het eeuwighe vyer te loone geven. De ongheloovighe seggen het ghene dat de Prophete leert/ is louter tooverye/ hy hevet selve bedacht: maer sy sullen van weghen sulcke Gods-lasteringen redelick gestraft werden/ want sy sullen sonder eenich ophouden int vyer branden. Wy hebben een seker getal van Engelen gheschapen/ ende

de vrome nemen stadich inden gheloove toe/ de versaechde lieden sullen Godt om een vrolijck herte bidden. Godt laet den eenen op den rechten / maer de ander op onrechte weghen wandelen / nae dattet hem behaeght / ende geen menschen zijn Gods wercken bekent. De ghene die int Paradijs komen die sullen de verdoemde vraghen ? Wie haer heeft in dat vyer gestort ? Dan sullen sy antwoorden: Wy en hebben niet vlytich gebeden / wy en hebben de arme niet gespijst / noch gedrenckt / wy hebben Godtslasterlijcke redenen gedreven/eñ wy en hebben geenẽ jonghsten dach gheloost / tot dat hy seer snel ende haest over ons ghekomen is.

De ongeloovige zijn als den Ezel die uyt vreese van den Leeuw wech vliedet/ maer alle goethept ende barmhertichept komt van Godt.

In den name des barmhertighen ende goedighen Godts.

LVIII. CAPITTEL.

ICk zweere by den toe-komstigen dach des oordeels/ dat God de doode sal opwecken/of het schoon veel menschen niet en ghelooven. Wie valsche getuygenisse geeft/ die sal het in ghene werelt qualick vergaen: Hy sal het willen ontvlieden / maer de Sonne sal also verduystert werden/dat hy niet sal konnen sien/ waer henen hy vlieden wil / ende als sy haer voor Godt wilden ontschuldigen/ so sal Godt segghen: O tonghe en sal niet spreken: Want waerom hebt ghy den Alkoran / die ick u by mijnen boodtschapper hebbe toegesonden/niet geloost ? ghy en hebt maer dit aertsche wereltlijck leven bemint / ende gheen toekomstich glooven willen. Ten jonckten daeghe sullen de gheloovighe klaer-schijnende aensichten becomen / maer de verdoemde sullen kool-zwarte aengesichten hebben / ende gheen Medecijn en sal haer van dese kranckhept konnen verlossen / ende geen Orateur en sal haer saecke konnen goet maken/ende het ware haer beter geweest sy hadden geloost/ dan dat sy eerst nae de doodt haer bekeeren willen.

God heeft den Man ende het Wijf uyt het zaet gheformeert / ende ghebeeldet/ ende en soude die oock niet konnen vander doodt weder levendich opwecken.

In den name des barmhertighen ende goedigen Gods.

LIX. CAPITTEL.

WY hebben den mensche het gesichte ende gehoor gegeven / ende sommighe gaen op dẽ rechten wech/ maer sommige op den valschen wege : Sommige dancken Godt / ende sommighe zijn ondanckbaer. Den ongheloovigen is het vyer ende stercke ysere ketenen toeberept. Maer de uytvercoren Gods sullen uyt een vat van Camphora drincken/daer in geloove / bestandichept / ende vreese is: Dese werden van Godt ghe-eert / ende sullen int Paradijs ghelogeert werden / daer sy dan in alle eeuwichepdt blijven sullen / ende noch hitte noch koude ghevoelen : Sy sullen stadich onder de schaduw-achtige Boomen haer onthouden/ ende vande alderkostelijckste vruchten eten : Sy sullen uyt Silvere ende Christallijne

stallijne bekers drincken / ende daer salmen oock schoone jonghelingen vinden / die sullen haer in gout / zijde / ende scharlaken bekleeden: Sy sullen om den hals ende handen silvere ketenen dragen / ende daer sal de menichte sijn des gesegenden wijns. Ghy en sult de sondaers niet navolghen / maer met ghedult op den dach des oordeels wachten / ende God vlijtich aenroepen / daerom wie tot Godt komen wil / die moet dese dingẽ stadich betrachten / want Godt is genadich die hy wil.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Godts.

LX. CAPITTEL.

ICk zweere by de Enghelen die Gods voortreffelijcke boodtschappers zijn / item by de drooghe ende natte winden / jae by alle Duyvelen / dat alle het ghene dat ick segghe ghewis gheschieden sal.

Ten jongsten daghe sullen de sterren verduystert werden / den Hemel sal hem van malkander scheuren / de Bergen sullen tot pulver ende asschen werden / ende desen dach sal de onghehoorsame eenen verschrickelijcken dach zijn. Wy hebben onse Voor-vaders met onse machtighe hant seer ghestraft / ende alsoo sullen wy oock met alle ongehoorsame handelen.

Wy hebben de menschẽ uyt een slechte materie gemaeckt / ende wy geven hem het leven ende doodt. De ongeloovighe sal de schaduwe / even soo verdrietich zijn als het vyer / ende de voncken sullen soo groot zijn als eenen tooren / ende op dien dach en sal gheen onschuldiginge helpen: Dat is de examinatie aen welcke alle menschen voor Godt moeten verschijnen / ende daer en sal hem niemant konnen bedrieghen / maer de Godtvreesende sullen alles hebben wat sy begeeren.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Godts.

LXI. CAPITTEL.

DAer en sal niemandt soo waenwijs sijn / dat hy soude dencken de ure / ende stonde des laetsten dachs aen te segghen / te ondersoecken ofte te begrijpen. Ick hebbe den Aertbodem met groote hooge bergen bevestigt: Ick hebbe u den slaep eñ nacht tot ruste / maer den dach tot u hanteringe gemaeckt. Ick hebbe twee groote klare lichten aen den Hemel geschapẽ: Ick late het water de aerde bevochtigen / dat sy allerley vrucht brenge.

Ten jonckstem dage sullen veel poorten inden Hemel op gedaen werden / ende de Berghen sullen te samen vallen ghelijck inden Hemel de Wolcken doen.

O ghy goddeloose / de Helle dorstet na u toekomste / ende ghy sult aldaer met vyer gespijst ende gedrenckt werden / om dat ghy mijnen Bootschapper niet gheloost / ende mijn geboden niet en sijt ghehoorsaem geweest: Maer de Godtvreesende sullen schoone Palm-boomen ende Wijnstocken hebben: Sy sullen schoone Jonck-vrouwen met schoone groote ooghen / ende klare aengesichten hebben / die daer oock hebben sullen verhevene ronde borsten / ende sy en sullen gheen leughenachtige Wijven / ofte anders eenige ontuchtige Vrouwen ghehoor geven / ende dit is een heerlijcke gave Gods / ende wie dat verkrijghen wil / die ghelove de waerheyt ende bidde Godt aen.

In den name des barmhertighen ende goedighen Godts.

LXII. CAPITTEL.

DE zielen der goddeloosen sullen vande Engelen met ghewelt uyt haer lijf gescheurt werden / maer de zielen der uytverkozene / nemen sy seer sachte daer uyt. Als der Basuynen gheluyt sal aengaen / soo sullen de ooghen der goddeloosen verduystert / ende haer herte sal vol verachtinge zijn / ende sullen in de kuylen gestooten werden: Want en siet ghy niet hoe God den Pharao gestraft heeft? hy heeft den Mose veracht / hoewel hy hem van den Alderhooghsten God heeft gheleerdt / ende dewyle hy hem niet en heeft willen bekeeren / soo heeft Godt een merckelijcke wrake aen hem gheoeffent. Syt ghy machtigher als de ghene die Hemel ende Aerde met alles wat daer in is gemaeckt heeft? Ten jongsten dage sal een yders werck openbaer werden / het sy of sy goet ofte boos zijn: Maer de Godtvreesende / ende die van het wereltlijck leven haer ontslaen / die sullen int Paradijs komen / maer de ongheloovige sullen int eeuwich vyer ghestooten werden / ende Godt weet alleen de ure des jongsten daegs.

In den name des barmhertighen ende goedigen Godts.

LXIII. CAPITTEL.

ALs daer een blinde tot u komt / soo en sult ghy u over hem niet vertoornen / ende ghy en sult de rijcke niet meer gunstich zijn als de arme / ende dit is seer gedenck-weerdich / ende is inden geschreven boeck opgeteeckent.

De mensche stort hem deur het ongeloof int verderven / ende Godt laet den mensche sterven / ende weckt hem weder op na sijnen wille / waerom en volgt ghy mijn gheboden niet? Ende de wyle de mensche na sijn neeringe trachtet / waerom en tracht hy oock niet hoe hy tot my mach komen?

Wy laeten Olijven / Wijndruyven Granaet-appelen / ende anders meer uyt der Aerden opwassen. Ten jongsten dage sullen de Godtvreesende vriendelijcke lustige aengesichten hebben / maer de ongeloovige sullen seer bleyck ende aschverwich onder haer ooghen sien.

In den name des barmhertighen ende goedigen Godts.

LXIV. CAPITTEL.

DAer sal eenen dach comen / aen welcken de Sonne sal verduystert werden / de Sterren sullen van den Hemel vallen / de Bergen sullen in malkander sincken / ende alle Dieren sullen haer op eenen hoop vergaderen / de zielen sullen weder in haer lichaem komen: Den Hemel sal hem verdeelen: Het vyer sal aengesteken / ende het Paradijs sal verciert werden / ende aen desen dach sal een yder ziele bekennen wat sy in desen leven gedaen heeft. Ick zweere by de duyster nacht /

nacht/ende by de klare Morghen-roode/ dat dese woorden waerachtich/ ende niet ghelogen zijn. Wie Godt dient/ die is groot voor zijn aengesichte.

De Prophete en is gheen verduyvelt mensche/maer hy hout vele vande geboden Gods/ ende wie daer wilt vroom werden/ die moet dese leere begrijpen / op dat hy op den rechten wegh wandele/ende, niemant en kan dat sonder den wille Gods vercrijghen.

In den name des barmhertighen ende goedighen Godts.

LXV. CAPITTEL.

ALs Godt den Hemel sal open doen/ ende dat de Sterren daer sullen afvallen / dan sullen de lieden haer handen te samen slaen / ende een yders ziele sal bekennen wat sy in desen leven ghedaen heeft / ende wat sy niet ghedaen heeft. Godt gheeft rijckelijck allerley gaven/ ende waerom en ghelooft ghy dan niet aen hem / want hy heeft u ghefoꝛmeert/ ende ghebeeldet nae sijn wel-behaghen/ ende waerom en vreest ghy niet den laetsten dach des oordeels? Ghy hebt eenen Gardiaen/ die alle u daden int boeck opschrijft.

Ten jonckften daeghe en sal de eene niet over de ander heerschen / maer alle dinghen sullen in Gods handen staen.

Inden name des barmhertigen ende goedighen Godts.

LXVI. CAPITTEL.

DE ghene die gheen opstandinghe en ghelooven / die sullen grouwsaem ghestraft worden / ende Godt heeft des weder-sprekers herte met sijnen zeghel besloten: Ende als sy aenden dach des oordeels int vyer sullen ghestooten werden/so sullen de Engelen tot haer seggen: Nu voelt ghy wat het u voor een nuttigheydt mede brenght/ dat ghy de gheboden Gods onghehoorsaem sijt ghewees. Het boeck daer in de daden der Goddeloosen opgheteeckent zijn / dat wert aende alderonderste deelen der werelt bewaert / ende opghehouden : Maer het boeck daer in de daden der Godtsalighe opgheteeckent zijn / dat is aen de alderhoochste plaetse / ende sal voor het aenschijn Gods afgelesen werden / ende dese sullen het Paradijs besitten,

In den name des barmhertighen ende goedighen Godts.

LXVII. CAPITTEL.

O Mensche/ als hem den Hemel verdeele / ende de Aerde uyt Gods bevel alle heymelicke dinghen openbaren sal/ dan moet ghy voor hem verschijnen/ ende alle u wercken sullen u voor gehouden werden: ende wie den brief inde rechter hant gegeven wert/ die sal met sijn rekeninghe terstont veerdich ende vrolick

tot

tot de sijne weder keeren / maer wie den brief in de slincke hant ghegheven wert/ die sal segghen och! och! och! wat is dat voor een erbarmelicke ure / want wy en hebben niet ghelooft / dat wy voor Godt komen moeten / daerom werden wy nu int vyer ghewotpen: Onse vreughde die wy op Aerden ghehadt hebben die wert ons grouwsaem betaelt: Och waerom en hebben wy ons niet verootmoedicht als men den Alkoran gelesen heeft? waerom en hebben wy den Prophete niet gelooft: daerom sult ghy de ongheloovighe alles booses/maer de vrome enckel vreugde verkondighen.

Inden name des barmhertigen ende goedigen Godts.

LXVIII. CAPITTEL.

ICk sweere u by den Hemel/dat de lieden tot Alulud vanden alderhoogsten God om gheen ander oorsaeck wille door het vyer zijn omgebracht / dan om dat sy niet aen hem gelooft hebben. Wie Godt den Heere der gantsche werelt lastert/ die sal grouwsaem ghestraft werden. Alle gheboden Gods zijn vast ende onveranderlick/ende hy is het begin ende eynde aller dinghen: Hy is goet ende barmhertich/ hy sit op sijnen Throon ende doet wat hy wil. Ghy weet wel hoe het met den Pharao ende Themuth vergaen is. Dese Alkoran is een hoogh statelick boeck/ ende van alle dwalinghe gereynicht ende ghesuyvert.

Inden name des barmhertigen ende goedigen Godts.

LXIX. CAPITTEL.

ICk sweere u by den Hemel/ende by de morgen sterren/dat een yder sijn daden sal op gheteeckent vinden/ende Godt sal de menschen die hy uyt een slechte Materie gheschapen heeft/ aenden laesten dach des Oordeels weder opwecken/ ende op den selven dach sal 't alles aen 't licht komen: Den Hemel ende Aerde sal hem veranderen / ende dit en is gheen fabel werck/maer de waerheydt selve/ende dewijle de ongeloovige haer laten droomen dat zy verstandigher zijn dan ick/ soo late ick hun in haer ongheloof altoos voortvaren.

In den name des barmhertigen ende goedigen Godts.

LXX. CAPITTEL.

ROept den Name Gods aen / want hy heeft alle dinghen wijsselick gheschapen ende verordent: hy laet het gras groeyen ende weder verdorren. Leest vlijtich / ende bidt sonder ophouden/ soo sal u Godt op de rechte bane voeren/ ende ondersoeckt u dickmael int gemoet/ ende gedenckt dat de boose met den vyere sul-

re sullen gestraft werden: geeft geerne almoessen om Gods wille.

Ghy bemint meer dit leven dan het toe-komstighe / maer ghy dwaelt seere/ het ander is veel beter/ ende duert in alle eeuwichept/ ende dit vintmen beschreven inde boecken Abrahams/ende Mose.

In den name des barmhertigen ende goedigen Godts.

LXXI. CAPITTEL.

Ghy kent de lieden wel die haer ogē neder waert slaen / ende den kop na der aerden hangen/dat zy alle haer wercken met groote hupchelrie ende afgoderie doen: maer sy sullen daerom int eeuwich vyer ghestooten werden: sy sullen dat alderheetste water drincken moeten/ ende sullen deur een kleyn gaetken ofte splete haer spijse eten/ ende den hongher nimmermeer stillen konnen: maer de vrome sullen schoone ende vriendelicke aenghesichten hebben/ ende van weghen haer goede wercken int Paradijs ghenomen werden/ daer sullen sy schoone vergulde beddens/klare fonteynē/ende de alderschoonste dranck vaten hebben. God laet de wolcken te samen vlieten / ende breydet de aerde wijt upt; daerom een yder die hem tegen uwe leere set ende God niet en vreest / die sal sware straffe lyden moeten.

In den name des barmhertigen ende goedigen Godts.

LXXII. CAPITTEL.

Ick sweere by de morghen roode ende by de thien nachten/ ende by het oosten twelck by de verstandige een hooghe eedsweeringe is/dat Godt den Heth/de Sone van Heraut die een bouw-meester is gheweest / ende Themuth die een Beeltsnyder was/ ende Pharao ende Halantheth / een seer grouwsame plaghe heeft aenghedaen / om dat sy Goddeloos gheweest zijn. Sommige liedē doen de arme goet/ende geven haer gelt om Gods wille/ende segghen / Godt heeft my lief om mijn verdiensten wille / ende als Godt haer goet niet en vermeerdert/soo seggen sy: O Godt waerom ontreckt ghy ons onse neringhe: lieve luyden doet goet de Weduwe ende Weesen.

Veel menschen bedriegen hare naesten om sijn goet / vergaderen haer groote schatten / ende en gheven niet om Godts wille/ maer wat sullen sy aen richten als Godt int Oordeel sal komen/ende de helle haer kaken sal opdoen: ende desen dach is de goddeloose seer schadelic / ende haer en kan van niemandt geholpen werden/ maer tot de vrome zielen sal geseyt werden / keert u tot Godt/ vergadert u te samen/ende besidt het Paradijs.

In den name des barmhertighen ende goedighen Godts.

LXXIII. CAPITTEL.

ICk en sweere geensins by de aerde die ghy bewoont/ noch by den Sone die de Vader gelijck is/ dat Godt de menschen groote kracht ghegheven heeft: hy heeft hem ghegheven de ooghen/ ende tonghe/ ende hy heeft hem den krommen ende rechten wegh ghegeven/ waerom en ontfermt ghy u dan niet over de arme Weduwen ende Weesen / ende waerom en helpt ghy de ellendige ende krancke niet? maer de geloovighe/ de gheduldighe/ ende de hulp rijcke sullen ter rechterhandt Gods sitten / maer de ongeloovige op de slincke sijde / ende dese sullen met het alderheetste vyer sonder op-houden ghepijnicht werden.

In den name des barmhertigen ende goedigen Godts.

LXXIV. CAPITTEL.

GOd heeft bevolen dat de Sonne des morghens vroegh op gaen / ende de Maue by nachte schijnen sal. Hy heeft verordent dat nae de duyster nacht den klaren dagh aen komt: hy heeft den Hemel ghemaeckt / hy beveelt de Aerde dat sy allerley ghewas voort brenghe / ende waerlick alles den mensche ten goede.

Wie goet doet die vaert altoos wijder voort / maer die quaet doet die gaet altoos te rugge.

Themut ende sijnen aenhanck hebben haer tegen den Prophete gheset / daerom zijn sy alle deur een Aertbevinghe jammerlijck om ghekomen / want Godt de schepper aller dinghen en heeft hem voor haer niet ghevreest.

In den name des barmhertigen ende goedigen Godts.

LXXV. CAPITTEL.

GHelijck als de aenkomste des nachts den dagh bedeckt/ ende den dagh alles openbaert / ende ghelijck Man ende Wijf onderschepden zijn/ende oock ongelijcke daden hebben/ alsoo is daer oock een onderschept tusschen de Godvreesende en Godloose / die haer ghelt niet om Gods wille uyt en deelen. Wie my ootmoedich aen bidden / die wil ick op den rechten wegh voeren/ maer wie ter contrarie doet/ die wil ick in't vyer stooten/ wat sal hun dan haer groote goet helpen? Ick heerssche in dese ende in gene wereit/ ende mijn eygentlick Ampt is de lieden op den rechten wegh te brenghen. Ick en begheere niet anders van u / dan dat ghy my daerom lief hebt / soo ghy schuldigh zijt.

In den name des barmhertigen ende goedigen Godts.

LXXVI. CAPITTEL.

IC k sweere by den avond ende morgen dat Godt u nimmermeer verlaten/ maer altijdt by u zijn sal: hy heeft u als Weesen ende ongeloovige bevonden/ende u op den rechten wegh geleyt/ hy heeft u uyt arme rijcke ghemaeckt. Het toekomstige leven is veel beter ende heerlicker als dit tijtlicke. En jaeght de Weesen niet van u/ maer ontfermt u trouwelick over de arme / ende deelt haer mede van't ghene dat u Godt ghegeven heeft/ want hy hevet u daerom ghegheven/ om dat ghy 't niet voor u alleen verkiesen/ maer oock vlijtich uytdeelen soudt / ende als ghy dat doet/ soo sal 't u Godt weder rijckelicken vergelden.

In den name des barmhertigen ende goedigen Godts.

LXXVII. CAPITTEL.

WY hebben alle het boose dat ghy aen u gehadt hebt/ wegh genomen/ende u daer en tegen een oprecht herte/een subtijl verstant ende stercke schouderen ghegeven. Wy hebben uwen name heerlick ghemaeckt / ende hebben u groot goet by ghevoeght / ende als ghy buyten uwen handel ende werck eenich tijdt hebt / soo roept my ootmoedigh aen.

In den name des barmhertigen ende goedigen Godts.

LXXVIII. CAPITTEL.

WY hebben u de Persijken / de Olyven/den Bergh Sina/ de Aerde ende Menschen geschapen/ ende alle Menschen die daer geloovigh zijn / willen wy heerlick beloonen / maer wee de gene die spottelick van den laetsten dach des oordeels spreecken / want Godt sal aen dien dach rechtveerdigh oordeelen.

In den name des barmhertigen ende goedigen Godts.

LXXIX. CAPITTEL.

LEest neerstich ende begint het alles in den name Godts / want hy heeft de Menschen uyt niet geschapen/hy heeft hem schrijven geleert / ende als de Mensche rijck ghewòrden is / soo is hy in hoverdy gevallen/ maer als ghy biddet/ende rijckelick Almoesse uyt deelt/soo en sal Godt u sulcx niet toe reeckenen / daerom een yeder bidde Godt van herten aen/ ende diene hem na alle vermogen.

In

Inden name des barmhertigen ende goedighen Godts.

LXXX. CAPITTEL.

WY hebben dit Boeck upt ghesonden inder nacht Alchidera / dat de gheluckzalighste nacht gheweest is in duysent nachtē ende maenden/ende in desen nacht hebbe ick mynen Engel met desen boeck upt gesonden / tot een bewijs van groote vreughde ende blijtschap.

Inden name des barmhertighen ende goedighen Godts.

LXXXI. CAPITTEL.

DAer is een groote strijdt onder de Menschen / daerom alle de gene die onder de Wet leven die zijn ongeloovigh/ ende daer door zijn sy verdoemt / maer de gheloovighe sal Godt met het Paradijs beloonen.

In den name des barmhertighen ende goedighen Godts.

LXXXII. CAPITTEL.

OP dien dach als Godt de Aerde bewegen sal/dan sullen alle zielen haer daden bekennen / ende sullen alle voor God verschijnen/ende dat eyndelick oordeel aen hooren / ende wie dan maer soo veel goets gedaen heeft als een Ype ofte Mugge groot is / die sal het vergolden werden/ende het minste quaet en sal oock niet onghestraft blijven.

Inden name des barmhertigen ende goedigen Godts.

LXXXIII. CAPITTEL.

TEn jonghsten daghe sullen de Paerden met de voeten achter upt slaen/ ende een groot getuymel maecken/ want upt haer voeten sal men sien gaen gloepende vyer-voncken / Och! waerom en dancken de Menschen doch God niet/ en weten sy niet dat als hy hem upt de grave sal opwecken / sy van alle haer daden sullen moeten rekenschap geven.

In den name des barmhertighen ende goedighen Godts.

LXXXIV. CAPITTEL.

AEn den dach des Oordeels sullen de menschen hoopen wijs ofte met grote troppen voort komen / gelijck de Vlieghen ende Muggen : Terstont sullen sy daer / en haest weder op een ander zijn/ ende de bergen sullen zijn als schoone gekamde wolle / ende wie dan niet swaer wegende is / maer licht weeght / die sal heerlic eñ alderschoonst leven / maer wie vele weget die sal in't vyer blijven moetē.

In

In den name des barmhertigen ende goedigen Godts.

LXXXV. CAPITTEL.

GHy hebt onse goetheydt misbruyckt ende zijt versuymich ende waerloos geweest tot in de doodt / ende ten jonghsten dage sal u dat voor gheworpen werden/ ẽ sult het vyer voor u sien/ ende van u doen ẽ laten rekenschap moeten gevẽ.

In den name des barmhertigen ende goedigen Godts.

LXXXVI. CAPITTEL.

OVer sulcx soo kan de mensche door stadige lesinghe deser Historien hem selven de zaligheyt of 't verderven te weghe brenghen / ten zy dat hy stadigh in 't goede volherde / ende de waerheydt ghe-loove.

Inden name des barmhertigen ende goedigen Godts.

LXXXVII. CAPITTEL.

WIe goede saken veracht dat hy gierich is/ ende maer groot goet te samen schrapt/ op hoope als soude het eeuwig duren/ die wert ten vyere verdoemt/ al waer hem syn herte in die vlamme eeuwigh sal gepijnight werden.

Inden name des barmhertigen ende goedigen Godts.

LXXXVIII. CAPITTEL.

EN weet ghy niet hoe Godt de konste des menschen bedwongen heeft door de dwalinghe eens Elephanten / doen hy eenen grooten hoop vogelen sach komen/ ende een grooten steen op hem heeft laten werpen/ dat alle konsten van hem uptgheveloghen zijn.

In den name des barmhertigen ende goedigen Godts.

LXXXIX. CAPITTEL.

DE lieden van Korascheno sullen God van reynen herte aen roepen / want hy is een Heere over alle Heeren / hy maeckt de vreesachtighe manhertich/ ende de noot-lijdende ende arme maeckt hy rijcke.

In den name des barmhertigen ende goedigen Godts.

XC. CAPITTEL.

DE lieden die desen Boeck doorgaens weder-spreken/ende de arme het hare berooven/ ende die vergeten te bidden/ als oock die Almoesse gheven/ om daer door by de menschen groot geslen te zijn/ dese zijn verdoemt.

In

In den name des barmhertigen ende goedigen Godts.

XCI. CAPITTEL.

WY hebben u alreede in't Paradijs een Fonteyne bereyt / daer om soo bidt voor het aengesichte Godts. D vyant en sal geen hulpe bekomen / noch hy en sal oock met gheen lijfs erf-ghenamen ghezegent werden.

In den name des barmhertigen ende goedigen Godts.

XCII. CAPITTEL.

GHy sult alsoo tot de ongeloovige seggen : ick en volge uwe Secten niet nae / want ghy en neemt oock de mijne niet aen/ behoud de uwe/ ick wil oock de mijne behouden.

In den name des barmhertigen ende goedigen Godts.

XCIII. CAPITTEL.

ALs ghy sien sult dat veel volcx de Wet Godts aenneemt / soo bidt Godt dat hy haer de sonden vergheve/ want hy is goedigh ende barmhertigh.

Inden name des barmhertigen ende goedigen Godts.

XCIV. CAPITTEL.

HEt gelt en heeft den Amilkar niet geholpen/ want hy heeft hem selven om't leven ghebracht / ende sal in't vyer geworpen werden / ende sijn Wijf sal het hout daer toe dragen.

In den name des barmhertighen ende goedighen Godts.

CXV. CAPITTEL.

GHy sult bestandich maer eenen God predikẽn / een eenich Godt die noyt geenen soone voort gebracht heeft/en niemant sijns gelijcke heeft.

In den name des barmhertigen ende goedigen Godts.

XCVI. CAPITTEL.

BIdt God hertelick dat hy u voor alle booſheyt beware / ende dat hy u voor de grouwſame duyſterniſſe der nacht behoede / op dat u oock de tooveraers ende tooveresſen gheen ſchade mogen doen.

In den name des barmhertigen ende goedigen Godts.

XCVII. CAPITTEL.

BIdt den Heere aller Heeren/den God aller volckeren / den Koninck aller Koninghen/den Godt aller dinghen/dat hy u voor den Duyvel bescherme/ op dat hy niet in u herte en kome/ ende op dat u oock van booſe verduyvelde lieden geen ongeluck en weder-varen.

Eynde des Alkorans.

Den Tranſlateur beſluyt,

HIer hebben wy nu uyt het Arabiſch getranſlateert den rechten Turckſchen Alkoran, ofte der Mahometiſten Bybel, ende dat tot verdoemenis van dien duyvelſchen Propheet, ende vermaledyden Boodſchapper Mahomet, ende willen alſoo hier mede dit Boeck beſloten hebben.

FINIS.